Rudolf Steiner

CREŞTINISMUL ESOTERIC

GA 130

IMPULSUL LUI HRISTOS ÎN DEVENIREA ISTORICĂ

Prima conferinţă

Lugano, 17 septembrie 1911

Deoarece ne vedem aici atât de rar, vom aduce în discuţie, mai întâi, unele generalităţi. Şi pentru că suntem reuniţi într-un cerc atât de restrâns, de intim, am putea conveni să vorbim şi despre diverse alte chestiuni, pe care le vor formula unii dintre dumneavoastră. Ar fi bine să vorbim câte ceva despre fiinţa omului în raport cu întreaga existenţă a lumii noastre, a lumii întregi, în mod general. În această oră, vom discuta mai puţin despre fiinţa omului, aşa cum am făcut-o, de exemplu, în lucrarea mea ***Theosophia**** – în care fiecare va putea găsi suficiente informaţii şi cunoştinţe –, ci vom încerca să ne aruncăm privirea asupra entităţii umane, mai ales din perspectiva interiorităţii omului.

* Rudolf Steiner, ***Teosofta, Introducere în cunoaşterea suprasensibilă despre lume şi menirea omului***. Lucrare apărută şi în limba română. (Nota trad.)

Când ne gândim, uneori, la noi, ca oameni, trebuie să sesizăm de la bun început faptul că percepem lumea din jur cu ajutorul simţurilor, că primim impresii despre ea şi apoi gândim asupra lumii. Aceste două elemente ale entităţii umane apar în mod constant în faţa sufletului nostru. Când, de exemplu, seara stingem lumina şi, înainte de a adormi, lăsăm ca impresiile zilei să se perinde din nou prin suflet, ştim eu siguranţă că, în timpul zilei, lumea a acţionat asupra noastră. Acum, se pot mişca în sufletul nostru numai imaginile amintirilor lăsate de impresiile zilei. În momentul acela – şi ştim aceasta – noi gândim; acum suntem în rezonanţă cu sufletul. Dacă facem abstracţie de raporturile curente, obişnuite, vom desemna ceea ce se petrece în sufletul

nostru, în reverberaiţile a ceea ce se desfăşoară astfel în noi în urma impresiilor exterioare primite ca amintire a zilei, ca fiind de ordin individual. Prin faptul că suntem fiinţe umane individuale şi inteligente, fiinţe dotate cu intelect, numai prin aceasta suntem în stare să facem ca lumea să se perinde în noi sub formă de imagini, aşa cum am arătat mai înainte.

Aşadar, pentru viaţa noastră spirituală, caracterul individual este intim legat cu impresiile primite din lumea exterioară. Când observăm, în timpul zilei, lumea, impresiile senzoriale şi gândurile pe care le avem se întrepătrund în mod continuu. Iar seara, când nu mai avem impresii senzoriale, ci lăsăm ca sufletul să fie străbătut de impresii, noi ştim cu exactitate că acestea sunt imaginile a ceea ce am trăit în lumea exterioară. Impresiile venite din această lume sunt confluente cu ceea ce suntem ca oameni individuali. Totul se uneşte într-un singur curent. Noi ştim însă cu toţii că există o posibilitate de a da acestui element individual intim o formă tot mai vie, tot mai exactă. Şi aceasta se întâmplă datorită acelor mijloace deja cunoscute nouă, descrise, de exemplu, în lucrarea mea ***Wie erlangt man Erkenntnisse der höheren Welten?**** Aceasta este o primă experienţă pe care o putem face în viaţa noastră interioară, şi anume faptul că simţim că gândurile noastre nu mai sunt neapărat dependente de lumea exterioară. Atunci când cineva îşi poate făuri o imagine despre, de exemplu, ceea ce s-a petrecut pe Saturn, pe Soare si pe Lună, el are asemenea gânduri elevate. Căci, bineînţeles, nimeni nu poate primi impresii exterioare despre ceea ce s-a petrecut pe vechiul Saturn, pe vechiul Soare şi pe vechea Lună. Nu este nevoie să mergem atât de departe. Când, într-un moment de linişte, ne punem întrebarea: Câte dintre noţiunile mele nu s-au schimbat din tinereţe şi până în prezent?, este deja o atitudine de independentă a elementului individual faţă de lume. Când ne formăm opinii despre viaţă, maxime, simţim că devenim mai independenţi cu elementul nostru individual. Această independenţă se dezvoltă în

elementul nostru intelectual şi are o importanţă deosebită pentru fiinţa umană. Căci ce înseamnă câştigarea independenţei? Ce înseamnă faptul că omul, prin trăirea proprie a anumitor situaţii, îşi însuşeşte maxime de viaţă chiar despre chestiuni care sunt independente de impresiile exterioare şi nu prin cunoştinte dobândite, nu prin teorii? Aceasta înseamnă că el devine mai independent în corpul eteric. Este începutul unui lung proces, început care este de aşa natură, încât omul nici nu observă că el îşi înalţă puţin corpul eteric; sfârşitul constă în aceea că el îl poate face complet independent de corpul fizic.

* Rudolf Steiner, ***Cum se dobândeşte cunoaşterea lumilor superioare*** (scrisă în 1904/1906). Tradusă în limba română cu titlul ***Treptele iniţierii***. (Nota trad.)

În timp ce începutul este doar o foarte slabă autonomie, finalul va fi o deplină desprindere a corpului eteric şi obţinerea de percepţii cu ajutorul acestuia. Vom percepe, deci, cu acest corp eteric independent mediul înconjurător. Putem avea aceste percepţii chiar dacă nu am ajuns foarte departe în trăirea mistică interioară. Putem face ca acest lucru să devină clar pentru noi şi până la un anumit punct îl putem chiar înţelege, dacă ne amintim cum este percepţia noastră în corpul fizic. Cu corpul fizic, noi avem percepţii datorită simţurilor noastre, care sunt independente. Ochii sunt independenţi, urechile sunt independente. Putem percepe independent atât lumea culorilor, cât şi lumea sunetelor. În schimb, nu putem percepe aceste lumi cu inteligenţa noastră. În cazul inteligenţei, totul formează o unitate, nimic nu este împărţit în sectoare. Nu putem percepe cu ochi eterici şi urechi eterice aşa cum o facem în lumea senzorială, pe sectoare, ci privim lumea eterică în ansamblul său. Şi când începem să spunem ceva despre aceasta, atunci putem arăta cât de unitar şi cuprinzător acţionează trăirea noastră eterică. Nu doresc să vorbim acum despre faptul că trăirea noastră interioară poate merge mult mai departe, ci vreau doar să atrag atenţia că omul când percepe îşi formează maximele despre viaţă; el poate să perceapă atunci ceva

din elementele eterice.

Cine contemplă lumea eterică şi se convinge din ce în ce mai mult că o asemenea lume superioară există, poate obţine în sinea sa certitudinea că la baza corpului fizic se află un corp eteric. De îndată ce este clar că există ceva cum este corpul eteric, trebuie să dobândim în plus şi convingerea, dată de lămuriri şi de situaţii importante, a existentei unor lucruri pe care le trăim întrucâtva. De îndată ce se ştie că un corp eteric impregnează corpul fizic, nu se va mai considera de neînţeles că ocultistul se exprimă în felul său asupra a ceea ce este, de pildă, paralizia: producerea în mod anormal a ceea ce altminteri se obţine printr-o instrucţie normală. Se poate întâmpla ca unui om să i se desprindă corpul eteric de cel fizic. Corpul fizic devine atunci independent. În acest caz este posibilă apariţia paraliziei, deoarece corpul fizic este lipsit de corpul său eteric, vitalizator. Dar nici nu trebuie să ajungem până la punctul când se declanşează paralizia, ci putem să înţelegem mai bine viaţa şi în manifestările ei de zi cu zi. Ce este, de exemplu, un leneş? Este o fiinţă ale cărei forţe eterice sunt slabe încă de la naştere, sau care le-a slăbit prin neglijare. Se încearcă atunci corijarea acestei stări prin aceea că se eliberează corpul fizic de greutatea sa de plumb, făcându-l, într-un fel sau altul, mai uşor. Dar o adevărată terapie nu se poate obţine decât pornind de la corpul astral, care stimulat acţionează asupra corpului eteric, însufleţindu-l. Dar trebuie să înţelegem tot aşa de bine şi altceva. Corpul eteric este, de fapt, purtătorul intelectului în totalitatea lui. Seara, când adormim, în corpul eteric rămân toate reprezentările şi toate amintirile noastre. Omul îşi depune în corpul eteric toate gândurile şi le regăseşte abia dimineaţa. Când părăsim corpul eteric, pierdem o dată cu el şi întregul edificiu al experienţelor noastre trăite.

Acest corp eteric este însă astfel constituit, încât putem să percepem cu adevărat limpede în el, dacă îl examinăm din perspectiva ştiintei spirituale, că fiinţa umană suferă

în decursul timpului cu mult mai multe transformări decât se crede de obicei. Este adevărat, şi ştim aceasta cu toţii, că omul a trecut prin multe perioade de incarnări. Şi nu este cu nimic lipsit de sens dacă spunem că ne vom mai incarna şi în viitor. Privirea omului este mioapă. Există credinţa că oamenii au fost întotdeauna aşa cum sunt astăzi. Organizarea omului suferă modificări cu fiecare secol care trece, numai că nu este posibil să urmărim acest proces la nivelul realităţilor exterioare. În encefal, se găseşte un organ, ascuns în mijlocul unor circumvoluţiuni extrem de fine, care nu s-a format decât începând din secolele al XIV-lea şi al XV-lea. Este o formă organică ce serveşte pentru dezvoltarea vieţii pur intelectuale din epoca noastră. Ne putem foarte bine reprezenta că este imposibil ca un asemenea element izolat să se modifice în creier fără ca, deşi într-o proporţie redusă, să nu se transforme şi ansamblul organismului uman. Astfel că, de fapt, din secol în secol organizarea umană prezintă modificări. În această privinţă, totuşi, modificarea se poate constata numai urmărind Cronica Akasha. Acolo se pot urmări cel mai bine transformările corpului eteric. Putem vedea în felul acesta că în vechea Grecie sau în vechiul Egipt oamenii aveau cu totul altfel de corpuri eterice. Ansamblul curentilor era atunci diferit.

Aş dori acum, pentru a ajunge la un gând ce poate fi util pentru noi, să fac o digresiune, atrăgând atenţia asupra faptului că deja, în viaţa obişnuită, se poate admite că există o pluralitate de lumi. Omul se cufundă în somn, fără să ştie că se află într-o altă lume. Faptul că atunci când doarme nu ştie nimic despre asta nu este o dovadă că această altă lume nu există. Iar într-un anumit fel, în această lume pătrund şi celelalte lumi. Când omul se găseşte în lumea fizică, el percepe lumea prin simţurile sale, dacă se retrage în sinea lui, nu mai percepe nimic; el se află atunci într-o lume intelectuală, care ea însăşi se găseşte la confluenţa cu cea fizică. Dar omul găseşte în sine, în afara elementului intelectual, deja dezvoltat, alte două elemente, cu totul diferite. Întrebarea care se pune

este: Poate omul să dezvolte aceste alte elemente?

O simplă reflectie ne poate arăta că exista o lume a vieţii interioare şi mai aparte decât aceea a simplei gândiri. Această lume există, este prezentă atunci când suntem în măsură să ne spunem: Ca fiinţe umane, noi simţim în mod moral. Este lumea în care asociem sentimente de simpatie sau de antipatie cu anumite trăiri foarte precise. Acest fapt trece dincolo de trăirea noastră intelectuală. Cineva manifestă faţă de un altul bunăvoinţă şi aceasta ne produce plăcere, sau, dimpotrivă, manifestă rea-voinţă şi aceasta ne displace. Este cu totul altceva decât simpla cunoaştere intelectuală. Simpla reflecţie nu poate provoca în noi sentimentul că un fapt este moral sau imoral. Pot exista firi extrem de dotate ca facultate de înţelegere intelectuală care să nu aibă nici o sensibilitate pentru repulsia pe care o poate provoca o acţiune pur egoistă. Este o lume de sine stătătoare, aceeaşi pe care o percepem când admirăm frumosul şi măreţia în operele de artă, sau când simtim repulsie faţă de ceea ce este urât. Ceea ce face ca o operă de artă să trezească în noi un sentiment de înălţare sufletească nu este sesizabil cu intelectul, ci doar cu viaţa noastră sufletească. În acest sens, suntem îndreptăţiţi să spunem: În viaţa noastră pătrunde ceva ce depăşeşte nivelul intelectului. Când un cercetător spiritual observă sufletul unei fiinţe într-un anumit moment, când are sentimente de repulsie în faţa unei acţiuni imorale, sau plăcere în faţa unui act moral, acel suflet atinge deja o treaptă superioară a vieţii psihice. Simplul act al gândirii este o treaptă inferioară a vieţii sufleteşti faţă de plăcerea sau neplăcerea pe care o provoacă faptele morale sau cele imorale. Când un om dobândeşte în corpul său eteric fortificat un sentiment mai intens faţă de ceea ce este moral sau imoral, se poate constata nu numai o fortificare constantă a corpului eteric, ci şi a corpului astral, o stimulare deosebită a forţelor astrale. Iată de ce putem spune: Un om care are o sensibilitate faţă de comportamentele morale sau imorale primeşte în corpul său astral forţe deosebit de viguroase, în timp ce un altul, care nu-şi

cultivă corpul eteric decât cu intelectul – de exemplu, cu exerciţii care dezvoltă memoria – poate obţine progrese însemnate în clarvedere, dar nu va putea depăşi lumea eterică-astrală, pentru că în el este activ numai elementul intelectual. Dacă dorim să trecem dincolo de lumea astrală, trebuie să practicăm exerciţii în care să se manifeste simpatie faţă de acţiuni morale şi antipatie faţă de actiuni imorale. În acest caz, noi ne înălţăm efectiv până la nivelul unei lumi care se află în spatele lumii noastre, pe o altă poziţie decât simpla lume astrală. Ne înălţăm atunci în lumea cerească. Astfel încât putem spune: În nemărginita lume nevăzută, lumea cerească a macrocosmosului corespunde cu ceea ce trăieşte în noi când venim în contact cu impresii morale sau imorale, iar lumea astrală a macrocosmosului cu ceea ce este în noi în perceperea fizică-intelectuală a lumii fizice. Ceea ce se dezvoltă prin elementul intelectual corespunde cu lumea astrală, iar ceea ce se dezvoltă faţă de acţiunile morale sau imorale corespunde lumii cereşti, lumea Devachanului.

Mai există, apoi, şi un alt element în sufletul omului. Este încă o deosebire între acţiunea morală care ne face plăcere şi faptul de a ne simţi obligaţi să îndeplinim noi înşine o acţiune morală care ne place sau de a ne abţine de la ceea ce nu este moral. Faptul de a se simţi dator reprezintă pentru om nivelul cel mai înalt pe care îl poate atinge astăzi în lume.

Iată ce putem considera a fi, ca gradaţie a sufletului omenesc:

1. Omul dotat cu simţuri.
2. Omul intelectual. Este cel care stă în faţa primei lumi invizibile.
3. Omul estetic, care simte ceea ce este moral, care simte plăcere faţă de faptele morale şi neplăcere sau nemulţumire faţă de cele imorale. Ceea ce îi corespunde în exterior este lumea Devachanului inferior.
4. Omul care acţionează moral.

Omului care pune şi în practică ceea ce simte ca fiind un impuls de cea mai înaltă moralitate îi corespunde în afară

lumea Devachanului superior lumea raţiunii, unde domnesc entităţile care reprezintă în lume tot ce este absolut raţional. Când omul sesizează că în lumea impulsurilor sale morale se proiectează o umbră venită din lumile superioare, din care el însă a ieşit, atunci a ajuns să înţeleagă foarte mult din macrocosmos.

Avem, deci, lumea fizică şi lumea raţiunii, lumea morală sau lumea cerească a Devachanului inferior şi lumea înţelepciunii sau lumea Devachanului superior. Lumile cosmice îşi proiectează în noi umbrele lumii sensibile: lumea intelectului, clarviziunea intelectuală; lumea esteticului, sensibilitatea morală; lumea întelepciunii: impulsuri morale de a acţiona. Printr-un fel de cunoaştere de sine, omul poate percepe aceste trepte diferite în propria sa fiinţă.

Întreagă această configuraţie a omului a suferit modificări în decursul timpului. În antichitatea greacă sau în timpul vechiului Egipt, omul nu era aşa cum este astăzi. În trecut, în perioada Greciei antice, omul era astfel constituit încât entităţi înalte dirijau în el elementul sufletesc, din care cauză omul din acele vremuri simţea în el ceva ca un fel de obligaţie de la sine înţeleasă faţă de aceste entităţi. Astăzi, noi ne aflăm într-o etapă când fiinţa umană este condusă de elementul intelectual şi de aceea simte în el ceva ca un fel de obligaţie moral-estetică. Înainte vreme însă, ar fi fost imposibil ca cineva să fi gândit în prezenţa unui impuls moral că ar fi fost posibil să acţioneze altcumva. Chiar şi în Grecia, omul simţea, faţă de sentimentele de plăcere sau de neplăcere, că este obligat să acţioneze în conformitate cu aceste sentimente.

Apoi au venit timpurile mai apropiate de noi, în care omul nu se mai simte nici măcar obligat faţă de elementul estetic, ceea ce se exprimă foarte sugestiv în dictonul „Despre gusturi nu se discută"*. Dar cu cei care şi-au format gustul ne putem înţelege foarte bine.

* *De gustibus et coloribus non disputandum* (Despre gusturi şi culori nu se discută), maximă folosită de scolastici în evul mediu. (Nota trad.)

Ceea ce se simţea altădată pentru domeniul moral şi estetic se simte, în prezent, ca o necesitate, în domeniul intelectual: să avem o anumită călăuză pentru a nu putea gândi după cum dorim, ci să ne conformăm legilor gândirii logice. Numai că, în felul acesta, am trecut pe o treaptă inferioară, cea mai de jos, care există în câmpul experienţelor de viaţă ale omului. Astăzi ne aflăm într-un punct de tranziţie şi acest lucru se poate remarca foarte bine. Dacă luăm în considerare ultimele milenii, vom vedea cum corpul fizic al omului devine din ce în ce mai sec, mai uscat, că omul însuşi a devenit altul. În urmă cu un mileniu şi jumătate, corpul fizic era vădit mai suplu, mai mlădios. El a devenit tot mai dur. Dimpotrivă, în corpul eteric s-a produs ceva cu totul diferit, ceva ce omul a putut să vieţuiască mai puţin, tocmai pentru că acest corp eteric a parcurs o evoluţie ascendentă. Este important că ne aflăm într-un moment crucial, când omul trebuie să devină conştient că în corpul său eteric urmează să aibă loc o schimbare. Acest eveniment se va produce chiar în acest secol. În timp ce, pe de o parte, se manifestă o fortificare a elementului intelectual, pe de altă parte corpul eteric devine independent în aşa măsură, încât oamenii vor fi obligati să observe acest fenomen. Un anumit timp după Hristos, oamenii nu au gândit încă într-un mod atât de intelectualist cum o fac în prezent. Această gândire cu o tentă intelectuală are ca efect o autonomie tot mai largă a corpului eteric, încât acesta va putea fi utilizat ca instrument de sine stătător. Şi mai putem adăuga faptul că acest corp a străbătut în secret o evoluţie care face posibilă conştientizarea lui Hristos în corpul eteric. Aşa cum la vremea ceea Hristos a fost văzut sub înfăţişarea sa fizică, la fel va putea fi văzut acum în eteric. Chiar acum, în secolul al XX-lea, apare ca un fenomen natural vederea lui Hristos, la fel cum l-a văzut şi Pavel. Un anumit număr de oameni vor avea posibilitatea să vadă pe Hristos în eteric. Situaţia va fi de aşa natură, încât oamenii îl vor putea cunoaşte pe

Hristos, chiar dacă toate Bibliile ar fi arse şi ar dispărea. Atunci nu vom mai avea nevoie de tradiţie, căci Îl vom vedea, Îl vom contempla chiar pe El. Acest eveniment are aceeaşi importanţă ca şi celălalt mare eveniment care s-a consumat pe Golgota. Din ce în ce mai mulţi oameni vor ajunge, în veacurile următoare, să poată vedea pe Hristos. Următoarele trei milenii vor fi consacrate unei asemenea evoluţii pe Pământ, încât corpul eteric să devină tot mai sensibil şi anumiţi oameni vor putea trăi personal acest eveniment, ca şi altele. Acum, eu vreau să vă mai amintesc numai un eveniment: vor exista din ce în ce mai mulţi oameni care vor dori să acţioneze într-un fel şi apoi se vor simţi îndemnati să retracteze, să nu mai acţioneze. Atunci va apărea o viziune şi oamenii vor deveni tot mai conştienţi: Ceea ce va apărea în viitor este urmarea karmică a ceea ce am săvârşit. În prezent, unii înaintemergători sunt deja suficient de avansaţi pentru a simţi acest lucru. Fenomenul se poate observa, cu precădere, la copii.

Este o mare deosebire între ceea ce trăieşte un clarvăzător antrenat şi ceea ce descriu eu aici, adică ceea ce se va vieţui în mod natural. Clarvăzătorul care a atins această stare pe baza unei îndelungate pregătiri îl vieţuieşte pe Hristos cel din timpuri imemoriale, datorită pregătirii la care s-a supus. Pe plan fizic, când întâlnesc un om el este prezent în faţa mea; prin clarvedere, îl pot percepe chiar dacă se află în cu totul alte locuri, nu este nevoie să mă găsesc nemijlocit în faţa lui. A percepe pe Hristos prin clarvedere a fost dintotdeauna posibil. Dar a-l întâlni acum, pentru că are un cu totul alt raport cu omenirea, şi anume ajută pe cineva din lumea eterică, aceasta este ceva care – în afara noastră – este un fapt independent de dezvoltare a clarvederii noastre. Începând din secolul al XX-lea şi în următoarele trei milenii, anumiţi oameni îl vor putea întâlni, dar atunci, în mod obiectiv, sub formă eterică. Este cu totul altceva decât atunci când o persoană se înalţă până la o contemplare directă, printr-o pregătire interioară.

Prin aceasta, Fiinţa superioară, pe care noi o numim Hristos, se află într-un alt lanţ evolutiv decât dacă am vorbi despre Buddha. Acel Bodhisattva care a devenit Buddha s-a născut în palatul regal al lui Suddhodana, iar la vârsta de 28 de ani a devenit Buddha, adică a atins o treaptă de evoluţie după care nu mai are nevoie să se reincameze pe Pământ într-un corp fizic. Când o asemenea entitate, un Bodhisattva, devine Buddha sau Maestru, are loc o dezvoltare interioară de o natură superioară, pe care orice fiinţă umană o poate urma. Pregătirea esoterică a omului este numai începutul unui drum care, în final, îl va face să devină Buddha. Aceasta nu are nici o legătură cu ceea ce se întâmplă în jurul oamenilor. Asemenea fiinţe apar la anumite epoci şi au misiunea să contribuie la mersul înainte al lumii. Acestea sunt evenimente diferite de evenimentul-Hristos. Hristos nu provine dintr-o altă individualitate umană, ci vine din macrocosmos, în timp ce toţi Bodhisattvii sunt întotdeauna legaţi de Pământ.

Trebuie să ne fie foarte clar faptul că atât timp cât vorbim despre fiinţe ca Bodhisattva sau Buddha nu ne referim în nici un fel la Hristos, deoarece Hristos este o entitate macrocosmică legată pentru prima dată de Pământ prin Botezul în apa Iordanului. Acesta a fost o manifestare fizică, acum urmează o manifestare eterică, după care va urma o manifestare astrală, apoi una şi mai înaltă. Pentru aceasta însă, oamenii vor trebui să avanseze atât încât să poată vieţui această treaptă superioară. Ceea ce oamenii pot vieţui aparţine domeniului legilor generale ale Pământului. Entitatea pe care o numim Hristos, sau chiar şi cu alte nume, va determina şi ceea ce putem numi: mântuirea tuturor sufletelor de pe Pământ în entitatea Jupiter, în timp ce tot restul va pieri o dată cu Pământul. Antroposofia nu este ceva arbitrar, ci un lucru important care trebuie să apară pe Pământ. Lumea trebuie să înţeleagă finţa lui Hristos care a trăit trei ani pe Pământ. Acest lucru se află la originea datării actuale a timpului istoric.

În cartea mea despre Conducerea spirituală a omului şi a omenirii, veţi găsi detalii privitor la cei doi copii Iisus. Evenimentul-Hristos a fost pregătit prin intermediul unei personalităţi legate de secta esenienilor, Jeshu ben Pandira, care s-a născut în Palestina cu o sută de ani înaintea celor doi copii Iisus. Trebuie astfel să facem o deosebire netă între aceşti doi copii Iisus şi Jeshu ben Pandira, pe care, printre alţi, Haeckel l-a ponegrit într-un mod cu totul nedemn [8]. În această mare entitate, Jeshu ben Pandira, îşi are originea, ca o pregătire a tot ce urma să se întâmple, în special Evanghelia după Matei.

Cum trebuie să ne reprezentăm legătura lui Jeshu ben Pandira cu Iisus din Nazaret?

Aceste inividualităţi nu au, mai întâi, nimic de-a face una cu alta, decât faptul că una pregăteşte venirea celeilalte, dar ca individualităţi ele nu sunt în nici un fel înrudite. Faptele se prezintă astfel: într-unul din cei doi copii Iisus, acela despre care vorbeşte Evanghelia după Luca, avem o individualitate oarecum imprecisă, greu de conceput de noi, deoarece, încă de la naştere, putea să vorbească, în aşa fel, încât mama sa îl putea înţelege. Această personalitate din Evanghelia după Luca nu era dotată intelectual, în schimb avea o spontaneitate nativă extraordinară în ceea ce priveşte simţămintele morale. În corpul astral al acestei personalităţi acţiona individualitatea lui Buddha.

Buddha este o personalitate care - aşa cum am mai spus - nu mai avea nevoie să se incarneze pe Pământ. Atât timp cât era numai un Bodhisattva, el se incarna, ca orice om. După ce a devenit Buddha, el acţionează din lumile superioare, şi anume acum prin corpul astral al lui Iisus, cel despre care este scris în Evanghelia după Luca. Forţele care pornesc din Buddha se află în corpul astral al acestui copil Iisus. În curentul lui Iisus din Nazaret este deci inclus curentul pornit din Buddha.

Dar ceea ce spun scrierile orientale este valabil şi pentru

ocultismul occidental: în momentul când Bodhisattva devine Buddha, apare un nou Bodhisattva. În momentul când Gautama Buddha a devenit Buddha, individualitatea care era până atunci Bodhisattva este sustrasă Pământului şi apare un nou Bodhisattva care va acţiona pe Pământ. Acest nou Bodhisattva va deveni apoi, după un anumit interval de timp, la rândul lui Buddha. Acest timp, când urmaşul lui Gautama Buddha, Maitreya, va deveni Buddha este stabilit cu precizie: cinci mii de ani din momentul iluminării lui Buddha sub pomul Bodhi. Cu alte cuvinte, aproximativ după trei mii de ani din perioada în care ne aflăm lumea va trăi ultima reincarnare a lui Maitreya Buddha, adică ultima reincarnare a lui Jeshu ben Pandira. Acest Bodhisattva, care va veni ca Maitreya Buddha, va apărea într-o incarnare corporală şi în secolul nostru, într-un corp fizic – dar nu ca Buddha – şi va avea ca misiune să aducă umanităţii toate conceptele adevărate referitoare la evenimentul hristic.

Adevăraţii cercetători spirituali recunosc incarnările lui Bodhisattva, a celui care va fi, mai târziu, Maitreya Buddha. După cum oamenii parcurg cu toţii o evoluţie a corpului eteric, la fel se întâmplă şi cu această individualitate. Cu cât omenirea vine mai mult în întâmpinarea celui care va fi Maitreya Buddha, cu atât mai mult această individualitate va parcurge o evolutie deosebită, care în stadiile sale cele mai înalte va fi, într-un anumit sens, ceva ca Botezul lui Iisus din Nazaret: se va produce o schimbare de personalitate. În ambele cazuri este preluată o altă individualitate. Aceştia vin pe lume aşa cum vine orice copil, dar după un anumit număr de ani are loc un schimb de individualităţi. Nu este o evoluţie normală, continuă, ea suferă un fel de ruptură, aşa cum a fost cazul lui Iisus. În cazul Lui are loc o asemenea schimbare de individualitate la împlinirea vârstei de doisprezece ani, apoi o alta cu ocazia Botezului în apa Iordanului. O asemenea schimbare se va petrece şi în cazul lui Bodhisattva, când acesta va deveni Maitreya Buddha. Aceste individualităţi sunt parcă dintr-o dată

fecundate de o altă individualitate. Îndeosebi, Maitreya Buddha va trăi până la vârsta de treizeci de ani în mod permanent cu o anumită individualitate, apoi se va petrece un schimb, aşa cum a fost cu Iisus din Nazaret, în timpul Botezului în apa Iordanului. Semnul prin care Maitreya Buddha va fi mereu recunoscut este acela că oamenii din jurul lui nu vor remarca şi nu vor şti nimic despre el, cât timp se află printre ei, nu vor bănui cine este mai înainte de a se petrece acel schimb. Abia atunci el va apărea dintr-o dată.

Acesta este semnul caracteristic pentru orice Bodhisattva care devine un Buddha, faptul că el duce o viaţă complet anonimă. Individualitatea umană trebuie să se bazeze, în viitor, din ce în ce mai mult, numai pe puterile proprii. Pentru el, va fi caracteristic faptul că timp de mulţi ani va merge prin lume complet necunoscut, şi nu va putea fi recunoscut ca atare decât în momentul când va putea acţiona singur, prin propria sa forţă interioară. Timp de milenii s-a ştiut aceasta şi este recunoscut şi de ocultiştii moderni ca o condiţie imperioasă că fiinţa (unui Bodhisattva) încă din tinereţe şi până la naşterea sufletului raţiunii, chiar şi până la naşterea sufletului conştienţei, rămâne necunoscută şi fără ajutorul nimănui şi că se pune în valoare numai prin sine însăşi.

De aceea este atât de important de a fi până la un anumit punct inflexibil. Orice cunoscător adevărat al ocultismului ar găsi foarte comic faptul că în veacul al XX-lea ar urma să apară un Buddha, deoarece fiecare cercetător spiritual ştie că abia la cinci mii de ani după Gautama Buddha poate să vină un nou Buddha. Dar un Bodhisattva este posibil să se incameze în acest secol, şi chiar aşa va fi.

Faptul că Maitreya Buddha rămâne un anonim în tinereţe este ceva ce ţine de armătura de bază a ocultismului. Din această cauză atrag atenţia de multă vreme că trebuie avut în vedere următorul principiu de bază al ocultismului: Înainte de atingerea unei anumite vârste,

anumite autorităţi centrale nu trebuie să dea cuiva o sarcină, aceea de a vorbi despre doctrinele oculte. Acest lucru a fost subliniat de ani de zile. Dacă unii tineri vorbesc totuşi, poate că o fac din motive întemeiate, dar nu dintr-o însărcinare ocultă.

Maitreya Buddha îşi va revela valoarea prin propriile sale forţe. Aceasta se va întâmpla de o asemenea manieră, încât nimeni nu îl va putea ajuta, decât forţa propriei sale fiinţe sufleteşti.

Înţelegerea întregii evoluţii a Pământului este necesară pentru a ne putea apropia de adevărata teosofie. Cei care nu cultivă această înţelegere vor ajunge să facă din mişcarea teosofică modernă ceva sterp [9].

IMPULSUL LUI HRISTOS ÎN DEVENIREA ISTORICĂ

A doua conferinţă

Lugano, 19 septembrie 1911

Cu o satisfacţie venită din inimă, vă vorbesc astăzi – aici, în aceşti munţi paşnici şi în faţa unei privelişti pe care ne-o oferă acest minunat lac – despre acele lucruri care ne interesează în modul cel mai profund, ca fiind mesaje, fapte de viaţă spirituală. Şi dacă încep prin a pomeni faptul cel mai frapant care se înfăţişează, în special, celor care s-au reunit aici pentru a vizita pe prietenii noştri munteni, voi menţiona că el constă în aceea că un număr de prieteni de-ai noştri s-au retras poate nu în singurătatea acestor munţi, dar cel puţin în pacea şi farmecul pe care aceşti munti le oferă. Iar dacă cineva ar pune întrebarea: Ce a stat de fapt la bază ca imbold, ca dorinţă în inimile noastre pentru aceasta?, atunci ne putem îngădui să spunem că acest imbold, această dorinţă sunt poate înrudite cu năzuinţa actuală a omului îndeosebi pentru viaţa spirituală. Şi poate nu este nicidecum o iluzie dacă admitem că în lume există un impuls asemănător celui care ne-a atras pe mulţi spre singurătatea munţilor.

Fie că omul o ştie, fie că doar o presimte, în tot ce ne înconjoară în natură, păduri şi piscuri, furtuni şi intemperii, este activă o spiritualitate, care, după spusele unei personalităţi importante din Apus, este de o structură mai coerentă decât tot ce face, simte sau gândeşte omul. Trebuie cu adevărat să fim cuprinşi de acest presentiment că în tot ce ne înconjoară, păduri şi piscuri, munii şi lacuri, vorbeşte spiritul. Şi prin ştiinţa spirituală noi devenim tot mai conştienţi că din tot ce ne înconjoară în natură, din tot ce ne ţine ca pămănt solid, ceea ce ne vorbeşte este spiritul. Suntem trimişi înapoi către timpuri imemoriale şi ne spunem: Avem originea în trecutul spiritual, suntem copiii unor timpuri străvechi. Aşa cum producem operele noastre de artă şi cum ne instruim pentru a fi apţi să le folosim în interesul nostru, la fel strămoşii noştri îşi confecţionau uneltele. Iar fenomenele naturale care se petrec în jurul nostru nu sunt decât produsul activităţii strămoşilor zeilor în timpuri străvechi, de mult apuse. Când un asemenea sentiment pătrunde în noi, atunci natura întreagă devine, pentru noi, încetul cu încetul, ceea ce a fost dintotdeauna pentru orice ştiinţă spirituală. Ea ne apare, în mod cert, o *maya**, dar o astfel de maya care este mare şi frumoasă, pentru că este opera lumii spirituale-divine. Şi astfel, când pătrundem în natură, penetrăm monumente ale activităţilor spirituale din timpuri preterestre. Atunci ne cuprinde acel sentiment mare şi puternic care este o adâncire a sentimentului naturii şi care ne poate umple de căldură.

* *Maya*, în sanscrită înseamnă „materie" sau „iluzie", pentm că materia era considerată ca fiind sursa iluziei. (Nota trad.)

Dacă sentimentul nostru pentru natură îşi găseşte satisfacţia în ştiinţa spirituală, trebuie să mai apară şi un alt gând: că într-un anumit sens este un privilegiu că ni se îngăduie să pătrundem în spiritul naturii. Şi *este* cu adevărat un privilegiu. Căci în felul acesta putem, ba chiar trebuie să ne amintim că există mulţi oameni cărora le lipseşte acest sentiment, în incarnarea lor actuală, că se află în apropierea creaţiilor spiritului naturii. Cât de multe suflete trăiesc în prezent, şi mai ales în marile

oraşe, care nu mai pot simţi nimic din ceea ce este înălţător în natură şi din prezenţa spiritului divin în natură! Dacă observăm natura cu o privire educată de ştiinta spirituală, ne dăm seama ce legătură intimă există între ceea ce noi numim viaţa morală, care, după viaţa spirituală, este realitatea cea mai înaltă la care putem aspira în această existenţă, şi ştim cât de strâns legat este ceea ce simţim în faţa naturii cu ceea ce numim morală.

Este, poate, paradoxal să o spunem, dar este totuşi adevărat că acei oameni care, trăind la oraş, ajung să ignore cum arată un bob de ovăz, un bob de secară sau unul de orz se află, din nenorocire, despărţiţi în inimile lor şi de izvoarele morale cele mai profunde ale existenţei noastre. Când ne gândim la aceste aspecte, realizăm că este, într-adevăr, un privilegiu că putem fi aproape de izvoarele spirituale ale naturii, căci atunci o asemenea impresie se leagă de la sine cu cealaltă, care, consolidată de ştiinta spirituală, trebuie să-şi facă drum prin lume, anume adevărul reincarnării. Noi îl primim, mai întâi, ca pe un adevăr de credinţă, acest adevăr al vieţilor terestre succesive ale omului. Dar cum ar putea un suflet să se menţină în echilibru, în zilele noastre, când el vede în jurul său prin ce căi întortocheate îşi croiesc oamenii drum prin viaţă, când apar atât de evidente toate inegalităţile care trebuie să fie revărsate în mod necesar pe tot Pământul! Atunci, cel care a avut privilegiul de a se fi apropiat de izvoarele naturii simte cu putere că are nu numai toate motivele să fie mulţumit că îi este permis a cunoaşte adevărurile dezvăluite de ştiinţa spirituală, dar simte şi întreaga răspundere şi datorie să cunoască viaţa spirituală. Căci ce aport vor aduce acele suflete care au acum privilegiul de a se bucura de pacea naturii şi de sănătate, care va fi darul lor cel mai de preţ, când se vor afla la poarta morţii? Care este aportul lor cel mai important?

Când scrutăm ceea ce ne pot învăţa puterile spirituale, puteri care acum se află mai aproape de noi decât erau în

secolul trecut, ce putem desprinde de aici? Putem învăţa în mod cu totul deosebit că în adâncul sufletului nostru, în sentimentele noastre cele mai profunde, dacă ne pătrundem de ştiinţa spirituală, putem lua cu noi în următoarele incarnări ceva cu totul diferit decât dacă stăm departe de această ştiinţă. Într-adevăr, astăzi nu suntem îndrumaţi să asimilăm ca pe o doctrină abstractă, ca pe o teorie, ceea ce ne poate da ştiinţa spirituală. Ceea ce sufletele noastre primesc şi se imprimă în ele trebuie în final să prindă viaţă. Şi ceea ce, în felul acesta, prinde viaţă, acţionează deja, în prezent, la mulţi oameni, chiar în actuala incarnare, sau dacă nu acum, va acţiona în incarnarea viitoare. Acest lucru devine nemijlocit viaţă reală, o viaţă despre care nu putem avea o reprezentare, decât dacă ne lăsăm călăuziţi de acea privire profetică ce spune: Încotro duce această evoluţie? Ea trece, cu toate roadele ei, în existenţa exterioară nemijlocită. Iar ceea ce astăzi nu putem decât să rostim şi să formulăm prin cuvinte de-ale noastre, va deveni evidenţă, privire, la cei tineri, ca şi la cei în vârstă, privire care provoacă fericire.

Toţi cei care încă nu s-au putut apropia de căldura şi lumina ştiinţei spirituale, pentru a culege ei înşişi roadele acestei ştiinţe a spiritului, vor resimţi mai târziu fericirea unei astfel de priviri! Căci tot ce poate fi personalitate exterioară va avea în sine, în viitor, acel foc care astăzi este alimentat doar cu teorii. Există un grup restrâns de oameni care vor să fie adevăraţi purtători a tot ceea ce în viitor se va revărsa către toţi oamenii care au nevoie de adevăratele, autenticele fructe ale iubirii umane, ale milei umane. Nu doar pentru propria noastră satisfacţie învăţăm din ştiinţa spirituală, nu pentru propria noastră mulţumire dorim aceasta, ci pentru a obţine mâini mângâietoare, binecuvântătoare, şi privirea blândă care acţionează chiar prin faptul că ochii radiază, pentru a răspândi acel ceva al ochiului care este izvorul a tot ceea ce noi numim că este vedere spirituală. Oamenii care printr-o asemenea atitudine interioară pot trăi aproape de natură ar trebui, deja, de pe acum să fie atenţi la faptul că în prezent totul se transformă, totul se schimbă!

Lucrurile se schimbă, şi anume, se schimbă în Marele Cosmos.

Sintagma: „Natura nu face salturi"* nu este corectă. În natură există permanent salturi. De exemplu, de la frunză la floare, de la floare la fruct. Când puiul iese din ou, ce este acesta decât un salt? Nu există zicală mai neadevărată decât aceasta, că natura nu face salturi. Peste tot există salturi, pretutindeni sunt treceri brusce. Noi înşine trăim acum într-o perioadă de tranziţie. Am trecut chiar un an de mare importantă: anul 1899 [**10**]. Trecerea în secolul al XX-lea este importantă pentru întreaga evoluţie culturală, datorită curentului venind din Răsărit care pătrunde în viaţa culturală a Occidentului, amestecându-se cu aceasta pentru a implica ceea ce poate să fie extras din viaţa naturii ca fiind o forţă vitalizatoare pentru viaţa noastră sufletească cea mai profundă.

* *Natura non facit saltus* (Natura nu face salturi), aforism enuniat de Leibniz. (Nota trad.)

Acei dintre noi al căror spirit s-a trezit vor putea vedea în cadrul manifestărilor naturii entităţi noi. În timp ce un om care nu a ajuns încă la clarvedere va simţi, în ciuda oricărui sentiment de melancolie pe care î1 provoacă fenomenul ineluctabil al mortii, tot mai mult ceva purificator în natură, un altul, ale cărui forţe de clarvedere se trezesc, va vedea izvorând din fenomenele de veştejire a naturii entităţi elementare. Şi dacă în lumea fizică grosolană nu se va putea observa decât relativ puţin din marea cotitură pe care o reprezintă trecerea spre secolul al XX-lea, sufletul deschis spre spirit va resimji că timpurile se schimbă, iar noi oamenii avem datoria să pregătim o cunoaştere prin spirit. Tot mai important va fi să observăm asemenea aspecte şi să fim conştienţi de ele. Căci stă în putinţa oamenilor să se dedice acestor lucruri, pentru salvarea umanităţii, sau să treacă pe lângă ele, nebăgându-le în seamă, şi fără să se oprească la ele, dar această atitudine ar fi o catastrofă.

Facem prin aceasta o aluzie: Cu ocazia acestei treceri la

secolul al XX-lea se va naşte un regn, într-o măsură oarecum nouă, de fiinţe naturale, care va apărea ca un izvor spiritual în natură şi pe care oamenii îl vor putea vedea şi simţi ca pe ceva viu. Şi încă ceva: Sigur că sufletul unui om ar fi obtuz dacă nu ar recunoaste modul cum se deschid mugurii primăvara; dar mai este şi altceva de adăugat: Cei care vor fi în măsură să vieţuiască ca pe un fapt natural cele spuse mai sus vor păstra în memorie într-un mod cu totul diferit asemenea impresii decât pe cele care se formează prin memoria obişnuită. Ei vor purta cu sine – ca şi seminţele puse în pământ, din iarnă până în primăvară – noile spirite elementare care vin ca un şuvoi către ei. Ceea ce se vieţuia aici primăvara şi ceea ce se vieţuia toamna, în trecut erau lucruri independente: strălucirea naturii primăvara şi melancolia toamna. Tot ce Cosmosul ne dă din memoria sa face ca din ceea ce trăim sau simţim toamna să treacă ceva şi în primăvară. Dacă lăsăm să acţioneze în noi forţele elementare ale toamnei, vom resimţi atunci, într-un fel nou, ceea ce vom primi în viitor. În viitor, totul va suferi o înnoire şi este de datoria noastră să ne pregătim în vederea realizării unei înţelegeri a acesteia prin cunoaşterea spiritualului. Căci ştiinta spirituală nu a apărut în lume datorită unui capriciu al oamenilor, ci pentru că se petrec în ceruri lucruri noi, care pot fi conştientizate numai dacă rezultatele cercetării spirituale sunt asimilate de oameni. Acesta este motivul pentru care a luat fiinţă mişcarea teosofică.

În viaţa morală lucrurile stau la fel ca în natură: viaţa sufletească suferă o remodelare. Vor apărea unele lucruri pe care oamenii, astăzi, nici măcar nu le bănuiesc. V-aş da un singur exemplu: vor exista din ce în ce mai mulţi oameni – şi aceasta se va manifesta mai ales la copii – care atunci când vor dori să facă, în viitor, un lucru sau să realizeze o acţiune vor auzi în sufletul lor o voce şi se vor simţi constrânşi să asculte ce li se spune din lumea spirituală. Un anumit fapt îi va apărea omului ca o viziune în faţa ochilor. El va fi mai întâi mişcat în mod

deosebit de această viziune. Apoi – după ce se va fi apropiat mai mult de ştiinţa spirituală – îşi va da seama că prin aceasta i s-a înfăţişat imaginea karmică a acţiunilor pe care tocmai le-a săvârşit. În felul acesta, sufletul este făcut atent asupra unui lucru: Trebuie să acţionezi în aşa fel, încât să te integrezi cu toată forţa în evoluţia viitoare. Şi i se va arăta că nu se produce nici o faptă fără consecinţe. Aceasta va fi ca un impuls care pune ordine în viaţa noastră morală. Şi astfel vor fi introduse impulsurile morale în sufletul nostru putin câte puţin, ca o karmă, în momentul în care ne pregătim să deschidem ochii şi urechile spirituale la ceea ce ni se poate spune din lumile spirituale.

Noi ştim că va mai trece mult timp până ce oamenii vor învăţa să contemple în spirit. Începutul însă va fi chiar în secolul al XX-lea, şi apoi, în decurs de trei mii de ani, tot mai mulţi oameni vor ajunge la aceasta. Următoarele trei milenii vor fi consacrate de oameni acestor probleme. Dar pentru ca aceste lucruri să se realizeze cu adevărat – sub îndrumarea forţelor spirituale care conduc omenirea – marele curent al evoluţiei curge în aşa fel, încât oamenii să ajungă să înţeleagă din ce în ce mai bine viaţa ocultă, aşa cum am descris-o astăzi.

Există două curente principale. Primul este cunoscut prin existenţa unei aşa-numite filosofii occidentale, conceptele cele mai elementare despre lumea spirituală avându-şi originea chiar în fundamentele filosofiei. Şi este uimitor ceea ce rezultă când aruncăm o privire de ansamblu asupra a tot ce s-a acumulat treptat în ştiinţă în cadrul culturii occidentale. Vom vedea cum oamenii devin pur intelectuali, cum alţii, situaţi pe terenul vieţii religioase, sunt în acelaşi timp pătrunşi de ceea ce poate da numai viziunea lumii spirituale prezentă în spatele oricărui lucru. Vedem pretutindeni o viaţă spirituală care izvorăşte din filosofia occidentală. Îl voi numi doar pe Vladimir Soloviev [11], gânditor şi filosof rus, un adevărat clarvăzător, deşi nu a putut avea decât de trei ori în viaţa sa contemplări directe, în adevărata lume spirituală.

Prima dată i s-a întâmplat când era copil, la vârsta de nouă ani, a doua oară la British Museum şi a treia oară când se găsea în deşert, în Egipt, şi avea deasupra lui cerul înstelat. Atunci i s-a dezvăluit brusc ceva ce nu devine vizibil decât pentru ochiul unui clarvăzător. În acel moment a înflorit în el acel ceva ce se exprimă ca viziunea viitorului evoluţiei omenirii. A ţâşnit ceea ce – printr-un efort al spiritului – au dobândit şi Schelling şi Hegel. Întrucât ei au fost nişte solitari pe aceste culmi ale gândirii, putem să-i considerăm, de pe acum, că stau pe un pisc de munte, unde în viitor se vor afla toţi oamenii cultivaţi. Toate acestea au fost exprimate în cursul ultimelor secole şi mai ales în ultimele patru secole. Dacă luăm în considerare, printr-o privire de ansamblu, aceste lucruri şi le prelucrăm cu metodele ocultismului practic – ceea ce s-a şi făcut în ultima vreme –, pentru a explora ceea ce minţile pur intelectuale ale lui Hegel şi Haeckel au elaborat cu ajutorul inteligenţei lor, vedem acţionând şi în aceasta un efect al acţiunii forţelor oculte. Şi apare atunci o concluzie cu totul uimitoare: că putem vorbi de pură inspiraţie chiar la oameni care ne apar ca fiind mai putin inspiraţi. Cine a inspirat toate aceste spirite care stau ferm pe un teren pur intelectual? Cine a trezit această viaţă spirituală care ne vorbeşte din fiecare carte ce ajunge până şi în cele mai modeste cămine? De unde provine tot ceea ce este, în Europa, viaţă spirituală abstractă şi reprezintă un rezultat remarcabil?

Noi ştim, cu siguranţă, toţi cum s-a produs marele eveniment care este relatat aici. La un moment dat, o mare individualitate din evoluţia umană, una din individualităţile pe care le desemnăm sub numele de Bodhisattva, s-a incarnat în palatul regat al familiei Suddhodana. Ştim, de asemenea, cu toţii că această individualitate era destinată să urce până la urrnătoarea demnitate care urmează celei de Bodhisattva. Fiecare om care urcă şi atinge demnitatea de Bodhisattva trebuie să devină Buddha în ultima sa incarnare. Ce înseamnă demnitatea de Buddha? Şi mai ales ce înseamnă pentru

un Bodhisattva să ajungă la demnitatea de Buddha, de Gautama Buddha? Înseamnă că Buddha - şi este cazul pentru fiecare Buddha - nu mai este nevoit să se mai incarneze într-un corp fizic, pe Pământ. Şi astfel, fiecare Buddha, Gautama Buddha a fost ales pentru a acţiona ulterior din lumea spirituală asupra Pământului. El nu va mai trebui niciodată să umble pe Pământ într-un corp fizic, dar ceea ce a reuşit să obţină din incarnare în incarnare îl face capabil să continue să acţioneze în jos, în cultura noastră pământeană.

Primul act important pe care l-a avut de îndeplinit Buddha, în calitate de fiinţă pur spirituală, a fost, aşa cum am arătat în conferinţa ţinută la Basel **[12]** acela că a trimis în corpul astral al unuia din cei doi copii Iisus – şi anume al aceluia pe care îl descrie Evanghelia lui Luca – acele forţe care, în sensul cuvintelor pe care le pronunţăm, an de an, ca evocare a naşterii, se exprimă astfel: „Se manifestă fiinţele spirituale din înălţimi, şi pacea să domnească pe Pământ şi între oameni bună învoire"*.

* Luca, cap. II, v. 14, „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe Pământ pace, între oameni bunăvoire!" (Nota trad.)

Când asemenea cuvinte pătrund în sufletul nostru, cuvinte în care se arată cum fiinţe îngereşti plutesc în aureola de deasupra copilului-înger, atunci trebuie să ştim că în acea aură a lui Iisus acţiona forţa Nirmanakayei lui Buddha **[13]**. Din acel moment, forţele spirituale ale lui Buddha au fost încorporate în individualităţile cele mai înalte legate de faptele despre care vorbeşte Misteriul de pe Golgota. Astfel, faptele sale continuă să acţioneze şi în acel curent al concepţiei despre lume care aparţine filosofilor din Occident. Din înaltul lumii spirituale, Buddha este însuşi impulsul de viaţă care a pătruns până la raţiune, după care s-a rătăcit.

Dacă citim astăzi pe Leibniz, pe Schelling sau pe Soloviev şi ne punem întrebarea: Cum au fost ei inspiraţi? putem răspunde că aceasta se datorează acelei fiinţe care se

născuse în palatul Suddhodana, care s-a înălţat de la treapta de Bodhisattva la rangul de Buddha şi care a continuat apoi să acţioneze în mod dezinteresat. El a lucrat cu atâta abnegaţie încât astăzi ne putem întoarce la acele timpuri când, în Occident, numele de Buddha nu era nici măcar pronuntat. Nu veţi găsi numele de Bodhisattva devenit Buddha nici chiar la Goethe! Dar el trăieşte în tot şi în toate; aceasta o ştim cu toţii. El a găsit atâta înţelegere, încât trăieşte în literatura occidentală, fără a i se menţiona însă numele. Acest lucru se ştia şi în evul mediu, numai că nu se povestea în felul acesta. Se povestea altceva.

Ioan din Damasc [14] a trăit în secolul al VIII-lea; a scris o carte sub formă de roman. Despre ce? El povesteşte că odinioară trăia un mare învăţător, care a devenit îndrumătorul lui Iosafat căruia i-a dezvăluit ce este doctrina secretă, ce sunt marile adevăruri creştine. Dacă urmărim firul naraţiunii, găsim că întreaga povestire se referă la adevărurile respective. Se găsesc şi povestiri din literatura budistă. Mergând pe acest fir, ajungem la o legendă, acea legendă care povesteşte că Buddha a continuat să trăiască, fireşte nu sub o formă umană terestră, ci într-o formă de animal, într-o formă de iepure. Şi când, o dată, un brahman, mergând pe un drum, a găsit un iepure – care era de fapt masca lui Buddha –, s-a plâns acestuia de mizeria umană din lume. Atunci, Buddha a aprins un foc şi s-a aruncat singur în el, pentru ca, în felul acesta, să-i ajute pe oameni. Brahmanul l-a luat cu el şi l-a dus pe Lună. Dacă ne reamintim că Luna este simbolul înţelepciunii fără de sfârşit care trăieşte în pieptul oamenilor, vedem că în vechile legende a apărut şi s-a comentat constienţa despre sacrificiul lui Buddha.

Care este misiunea lui Buddha în lumea spirituală? Ea constă în a aprinde necontenit în inimile noastre acele forţe din care să apară o înaltă înţelepciune: În acest sens trebuie să înţelegem unul din cele două curente spirituale care străbat lumea noastră: curentul lui Buddha. El mai este reprezentat şi sub o formă care

există în secolul nostru, dar care a devenit abstractă. Trebuie însă să recunoaştem semnificaţia ocultă a oricărei forme spirituale. Acestui curent i se alătură un altul, acela care are începutul în Misteriul de pe Gogota şi care s-a contopit cu curentul lui Buddha, pentru a forma un tot necesar şi pe care trebuie să-l primim de asemenea şi în viaţa terestră. Acest curent care porneşte de pe Golgota şi la care trebuie să participe toţi oamenii nu numai că pătrunde în noi, în interiorul nostru, ci impregnează în totalitate existenţa noastră terestră.

În timp ce în curentul emanat de Buddha, ca în oricare altul, există ceva care ne priveşte ca oameni, în entitatea lui Hristos avem de-a face cu o interventie de natură cosmică. Toţi Bodhisattvii sunt individualităţi umane care trec prin vieţi pământeşti şi aparţin de acest Pământ. Individualitatea lui Hristos vine din Soare şi nu a coborât pe Pământ decât în momentul Botezului în apa Iordanului; această inividualitate nu a fost prezentă pe Pământ decât timp de trei ani, în corpul fizic al lui Iisus din Nazaret. Ceea ce caracterizează individualitatea lui Hristos este faptul că era destinată să acţioneze în lumea terestră numai trei ani. Este aceeaşi supremă entitate pe care Zarathustra o numea Ahura-Mazdao, aceeaşi care se află în spatele soarelui vizibil, aceeaşi cu cea pe care o anunţau sfinţii Rishi, şi despre care grecii vorbeau ca despre entitatea care stă la baza pleromei*. Este entitatea care, treptat, a devenit Spiritul Pământului, Aura Pământului din momentul când sângele său a curs pe Golgota. Primul om căruia i s-a îngăduit să vadă pe Hristos, fără mijlocirea unui eveniment fizic, a fost Pavel**.

* *Pleroma*, în limba geacă, termen întrebuintat de gnostici pentru a desemna ansamblul unificat al Universului; eonii nu sunt decât aspecte particulare ale pleromei. Echivalentul în sanscrită este şodghana. (Nota trad.)

** *Faptele Apostolilor*, cap. 9, v. 3-5, când Pavel era pe drumul Damascului. (Nota trad.)

Astfel, datorită evenimentului care a avut loc pe Golgota, s-a petrecut ceva ce a dat un curs cu totul nou evoluţiei

terestre. Înainte de aceasta, totul era astfel orânduit, încât prin mijlocirea diferitelor religii se asimilau cele mai diferite concepte. Ceea ce a acţionat înspre Apus din religia lui Buddha, când entitatea lui Buddha a iradiat cu strălucirea sa aura astrală a lui Iisus, şi ceea ce am relatat, că sufletul va recunoaşte şi resimţi în natură ceva nou, aceasta nu înseamnă nimic altceva decât că aşa cum individualitatea lui Hristos a coborât, prin Botez, într-un corp fizic, în care a rămas până la Evenimentul de pe Golgota, şi deci a fost prezent sub forma unui eveniment concret pe plan fizic, tot astfel, această individualitate va începe să exercite o nouă acţiune în lumea eterică. Putem, deci, să vorbim de o incarnare fizică, de la Botezul săvârşit de Ioan în apa Iordanului până la Golgota, iar acum despre o reapariţie în eteric.

În timp ce corpul etetic se desăvârşeşte, precum şi datorită impresiilor produse de toamnă, pe care omul le interiorizează, va putea fi conştientizat Hristos în planul eteric. Pentru ce a coborât Hristos în planul fizic? Pentru ca omul să poată evolua pe o treaptă superioară, pentru a deveni apoi apt să poată conştientiza tot mai mult pe Hristos în planul eteric.

Astfel putem spune: În această conferinţă am pornit de la acele spirite elementare care se manifestă cu precădere în natură, ne-am ridicat apoi de la acele viziuni ciudate care ne împing să ne oprim din acţiunea noastră şi să ne plecăm urechea numai la cuvântul lăuntric şi vedem în toate acestea, în aceste evenimente care se desfăşoară în faţa noastră, grupându-se în jurul unui centru, că oamenii găsesc lumea spirituală într-un mod corect – şi aici nu mă refer la clarvăzătorul spiritual antrenat, care întotdeauna a putut găsi pe Hristos, ci la acei oameni care se află la un stadiu normal al evoluţiei lor –, că aceşti oameni îl vor contempla pe Hristos ca apariţie în eteric: pe El care nu va mai interveni în dezvoltarea Universului decât numai din planul eteric. Vedem cum toate aceste evenimente se grupează în jurul viitoarei apariţii a lui Hristos. Şi dacă avem în vedere ansamblul devenirii spirituale în evoluţia

sa progresivă, realizăm următorul fapt: Buddha, care se jertfeşte în flăcările iubirii, este inspiratorul ştiinţei noastre spirituale.

Persoanele care citesc cu atenţie lucrări cum este drama-mister ***Încercarea sufletului*** [15], pe care am putut să o reprezint la München, şi care au înţeles unde se află toate forţele misterioase care ne arată ce se află în jurul nostru, în natură, acele persoane, deci, care sunt atente la înţelepciunea viitorului, chiar dacă această înţelepciune este adesea nebunia prezentului, după cum înţelepciunea prezentului poate fi adesea nebunia viitorului, toţi aceşti oameni îşi vor da seama că va exista o chimie impregnată de impulsul dat de Hristos, o botanică impregnată de impulsul lui Hristos ş.a.m.d. La baza acestora nu se află molecule neînsufleţite. Tot ceea ce este răspândit în natură provine din spirit. Floarea este o entitate eterică, iar pe de altă parte prin această floare spiritul a pătruns din exterior în Pământ. În toate formele care lăstăresc astfel din Pământ ni se revelează sensul suprem al lumii. Omul va recunoaşte aceste lucruri nu numai prin credinţă, el va deveni ştiutor.

Am evocat, în felul acesta, în faţa sufletului dumneavoastră, al doilea curent, care trebuie să se lege cu primul. Următorii ani vor aduce pe Pământ multe lucruri surprinzătoare. În toate problemele care vor apărea, vom putea percepe principiul lui Hristos, în timp ce impulsul lui Buddha îl vom simţi mai mult lăuntric. Din această cauză, numai întelegând acele măsuri sublime luate de conducerea spirituală a lumii ne putem clarifica asupra modului în care putem urmări impulsul lui Hristos, cum El este acela care în devenirea istoriei a transferat o individualitate în alta. Ce poate oferi nevoilor presante de cunoaştere ale omului, ca fiinţă care gândeşte, un fenomen ca acela care apare în Apus, unde întreaga gândire se exprimă, mai ales în maniera, să zicem, a lui Galilei, sau în Răsărit, unde se exprimă în maniera lui Vladimir Soloviev. Când observăm toate acestea, recunoaştem obiectivitatea cu care acţionează

impulsul lui Hristos. La fel putem vedea pretudindeni, în tot ce se petrece în lume, impulsul lui Hristos.

Evenimente importante se vor petrece în următoarele epoci de cultură. Ceea ce, în cursul epocii a patra de cultură, nu a apărut decât ca un vis al marelui martir care a fost Socrate va putea deveni realitate. Ce a fost acel mare impuls dat de Socrate? El voia ca cel care recunoaşte o lege morală şi o înţelege să fie şi cucerit de ea şi, în mod corespunzător, să acţioneze ca un om moral. Să ne gândim numai cât de departe suntem încă de acest ideal, cât de mulţi pot spune: Este adevărat că aşa trebuie să acţionăm, dar cât de puţini au energia interioară, forţa morală necesare! Pentru ca doctrinele morale să fie înţelese în mod clar, iar sentimentele noastre morale să se dezvolte atât de ferm, încât absolut nimic să nu fie recunoscut de noi fără să avem şi impulsul de a-l îndeplini plini de ardoare, pentru ca acestea să se matureze cu adevărat în sufletele oamenilor şi nu să fie doar admise şi, fără, altă alternativă, impulsul moral să devină faptă, trebuie ca oamenii să se integreze celor două curente spirituale caracterizate mai sus. Atunci, sub influenţa acestor două curente, tot mai mulţi oameni vor deveni capabili să treacă de la sentimente, de la recunoaşterea morală, de la impulsul moral la faptă.

Cum se poate acţiona pentru ca aceste două curente să fuzioneze şi astfel să putem cuprinde pe Hristos prin Buddha? Putem reuşi acest lucru datorită faptului că funcţia de Bodhisattva nu a rămas niciodată vacantă. În momentul în care Bodhisattva a devenit Buddha, un altul a preluat demnitatea de Bodhisattva. Şi a venit acea individualitate despre care ştim că a trăit cu aproximativ o sută de ani înainte de Iisus din Nazaret ca esenian. O personalitate care, din nefericire, a fost calomniată, rău înţeleasă, de exemplu, de scriitorul Celsus [16], dar mai ales de Haeckel, în lucrarea sa *Welträtsel* (Enigmele lumii). Acea personalitate care a acţionat cu un secol înainte de Misteriul de pe Golgota, cunoscută sub numele de Jeshu ben Pandira, este una din incarnările acelui

Bodhisattva care a devenit urmaşul lui Gautama, al acelui Bodhisattva devenit Buddha. El va mai acţiona ca Bodhisattva încă trei mii de ani de acum înainte şi apoi, când se vor fi împlinit cinci mii de ani de când sub pomul Bodhi Gautama a primit iluminarea şi a devenit însuşi Buddha, va deveni şi el, la rândul său, Buddha. Orice cercetător spiritual serios ştie că la cinci mii de ani după iluminarea lui Gautama Buddha sub pomul Bodhi această individualitate care continuă să trăiască în prezent ca Bodhisattva va deveni, la rândul său, Buddha, cunoscut ca Maitreya Buddha. Până atunci, el se va incarna pe Pământ în mai multe rânduri, şi apoi, după ce se vor fi împlinit cei cinci mii de ani, va apărea o nouă învăţătură, o doctrină a lui Maitreya Buddha, adică Buddha al Binelui, când cuvântul rostit va exercita imediat o acţiune morală. Cuvintele care să poată descrie o asemenea acţiune nu au încă, acum, forţa corespunzătoare. Aceasta nu se poate vedea, în prezent, decât în lumea spirituală şi pentru a avea o asemenea percepţie va fi nevoie ca fiinţa umană să ajungă mai întâi la maturitatea necesară. O caracteristică deosebită a lui Maitreya Buddha este faptul că el va trebui să imite, într-o oarecare măsură, Evenimentul de pe Golgota.

Ştim cum, individualitatea lui Buddha a pătruns în Iisus din Nazaret şi nu mai acţionează decât din afară asupra evoluţiei terestre. Toţi cei care trăiesc ca Bodhisattva şi devin, la un moment dat, Buddha au pe Pământ un destin ce poate fi perceput de orice ocultist serios: în tinereţe, într-un anumit sens, ei sunt oameni complet necunoscuţi. Cei care ştiu despre ei câte ceva văd, poate, în ei fiinţe cu oarecari însuşiri, dar nu mai mult, nu realizează că în acea persoană se află entitatea unui Bodhisattva. Aşa a fost întotdeauna şi aşa va fi şi în secolul al XX-lea. Numai la vârsta cuprinsă în intervalul de la treizeci la treizeci şi trei de ani – acelaşi interval de timp care a trecut de la Botezul în Iordan până la Evenimentul de pe Golgota – un Bodhisattva va putea fi recunoscut. În acel moment, are loc în fiinţa sa umană o transformare, el îşi sacrifică până la un anumit punct individualitatea şi devine purtător al

unei alte individualităţi, la fel cum individualitatea lui Iisus a lăsat pe Hristos să pătrundă în el.

Incarnările unui Bodhisattva, care sunt cele ale viitorului Maitreya Buddha, apar în oameni necunoscuti. Aceştia acţionează izolat şi prin forţe proprii. Şi Maitreya Buddha va acţiona, de asemenea, prin forţa sa proprie şi în opoziţie cu părerile celor care dau tonul în societate. El rămâne necunoscut în tinereţe. Iar când la vârsta de treizeci de ani îşi jertfeşte individualitatea, se manifestă de asemenea manieră, încât vorbele sale exercită o *acţiune* morală. Cinci milenii după ce Gautama Buddha a primit iluminarea sub pomul Budhi, succesorul său va primi şi el demnitatea de Buddha şi va fi cel care va aduce în lume cuvântul cu efect moral. Astăzi spunem: „La început a fost Cuvântul". Mai târziu vom putea rosti: În persoana lui Maitreya Buddha ni s-a trimis cel mai mare Învăţător care a venit pentru ca Evenimentul hristic să apară oamenilor clar, cu întreaga sa semnificaţie. Ceea ce va constitui o particularitate a sa va fi faptul că acest cel mai mare Învăţător va aduce cuvântul cel mai sublim, Cuvântul suprem.

Deoarece adesea ceea ce este măreţ şi ar trebui adus în lume în mod corespunzător este înţeles atât de greşit, trebuie să ne pregătim în vederea a ceea ce trebuie să vină. Şi dacă ţinem să ne apropiem de ceea ce este spirit, acolo unde spiritul naturii ne vorbeşte şi în mod moral, atunci suntem îndreptăţiţi să spunem: Într-o anumită privinţă, întreaga ştiinţă spirituală nu este decât o pregătire pentru ca să învăţăm să înţelegem un cuvânt ca acela care a fost pronunţat în legătură cu evenimentul trecut, când am vorbit despre transformarea timpurilor.

Timpuri noi se apropiau, atunci când Ioan îl vestea pe Hristos. Într-un anumit sens, putem vorbi şi astăzi despre acele timpuri noi faţă de care este necesar ca atitudinea noastră să se schimbe. Nealterată de marile mijloace ale civilizaţiei, care vor apărea în lumea exterioară, atitudinea omului trebuie să se modifice în aşa fel, încât

sufletul său să-şi păstreze forţele pentru a-şi purta privirea şi în lumea spirituală, care se va face cunoscută într-un chip nou, chiar acum, în timpul în care trăim. Dacă aici, în această viaţă, sau dacă atunci când ne vom afla la poarta morţii sau la o nouă naştere ceva din această lume spirituală va deveni vizibil, nu vom vedea numai această nouă lume, ci chiar vom acţiona, pornind din această nouă lume. Şi partea cea mai bună care se găseşte adesea în noi va deveni activă prin aceea că de la porţile morţii, din cealaltă lume, aceste forţe ne sunt trimise de anumite entităţi. Şi nouă ne va fi îngăduit să trimitem aceste forţe, dacă păşim prin poarta morţii astfel încât să dobândim aici ceea ce recunoaştem ca fiind o transformare necesară pentru vremurile noastre şi despre care mi-am îngăduit să vă vorbesc astăzi câte ceva.

BUDDHA ŞI HRISTOS. SFERA BODHISATTVILOR

Milano, 21 septembrie 1911

În această oră, aş dori să vă vorbesc despre lucruri care aparţin lumii moralei şi eticii, având darul să aducă în faţa sufletului misiunea ştiinţei spirituale în epoca noastră.

Suntem cu toţi pătrunşi de marele adevăr al doctrinei despre reincarnare, despre repetarea vieţilor pământeşti, şi trebuie să ne fie foarte clar că această repetare a vieţilor noastre pământeşti are un sens bine determinat în dezvoltarea Pământului. Dacă ne punem întrebarea: Pentru ce este necesar să repetăm această viaţă pământească? atunci primim răspunsul, care este un rezultat al cercetărilor oculte, că în epocile succesive ale Pământului trăim mereu alte experienţe când apărem din nou în acest plan. Cu totul altceva au trăit şi au resimţit sufletele oamenilor în incarnările care au urmat imediat după marea catastrofă atlanteană, cu totul altceva au trăit în epocile precreştine şi cu totul altceva acum, în epoca noastră.

Vreau să amintesc, pe scurt, că în perioada care a urmat marii catastrofe atlanteene sufletele noastre mai păstrau încă, în trupurile pe care le aveau la acea epocă, o anumită clarvedere elementară. Clarvederea era ceva natural pentru oamenii din timpurile anterioare, apoi aceasta s-a pierdut, încetul cu încetul. Epoca în care această clarvedere a fost pierdută în gradul cel mai înalt a fost epoca culturală greco-latină, a patra din perioada postatlanteană. De atunci, omul evoluează în aşa fel, încât realizează marile sale progrese în exterior, pe plan fizic, pentru ca apoi, în mod treptat, să recucerească din nou forţa de clarvedere, către sfârşitul actualei perioade postatlanteene.

În prezent, noi trăim în a cincea epocă culturală postatlanteană. Considerăm ca fiind prima epocă de cultură postatlanteană epoca veche indiană, a doua, epoca veche persană, a treia, epoca de cultură caldeo-babiloniană şi a patra, epoca greco-romană. Noi înşine ne aflăm în a cincea epocă postatlanteană, după care va urma o a şasea şi, în final, o a şaptea epocă culturală. La sfârşitul acestui ciclu de şapte epoci, care formează perioada postatlanteană, va avea loc din nou o mare catastrofă pe Pământ, asemănătoare în consecinţe cu cea care a pus capăt perioadei atlanteene.

Cu ajutorul cercetărilor oculte putem să menţionăm pentru fiecare din aceste ultime epoci culturale postatlanteene, a cincea, a şasea şi a şaptea, caracteristica esenţială a dezvoltării umane. În a cincea epocă, în care ne aflăm în prezent, trăsătura esenţială a evoluţiei umane o constituie dezvoltarea intelectuală, dezvoltarea raţiunii. În epoca următoare, a şasea, caracteristica dezvoltării umane va fi aceea că oamenii vor avea sentimente foarte precise faţă de ce este moral şi faţă de ce este imoral. Aceste sentimente vor fi resimţite într-un mod deosebit, prin simpatie faţă de acţiuni şi fapte de bunăvoinţă şi milă sau prin antipatie faţă de răuvoitori, şi toate acestea cu o amploare despre care nu ne putem face acum nici o imagine.

După cea de a şasea, va urma a şaptea epocă culturală, în care viaţa morală se va adânci şi mai mult. În timp ce în epoca a şasea, omul simte doar bunăvoinţă faţă de acţiunile nobile şi bune, în cea de a şaptea epocă, o asemenea bunăvoinţă va fi asociată şi cu un impuls moral, ceea ce înseamnă voinţa de a şi face ceea ce este moral. Există o mare deosebire între faptul de a resimţi bunăvoinţa faţă de o faptă morală şi faptul de a face, de a îndeplini un act moral, şi, în acest sens, putem spune: Epoca noastră culturală, în care ne aflăm în prezent, este epoca inteligenţei, a raţiunii, după care urmează epoca pe care o putem denumi epoca culturală a satisfacţiei estetice faţă de bine şi de dezgust estetic faţă de tot ce este rău, iar a şaptea va fi epoca vieţii morale active.

Pentru tot ce, în viitoarele epoci culturale, va pătrunde în omenire, sufletele umane dispun în prezent doar de germeni, şi putem spune că toate aceste structuri pe care le are omul – structurile intelectuale, structurile simpatiei sau antipatiei faţă de acţiunile morale, structurile impulsurilor morale – sunt în legătură cu lumile superioare. Fiecare acţiune morală are un anumit raport cu lumile superioare. Înclinţiile noastre sufleteşti stau într-o relaţie suprasensibilă cu ceea ce numim planul astral. Simpatiile sau antipatiile noastre pentru ce este bine sau ce este rău stau în relaţie cu ceea ce numim planul devachanic inferior, iar lumea impulsurilor morale din suflet este în relaţie cu planul devachanic superior. Astfel încât putem spune şi că, în prezent, în sufletul omului intervin forţele lumii astrale, în epoca a şasea vor interveni în sutletul omenesc mai ales forţele Devachanului inferior, iar în cursul celei de a şaptea epoci culturale vor interveni în omenire mai ales forţele planului devachanic superior.

Din cele spuse, se poate uşor înţelege că în precedenta epocă culturală, a patra, cea greco-romană, în sufletul omenesc au fost dominante forţele planului fizic. De aceea, de exemplu, cultura greacă a putut să creeze

acele minunate opere de artă plastică prin care s-a dat cea mai remarcabilă expresie formei umane, pe plan fizic, exterior. Dar tot din acelaşi motiv oamenii au fost, în acea epocă, în mod deosebit apţi să trăiască în plan fizic chiar întâlnirea cu acea entitate pe care o numim entitatea lui Hristos într-un corp uman. În epoca noastră culturală, a cincea, care va dura până în mileniul al patrulea, sufletele umane vor deveni treptat capabile să resimtă entitatea lui Hristos, iar pe planul astral, entitatea lui Hristos va deveni încă din secolul al XX-lea vizibilă pentru om sub o formă eterică, aşa cum în epoca a patra a fost vizibilă într-o formă fizică, pe plan fizic.

Pentru a înţelege această dezvoltare culturală viitoare spre care se îndreaptă sufletele noastre, este bine să pătrundem şi mai adânc în particularităţile sufletului nostru în incarnările următoare. Astăzi, în epoca noastră mai mult intelectuală, intelectualitatea şi moralitatea sunt pentru cele mai multe suflete umane două lucruri juxtapuse, fără legătură între ele. În prezent, cineva poate fi un om foarte inteligent, dar totodată imoral, precum şi invers, să fie foarte moral, dar prea puţin inteligent.

În a patra epocă culturală un popor a văzut în mod profetic juxtapunerea moralităţii şi intelectualităţii, şi acest popor este vechiul popor ebraic. De aceea, membrii vechiului popor ebraic căutau să stabilească o armonie artificială între moralitate şi intelectualitate, în vreme ce la greci, de exemplu, exista o armonie mai mult naturală. Astăzi, prin documentele Cronicii Akasha, ştim cum conducătorii vechiului popor ebraic căutau să creeze armonia între moralitate şi intelectualitate. Ei aveau simboluri pe care le cunoşteau cu o asemenea exactitate, încât atunci când le contemplau într-un anumit mod şi le lăsau să acţioneze asupra lor se putea stabili o anumită armonie între ce este bine, ce este moral şi ce este înţelept. Aceste simboluri erau purtate de conducătorii religioşi ai vechiului popor ebraic pe pieptul lor. Simbolul moralităţii se numea Urim, cel al înţelepciunii Tummim

[17].

Dacă preotul evreu voia să determine dacă o acţiune este fotodată bună şi înţeleaptă, el lăsa să acţioneze asupra sa simbolurile Urim şi Tummim într-un mod semnificativ, şi după modul cum aceste două simboluri acţionau asupra sa, se putea crea o anumită armonie artificială între moralitate şi intelectualitate. Fapt este că din aceste două simboluri emana efectiv o influenţă magică şi se stabilea o legătură magică cu lumea spirituală.

Avem datoria ca ceea ce odinioară se obţinea prin simboluri artificiale să realizăm, încetul cu încetul, în incarnările viitoare şi prin dezvoltarea lăuntrică sufletească.
Şi acum să aducem în faţa sufletelor noastre fazele de evoluţie în epocile culturale a cincea, a şasea şi a şaptea postatlanteene, pentru a vedea cum vor acţiona asupra sufletului intelectualitatea, esteticismul şi moralitatea.

În timp ce în epoca noastră, a cincea, intelectualitatea poate dăinui, chiar dacă nu vom dezvolta o înclinare către acţiuni morale, în a şasea epocă culturală lucrurile vor sta cu totul altfel. În această epocă culturală viitoare, adică începând aproximativ în mileniul al treilea, imoralitatea va exercita o influenţă paralizantă asupra intelectualităţii. În cazul unui intelectual lipsit de moralitate, intelectualitatea i se va diminua şi se va ajunge până la o stare de amorţeală, concomitent cu dezvoltarea imoralităţii. Acest fenomen se va manifesta într-un mod din ce în ce mai semnificativ în evoluţia viitoare a omenirii, în aşa fel încât fiinţa umană lipsită de moralitate nu va mai avea facultatea intelectuală, deoarece acest lucru va fi imposibil fără un comportament moral. Apoi, în decursul epocii a şaptea postatlanteene nu va mai exista nici un om înzestrat cu inteligenţă dacă nu va fi şi moral. Este bine şi util să ne oprim puţin asupra forţelor moralităţii în diverse suflete umane, în cursul incarnărilor actuale. De ce poate deveni un om imoral în evolutia noastră? Iată o întrebare pe care

ne-o punem. Acest lucru se datorează faptului că omul, în incarnările sale succesive, a coborât din ce în ce mai adânc în lumea fizică şi de aceea a avut şi impulsul să se lege tot mai mult de lumea fizică a simţurilor.

În prezent, un suflet este cu atât mai moral cu cât acţionează asupra lui mai mult impulsuri izvorâte dintr-un ciclu descendent. Acest fapt poate fi direct confirmat de un rezultat foarte interesant al cercetării oculte.

Dumneavoastră ştiţi că omul, când trece prin poarta morţii, îşi părăseşte corpul fizic şi corpul etric şi un anumit timp scurt, după moarte, are un fel de viziune retrospectivă asupra întregii sale vieţi pământeşti. Urmează apoi, un timp, un fel de stare de somn. După ce au trecut astfel câteva luni, sau uneori câţiva ani, sufletul se trezeşte în planul astral, în planul pe care îl numim Kamaloka. După această trezire, urmează viaţa în Kamaloka, constând în retrăirea vieţii terestre cu o viteză cam de trei ori mai mare. La începutul vieţii în Kamaloka se produce un eveniment foarte important pentru fiecare. Pentru cea mai mare parte a oamenilor care trăiesc în Europa, şi în general pentru toţi cei care aparţin culturilor mai noi, acest eveniment constă în faptul că la începutul vieţii în Kamaloka o anumită individualitate spirituală ne arată un fel de listă în care se găseşte tot ce am făptuit în mod egoist, în timpul ultimei noastre vieţi pe Pământ, tot ce am păcătuit. Cu cât vă veţi reprezenta acest eveniment în mod mai concret, cu atât îl veţi înţelege mai corect: ca şi cum cu adevărat, la începutul vieţii în Kamaloka, o făptură ni se prezintă cu registrul faptelor din viaţa noastră fizică.

Ne aflăm aici în faţa unui fapt important, care nu poate fi, bineînţeles, probat, deoarece se experimentează numai prin contemplare ocultă, şi anume că cei mai mulţi oameni care aparţin culturii europene recunosc în acest personaj pe Moise. Acest fapt a fost cunoscut dintotdeauna, şi mai ales în investigaţiile oculte rosacruciene, încă din evul mediu şi a fost confirmat prin

investigaţiile deosebit de subtile întreprinse în ultimii ani.

Puteţi deduce de aici că omul, la începutul vieţii în Kamaloka, va resimţi o foarte mare responsabilitate faţă de puterile precreştine, pentru ceea ce l-a tras în jos. Individualitatea lui Moise apare într-adevăr pentru viaţa ocultă ca fiind acea putere care cere să i se dea socoteală pentru tot răul care se petrece în timpul nostru.

Acele puteri, acele forţe care îl duc pe om din nou în sus, în lumea spirituală, se împart în două: unele care îl trag în sus pe calea înţelepciunii şi altele care îl trag în sus pe calea moralităţii. Forţele care provoacă progresul intelectual al omului emană mai ales de la o importantă individualitate, care vă este cunoscută tuturor şi care a trăit în a patra epocă culturală postatlanteană. E vorba de impulsul care duce la dezvoltarea plină de înţelepciune a sufletului şi care porneşte de la Gautama Buddha. Este demn de remarcat faptul că cercetarea ocultă ne dovedeşte că tocmai gândirea cea mai perspicace şi ideile cele mai importante care au fost elaborate în epoca noastră culturală apar ca o emanaţie a lui Gautama Buddha. Acest lucru este cu atât mai surprinzător cu cât până nu de mult, până la Schopenhauer, numele lui Gautama Buddha era aproape necunoscut în ţările apusene. Faptul este lesne de înţeles, căci Gautama Buddha s-a înălţat de la demnitatea de Bodhisattva la demnitatea de Buddha, când era fiul regelui Suddhodana, iar înălţarea la treapta de Buddha înseamnă că individualitatea respectivă nu s-a mai incamat într-un corp omenesc, pe Pământ.

De fapt, acea individualitate care din Bodhisattva a devenit Buddha cu aproximativ cinci sau şase secole înainte de începutul erei noastre nu s-a mai incarnat efectiv într-un corp fizic şi nici nu se va mai putea incarna de acum înainte. În schimb, ea trimite forţe din lumile superioare, din lumile spirituale spre Pământ şi inspiră pe toţi purtătorii de cultură care nu s-au

impregnat încă de impulsul dat de Hristos. O cunoaştere a acestui fapt o găsim într-o frumoasă legendă scrisă de Ioan din Damasc, în secolul al VIII-lea, cunoscută în toate ţările din Europa, în evul mediu. Este legenda lui Balaam şi Iosafat [18] care, de fapt, ne arată că cel care a devenit succesorul lui Gautama Buddha – Iosafat este o variantă prin mutaţia consoanelor denumirii de Bodhisattva – a primit de la Balaam învăţătura despre impulsurile creştine. Această legendă, uitată apoi, cu timpul, ne povesteşte cum succesorul lui Buddha a fost instruit de un reprezentant al creştinismului, Balaam, şi vrea să ne arate că Bodhisattva, care a succedat lui Gautama Buddha, făcuse loc în sufletul său impulsurilor creştine. Şi chiar aşa a fost. Căci al doilea impuls, care, împreună cu cel dat de Buddha, acţionează acum în evoluţia lumii, este impulsul lui Hristos şi acest impuls este cel care, în viitor, corespunde mersului ascendent al umanităţii spre moralitate. De aceea, putem spune: Chiar dacă învăţătura lui Buddha este în mod deosebit morală, ea este totuşi doar o *învăţătură* morală, în timp ce impulsul lui Hristos nu este învăţătură, ci forţă. El acţionează ca forţă morală care se modelează din ce în ce mai mult, astfel încât va impregna în mod real omenirea cu moralitate.

În cea de a patra epocă culturală postatlanteană, entitatea divină a lui Hristos care a coborât din înălţimile cosmice a trebuit să apară mai întâi în corpul fizic. În cea de a cincea epocă culturală, a noastră, forţele intelectuale se vor densifica de aşa manieră, încât omul va deveni apt să vadă pe Hristos nu numai ca formă fizică, ci şi ca formă eterică. Această posibilitate începe să se contureze chiar în secolul nostru, în secolul al XX-lea. O dată cu deceniile al treilea şi al patrulea din secolul nostru, vor apărea oameni care îşi vor fi dezvoltat viaţa lor individuală în aşa fel, încât vor putea percepe forma eterică a lui Hristos, aşa cum în timpul lui Iisus din Nazaret au văzut pe Hristos sub forma sa fizică. În următoarele trei milenii, din ce în ce mai mulţi oameni vor putea să-L contemple pe acest Hristos eteric, până

când, la aproximativ trei milenii de la începutul erei noastre, un număr suficient de oameni, aici, pe Pământ, nu vor mai avea nevoie de Evanghelii sau de orice alte documente scrise, întrucât ei Îl vor fi văzut efectiv pe Hristos în sufletele lor.

Acest lucru trebuie să ne devină foarte clar, şi anume că în epoca a patra postatlanteană oamenii aveau capacitatea să-L vadă pe Hristos numai în planul fizic şi de aceea el a apărut într-un corp fizic. În epoca noastră, până în cel de al treilea mileniu oamenii vor deveni treptat capabili să vadă Hristosul eteric şi de aceea el nu va mai reveni niciodată într-un corp fizic. Dacă avem în vedere că astăzi fiinţa umană, când pătrunde în Kamaloka şi trebuie să dea socoteală de faptele sale faţă de Moise, adică faţă de acea entitate care exercită o acţiune morală şi care se va uni tot mai mult cu impulsul lui Hristos, vom înţelege cum se va produce acel eveniment, pe care eu îl pot descrie ca fiind o metamorfoză a figurii lui Moise. Ce reprezintă pentru noi Moise, când ne stă în faţă cu registrul păcatelor noastre? El ne arată ce se află în una din părţile registrului, în partea cu faptele negative din karma noastră. Este foarte important pentru un suflet care trăieşte acum, în vremea noastră, faptul că prin impulsul budismului învăţătura despre karma poate fi înţeleasă şi că realitatea karmei ne este prezentată, după moarte, prin acea figură din Vechiul Testament care este Moise. În timp ce sufletele se vor pătrunde din ce în ce mai mult de Hristosul suprasensibil, după moarte se va petrece transformarea figurii lui Moise în figura lui Iisus Hristos. Aceasta nu înseamnă nimic altceva decât că de acum înainte karma noastră se va lega de Hristos, iar *Hristos se uneşte în mod intim cu propria noastră karma.*

Este foarte interesant să observăm că, în sensul învăţăturii lui Buddha, karma este o chestiune abstractă. Conceptul de karma are ceva impersonal în budism. În viitor, în incarnările care vor urma, Hristos se va uni tot mai mult cu karma. Karma noastră personală va căpăta

un caracter esenţial, ceva cu totul viu.

Stadiile noastre anterioare de evoluţie, ca şi vieţile noastre trecute, se pot rezuma cu uşurinţă în aceste cuvinte: *Ex eo nascimur*. Dacă modelăm evoluţia noastră astfel încât după moarte în loc de Moise să întâlnim pe Hristos, cu care concreste karma noastră, atunci aceasta se va exprima prin cuvintele care provin din curentul creştin rosacrucian, existent încă din secolul al XIII-lea, *In Christo morimur*.

Exact aşa cum cineva nu poate deveni Buddha decât în planul fizic, tot astfel sufletul omenesc nu poate dobândi decât tot în planul fizic, facultatea de a întâlni pe Hristos după moarte. Un Buddha este mai întâi Bodhisattva şi se înalţă la demnitatea de Buddha într-o ultimă incarnare fizică, după care nu mai are nevoie să revină pe Pământ. Înţelegerea pentru Hristos, aşa cum am expus-o, nu o putem dobândi decât aici, în planul fizic. Pentru ca această înţelegere să devină posibilă este nevoie ca oamenii să obţină prin eforturi proprii, în următoarele trei milenii, aici, în lumea fizică, facultatea de a contempla în suprasensibil pe Hristos, şi acesta este, de fapt, rolul ştiinţei spirituale. Misiunea acestei mişcări este să creeze condiţii care să facă posibilă înţelegerea reală a lui Hristos pe planul fizic, pentru ca apoi să-l poată contempla cu adevărat pe Hristos.

Dacă atunci când Hristos va apărea sub forma sa eterică noi vom fi în viaţă, într-un corp fizic, sau vom fi între moarte şi o nouă naştere, aceasta nu va avea nici o importanţă, dacă am dobândit facultatea de a-L contempla. Să luăm exemplul unui om care nu poate încă să-L contemple pe Hristos în incarnarea eterică actuală pentru că a murit prea devreme; acel om va avea totuşi posibilitatea să-L contemple mai târziu, între moarte şi o nouă naştere, dacă a obţinut, în timpul vieţii, înţelegerea evenimentului. Dar acela care este departe de viaţa spirituală şi nu obţine nici o înţelegere pentru Hristos va rămâne în afara cunoaşterii Lui până la o nouă viaţă

pământeană, când va dobândi această cunoastere.

Ceea ce spun acum arată că o dată cu evoluţia progresivă a omenirii, în decursul a trei epoci culturale, a cincea, a şasea şi a şaptea, impulsul lui Hristos va domina din ce în ce mai mult Pământul. Când se spune că în a şasea epocă culturală intelectualitatea lipsită de moralitate va fi frânată, trebuie, pe de altă parte, să admitem că omul a cărui intelectualitate va fi paralizată de imoralitate va trebui să se întoarcă cu totul spre Hristos, ca să se lase ridicat de Acesta la moralitate. Este ceea ce poate da forţa morală.

Tot ceea ce spun acum a fost cercetat cu meticulozitate începând din secolul al XIII-lea, de când există rosacrucieni, dar sunt adevăruri pe care unii iniţiaţi le-au cunoscut în toate timpurile.

Dacă s-ar afirma că apariţia lui Hristos într-un corp fizic s-ar putea produce pentru a doua oară, pe Pământ, aceasta ar echivala pentru un adevărat ocultist cu a afirma că o balantă ar putea funcţiona mai bine dacă ar avea două puncte de sprijin, în loc de unul singur. Adevărul este că cei trei ani de viaţă ai lui Hristos, cei trei ani cât el a umblat pe Pământ în corpul lui Iisus din Nazaret, reprezintă efectiv centrul de greutate al evoluţiei Pământului. Aşa cum o balantă nu poate avea decât o pârghie fixată într-un singur punct, tot astfel evoluţia Pământului nu poate avea decât un singur centru de greutate.

Este cu totul altceva a vorbi despre evoluţia morală, decât a da impulsul evoluţiei morale.

Înainte chiar ca Evenimentul de pe Golgota să se producă, succesorul lui Buddha, noul Bodhisattva, era deja prezent pentru a pregăti acel eveniment şi pentru a-l anunţa în cercul său. Bodhisattva care a urmat lui Buddha a avut o incarnare în personalitatea lui Jeshu ben Pandira cu aproximativ o sută de ani înainte de nasterea

lui Iisus din Nazaret. Este absolut necesar să facem o deosebire netă între incarnarea lui Jeshu ben Pandira, care a avut, cum am spus, loc cu un secol înaintea erei noastre, şi care era, ca Bodhisattva, succesor al lui Gautama Buddha, şi incarnarea lui Iisus din Nazaret la începutul erei noastre şi care, timp de trei ani din viaţa sa, a fost impregnat de entitatea cosmică pe care o numim Hristos.

Acest Bodhisattva care s-a incarnat ca Jeshu ben Pandira revine mereu pe Pământ, incarnat în diverse personalităţi, până când, peste trei mii de ani, el însuşi se va înălţa la demnitatea de Buddha, şi, ca Maitreya Buddha, îşi va trăi ultima incarnare terestră. În schimb, acea individualitae care a fost Hristos, care a vieţuit pe Pământ numai timp de trei ani, în corpul lui Iisus din Nazaret, şi nu va mai reveni niciodată într-un corp fizic, va reapărea, acum, în a cincea epocă, într-un corp eteric, apoi, în a şasea epocă, într-un corp astral şi în continuare, în a şaptea epocă de cultură, va apărea ca marele Eu cosmic, asemănător unui mare suflet al întregii omeniri. Când omul moare, el îşi pierde corpul fizic, corpul eteric, corpul astral, iar eul pleacă spre o nouă incarnare. La fel se întâmplă şi cu planeta care este Pământul nostru. Ceea ce are această planetă de natură fizică se va dizolva la sfârşitul evoluţiei Pământului şi totalitatea oamenilor, a sufletelor umane trece în următorul stadiu planetar, care este Jupiter. Din stadiile de evoluţie parcurse anterior, pe care Pământul le-a străbătut, trece într-un nou mod de existentă, pe care îl numim Jupiter. Aşa cum în fiecare om eul uman este centrul evoluţiei sale viitoare, la fel va fi, mai târziu, pentru întreaga omenire, Eul lui Hristos, Eul coborât în corpul astral şi etric al umanităţii şi care îşi va urma acţiunea de însufleţire a viitoarei existenle jupiteriene, în perioada imediat următoare a evoluţiei planetare.

Vedem, prin urmare, cum Hristos coborât pe Pământ, plecând de la o entitate umană fizică şi terestră, se dezvoltă progresiv, devenind un Hristos eteric, apoi unul

astral, apoi un Hrist-Eu, pentru a deveni în final chiar Hristos-Eu, Spiritul Pământului, şi care, împreună cu toţi oamenii, se va înălţa spre trepte mai înalte.

Ce facem noi, acum, dezvăluind ştiinţa spirituală? Facem exact ceea ce învăţăturile orientale au anuntat în mod atât de clar când Bodhisattva, ca fiu al regelui Suddhodana, s-a înălţat la demnitatea de Buddha: Învătăturile orientale erau foarte clare în privinţa faptului că următorul Bodhisattva, care va deveni şi el un Buddha, va avea rolul să răspândească pe Pământ învăţăturile care urmau să vestească în modul cel mai corect pe Hristos oamenilor. Astfel, acest Bodhisattva care a urmat lui Buddha, care s-a incarnat în Jeshu ben Pandira şi care se va mai incarna, în continuare, a devenit propovăduitorul impulsului lui Hristos. Legenda ne prezintă acest lucru foarte limpede în povestea lui Balaam şi Iosafat. Aşa cum am mai spus, în această poveste Balaam, care este un propovăduitor creştin, îl instruieşte pe Iosafat, care este Bodhisattva. Doctrinele oculte orientale îl consideră pe acest Bodhisattva ca pe Cel-ce-aduce-binele: Maitreya Buddha. Iar noi ştim, pe baza cercetărilor întreprinse în domeniul spiritual, că Maitreya Buddha va avea o forţă a cuvântului atât de mare, încât oamenii contemporani nici nu şi-o pot imagina. Astăzi se poate vedea în devenirea lumilor superioare, prin clarvedere, cum va propovădui Maitreya Buddha peste trei mii de ani. Am putea reda multe din învăţăturile sale prin desene simbolice. Noi nu ne găsim încă în posibilitatea de a face acest lucm, pentru că omenirea nu este, în prezent, suficient de avansată pentru a putea pronunţa asemenea cuvinte, aşa cum le va rosti Maitreya Buddha.

Gautama Buddha a exprimat mari învăţături intelectuale în descrierea Căii octuple, despre o vorbire justă, despre o învăţătură justă, despre o gândire justă ş.a.m.d.; Maitreya Buddha va avea cuvinte care prin forţa lor magică vor deveni nemijlocit impulsuri morale pentru oamenii care le vor auzi. Şi dacă va exista şi pentru el un

Ioan Evanghelistul, acela ar trebui să vorbească cu totul altfel decât Ioan Evanghelistul care a vorbit despre Hristos. Acesta spunea: „Şi Cuvântul s-a făcut trup"*. Evanghelistul Ioan al lui Maitreya Buddha ar trebui să spună: „Şi trupul s-a făcut Cuvânt".

* Ioan, cap. 1, v. 14: „Şi Cuvântul s-a întrupat şi a locuit între noi, şi am văzut slava Lui, slavă ca a unuia născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr." (Nota trad.)

Ceea ce va ieşi de pe buzele lui Maitreya Buddha va fi străbătut, într-un mod admirabil, de marea forţă a lui Hristos. Propriile noastre cercetări spirituale ne arată, în prezent, că într-un anumit mod, chiar în mod vizibil, Maitreya Buddha va retrăi viaţa lui Hristos. Când o mare individualitate apărea, în trecut, ca învăţător al oamenilor, aceasta se revela lumii încă din copilărie prin aptitudini deosebite, prin psihismul său. Exista, fără îndoială, întotdeauna şi un alt mod de dezvoltare, când la o anumită vârstă se remarca o transformare totală a personalităţii respective. Când se ajungea la acea vârstă, eul său îşi părăsea învelişurile corporale şi un alt eu pătrundea în corpul său. Cel mai concludent exemplu în acest sens este, fără îndoială, însuşi Iisus Hristos, în care individualitatea lui Hristos a pătruns la vârsta de treizeci de ani.

Toate incarnările acestui Bodhisattva care va deveni Maitreya Buddha au revelat că sub acest aspect el va trăi în sensul lui Hristos. În toate incarnările sale, nu se ştie şi nu iese în evidenţă în timpul copilăriei şi al tinereţii că el va fi un Bodhisattva; abia când împlineşte vârsta de treizeci sau treizeci şi unu de ani o altă personalitate pune stăpânire pe corpul său. Niciodată nu va exista un Bodhisattva care din copilărie sau din tinereţe să se reveleze prin natura sa că este un Bodhisattva. Dar între treizeci şi treizeci şi unu de ani el va prezenta deodată cu totul alte calităţi decât până atunci, şi aceasta tocmai pentru că acum o altă personalitate a pus stăpânire pe corpul său. Individualităţile care pun astfel stăpânire pe personalitatea unui alt om sunt individualităţi care au trăit cu mult timp în urmă, în vechime, şi nu vor apărea

în postura de copii, individualităţi cum sunt Moise, Abraham, Ezechiel. Şi acum, în veacul nostru, lucrurile se petrec la fel cu acest Bodhisattva care peste trei mii de ani va fi Maitreya Buddha. Nu ar fi decât un pur diletantism ocult dacă cineva ar afirma că Maitreya Buddha ar putea fi recunoscut încă din tinereţe ca atare. Când va atinge vârsta de treizeci - treizeci şi unu de ani, se va revela lumii prin forţa sa proprie, fără ca altcineva să fi atras atenţia asupra lui; el va deveni atunci convingător numai prin puterea sa proprie. Se va recunoaşte că într-un anumit fel nu a fost descoperit adevărul, atunci când cineva va afirma despre un tânăr sub treizeci de ani că în el se manifestă un Bodhisattva. Tocmai aceasta va fi o indicaţie sigură pentru a depista eroarea. Asemenea afirmaţii au fost, într-adevăr, făcute în repetate rânduri. Să ne amintim numai de cazul petrecut în secolul al XVI-lea, când a apărut o individualitate care afirma că ar fi incamarea lui Mesia, a lui Hristos. Este vorba de acea personalitate cunoscută sub numele de Sabbatai Zewi [19], care a apărut în secolul al XVI-lea, dându-se drept Hristos, şi la care, într-adevăr, o mare mulţime de oameni din întreaga Europă, din Spania, Italia, Franţa, până la Smyrna, a venit în pelerinaj.

Este, desigur, corect ca în vremea noastră să existe o mare aversiune împotriva recunoaşterii unor genii umane. Dar există şi contrarul, adică o mare comoditate, care merge până acolo încât suntem gata să recunoaştem numai în baza autorităţii cutare sau cutare individualitate ca fiind o mare personalitate şi să-i atribuim o valoare pe care nu o are. Important este ca astăzi ştiinţa spirituală să fie reprezentată în aşa fel, încât să se sprijine cât mai puţin posibil pe simpla încredere în autoritatea cuiva.

Multe din lucrurile pe care le-am spus astăzi pot fi controlate numai prin mijloace specifice cercetării spirituale oculte. Dar eu insist şi vă invit să nu credeti aceste lucruri, ci, dimpotrivă, să le verificaţi, bizuindu-vă pe tot ceea ce dumneavoastră cunoaşteţi din faptele vii

ale istoriei, în special din tot ceea ce puteţi afla, şi în felul acesta eu sunt perfect liniştit asupra acestei chestiuni, deoarece cu cât veti cerceta mai adânc cu atât le veţi găsi mai bine confirmate. Eu fac apel acum, în epoca intelectualismului, nu la credinţa pe care o puteţi avea în cel ce vi se pare a fi o autoritate, ci la verificarea intelectuală făcută de dumneavoastră. Nici Bodhisattva secolului al XX-lea nu va apela la oarecari precursori care să-l proclame pe Maitreya Buddha, ci se va baza pe forţa cuvintelor sale şi va fi ca un om singur pe lume.

Iată rezumat, aproximativ, prin câteva cuvinte, tot ce am spus astăzi în faţa dumneavoastră. În evoluţia noastră acţionează două curente. Unul este curentul pornit de la Buddha, sau curentul înţelepciunii, cea mai înaltă învăţătură a înţelepciunii, a blândeţii pornită din inimă şi a păcii pe Pământ. Pentru ca această învăţătură a lui Buddha să poată acţiona în fiecare dintre noi, este indispensabil impulsul dat de Hristos. Al doilea este curentul lui Hristos, care conduce omenirea de la intelectualism la moralitate, trecând prin esteticism. Marele învăţător al impulsului dat de Hristos va fi în orice caz urmaşul acelui Bodhisattva care se reincarnează necontenit şi va deveni Maitreya Buddha peste trei mii de ani. Este perfect adevărat ceea ce spun vechile documente orientale, că exact la cinci mii de ani după ce Gautama Buddha a primit iluminarea sub arborele Bodhi Maitreya Buddha se va incarna pe Pământ pentru ultima oară.

Seria de Bodhisattvi si de Buddha nu are nimic a face cu Fiinţa cosmică a lui Hristos, iar în trupul lui Jeshu ben Pandira nu s-a incarnat Hristos, ci un Bodhisattva. Hristos nu s-a incarnat decât o singură dată într-un corp fizic, timp de trei ani, în timp ce un Bodhisattva apare în fiecare secol, până la o ultimă incarnare, când atinge existenţa de Maitreya Buddha.

Vedem, aşadar, cum ştiinta spirituală are în prezent sarcina de a fi o sinteză a religiilor. Putem concentra una

din formele religiei în budism, iar cealaltă formă în creştinism. Şi cu cât vom înainta mai mult în evoluţia viitoare a omenirii, cu atât mai mult religiile se vor contopi, aşa cum Buddha şi Hristos se unesc în inimile noastre.

Cu aceasta am obţinut o privire de ansamblu în evoluţia spirituală a omenirii şi am înţeles necesitatea unui avânt al ştiinţei spirituale, care trebuie să fie o pregătire pentru cunoaşterea a ceea ce se dezvoltă în cultura care progresează, cu scopul de a ne oferi înţelegerea a ceea ce se întâmplă în evoluţia omenirii.

CREŞTINISMUL ROSACRUCIAN

Prima conferinţă

Neuchâtel, 27 septembrie 1911

Sunt cuprins de o profundă satisfactie aflându-mă aici pentru prima dată, la această ramură recent constituită şi care poartă numele lui *Christian Rosenkreutz*, prilej care-mi dă posibilitatea, pentru întâia oară, să vorbesc într-un mod mai concret despre Christian Rosenkreutz. În ce constă personalitatea lui Christian Rosenkreutz? [20] Într-o singură seară nu se poate spune totul despre această personalitate, astfel că astăzi vom vorbi numai despre persoana lui Christian Rosenkreutz, iar mâine seară despre opera lui.

A vorbi despre Christian Rosenkreutz presupune o mare încredere în Misteriile vieţii spirituale, o încredete nu numai în persoană ca atare, ci o încredere în marile taine ale vieţii spirituale. Constituirea unei noi ramuri presupune şi o credinţă în viaţa spirituală.

Christian Rosenkreutz este o individualitate care acţionează la fel de bine când este incarnată, ca şi atunci când nu este într-un corp fizic; el acţionează nu numai ca entitate fizică şi prin forţe fizice, ci, mai ales, în mod spiritual, cu ajutorul unor forţe superioare.

După cum ştim, omul trăieşe nu numai pentru sine, ci şi

în legătură cu marea evoluţie a omenirii. Când omul obişnuit trece prin poarta morţii corpul său eterie se dizolvă în Univers. Dar din corpul eteric dizolvat rămâne întotdeauna un rest, o parte, şi în felul acesta noi suntem înconjuraţi de resturile corpurilor eterice ale celor decedaţi, fie în folosul nostru fie în detrimentul nostru. Ele acţionează asupra noastră în sens bun sau rău, după cum noi înşine suntem buni sau răi. În această privinţă, corpurile eterice ale marilor individualităţi au asupra noastră o influenţă considerabilă. Din corpul eteric al lui Christian Rosenkreutz izvorăşte o mare forţă care poate acţiona asupra sufletului şi asupra spiritului nostru. Este de datoria noastră să cunoaştem aceste forţe. La aceste forţe facem apel noi, ca rosacrucieni.

Strict vorbind, mişcarea rosacruciană îşi are începutul în secolul al XIII-lea. Atunci; aceste forţe actionau foarte puternic şi din acea epocă există un curent legat de Christian Rosenkreutz, care îşi continuă şi acum influenţa în viaţa spirituală. Există o lege conform căreia acest curent de forţe spirituale trebuie să devină deosebit de activ la intervale de aproximativ o sută de ani. În prezent, el se manifestă în mişcarea teosofică. Christian Rosenkreutz însuşi a precizat aceasta, cu ocazia ultimelor sale expuneri exoterice.

În anul 1785, revelaţiile esoterice ale rosacrucienilor au apărut în lucrarea *Figurile secrete ale rosacrucienilor* [21], publicată de un anume Henricus Madathanus Theosophus [22]. În această publicaţie sunt prezentate, desigur, într-o manieră rezumativă, indicaţii cu privire la ce s-a petrecut în curentul rosacrucian în cursul celor câteva sute de ani precedenţi şi care abia acum erau expuse de acest Henricus Madathanus Theosophus. O sută de ani mai târziu, vedem din nou acţiunea curentului rosacrucian exprimându-se în scrierile publicate de H.P. Blavatsky [23], în special în lucrarea *Isis dezvăluită*. O bună parte din conţinutut primei lucrări este transmisă prin cuvinte. Se găseşte aici un summum de înţelepciune ocultă apuseană, care multă vreme încă nu va fi depăşită,

chiar dacă modul de expunere este uneori încâlcit. Este interesant de comparat *Figurile secrete ale rosacrucienilor* de Henricus Madathanus Theosophus cu lucrarea doamnei H. P. Blavatsky. Trebuie să luăm în considerare, mai ales, prima jumătate a lucrării sale, singura care a fost scrisă în sensul lucrării lui Henricus Madathanus Theosophus. În partea a doua, doamna Blavatsky se abate oarecum de la linia curentului rosacrucian. În lucrările sale de mai târziu, H. P. Blavatsky s-a îndepărtat de curentul spiritual rosacrucian, şi trebuie să facem o deosebire între primele sale publicaţii şi cele ulterioare, chiar dacă şi în primele se constată lipsa spiritului critic. Spun aceasta pentru că este în concordanţă cu însăşi dorinţa doamnei H. P. Blavatsky, care în prezent nu mai este incarnată.

Dacă avem în vedere caracterul specific, particular pe care îl avea conştienţa omului din secolul al XIII-lea; înţelegem că practic clarvederea primitivă dispăruse încetul cu încetul. Noi ştim că toţi oamenii au avut în trecut o facultate elementară de clarvedere. La mijlocul secolului al XIII-lea s-a ajuns, în această privinţă, la un punct minim. Deodată, acea clarvedere a dispărut, nu a mai existat. Pur şi simplu a fost pentru toţi oamenii o întunecare spirituală. Chiar şi spirite dintre cele mai luminate, personalităţile cele mai evolute, înşişi iniţiaţii nu au mai avut acces la lumile spirituale şi a fost necesar ca toţi să se limiteze la ceea ce regăseau din amintire atunci când se exprimau asupra lumilor spirituale. Se ştia despre aceste lumi numai ceea ce se păstrase prin tradiţie sau prin iniţiatii care evocau amintirea celor trăite cu mult înainte. Dar chiar şi aceste spirite nu au mai avut acces, pentru o scurtă perioadă, la lumea spirituală.

Acest scurt interval de obscuritate a fost necesar în momentul acela pentru a fi pregătit elementul carateristic pe care urma să-l aibă epoca noastră: actuala epocă de cultură intelectuală, raţională. Aceasta este caracteristica pe care omenirea o are acum, în a cincea

epocă postatlanteană. În epoca culturală anterioară, greco-latină, nu exista o cultură raţională aşa cum o avem în prezent. În locul gândirii raţionale era dominantă o percepţie nemijlocită. Omul crectea, ca să spunem aşa, în relaţie directă cu ceea ce vedea şi auzea; ceva mai mult, el se dezvolta în legătură chiar şi cu ceea ce gândea. În acea epocă, nu se făcea atât de multă analiză, aşa cum se întâmplă în prezent şi cum, de altfel, trebuie să se întâmple deoarece aceasta este sarcina celei de a cincea epoci culturale postatlanteene. După această epocă, clarvederea va începe să se manifeste din nou, la început temperat, devenind apoi clarvederea viitorului.

Curentul rosacrucian îşi are originea în secolul al XIII-lea. În secolul acesta trebuia să fie selectate, în vederea iniţierii, personalităţi deosebit de înzestrate. Iniţierea însăşi nu s-a putut efectua decât după încetarea acelei scurte perioade de obscuritate spirituală.

Într-un anumit loc din Europa, despre care astăzi nu ne este îngăduit să vorbim, dar aceasta se va putea face într-un timp nu prea îndepărtat, s-a întemeiat o lojă de mare spiritualitate, un colegiu compus din doisprezece bărbaţi care îşi însuşiseră întregul tezaur de înţelepciune din vechile timpuri, dar şi înţelepciunea prezentului. Este vorba, deci, de doisprezece oameni care trăiseră anterior în acea perioadă de obscuritate, douăsprezece spirite eminente care s-au reunit pentru a promova progresul omenirii. Ei nu aveau capacitatea de a contempla direct lumea spirituală, dar puteau să reînvie în ei amintirea a ceea ce trăiseră într-o iniţiere anterioară. Prin însăşi karma umanităţii se stabilise ca în şapte din cei doisprezece bărbaţi să se încorporeze tot ceea ce se conservase din vechea perioadă antlanteană. În lucrarea mea ***Ştiinţa ocultă în rezumat*** am arătat deja că moştenirea perioadei atlanteene se transmisese celor şapte sfinţi Rishi, învăţătorii primei epoci culturale postatlanteene, străvechea epocă protoindiană. Cei şapte bărbaţi reincarnaţi în secolul al XIII-lea, şi care formau o parte din colegiul celor doisprezece, aveau puterea să

aibă o privire retrospectivă asupra celor şapte curente ale perioadei de evoluţie umană antlanteană precum şi a ceea ce supravieţuia din acele şapte curente*. Nici una din cele şapte personalităţi nu putea să valorifice pentru timpul lor şi cel actual decât câte un singur curent. Celor şapte li s-au alăturat alte patru individualităţi, care nu puteau contempla retrospectiv în perioade atât de îndepătrtate ca ceilalţi şapte bărbaţi menţionaţi, ci numai asupra a ceea ce omenirea dobândise din înţelepciunea ocultă în cursul primelor patru epoci de cultură postatlanteană. Primul dintre aceşti patru putea să contemple retrospectiv epoca protohindusă, al doilea epoca culturală protopersană, al treilea epoca de cultură egipto-caldeo-asiro-babiloniană, iar al patrulea, epoca greco-romană. Aceştia patru s-au reunit cu ceilalţi şapte în acel colegiu de bărbaţi înţelepţi din secolul al XIII-lea. În sfârşit, un al doisprezecelea avea, într-o oarecare măsură, mai puţină capacitate de amintire, în schimb, era cel mai intelectual dintre ei şi avea ca sarcină să se ocupe în special de ştiinţele vizând lumea exterioară. Aceste douăsprezece individualităţi nu au trăit numai experienţele ocultismului occidental, cele douăsprezece curente diferite de înţelepciune au conlucrat ca o unitate, ca un întreg. Evocarea acestor fapte o găsim expusă într-o manieră deosebită în poemul lui Goethe *Misterele*.

* O cunoaştere mai bună a perioadei atlanteene se poate obţine prin lectura ciclului de articole grupate in lucrarea ***Din Cronica Akasha***, apărută şi în limba română. (Nota trad.)

Aşadar, avem de vorbit despre douăsprezece individualităţi eminente. Punctul de pornire al unei noi epoci culturale va trebui să-l căutăm spre mijlocul secolului al XIII-lea. În acea epocă, se ajunsese la nivelul cel mai de jos al vieţii spirituale. Accesul spre lumile spirituale era atunci închis chiar şi pentru cei mai evoluaţi. În acel moment, s-a reunit colegiul de înaltă spiritualitate într-un anumit loc din Europa, despre care – aşa cum am spus – nu avem permisiunea să vorbim acum, s-au reunit acei doisprezece bărbaţi care reprezentau chintesenţa întregii ştiinte spirituale a timpului lor, precum şi cele douăsprezece direcţii de spiritualitate.

În cadrul acestui colegiu de doisprezece nu exista decât un fel de clarvedere bazată pe amintiri şi o înţelepciune intelectuală. Cei şapte urmaşi ai celor şapte Rishi îşi reaminteau vechea lor înţelepciune atlanteană, ceilalţi cinci reprezentau înţelepciunea acumulată în cele cinci epoci culturale postatlanteene. În felul acesta, cei doisprezece formau împreună întreaga înţelepciune atlanteană şi postatlanteană. Al doisprezecelea era o persoană care avea, în cea mai mare măsură, o înţelepciune intelectuală proprie timpului său. El deţinea în mod raţional întreaga înţelepciune a prezentului, în timp ce ceilalţi, a căror viziune directă în spiritual era stinsă, îşi primeau ştiinţa cufundându-se în amintirea incarnărilor anterioare.

Punctul de plecare al unei culturi noi a fost însă posibil numai prin apariţia unui al treisprezecelea în mijlocul celor doisprezece. Acest al treisprezecelea nu era nicidecum un savant în sensul acceptat la acea vreme. Era o individualitate care fusese incarnată exact pe vremea Misteriului de pe Golgota. El se pregătise pentru misiunea sa prin incarnări succesive, printr-o stare de spirit de smerenie, printr-o viaţă ferventă închinată lui Dumnezeu. Era un suflet mare, un om profund mistic, având aceste calităţi înnăscute, nu dobândite. Dacă vă puteţi imagina un tânăr foarte evlavios rugându-se continuu, plin de ardoare lui Dumnezeu, atunci aveţi în faţă imaginea acestei individualităţi, acestui al treisprezecelea. El se află întru totul în grija şi educaţia celor doisprezece şi primeşte de la fiecare înţelepciunea pe care i-o puteau da. EI a fost crescut cu cea mai mare grijă şi au fost luate precauţii pentru ca nimeni din afara colegiului celor doisprezece să nu poată exercita nici o influenţă asupra sa. A fost complet izolat de restul lumii. În acea incarnare din secolul al XIII-lea, el a fost un copil foarte plăpând, din care cauză educaţia ce i se făcea de către cei doisprezece acţiona până în corpul său fizic. Fiecare din cei doisprezece era pătruns de misiunea sa spirituală şi toii şi-au dat seama, la vremea aceea, că

Biserica practica un creştinism care nu era decât o caricatură a adevăratului creştinism. Ei erau plini de măreţia creştinismului, dar păreau, în exterior, că se comportă ca adversari ai acestuia. Fiecare, în parte, acţiona numai într-un singur domeniu al creştinismului. Efortul lor era ca diversele religii existente să se reunească într-o singură mare unitate. Erau convinşi că în cele douăsprezece curente ale lor era cuprinsă întreaga viaţă spirituală şi fiecare acţiona asupra elevului după forţele proprii. Ei aveau ca scop să realizeze o sinteză a tuturor religiilor, dar erau conştienţi că acest scop nu putea fi atins printr-o teorie oarecare, ci prin eforturile şi rezultatele vieţii spirituale. În acest sens, era necesar ca cel de al treisprezecelea să primească o educaţie specială.

În timp ce forţele spirituale ale celui de al treisprezecelea creşteau la infinit, forţele sale fizice deveneau tot mai slabe. Această diminuare a fortelor fizice a mers atât de departe, încât s-a ajuns la un punct când aproape orice legătură cu viaţa exterioară s-a oprit şi orice interes pentru lumea fizică a dispărut. El trăia numai pentru dezvoltarea spirituală spre care îl îndrumau cei doisprezece. În el exista imaginea reflectată a înţelepciunii acestora. Lucrurile au mers până acolo, încât a început să refuze orice fel de mâncare şi se stingea încetul cu încetul. Atunci a avut loc un eveniment care nu se putea petrece decât o singură dată în istorie. A fost unul din acele evenimente care pot avea loc numai atunci când forţele macrocosmice conlucrează pentru a-l produce, datorită efectelor pe care un asemenea eveniment le poate avea. După câteva zile, corpul acestui al treisprezecelea a devenit complet translucid şi multe zile el a fost ca şi mort. La anumite intervale de timp, ceilalţi doisprezece se adunau în jurul lui. În acele momente, ei rosteau cu glas tare întreaga ştiinţă şi înţelepciune. Rosteau totul în formule scurte, ca un fel de rugăciuni-meditaţii, le îndreptau către cel de al treisprezecelea, insuflându-i întreaga lor înţelepciune, în timp ce acesta zăcea ca un mort. Ni-i putem reprezenta

pe cei doisprezece reuniţi în cerc în jurul celui de al treisprezecelea. Această stare a luat sfârşit la trezirea sufletului celui de al treisprezecelea, care a apărut ca un suflet nou. El trăise o mare transformare a sufletului său. În el era prezent ceva ca o naştere cu totul nouă a înţelepciunii celor douăsprezece înţelepciuni, astfel încât şi cei doisprezece înţelepţi au putut să învete ceva cu totul nou de la tânăr. Totodată, şi corpul acestuia a fost însufleţit în aşa fel, încât această însufleţire a corpului devenit complet transparent nu poate fi comparată cu nimic. Tânărul putea vorbi acum de experienţe şi trăiri complet noi. Cei doisprezece şi-au putut da seama atunci că tânărul trăise exact experienţa Damascului: era o repetare a viziunii pe care apostolul Pavel o avusese pe drumul Damascului. În continuare, timp de mai multe săptămâni, acest al treisprezecelea a redat, sub o formă nouă, întreaga înţelepciune pe care o primise de la cei doisprezece. Această formă nouă de exprimare părea că este dată de însusi Hristos. Ceea ce el le revela, în felul acesta, cei doisprezece considerau că exprimă adevăratul creştinism, sinteza tuturor religiilor, şi ei făceau o netă diferenţă între adevăratul creştinism şi creştinismul care se practica în acea epocă în care trăiau. Cel de al treisprezecelea a murit relativ tânăr, iar cei doisprezece s-au consacrat atunci sarcinii de a descrie în „imaginaţiuni" – căci numai aşa puteau să o facă – tot ceea ce le revelase cel de al treisprezecelea. Astfel s-au creat acele „Figuri" şi tablourile simbolice care, mai târziu, au apărut în culegerea lui Henricus Madathanus Theosophus, precum şi în comunicările făcute de doamna H. P. Blavatsky în opera sa *Isis dezvăluită*. Procesul ocult trebuie să ni-l reprezentăm în sensul că rodul iniţierii celui de al treisprezecelea s-a menţinut ca rest al corpului eteric al acestuia, în atmosfera spirituală a Pământului. Acest „rest" a acţionat ca inspiratie asupra celor doisprezece şi a discipolilor lor ulteriori în aşa fel, încât din sânul lor a izvorât curentul ocult al rosacrucienilor. Dar acel corp eteric a continuat să acţioneze şi să se contopească cu corpul eteric al celui de al treisprezecelea, atunci când acesta s-a reincarnat.

Deja în secolul al XIV-lea, individualitatea celui de al treisprezecelea a avut o nouă reincarnare, aproximativ la jumătatea secolului. În această incarnare el a trăit mai mult de o sută de ani. A fost crescut într-un mod similar, într-un cerc de discipoli şi urmaşi ai celor doisprezece, dar de data aceasta nu atât de izolat de lume ca în incarnarea anterioară. Când a atins vârsta de douăzeci şi opt de ani şi-a propus un uimitor proiect, un ideal, şi anume să întreprindă o călătorie şi să părăsească Europa. Mai întâi s-a îndreptat spre Damasc şi a retrăit acolo, încă o dată, evenimentul pe care Pavel îl trăise cândva pe drumul Damascului. Acest eveniment trebuie privit ca fruct al unui germen ce provenea din incamarea precedentă. Toate forţele miraculosului corp eteric al acestei individualităţi a secolului al XIII-lea rămăsese absolut intact şi nimic nu se pierduse în eterul cosmic, universal. Era un corp persistent, care a rămas de atunci intact în sferele eterice. Acelaşi corp eteric fin spiritualizat a străluminat şi iradiat din lumile spirituale noua individualitate care se reincarnase în secolul al XIV-lea. De aceea, a fost îndrumat să trăiască din nou evenimentul de pe drumul Damascului. Aceasta este individualitatea lui Christian Rosenkreutz. El a fost cel de al treisprezecelea în cercul celor doisprezece. El a fost numit aşa cu începere de la această incarnare. Din punct de vedere esoteric, în sens ocult, el era deja Christian Rosenkreutz din incarnarea pe care o avusese în secolul al XIII-lea, însă exoteric el a primit acest nume abia în secolul al XIV-lea. Discipolii acestui al treisprezecelea sunt urmaşii celorlalţi doisprezece din secolul al XIII-lea. Ei sunt rosacrucienii.

Christian Rosenkreutz a călătorit prin toată lumea cunsocută la acea vreme. După ce primise înţelepciunea celor doisprezece, fecundată de dumnezeiasca entitate a lui Hristos, i-a fost uşor să preia în sine în decurs de şapte ani toată ştiinţa timpului său. Când apoi, după şapte ani, s-a înapoiat în Europa, şi-a luat ca discipoli pe cei mai avansaţi ucenici şi urmaşi ai celor doisprezece şi

a început adevărata lucrare a rosacrucianismului.

O cercetare cu totul nouă a lumii s-a putut porni atunci datorită extraordinarei străluciri a corpului eteric atât de deosebit al lui Christian Rosenkreutz. Ceea ce a fost realizat până în zilele noastre de către rosacrucieni este o lucrare exterioară şi interioară. Lucrarea exterioară avea ca scop să fundamenteze ceea ce se află în spatele a ceea ce numim maya (iluzia) materiei. Se dorea să se studieze cu toată atenţia maya materiei. La baza întregului macrocosmos se află un macrocosmos eteric, un corp eteric, aşa cum are şi omul un corp eteric. Există o anumită tranziţie de graniţă între o substantă fizică şi o substanţă eterică. Să ne îndreptăm atenţia asupra acestei graniţe dintre substanţa fizică şi cea eterică. Ceea ce se află între ele, între substanţa fizică şi cea eterică, nu poate fi comparat sau asemuit cu nimic din ceea ce există în natură, în lume. Nu este nici aur, nici argint, nici plumb, nici aramă. Găsim aici ceva ce nu s-ar putea asemui cu nici o altă substanţă fizică, ci este esenţa tuturor lucrurilor. Există o substanţă care se află în toate substanţele fizice, încât toate aceste substanţe pot fi considerate ca o transmutare a acelei substanţe unice. Scopul şi strădania rosacrucienilor era să poată contempla prin clarvedere această substanţă. Ei vedeau pregătirea şi realizarea unei asemenea contemplări în activitatea superioară a forţelor morale ale sufletului, care putea face vizibilă substanţa aceea. În forţele morale ale sufletului vedeau ei forţa care ducea spre această contemplare. Această substanţă a fost descoperită şi contemplată efectiv de rosacrucieni. Ei au constatat că substanţa aceasta există într-o anumită formă în lume, în macrocosmos, dar şi în fiinţele umane. În lumea exterioară, în afara omului, ei o venerau ca fiind marea haină, marea îmbrăcăminte a macrocosmosului. În om, o vedeau apărând când avea loc o interacţiune armonioasă între gândire şi voinţă. Rosacrucienii percepeau fortele voinţei nu numai în om, ci şi în macrocosmos, de pildă, în tunet şi în fulger. Ei vedeau astfel şi forţele gândirii, pe de o parte în om, pe de altă

parte în afară, în lume, în curcubeu sau în culorile aurorei. Forţa de a realiza în sufletul propriu o astfel de armonie, între voinţă şi gândire, rosacrucienii o căutau în iradierea acelui corp eteric al celui de al treisprezecelea, al lui Christian Rosenkreutz.

S-a hotărât atunci că toate descoperirile pe care le făceau trebuia să rămână timp de o sută de ani secrete ale rosacrucienilor şi abia atunci, după o sută de ani, aceste revelaţii rosacruciene să fie transmise lumii. Abia după ce s-ar fi lucrat asupra lor timp de o sută de ani s-ar fi putut vorbi despre ele într-un mod corespunzător. Astfel, din secolul al XVII-lea până în secolul al XVIII-lea s-a pregătit ceea ce s-a tipărit în anul 1785 sub titlul *Figurile secrete ale rosacrucienilor*.

Este de asemenea foarte important să ştim că în fiecare secol inspiraţia rosacruciană este dată în aşa fel, încât niciodată purtătorul acestei inspiraţii nu este exoteric denumit. Numai cei mai înalţi iniţiaţi îl cunoşteau. Astăzi, de exemplu, nu se poate vorbi în mod exoteric decât despre întâmplări care au avut loc cu o sută de ani în urmă, căci acesta este intervalul care trebuie să treacă înainte de a se putea vorbi în public. Tentaţia este prea mare pentru oameni de a-şi manifesta o devoţiune fanatică faţă de o asemenea autoritate legată de o persoană – lucrul cel mai rău posibil. Acest risc este prea mare. Discreţia impusă este nu numai o necesitate faţă de ispitele ambiţiei şi ale orgoliului, de care poate ne-am mai putea apăra, ci înainte de toate o armă împotriva atacurilor oculte pe plan astral, care nu ar înceta să fie îndreptate împotriva unei asemenea individualităţi. De aceea se impune această condiţie de a avea voie să se vorbească abia după o sută de ani despre un asemenea fapt.

Ca o consecinţă a activităţii rosacrucienilor, corpul eteric al lui Christian Rosenkreutz a devenit din ce în ce mai puternic de la un secol la altul. Acest corp eteric a acţionat nu numai prin Christian Rosenkreutz, ci şi prin

toţi cei care au devenit discipolii săi. Începând din secolul al XIV-lea Christian Rosenkreutz s-a reincarnat fără încetare. Tot ceea ce în prezent este propovăduit ca teosofie, este întărit prin corpul eteric al lui Christian Rosenkreutz, iar toţi aceia care propovăduiesc teosofia sunt puşi în umbră de acest corp eteric, care poate acţiona asupra lor atât când Christian Rosenkreutz este incarnat pe plan fizic, cât şi atunci când nu este incarnat.

Contele de Saint-Germain a fost incarnarea esoterică a lui Christian Rosenkreutz în secolul al XVIII-lea, dar numele acesta a fost atribuit şi altor persoane, astfel că nu tot ce s-a spus în lumea exterioară despre contele de Saint-Germain se referă şi la adevăratul Christian Rosenkreutz. Astăzi, Christian Rosenkreutz este din nou incamat. Din radiaţiile corpului său eteric porneşte inspiraţia pentru lucrarea doamnei H. P. Blavatsky *Isis dezvăluită*. De asemenea, influenţei lui Christian Rosenkreutz i se datorează şi acţiunea invizibilă asupra lui Lessing, care i-a inspirat acestuia lucrarea *Educaţia neamului omenesc* (1780). Ca urmare a fluxului crescând al materialismului, inspiraţia în sensul rosacrucienilor a devenit din ce în ce mai dificilă. În secolul al XIX-lea, a avut loc acapararea gândirii de către materialism, ceea ce a făcut ca multe lucruri să nu mai poată fi redate decât foarte trunchiat. În anul 1851, Widenmann [24] a rezolvat problema nemuririi sufletului bazat pe ideea reincarnării. Lucrarea sa a fost premiată. Deja înainte de 1850, şi Drossbach scrie despre reincarnare din punctul de vedere psihologic.

Astfel, şi în secolul al XIX-lea radiatiile corpului eteric al lui Christian Rosenkreutz au acţionat în continuare. O revigorare a vieţii teosofice a putut să survină datorită faptului că epoca pe care o numim mica Kali-Yuga a luat sfârsit în 1899*. Datorită acestui fapt şi accesul la lumea spirituală este, în prezent, mai uşor şi o activitate spirituală este posibilă într-o măsură mult mai mare. Devotamentul faţă de corpul eteric devenit atât de puternic al lui Christian Rosenkreutz va putea facilita din

nou accesul oamenilor la clarvedere, trezind totodată forţe spirituale superioare. Dar aceasta nu va fi cu putinţă decât pentru acei oameni care vor urma în mod corect direcţia dată de Christian Rosenkreutz. Până acum, pentru aceasta pregătirea rosacruciană esoterică era necesară, dar secolul al XX-lea are misiunea să facă să crească atât de mult acest corp eteric încât să poată acţiona şi în plan exoteric. Cei care vor fi cuprinşi de acesta vor deveni capabili să trăiască evenimentul pe care Pavel l-a trăit pe drumul Damascului. Până acum corpul eteric a acţionat numai în cadrul şcolilor rosacruciene; începând din secolul al XX-lea vor exista tot mai mulţi oameni cărora le va fi cu putinţă să trăiască apariţia lui Hristos în corpul eteric. Activitatea rosacrucienilor este cea care face posibilă apariţia eterică a lui Hristos. Numărul acelora care vor fi apţi să vadă aceasta va deveni tot mai mare. Această apariţie trebuie să o atribuim marelui eveniment al lucrării efectuate de cei doisprezece împreună cu al treisprezecelea în secolele al XIII-lea şi al XIV-lea.

* Yuga, în sanscrită „vârstă" sau „perioadă", reprezintă cicluri alternative ale evoluţiei. În traditia hindusă, omenirea trece prin patru „vârste": 1) Krita-Yuga (vârsta de aur), Treta-Yuga (vârsta de argint), Dvapara-Yuga (vârsta de aramă) şi Kali-Yuga (vârsta de fier sau neagră). Aceasta din urmă ar dura 432 000 de ani, din care primii 5 000 s-au terminat în 1899. (Nota trad.)

Dacă puteţi deveni o unealtă a lui Christian Rosenkreutz, să fiţi convinşi că cea mai mică acţiune sufletească a voastră se va înscrie în eternitate.

Mâine vom vorbi despre opera lui Christian Rosenkreutz. O dorinţă nedefinită către ştiinţa spirituală străbate astăzi omenirea. Şi putem fi siguri că pretutindeni unde discipolii rosacrucieni desfăşoară o muncă sârguincioasă, serioasă şi constiincioasă, se creează valori pentru eternitate. Orice acţiune spirituală, fie ea cât de mică, ne înalţă. Este necesar să avem deplină înţelegere şi veneraţie pentru lucrurile sfinte.

CREŞTINISMUL ROSACRUCIAN

A doua conferinţă

Neuchâtel, 28 septembrie 1911

Astăzi sarcina mea este să vă spun câte ceva despre opera lui Christian Rosenkreutz. Această operă îşi are începutul în secolul al XIII-lea, a continuat şi continuă până astăzi şi va dura în eternitate. Primul act al acestei opere este fără îndoială acela despre care am vorbit ieri, şi anume iniţierea lui Christian Rosenkreutz şi faptele care s-au petrecut între colegiul celor doisprezece şi cel de al treisprezecelea. Când, apoi, Christian Rosenkreutz s-a născut din nou în secolul al XIV-lea, trăind în acea incarnare mai mult de o sută de ani, opera sa a constat mai ales în pregătirea şi instruirea discipolilor celor doisprezece. În acel timp, existau puţini oameni care ştiau ceva despre Christian Rosenkreutz în afară de cei doisprezece. Nu trebuie, însă, să înţelegem prin aceasta că el nu avea contact şi cu alţi oameni, numai că aceştia nu-l cunoşteau ca atare. Şi, de fapt, această situaţie a rămas valabilă până în ziua de azi. Dar corpul eteric al lui Christian Rosenkreutz acţionează permanent în cercul discipolilor şi forţele sale au acţionat în cercuri din ce în ce mai largi, iar astăzi există deja multi oameni în situaţia de a se afla sub influenţa forţelor acestui corp eteric.

Cei pe care Christian Rosenkreutz vrea să-i facă discipoli ai săi sunt selecţionaţi de el într-un mod cu totul aparte. Lucrurile se petrec în aşa fel, încât cel ales trebuie să devină atent la un eveniment anumit sau, poate, la mai multe întâmplări din viaţa sa. Această selecţie pe care o face Christian Rosenkreutz se concretizează în aceea că acelui om i se întâmplă să aibă în viaţă un moment de răscruce, o criză karmică. Să presupunem, de exemplu, că un om este pe punctul de a face ceva ce în mod neîndoios i-ar provoca moartea. Această situaţie poate îmbrăca cele mai felurite aspecte. Să zicem că omul merge pe un drum care îi poate fi fatal, în sensul că se află chiar în preajma unei prăpăstii, fără ca el să-şi dea seama de primejdie. Se întâmplă ca cel în cauză să fie chiar la câtiva paşi în faţa prăpastiei, când aude o voce care îi spune: Stai! astfel că el se opreşte brusc, dar fără să ştie încă de ce. Mii de cazuri asemănătoare se pot ivi.

De remarcat este faptul că acesta nu este decât semnul exterior, dar cel mai important al apelului venit din lumea spirituală. Acest apel interior se produce pentru că persoana respectivă, cel ales, s-a preocupat în viaţa sa de probleme spirituale, teosofice sau de alte cunoştinţe de ordin spiritual. Întâmplarea exterioară pe care am luat-o ca exemplu este un fapt din lumea fizică, dar apelul nu venea de la o voce umană. Întâmplarea are loc întotdeauna în aşa fel, încât cel în cauză ştie foarte bine că vocea vine din lumea spirituală. La început, se poate crede că era ascuns cineva în apropiere şi vocea era a lui, dar dacă discipolul ales este suficient de pregătit, îşi dă seama că nu o persoană fizică intervenise în destinul său. Pe scurt, lucrurile stau în aşa fel, încât datorită acestei întâmplări discipolul află că există comunicări care vin din lumea spirituală. O astfel de întâmplare poate avea loc, în viaţa unui om, o dată sau, poate, de mai multe ori. Trebuie să înţelegem efectul pe care îl poate avea acest lucru asupra sufletului discipolului. Acesta îşi va spune: Prin graţia divină, viaţa mi-a fost prelungită, mi-a fost dată o nouă viaţă; prima era pierdută. Această nouă viaţă redată prin graţie divină va lumina pe discipol în întreaga existenţă care va urma. El are acest sentiment clar, care se poate exprima astfel prin cuvinte: Fără această întâmplare de factură rosacruciană, eu aş fi fost mort. Viaţa mea de acum înainte nu ar avea aceeaşi valoare fără această întâmplare.

În arice caz, este posibil ca un om să fi trăit un asemenea eveniment o dată sau de mai multe ori şi totuşi să nu se apropie de teosofie sau de ştiinţa spirituală. Dar mai târziu poate să apară amintirea unei astfel de trări. Mulţi dintre dumneavoastră care sunteţi aici, de faţă, îşi pot recapitula întâmplări trecute şi să-si dea seama că asemenea evenimente s-au petrecut cu adevărat în viaţa lor: Dar asemenea lucruri sunt remarcate astăzi în prea mică măsură. Ar trebui să ne dăm seama că trecem pe lângă atâtea evenimente importante fără să le dăm atenţie. Aceasta este o indicaţie asupra modului în care se face alegerea de discipoli de factură superioară în

rosacrucianism.

Sau se mai poate întâmpla ca un asemenea eveniment să treacă pe lângă omul respectiv; atunci impresia se şterge şi el nu-i acordă nici o importanţă. Dar să presupunem cazul în care omul este atent şi consideră evenimentul ca fiind ceva important pentru el; atunci este posibil ca el să ajungă să gândească astfel: Tu te afli acum, propriu-zis, în faţa unei crize, a unei crize karmice, viaţa ta urma să se termine în clipa aceea, tu nu ai fost salvat decât datorită unui fapt aparent întâmplător. Din acea clipă, este ca şi cum ai început o a doua viaţă grefată pe prima. Această a doua viaţă trebuie să o priveşti ca pe un dar care ţi s-a făcut şi va trebui să te comporţi în consecinţă.

Când o asemenea trăire declanşează o dispoziţie sufletească care îl face pe om să considere că din clipa aceea viaţa lui este un dar ea face din acel om un adept al lui Christian Rosenkreutz. Acesta este, deci, modul în care sufletele sunt chemate la el. Şi cine îşi poate aminti o asemenea trăire poate spune: Christian Rosenkreutz mi-a dat un semn din lumile spirituale în sensul că eu aparţin curentului său. El a adăugat karmei mele posibilitatea unei asemenea experienţe. Acesta este felul în care Christian Rosenkreutz îşi alege discipolii. Aşa îşi alege el comunitatea. Cine este conştient de acest fapt îşi spune: Mi s-a arătat o cale, trebuie să o urmez şi să văd cât de profund pot să-mi angajez forţele proprii în slujba rosacrucianismului. În schimb, cei care nu înţeleg sensul experienţei trăite vor ajunge totuşi, dar mai târziu, să-l înţeleagă, căci cui i s-a arătat o dată semnul acela nu mai scapă de acesta.

Faptul că un om a putut avea o asemenea trăire, în felul în care am prezentat-o, provine din aceea că acel om, în timpul scurs între ultima moarte şi ultima sa naştere, s-a întâlnit în lumea spirituală cu Christian Rosenkreutz. Acolo şi atunci ne-a ales Christian Rosenkreutz, el a infiltrat în noi un impuls de viaţă care ne conduce acum spre asemenea trăire. Acesta este modul în care se

stabilesc relaţiile spirituale.

Şi acum, pentru a pătrunde mai adânc în această problemă, vreau să vorbesc despre diferenţa dintre învăţământul lui Christian Rosenkreutz din primele timpuri şi cel de mai târziu. Acest învăţământ avea odinioară un caracter mai apropiat ştiinţelor naturii, în prezent el este mai aproape de ştiinţa spirituală. La început, s-a vorbit, de exemplu, mai mult despre procesele din natură şi această ştiinţă se chema alchimie; în măsura în care aceste procese aveau loc în afara Pământului, ştiinţa se numea astrologie. Astăzi pornim mai mult de la consideraţii de ordin spiritual. Dacă, de exemplu, examinăm epocile culturale postatlanteene succesive, cultura protohindusă, cultura protopersană, cultura egipto-caldeo-asiro-babiloniană şi cultura greco-romană, reuşim să cunoaştem natura dezvoltării sufletului uman. Rosacrucianul din evul mediu studia fenomenele naturale pe care le privea ca fenomene terestre ale naturii. El deosebea, de exemplu, trei fenomene naturale diferite pe care le considera ca fiind cele trei mari procese naturale.

Primul proces important este formarea de săruri. Tot ce se depune în natură ca materie solidă într-o soluţie, precipită sau cristalizează era numit de rosacrucianul din evul mediu sare. Dacă însă rosacrucianul evului mediu vedea cum se formează această sare, el îşi făcea o cu totul altă reprezentare, alta decât cea pe care şi-o fac oamenii astăzi. Căci spectacolul unui astfel de proces trebuia să acţioneze ca un fel de rugăciune în sufletul aceluia care privea, dacă voia să simtă că l-a înteles. De aceea, rosacrucianul evului mediu căuta mai întâi să se lămurească asupra a ceea ce se va petrece în propriul său suflet când trebuia să aibă loc procesul formării sării. El gândea: Natura umană se distruge în continuu datorită instinctelor şi a pasiunilor. Viaţa ar fi o continuă distrugere, un proces permanent de putrefacţie, de descompunere, dacă ne-am lăsa numai în voia dorinţelor şi a pasiunilor. Dacă, însă, omul vrea cu adevărat să se

apere împotriva acestui proces de descompunere, trebuie să se dăruiască unor gânduri curate, îndreptate spre cele spirituale. Era vorba, aici, de o dezvoltare superioară a gândirii. Rosacrucianul din evul mediu ştia că, dacă într-o incarnare el nu luptă împotriva pasiunilor sale, se va reincarna cu predispoziţii spre îmbolnăvire, dar dacă îşi purifică pasiunile, în următoarea incarnare va veni cu structuri sănătoase. Procesul de dominare a forţelor care conduc la putrefacţie, prin spiritualitate, este formarea microcosmică de sare. În felul acesta înţelegem cum un asemenea fenomen natural putea deveni pentru rosacrucianul evului mediu o rugăciune pioasă. Observând fenomenul de producere a sării, rosacrucienii medievali îşi spuneau, cu un sentiment de cea mai pură evlavie: Aici, forţe divine spirituale au acţionat timp de milenii, aşa cum acţionează în mine gândurile curate. Rugăciunea mea se înalţă dincolo de iluzie, de maya naturii, către gândurile zeilor, ale entităţilor spirituale dumnezeieşti. Acest lucru o ştia rosacrucianul din evul mediu şi el gândea mai departe: Când mă las inspirat de natură să nutresc asemenea simţăminte, eu însumi devin asemenea macrocosmosului. Dacă privesc acest proces numai în aspectul său exterior, atunci mă despart de Dumnezeu, mă desprind de macrocosmos. Aşa gândea şi simţea teosoful sau rosacrucianul evului mediu.

O altă experienţă trăită era procesul de dizolvare, un alt proces natural care conducea, de asemenea, pe rosacrucianul evului mediu la rugăciune. Tot ceea ce era capabil să dizolve un alt lucru era numit argint-viu sau mercur. De data aceasta, pentru rosacrucian se punea întrebarea: Care este, de fapt, calitatea corespunzătoare din sufletul omului? Ce calitate a sufletului acţionează aşa cum acţionează în natură argintul-viu sau mercurul? Rosacrucianul din acea vreme ştia că ceea ce corespunde mercurului sunt toate formele de iubire existente în suflet. El face o distincţie între procesele de dizolvare de natură inferioară şi cele de natură superioară, după cum există forme de iubire inferioare şi altele superioare. Iată cum contemplarea unui proces de dizolvare devenea, la

rândul său, rugăciune pioasă, şi teosoful evului mediu gândea: Iubirea lui Dumnezeu a acţionat în lumea din afară timp de mii de ani, după cum şi înăuntrul meu acţionează iubirea.

Al treilea proces important din natură era pentru teosoful din evul mediu arderea sau combustia, care are loc când o materie exterioară se consumă în flăcări. Şi, din nou, rosacrucianul din evul mediu căuta fenomenul intern care corespunde acestei arderi exterioare. El găsea acest fenomen sufletesc lăuntric în sentimentul de devoţiune fierbinte faţă de divinitate. Şi tot ce se consuma prin foc numea sulf sau sulphur. El vedea în stadiile de evoluţie a Pământului procesul unei purificări succesive, asemănătoare unui proces de ardere, sau unui proces sulfuric. Şi aşa cum ştia că Pământul va fi cândva purificat prin foc, percepea şi în devoţiunea fierbinte faţă de divinitate un proces de ardere. În procesele terestre, el vedea acţiunea zeilor care privesc spre alte divinităţi, şi mai înalte. Pătruns de o mare evlavie şi de un sentiment profund religios, privind un proces de ardere îşi spunea: Acum zeii aduc sacrificii divinităţilor şi mai înalte decât ei. Iar când, în evul mediu, teosoful efectua el însuşi un proces de ardere, în propriul său laborator, resimţea ceva pe care-l putea exprima astfel: Eu fac acum ceea ce zeii înşişi fac, atunci când se jertfesc unor divinităţi superioare lor. El se considera demn să înceapă un asemenea proces în laboratorul său numai atunci când se simţea pătruns de un sentiment de jertfă, când simţea el însuşi, în sinea sa, dorinţa să se ofere ca jertfă zeilor. Puterea flăcării umplea pe teosof de sentimente profund religioase, şi el gândea: Când văd în afară, în macrocosmos, flacăra, percep gândurile, iubirea şi atitudinea de jertfă a zeilor.

Rosacrucianul din evul mediu efectua el însuşi în laboratorul său aceste experienţe şi se dăruia contemplării rezultatului său, formarea de săruri, dizolvarea şi arderea, cu un profund sentiment religios, resimţind totodată că se află în strânsă legătură cu toate

forţele din macrocosmos. Aceste fenomene făceau ca în sufletul său să apară mai întâi gânduri divine, în al doilea rând iubire divină şi în al treilea rând sentimentul sacrificial divin. Şi atunci, rosacrucianul acelor timpuri descoperea că dacă reproducea un proces de formare a sării se creau în el gânduri curate, purificatoare. În cazul unui proces de dizolvare se simţea cuprins de iubire, era străbătut de iubirea dumnezeiască, iar în cazul unui proces de combustie, de ardere, era gata pentru oficierea unui sacrificiu, îndemnat să se jertfească pe altarul lumii.

Aceste stări le trăia efectiv experimentatorul. Dacă un clarvăzător ar fi asistat la aceste experienţe, el ar fi observat o modificare în aura persoanelor implicate în efectuarea experienţelor. Aura, care înainte de începerea experienţelor era foarte eterogenă, pestriţă, deoarece, eventual, fusese plină de pofte sau instincte ce stăpâniseră pe cel în cauză, o dată cu efectuarea experienţelor devenea monocoloră. Mai întâi, în cazul experienţelor pentru formarea de sare: culoarea aramei - gânduri pure, divine, apoi, în experientele de dizolvare: culoare argintie – iubire divină şi, în sfârşit, auriu strălucitor – iubire divină pentru jertfă sau pentru oficierea unui sacrificiu divin, în cazul experienţelor de combustie. Alchimiştii spuneau că au făcut din aură cuprul subiectiv, argintul subiectiv şi aurul subiectiv. Urmarea era că acela care trecuse prin aceste experienţe şi le trăise cu adevărat în mod intim era pătruns întru totul de iubire divină. Aşadar, în urma acestor experienţe devenea o fiinţă plină de puritate, de iubire şi de voinţă de sacrificiu şi prin acest cult al jertfei, al sacrificiului, îşi pregăteau teosofii în evul mediu o anumită clarvedere. Aşa, de exemplu, teosoful evului mediu putea contempla modul în care, în spatele a ceea ce considerăm că este maya, fiinţele spirituale fac ca lucrurile să ia fiinţă sau să dispară din nou. Prin aceasta, el vedea şi ce forţe din suflet sunt pozitive şi care nu. El reuşea să descifreze, să cunoască propriile noastre forţe de creaţie şi de descompunere. Într-o clipă de iluminare, teosoful medieval Heinrich Khunrath [25] numea acest proces

legea creaţiei şi a descompunerii.

Prin observarea naturii, teosofului din evul mediu i-a devenit clară legea evoluţiei şi a involuţiei. Ştiinţa pe care şi-o însuşea în felul acesta o exprima prin anumite semne, prin figuri şi tablouri imaginative. Era un fel de cunoaştere imaginativă. Ceea ce am expus în conferinţa ţinută ieri în legătură cu „figurile secrete ale rosacrucienilor" este rezultatul celor spuse mai înainte.

Astfel au lucrat cei mai buni alchimişti din secolul al XIV-lea până în secolul al XVIII-lea şi chiar până la începutul secolului al XIX-lea. Despre această muncă cu adevărat morală, etică, intelectuală nu s-a scris nimic. Ceea ce s-a spus despre alchimie se referă numai la experientele exterioare, s-a scris doar despre cei care utilizau alchimia ca scop în sine. Falsul alchimist nu voia să producă decât materiale. El vedea în experienţele de ardere numai câştigul material. Adevăratul alchimist nu acorda nici o valoare produsului pe care îl obţinea în final. Pentru el contau numai trăirile sufleteşti lăuntrice pe care le avea în timp ce se năştea produsul nou, numai gândurile care erau în interiorul său. Din această cauză, exista o lege foarte strictă, ca teosoful din evul mediu care obţinea prin experienţele sale aur sau argint să nu aibă niciodată un câştig material pentru sine. Îi era îngăduit doar ca produsul obţinut să-l doneze altcuiva. Astăzi, oamenii nu mai au o reprezentare corectă a acelor experienţe. Nu au nici o idee despre ce putea să simtă cel care trăia asemenea experienţe. Teosoful putea să treacă prin drame sufleteşti de mare intensitate în laboratorul său; de exemplu, când obţinea antimoniu, el vedea în acest proces un element moral de o deosebită importanţă.

Dacă aceste evenimente nu ar fi avut loc atunci, astăzi nu am putea practica rosacrucianismul în sensul ştiinţei spirituale. Ceea ce un rosacrucian a experimentat şi a trăit, atunci, în evul mediu, în raport cu procesele naturale constituie ştiinţa sacră a naturii. Ceea ce el trăia ca spirit de sacrificiu, ca mari bucurii, în măreţele

fenomene naturale, precum şi ca durere şi tristeţe, ca evenimente înălţătoare şi producătoare de satisfacţii, obţinute în cursul experimentelor pe care le făcea, toate acestea acţionau asupra lui ca o descătuşare şi eliberare. Dar toate acestea se află în prezent depuse în cele mai adânci străfunduri ale fiinţei umane, ele au fost introduse în om atunci.

Cum regăsim, astăzi, acele forţe ascunse care au condus, atunci, la clarvedere? Mai întâi, le aflăm studiind ştiinta spirituală, apoi prin dăruirea totală vieţii interioare a sufletului prin meditaţie şi concentrare. Printr-o astfel de evoluţie interioară preocuparea pentru natură redevine, treptat, un cult al jertfei. De aceea, oamenii trebuie să-şi însuşească ceea ce numim în, prezent ştiinţa spirituală. Mii de oameni trebuie să i se consacre, să ducă o viaţă interioară, pentru ca în viitor să poată fi perceput din nou adevărul spiritual în spatele naturii, pentru ca să înveţe, din nou, să descifreze spiritualul pe care maya îl ascunde. În viitor, chiar dacă la început numai un mic număr, oamenii vor putea percepe evenimentul pe care Pavel l-a trăit pe drumul Damascului şi vor percepe în eteric pe Hristos, care va veni printre oameni şi va fi vizibil în suprasensibil. Dar mai întâi este necesar ca omul să revină la o percepere spirituală a naturii. Cine nu cunoaste întregul sens interior al lucrării rosacrucienilor poate crede că omenirea se mai află încă pe aceeaşi treaptă de evoluţie ca acum două mii de ani. Înainte ca acest proces să fi fost parcurs, ceea ce nu este posibil decât cu ajutorul ştiinţei spirituale, omul nu va ajunge la o vedere spirituală. Există mulţi oameni devotati şi buni care nu se recunosc ca adepţi ai ştiinţei spirituale, dar, în fond, ei sunt totuşi teosofi.

Datorită evenimentului care a avut loc cu prilejul Botezului în apa Iordanului, când Hristos a coborât şi s-a întrupat în Iisus din Nazaret, precum şi a Misteriului de pe Golgota, omenirea a devenit aptă ca mai târziu – dar începând chiar din acest secol, aproximativ din anul 1930 – să contemple şi să trăiască pe Hristos în corpul eteric.

Hristos a coborât într-un corp fizic, pe Pământ, numai o singură dată, şi acest lucru trebuie bine înţeles. Revenirea lui Hristos nu trebuie înţeleasă decât ca contemplare a lui Hristos în mod suprasensibil în corpul eteric. De aceea, oricine vrea să meargă pe adevăratul drum al evoluţiei trebuie să-şi dezvolte facultatea de a putea să vadă cu ochiul spiritual. Omenirea nu ar progresa cu nimic dacă Hristos ar reapărea încă o dată sub formă de corp fizic. Următoarea revelaţie va avea loc într-un corp eteric.

Tot ceea ce au putut da diversele curente religioase a fost reunit de Christian Rosenkreutz şi colegiul celor doisprezece. Consecinţa acestui fapt va fi că aportul fiecărei religii precum şi năzuinţele şi ţelurile credincioşilor se vor găsi în impulsul dat de Hristos. Acesta va fi mersul evoluţiei în următoarele trei milenii: să atingem şi să promovăm o înţelegere clară a impulsului adus de Hristos. Începând chiar din secolul al XX-lea, toate religiile se vor reuni în ceea ce am putea numi Misteriul rosacrucianismului. Împlinirea acestei unificări va fi posibilă în următoarele trei milenii deoarece nu va mai fi necesar ca omenirea să înveţe din documentele religioase, ci oamenii vor putea avea o contemplare directă a lui Hristos şi vor înţelege singuri acel eveniment pe care Pavel l-a trăit pe drumul Damascului. Omenirea însăşi va trece prin experienţa trăită de Pavel.

Cinci mii de ani după iluminarea lui Buddha sub arborele Bodhi va apărea Maitreya Buddha, eveniment care se va întâmpla aproximativ peste trei mii de ani*. El va fi succesorul lui Gautama Buddha. Între cercetătorii spirituali adevărati nu există nici o controversă în această privinţă. Atât cercetătorii din Apus, cât şi cei din Răsărit sunt de acord în această privinţă. Două lucruri sunt ferm stabilite:

Primul: Hristos nu a trăit decât o singură dată într-un corp fizic, dar va apărea din nou, începând din secolul al

XX-lea, în corp eteric. În secolul al XX-lea se vor naşte mari individualităţi, de exemplu acel Bodhisattva, succesorul lui Gautama Buddha şi care – după cum am mai spus – peste aproximativ trei mii de ani va deveni Maitreya Buddha. Dar nici un cercetător spiritual serios nu va putea da numele lui Hristos unei fiinţe incarnată fizic în secolul al XX-lea, nici un cercetător spiritual autentic nu va aştepta ca Hristos să apară în secolul al XX-lea într-un corp fizic. Fiecare ocultist adevărat va considera o asemenea afirmaţie ca fiind o falsificare grosolană. Dar Bodhisattva va însemna o trimitere la Hristos.

Al doilea: Bodhisattva, care s-a arătat în trecut ca Jeshu ben Pandira, va apărea ca Maitreya Buddha abia peste trei mii de ani. Ocultiştii indieni ar face o mare greşeală, o mare eroare dacă ar sustine că Maitreya Buddha ar putea apărea mai înainte de această dată. Este posibil ca în India să existe şi astfel de ocultişti, dar care nu sunt de fapt veritabili cercetători spirituali şi care, din motive ascunse, vorbesc despre un Maitreya Buddha deja incarnat în prezent. Numai o încredere deplină în teosofia rosacruciană şi o sinceră devoţiune faţă de Christian Rosenkreutz pot să ne împiedice, pe fiecare dintre noi, să cădem într-o asemenea eroare.

* Gautama Buddha este atestat istoric între 566–486 î.Hr., iar iluminarea sub arborele Bodhi a avut Ioc în anul 537 î.Hr. Rezultă că Maitreya Buddha se va revela ca atare în anul 4463 d.Hr. (Nota trad.)

Toate aceste lucruri sunt spuse în rosacrucianism, astfel încât pot fi verificate prin raţiune. O raţiune sănătoasă poate verifica toate aceste lucruri. Pe dumneavoastră vă rog să nu credeţi nimic numai în baza unui sentiment de autoritate, ci consideraţi tot ce am spus doar ca o sugestie pe care, apoi, să o verificaţi singuri. Eu sunt complet liniştit, căci cu cât veţi verifica mai mult, cu atât veti găsi că teosofia sau ştiinţa spirituală sunt mai logice, mai raţionale. Cu cât există mai puţină credintă bazată pe autoritate, cu atât va fi mai multă înţelegere pentru Christian Rosenkreutz. Vom recunoaşte cel mai bine pe Christian Rosenkreutz, dacă ne vom adânci mai mult şi

mai profund în individualitatea lui şi vom deveni conştienţi că spiritul său există permanent. Şi cu cât ne vom apropia mai mult de acest mare spirit, cu atât vom primi o forţă mai mare. Din corpul eteric al acestui mare călăuzitor, care va fi mereu prezent, putem spera să obţinem forţă şi susţinere, dacă îi vom cere ajutorul.

Putem să înţelegem chiar şi acel eveniment straniu al maladiei lui Christian Rosenkreutz, dacă ne vom adânci în aprofundarea ştiinţei spirituale. În secolul al XIII-lea această individualitate a trăit într-un corp fizic care ajunsese la un asemenea grad de slăbiciune, încât devenise transparent, şi timp de câteva zile el a zăcut ca mort, primind în acest timp de la cei doisprezece înţelepciunea lor; el a trăit – aşa cum am spus – chiar şi evenimentul petrecut pe drumul Damascului.

Fie ca spiritul adevăratului rosacrucianism să fie prezent şi inspirator chiar în acest *Zweig* (ramură), şi atunci forţa corpului eteric al lui Christian Rosenkreutz va fi cu atât mai activă aici.

Cu aceasta, fie inaugurată munca pe care o începeţi acum în acest *Zweig* şi fie ca toţi cei prezenţi să-i poată ajuta, după puteri, pe prietenii din Neuenburg (Neuchâtel) şi să le trimită cele mai bune gânduri, pentru ca spiritul acestei ramuri, întemeiată acum, să fie urmat. Cu cât ne apropiem mai mult de lucruri elevate şi ne desfăşurăm activitatea în acest spirit, cu atât mai repede ne vom atinge ţelul propus. Eu însumi am să vă reamintesc permanent măreţia activităţii noastre plină de speranţă şi cer ajutorul marelui călăuzitor al Apusului. Fie, deci, ca această ramură să devină o piatră de temelie a Templului pe care dorim să-l înălţăm. Am inaugurat astăzi acest *Zweig* în spiritul lui Christian Rosenkreutz şi în acest spirit vrem să încercăm să ducem munca noastră mai departe.

ETERIZAREA SÂNGELUI. INTERVENŢIA LUI

HRISTOS ETERIC ÎN EVOLUŢIA PĂMÂNTULUI

Basel, l octombrie 1911

Cunoaşterea de sine a omului este o chemare pe care sufletul nostru a simţit-o, de fapt, în toate timpurile când a aspirat la cunoaştere, fie în sensul mistic fie în sensul realist sau de orice alt fel, dar această cunoaştere de sine nu este, aşa cum a trebuit să subliniez şi cu alte ocazii, deloc uşor de realizat, cum îşi imaginează uneori mulţi oameni, chiar şi unii antroposofi. Dificultăţile pe care le ridică această cunoaştere de sine trebuie să fie avute în vedere în continuu de antroposof, deoarece cunoaşterea de sine este de o stringentă necesitate dacă dorim să ajungem la un ţel demn de natura noastră umană, în contextul existenţei universale, la o viaţă şi o activitate demne de fiinţa umană.

Astăzi, aş dori să vedem de ce este dificilă cunoaşterea de sine pentru om. Omul este, fără nici o îndoială, o fiinţă complexă, şi când spunem ceva referitor la sufletul său, la viaţa sa lăuntrică nu ne reprezentăm această viaţă sufletească, interioară ca fiind ceva simplu, elementar, ci vrem să pătrudem tot mai profund, cu răbdare şi perseverenţă, în mod real, această minunată alcătuire, în acest minunat edificiu cosmic, spiritual, divin, prin care se poate manifesta omul. Două lucruri ne pot frapa, în ceea ce priveşte sufletul uman, înainte de a pătrunde efectiv în esenţa actului de cunoaştere.

La fel cum un magnet are un pol nord şi un pol sud, sau aşa cum aspectul exterior al lumii prezintă alternanţa lumină-întuneric, ca gradaţii ale luminii, la fel şi sufletul are, s-ar putea spune, doi poli de existenţă. Ambii pot să ne apară când analizăm omul în două situaţii, în două poziţii, în viaţă. O astfel de situaţie ne-ar putea apărea când vedem un om care, să zicem, se găseşte pe stradă, cufundat în contemplarea unui fenomen care frapează prin frumuseţea şi nobleţea sa, Omul stă nemişcat, nu-şi mişcă nici mâinile, nici picioarele şi nu-şi ridică ochii de

la fenomenul (sau obiectul) care i-a atras atenţia şi pe care îl observă şi ne dăm seama că este preocupat să-şi formeze o imagine lăuntrică a ceea ce are în faţa ochilor. Putem spune: El este cufundat în ceea ce vede, îşi reprezintă ambianţa sa. Aceasta ar fi una din situaţiile de care vrem să ne ocupăm. O altă situaţie ar fi următoarea: Cineva traversează strada şi se simte deodată ofensat, chiar rănit sufleteşte de un alt om. Fără să stea prea mult pe gânduri, se irită, devine furios şi îşi descarcă mânia împotriva celuilalt, lovindu-l sau printr-o altă reacţie. Conştientizăm în acest caz o manifestare a forţelor care izvorăsc din mânie, din iritare. Sesizăm aici manifestarea unor impulsuri de voinţă şi ne dăm seama că aceste impulsuri nu au fost precedate de prea multă gândire, că persoana respectivă nici nu ar fi făcut gestul de a lovi, ca urmare a mâniei care l-a cuprins, dacă s-ar fi gândit mai înainte. Ne aflăm aici în faţa a două comportări extreme: una care se manifestă pe de-a-ntregul ca o reprezentare din care este exclusă orice urmă de voinţă conştientă, şi alta în care este exclusă viaţa de reprezentări, iar subiectul trece brusc la manifestarea unui impuls voluntar. Acestea sunt cele două situaţii care ne dezvăluie cei doi poli extremi ai sufletului uman. Caracterul impulsiv este un pol, faptul de a te lăsa în voia unei impresii, a unei reprezentări sau a unor gânduri, fără ca voinţa să intervină, este celălalt pol. Am prezentat faptele într-un mod absolut exoteric, numai prin observarea vieţii exterioare.

Putem merge acum ceva mai în profunzime, ajungând în acele sfere în care ne putem descurca numai dacă recurgem la ajutorul cercetării oculte. Aici ne întâmpină o altă polaritate, cea dintre starea de veghe şi somn. Ştim, desigur, ce înseamnă, în perspectiva ocultă, somnul şi starea de veghe. După conceptele elementare antroposofice, în starea de veghe cele patru componente ale omului, corpurile fizic, eteric, astral şi eul, sunt organic întrepătrunse, acţionează împreună, în starea de somn corpul fizic şi corpul eteric se află în patul în care dormim, în timp ce corpul astral şi eul sunt răspândite în

marele Univers care mărgineşte în mod nemijlocit existenţa noastră fizică. Am mai putea trata aceste fapte şi altfel. Putem, de exemplu, să ne întrebăm care este situaţia dacă observăm în ce relaţii se află reprezentările noastre, gândirea şi voinţa cu impulsurile sale, cu starea de veghe şi cu somnul.

Dacă aprofundăm lucrurile mai mult, ni se revelează faptul că, într-un anumit sens, fiinţa umană, în existenţa sa fizică actuală, de fapt, doarme continuu. Numai că noaptea doarme altfel decât ziua. Vă puteţi imagina acest lucru chiar şi numai în mod exterior, deoarece ştiţi că ziua omul se poate trezi în mod ocult şi poate deveni clarvăzător privind în lumea spirituală. În legătură cu acest mod de abordare, corpul fizic obişnuit este adormit şi se poate spune că avem de-a face cu o trezire atunci când omul învaţă să se slujească de simţurile sale spirituale. În ceea ce priveşte somnul din timpul nopţii, este foarte clar că atunci omul doarme. În felul acesta putem spune că somnul obişnuit este somn faţă de lumea fizică, exterioară, iar conştienta de veghe, din timpul zilei, este stare de somn faţă de lumea spirituală.

Putem înfăţişa aceste fapte şi într-un cu totul alt mod. Dacă le cercetăm mai profund, constatăm că, în starea obişnuită de veghe a vieţii fizice, omul are, de regulă, o putere prea mică asupra voinţei. Voinţa este ceva ce scapă în mare măsură vieţii diurne. Dacă observaţi cu atenţie ceea ce numim voinţa umană, atunci veţi vedea cât de puţin îşi poate stăpâni omul, în viaţa de fiecare zi, impulsurile sale. Observaţi cât de putin, din ceea ce se face de dimineaţa până seara, rezultă din gândirea proprie sau din facultăţile de reprezentare, din decizie personală, individuală. Când cineva sună la uşă şi spuneţi: Intraţi!, această reacţie nu este o concluzie a gândirii şi a voinţei proprii. De asemenea, când vă este foame şi vă aşezaţi la masă, nu puteţi spune că acest fapt este o decizie deliberată, deoarece a fost provocat de organism; de starea de foame pe care o aveaţi. Încercaţi să vă recapitulaţi viaţa de fiecare zi şi veţi constata cât

de puţin este influenţată voinţa direct de forul vostru interior. Care este cauza? Răspunsul ni-l dă cercetarea spirituală care ne arată că în ceea ce priveşte voinţa omul este, de fapt, adormit în timpul zilei, cu alte cuvinte, în impulsurile sale de voinţă el nu este deloc prezent. Putem ajunge la concepte şi reprezentări din ce în ce mai corespunzătoare şi putem să devenim, în ce ne priveşte, fiinţe morale sau de bun gust, dar în ce priveşte voinţa nu putem face nimic. Cultivând gânduri bune, am putea să acţionăm doar indirect asupra voinţei; voinţa nu este influenţată direct de viaţa noastră de fiecare zi, ci doar în mod indirect, pe ocolite, ca să spunem aşa, respectiv prin somn. Când dormim nu gândim, nu avem nici un fel de reprezentări: facultatea de gândire şi cea de reprezentare sunt cele care trec în stare de somn. În schimb, voinţa veghează şi pătrunde în organism din exterior, şi îl însufleţeşte. De aceea, dimineaţa ne simţim odihniţi şi în forţă, pentru că ceea ce pătrunde în organismul nostru este de natură voluntară. Faptul că nu ne dăm seama de această acţiune a voinţei, faptul că nu ştim nimic despre aceasta poate să ne pară credibil dacă ne gândim că facultatea noastră de reprezentare doarme când noi înşine dormim. De aceea dorim să dăm, mai întâi, un impuls pentru gândirea şi meditaţiile noastre ulterioare. Veţi vedea că pe măsură ce progresăm în cunoaşterea de sine acest adevăr se confirmă tot mai mult. Omul doarme, în ceea ce priveşte voinţa, când este în stare de veghe şi doarme, în ceea ce priveşte capacitatea lui de reprezentare, când doarme. În timpul zilei doarme voinţa, noaptea doarme viaţa de reprezentări.

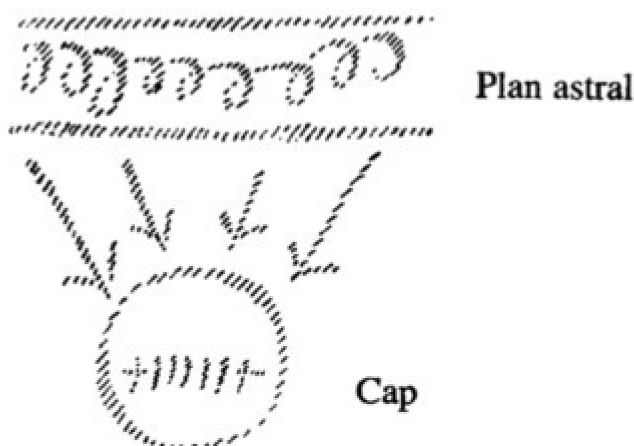
Dacă omul nu este conştient că în timpul nopţii voinţa nu doarme, aceasta provine din faptul că el nu înţelege că este treaz decât atunci când are reprezentări. Voinţa nu doarme noaptea, ci acţionează ca într-un veritabil element de foc şi lucrează asupra corpului său pentru a regenera ceea ce s-a uzat în timpul zilei.

Există, deci, în om doi poli, impulsurile de voinţă şi viaţa

de observare sau de reprezentări, şi oamenii au relaţii cu totul opuse cu aceşti doi poli. Întreaga noastră viaţă interioară, sufletească, se desfăşoară, cu nuanţe diferite, între aceşti doi poli; vom încerca să stabilim un raport între această viaţă sufletească, viaţa sufletească microcosmică, şi ceea ce recunoaştem a fi lumile superioare. Din cele spuse până acum, am dedus că unul din cei doi poli ai vieţii noastre sufleteşti este viaţa de reprezentări.

Pentru omul cu o gândire materialistă şi care ia în considerare numai realităţile exterioare viaţa de reprezentări apare ca ceva ireal. De câte ori nu auzim pe cineva exprimând asemenea idei: Ei bine, reprezentările şi gândurile nu sunt altceva decât reprezentări şi gânduri! Cel ce spune aşa ceva vrea să demonstreze prin aceasta că dacă avem în mână o felie de pâine sau o bucată de carne aceasta este o realitate, dar un gând nu este decât un gând. Cei mai mulţi cred că gândurile nu pot fi mâncate şi, deci, ele nu sunt cu adevărat reale, sunt „doar" gânduri. Dar de ce nu sunt ele decât gânduri? Pentru simplul motiv că ceea ce omul consideră a fi gânduri, ceea ce sunt propriu-zis gândurile, nu reprezintă decât o umbră a lucrului însuşi. Când aveţi în faţă o floare şi îi priviţi umbra, aceasta indică existenţa florii, o realitate de fapt, fără a fi însă floarea însăşi. La fel se întâmplă şi cu gândurile. Şi anume, gândirea umană este numai umbra reprezentărilor şi a entităţilor care se află într-o lume superioară, într-o lume pe care o numim planul astral. Vă puteţi reprezenta corect gândirea propriu-zisă dacă vă imaginaţi capul uman – în desenul de mai jos el este redat schematic. În cap se află gândurile pe care vreau să le reprezint în acest desen prin liniuţele interioare. Dar aceste gânduri care se află în cap să ni le reprezentăm ca fiinţe vii, în planul astral. Acolo acţionează fiinţe de tot felul, se întâlnesc multe reprezentări şi activităţi care îşi proiectează umbra în oameni, iar aceste procese se oglindesc în capul omului sub forma gândirii. Este o reprezentare corectă, dacă vă formulaţi următoarea judecată: Din capul nostru pornesc

în mod constant curenţi către planul astral, iar acestea sunt umbrele care provoacă în cap viaţa de gândire.

Există însă, în afară de ceea ce numim viaţa de gândire, şi o altă viaţă. În viaţa curentă, se face o deosebire între viaţa de gândire şi viaţa afectivă, deosebire care nu este cu totul exactă, dar o spun pentru a obţine din viaţa obişnuită un concept în acest sens. Printre sentimentele pe care le manifestă sufletul se întâlnesc unele de amabilitate, de simpatie, altele de nemulţumire, de antipatie. Primele însoţesc acţiunile corecte, juste, binevoitoare; antipatia apare ca urmare a unor acţiuni incorecte, nedrepte, răuvoitoare. Această viaţă de sentimente este deja ceva mai mult decât o simplă reprezentare, este altceva. Mai putem să ne facem reprezentări şi asupra unor lucruri care ne sunt indiferente. Dar trăirile sufleteşti de simpatie sau de antipatie le avem numai faţă de ceea ce este frumos şi bun sau faţă de ceea ce este rău şi urât. Aşa cum tot ce se derulează în om sub formă de gânduri ne duce către planul astral, la fel tot ce este legat de sentimentele de simpatie sau de antipatie ne călăuzeşte spre ceea ce numim Devachanul inferior. Şi la fel cum în desenul de mai sus am trasat liniile spre planul astral, aş putea să le prelungesc cu aceste reprezentări până în Devachan sau lumea cerească. În om se derulează procese din lumea cerească sau Devachan, şi aceasta mai ales sub formă de

sentimente de simpatie şi de antipatie pentru ce este frumos sau urât, bine sau rău, astfel încât, purtând în noi ceea ce numim sentimentele faţă de lumea moral-estetică, este vorba, de fapt, de umbrele Devachanului inferior sau ale lumii cereşti, pe care le purtăm în suflet.

Există, apoi, şi un al treilea element în viaţa sufletească a omului, pe care trebuie să-l deosebim de simpla preferinţă pentru acţiuni marcate de bunăvoinţă. Dacă te afli într-un loc şi vezi o faptă frumoasă, o faptă de bunăvoinţă şi găseşti plăcere în aceasta, este altceva decât dacă tu însuţi îţi implici voinţa în săvârşirea unei fapte, dacă tu însuţi desfăşori o acţiune binefăcătoare. Aş găsi întemeiat să consider plăcerea pentru ce este bun şi frumos şi neplăcerea pentru acţiuni dăunătoare şi urâte ca fiind elemente de natură estetică, şi, dimpotrivă, ceea ce împinge pe om să facă el însuşi, efectiv, binele ca element de natură morală. Elementul moral se află pe o treaptă mai înaltă în comparaţie cu ceea ce nu este decât de natură estetică, simpla plăcere sau neplăcere stau pe o treaptă inferioară fată de sentimentul de a face tu însuţi bine sau rău. În măsura în care sufletul se simte împins să acţioneze, în măsura în care simte impulsuri morale, acestea sunt umbre proiectate din Devachanul superior, din lumea cerească superioară.

Ne putem imagina că aceste trei activităţi de natură sufletească care se suprapun, cea pur intelectuală a gândirii, a reprezentărilor şi a observaţiei, cea estetică a sentimentelor de plăcere sau neplăcere şi cea morală, a impulsurilor fată de bine sau de rău, aceste trei trăiri ale vieţii sufleteşti ale omului sunt imaginile microcosmice suprapuse a ceea ce se află şi în marele Univers exterior, în cele trei lumi care compun macrocosmosul: lumea astrală, care se reflectă în suflet, ca lume a gândirii, lumea intelectuală; lumea devachanică inferioară, care se proiectează ca lume estetică, a plăcerii şi a neplăcerii; şi a treia, lumea Devachanului superior, a cărui umbră se proiectează ca moralitate.

GÂNDIRE	UMBRE ALE ENTITĂŢILOR DIN PLANUL ASTRAL	(starea de VEGHE)
SIMPATIE ŞI ANTIPATIE	UMBRE ALE ENTITĂŢILOR DIN DEVACHANUL INFERIOR	(starea de VIS)
IMPULSURILE MORALE	UMBRE ALE ENTITĂŢILOR DIN DEVACHANUL SUPERIOR	(starea de SOMN)

Dacă facem o legătură între ce am spus acum şi ceea ce am vorbit mai înainte referitor la cei doi poli ai sufletului uman, vom percepe elementul intelectual ca pe un pol care domină mai ales viaţa diurnă în stare de veghe, când sunte treji în raport cu viaţa intelectuală. Omul este treaz în timpul zilei în ce priveşte intelectul, în timpul somnului este treaz în ce priveşte voinţa. Deoarece însă în timpul somnului el doarme în ce priveşte intelectul, nu este conştient de ceea ce întreprinde voinţa. Dar indirect el acţionează cu voinţa în ceea ce am numit impulsul şi principiile de bază morale. De fapt, omul are nevoie de somn pentru ca ceea ce primeşte ca impulsuri morale prin gândire să devină cu adevărat eficace. Iată un adevăr: aşa cum se prezintă omul de astăzi în viaţa obişnuită, nu poate realiza ceva corect decât în plan intelectual; mai puţin poate realiza în plan moral; în această privinţă, avem nevoie să fim ajutaţi de forţe venite din macrocosmos.

Ceea ce este în noi ne poate conduce mai departe numai în zona intelectualităţii, dar pentru a deveni mai buni din punct de vedere moral trebuie să fim ajutati de zei. Iată motivul pentru care, seara, ne cufundăm în somn; prin aceasta putem pătrunde în voinţa divină, acolo unde nu putem ajunge doar cu neputinciosul nostru intelect şi

unde forţe divine transformă în forţe de voinţă principiile morale pe care le-am asimilat şi insuflă în voinţa noastră ceva la care altminteri nu putem ajunge decât în gândurile noastre.

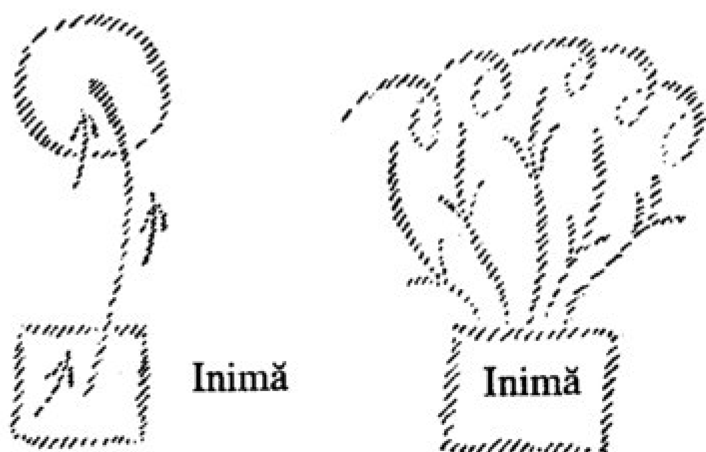
Între aceşti doi poli, între polul voinţei, care stă de veghe în timpul nopţii, şi polul intelectului, care veghează ziua, se află domeniul estetic, care există permanent în om. Am văzut că omul, în timpul zilei, nu este complet treaz. Numai cei mai prozaici, cei mai filistini sunt mereu lucizi când sunt în stare de veghe. De fapt, oamenii trebuie să viseze chiar în timpul zilei, trebuie să viseze şi în timpul stării de veghe, trebuie să se dedice artei, poeziei sau oricărei alte activităţi care să nu fie legată doar de realitatea prozaică. Cei care reuşesc aceasta creează o legătură ce poate exercita asupra existenţei o influenţă benefică. A te lăsa în voia unor astfel de gânduri înseamnă, într-o oarecare măsură, a pătrunde ca un vis în viaţa noastră din starea de veghe. În viaţa de somn avem vise; acestea sunt visele adevărate care pătrund în conştienţa obişnuită*. Este ceva de care fiecare om are nevoie, ceva ce ne face să nu dorim să ducem o simplă viaţă prozaică, searbădă, nesănătoasă. Visul vine de obicei noaptea, nu este ceva ce mai trebuie justificat. El este elementul de mijloc care se plasează între cei doi poli: visul de noapte şi visul din timpul zilei, care pot trăi în fantezie.

* Referire la starea de conştienţă pe care fiinţa umană o avea în timpul perioadei atlanteene. (Nota trad.)

Avem, aşadar, o structură tripartită în suflet: intelectul, prin care suntem atât de treji şi purtăm în noi umbrele planului astral, când în timpul zilei ne lăsăm în voia gândurilor, astfel încât adesea apar ideile şi fanteziile cele mai fecunde din viaţa cotidiană, precum şi marile invenţii. În timpul somnului, când visăm, când aceste vise intervin în viaţa noastră de somn, atunci în noi se proiectează imaginile din lumea cerească inferioară sau din Devachanul inferior. Iar când, apoi, imprimăm în somn voinţei noastre moralitate – acest fapt nu îl putem percepe direct, ci numai prin efectele sale –, dacă suntem

în stare să implantăm această influenţă a puterilor spiritual-divine din timpul nopţii în gândurile şi ideile noastre, atunci impulsurile pe care le conştientizăm sunt umbrele coborâte din Devachanul superior, din lumea cerească superioară. Acestea sunt impulsurile şi sentimentele morale care trăiesc în noi şi care ne fac să spunem: În fond, viaţa omenească nu este justificată decât prin aceea că punem gândirea noastră în slujba binelui şi a frumosului, iar acţiunea noastră intelectuală se lasă străbătută de adevăratul, autenticul sânge al inimii vieţii spiritual-divine, se lasă străbătută de impulsuri morale.

Ceea ce am stabilit ca fiind viaţa sufletească a fiinţei umane, mai întâi printr-o investigaţie exterioară sau exoterică, iar apoi printr-una ceva mai mistică, rezultă de fapt dintr-o cercetare ocultă mai profundă. Ni se revelează astfel ceea ce am descris acum mai mult exterior, procese pe care clarvederea le poate percepe în om. Când, astăzi, o fiinţă umană se află în faţa noastră în stare de veghe şi o privim cu un ochi clarvăzător, se observă că anumite raze de lumină merg în mod constant de la inimă spre cap. Dacă vrem să prezentăm această percepţie în mod schematic trebuie s-o facem astfel încât zona inimii s-o plasăm în punctul din care pornesc constant curenţi spre creier, înconjurând, în interiorul capului, acel organ care în anatomie este descris ca fiind glanda pineală (a se vedea schema).

Ca nişte raze de lumină circulă de la inimă în sus, spre cap, şi înconjoară glanda pineală. Aceşti curenţi se formează datorită faptului că sângele uman, care este o substanţă de natură fizică, se transformă în mod continuu în substantă eterică, astfel că în zona inimii are loc permanent un proces de trecere a sângelui într-o substanţă eterică fină, iar aceasta, la rândul său, curge spre cap şi înconjoară ca o lumină glanda pineală. Acest proces de eterizare a sângelui are loc permanent în omul treaz. Dar când dormim lucrurile se prezintă cu totul altfel, în sensul că un observator înzestrat cu facultăţi oculte ar observa permanent un curent venind din exterior şi din spate spre inimă. Când omul doarme, aceşti curenţi care vin din afară, din spaţiul cosmic, din macrocosmos spre interiorul omului care doarme şi al cărui corp fizic şi eteric se află în pat reprezintă ceva cu totul minunat. Aceste raze sunt foarte diferite, în funcţie de oameni. Oamenii, când dorm, sunt diferiţi, iar dacă ar şti cât de penibili apar pentru privirea ocultă, clarvăzătoare, când donn, uneori în public, ar evita să o mai facă, pentru că în felul acesta se trădează.

În fapt, calităţile morale se revelează într-o mare măsură în coloratura deosebită a ceea ce pătrunde în om când doarme, astfel că cine are principii morale de speţă joasă primeşte alţi curenţi decât un altul cu principii superioare, elevate. Nu are nici un rost să ne prefacem în timpul zilei. Faţă de înaltele puteri cosmice, nu ne putem preface. Fapt este că într-un om care are doar o usoară tendinţă spre principii nu tocmai morale aflueazǎ continuu raze luminoase de un roşu-brun şi tot felul de alte culori care tind spre un ton roşu-brun. În schimb, la cei care au idealuri morale înalte apar raze luminoase de culoare violet-liliachie. În momentul când ne trezim sau când adormim, în zona glandei pineale se dă un fel de luptă între ceea ce aflueazǎ de sus în jos şi ceea ce aflueazǎ de jos în sus. La omul în stare de veghe, elementul intelectual merge de jos în sus, sub forma unor efecte luminoase, iar ceea ce este propriu-zis de natură moral-estetică merge de sus în jos. În momentul când ne trezim sau când adormim, curenţii care merg în sus şi curentii care merg în jos se întâlnesc şi atunci se poate aprecia dacă cineva este deosebit de inteligent dar are principii inferioare, şi în acest caz are loc o luptă intensă în apropierea glandei pineale, sau dacă cineva are principii sănătoase şi dacă intelectualitatea sa vine în întâmpinarea ta; atunci apare o uşoară răspândire a unui fenomen luminos, licărind în jurul glandei pineale. Aceasta este în acelaşi timp cufundată într-o mică mare de lumină, în momentul când ne trezim sau în momentul când adormim: Prin această slabă licărire care înconjoară glanda pineală, în momentul trezirii sau în momentul adomirii, se revelează o calitate morală. Aşa se oglindeşte în om natura sa morală. Iar această slabă şi liniştită licărire se extinde adesea mai departe, până în zona inimii. Aşa apar în om două curente, unul din macrocosmos, celălalt din microcosmos.

Întreaga importantă a modului cum se întâlnesc în om cele două curente am putea-o aprecia abia când, pe de o parte, am gândi la ceea ce s-a spus într-o manieră mai mult exterioară despre viaţa sufletească, aşa cum se

prezintă în tripla sa polaritate, intelect, estetic, moral, care radiază de sus în jos, de la creier la inimă, iar pe de altă parte ajungem să sesizăm întreaga importanţă a celor spuse, dacă aducem în faţa ochilor fenomenul corespunzător din macrocosmos. Acest fenomen trebuie descris în prezent aşa cum se prezintă ca rezultat al unor cercetări oculte de o acurateţe deosebită, întreprinse în ultimii ani de unii rosacrucieni izolaţi. Potrivit acestora trebuie luat în considerare elementul macrocosmic în paralel cu cel microcosmic. Şi atunci se vede – căci vă veţi apropia tot mai mult de înţelegerea acestui lucru – că ceea ce am spus că se petrece în macrocosmos se petrece la fel şi în microcosmos.

Aşa cum în regiunea inimii are loc o transformare perpetuă a sângelui în substanţă eterică, un proces asemănător se întâmplă şi în macrocosmos. Cuprindem cu înţelegerea noastră acest fapt dacă ne îndreptăm privirea spre Misteriul de pe Golgota şi spre acea clipă când sângele lui Iisus Hristos a curs din rănile sale. Acest sânge nu trebuie privit doar ca substanţă chimică, ci, prin tot ce s-a spus despre natura lui Iisus din Nazaret, ca ceva cu totul deosebit. În timp ce sângele curgea şi se infiltra în pâmânt, Pâmântului i s-a dat o substanţă care în timp ce se unea cu el a constituit un eveniment de cea mai mare importanţă pentru toate timpurile ce vor veni şi care nu a putut avea loc decât o singură dată. Ce s-a întâmplat cu acest sânge în continuare? Nimic altceva decât ce se întâmplă de obicei în inima omului. Acest sânge trece în cursul evoluţiei Pământului printr-un proces de eterizare. Şi aşa cum sângele nostru aflueazã ca eter de la inimă în sus, tot aşa trăieşte, din momentul Misteriului de pe Golgota, în eterul Pământului sângele eterizat al lui Iisus Hristos. Corpul eteric al Pământului este impregnat cu ceea ce a rezultat din sângele care a curs pe Golgota; acest fapt este deosebit de important. Dacă ceea ce s-a întâmplat nu ar fi avut loc, prin Iisus Hristos, atunci în om nu s-ar fi petrecut decât procesele pe care le-am descris mai inainte. Aşa însă, din momentul săvârşirii Misteriului de pe Golgota, există o posibilitate

permanentă ca în aceşti curenţi, care merg de jos în sus, să fie asociată şi acţiunea sângelui eteric al lui Hristos.

Prin faptul că în corpul eteric al Pământului se află sângele eteric al lui Iisus din Nazaret, în sângele eterizat al omului, care circulă de jos în sus, de la inimă spre creier, se găseşte, de asemenea, şi sângele eterizat al lui Iisus din Nazaret, astfel că în om nu se întâlneşte numai ceea ce am arătat mai înainte, ci curentul sanguin uman, propriu-zis, întâlneşte curentul sanguin al lui Iisus Hristos. Dar o astfel de unire a acestor două curente este posibilă numai când omul întâmpină cu înţelegere corectă ceea ce este conţinut în impulsul adus de Hristos. Altminteri, nu este posibilă nici un fel de legătură, cele două curente se vor respinge reciproc, se vor îndepărta unul de altul, după cum s-au şi ciocnit. Această înţelegere nu o putem dobândi decât în măsura în care o asimilăm potrivit cu cerinţele corespunzătoare fiecărei epoci de evoluţie a Pământului. În epoca în care lisus Hristos trăia pe Pământ, puteau aduce în întâmpinarea faptelor ce se petreceau atunci o înţelegere corectă cei care veneau la precursorul Lui, Ioan, şi se botezau în formula pe care ne-o arată Evangheliile. Ei primeau botezul pentru a transforma păcatul, respectiv karma vieţilor anterioare ajunsă la termen, şi pentru a afla că impulsul cel mai important din evoluţia Pământului va coborî acum într-un corp fizic. Evoluţia omenirii îşi urmează însă cursul, şi pentru epoca noastră actuală este important ca omul să înveţe să înţeleagă faptul că trebuie să asimileze cunoştinţele ştiinţei spirituale şi să însufleţească în mod progresiv ceea ce curge de la inimă spre creier în aşa măsură, încât să ajungă la înţelegerea antroposofiei. Consecinţa acestui fapt va fi că fiinţa umană va putea prelua ceea ce începe să intervină în secolul al XX-lea, adică, dincolo de ipostaza fizică a lui Hristos care a trăit în Palestina, ipostaza lui Hristos eteric.

În prezent am ajuns la acel moment când Hristos în ipostaza lui eterică intervine în viaţa Pământului şi va deveni vizibil, la început doar pentru un mic număr de

oameni, care-l vor vedea ca într-o clarvedere naturală. Apoi, în următoarele trei milenii, Hristos va deveni vizibil pentru tot mai mulţi oameni. Aceasta trebuie să se întâmple, este un fapt natural. Că aşa va fi este la fel de adevărat, după cum în secolul al XIX-lea au apărut cuceririle posibile cu ajutorul electricităţii. Că un anumit număr de oameni vor vedea pe Hristos în ipostaza sa eterică şi vor trăi evenimentul de pe drumul Damascului este adevărat. Dar va trebui ca oamenii să înveţe să ia în considerare momentul în care Hristos va veni la ei. Nu vor trece, de acum, decât puţine decenii şi pentru oameni, în special pentru tineri, acest lucru se va produce – acum deja se pregăteste aceasta peste tot: un om oarecare vine într-un loc sau altul, are o trăire sau alta. Dacă acel om şi-a dezvoltat în mod real percepţia prin activităţi şi exerciţii antroposofice, ar putea deja să remarce că, deodată, cineva din preajma lui intervine pentru a-l ajuta, făcându-l atent asupra unui aspect sau altul, ceea ce înseamnă, de fapt, că în faţa lui este Hristos, dar el are impresia şi crede chiar că este doar un om fizic oarecare. Dar îşi va da seama că este o fiinţă supranaturală pentru că dispare imediat. Mulţi vor trece prin această trăire simtind că deodată li se strânge inima, îi apasă o durere, deşi stau liniştiţi în odaia lor, neştiind ce să facă, văd că uşa camerei se deschide: apare Hristos sub înfătisarea sa eterică şi le transmite cuvinte de consolare. Căci Hristos va deveni pentru oameni un mângâietor viu! Oricât de grotesc ar putea să apară astăzi acest lucru, adevărul este, totuşi, că uneori când oamenii se strâng laolaltă şi nu prea ştiu ce să facă sau chiar dacă mai mulţi oameni sunt împreună şi aşteaptă, ei vor vedea apărând pe Hristos în forma sa eterică! Acolo va fi prezent El însuşi, va lua parte la discuţie, cuvântul său se va auzi chiar în adunări. Ne îndreptăm spre aceste timpuri. Partea pozitivă este ceea ce va interveni, ca element pozitiv şi constructiv, în evoluţia omenirii.

Nu trebuie să rostim nici un cuvânt împotriva marilor progrese culturale ale timpurilor noastre, ele sunt

necesare pentru salvarea şi eliberarea oamenilor. Chiar dacă avem în vedere toate progresele obţinute în dominarea forţelor naturii, acest lucru este ceva mic şi neînsemnat în comparatie cu ceea ce va fi dat omului care va trăi, celui care va vieţui în sufletul său trezirea întru Hristos, care va interveni în cultura umană şi în problemele ei. Ceea ce se va dezvolta, prin aceasta, în om sunt forţe pozitive de coeziune. Hristos aduce în cultura umană forţe constructive.

Da, dacă ne-am referi la primele timpuri postatlanteene, vom vedea că, atunci, oameni îşi clădeau locuiniele într-un mod cu totul diferit decât o facem noi astăzi. Ei utilizau pentru aceasta tot felul de materii vegetale care creşteau în preajma lor şi, ceva mai mult, prin însuşi faptul de a le utiliza, contribuiau la dezvoltarea lor, la creşterea lor. Chiar şi palatele erau construite în acest fel, împletind ramuri şi tulpini unele cu altele, şi aşa mai departe. Astăzi oamenii trebuie să construiască din ruine. Întreaga civilizaţie materială este făcută din sfărâmături. Şi în decursul anilor ce vor veni veţi întelege şi mai bine cât de multe feluri de lucruri diverse sunt produse ale distrugerilor, sfărâmături.

Lumina însăşi se distruge în cadrul procesului nostru terestru postatlantean. Până în perioada Atlantidei, acest proces terestru avea un caracter progresiv; de atunci, el este într-o continuă degradare. Ce este lumina? Ea se degradează, iar lumina degradată este electricitate. Ceea ce noi cunoaştem ca fiind electricitate este lumina însăşi care se degradează în sânul materiei. Forţa chimică, care trece printr-o transformare în cadrul evoluţiei terestre, este magnetism. Va apărea însă şi o a treia forţă. Iar dacă electricitatea le apare astăzi oamenilor ca făcând minuni, atunci această a treia fortă va influenţa într-un mod şi mai miraculos cultura noastră. Şi cu cât vom utiliza mai mult această forţă, cu atât mai curând va deveni Pământul un cadavru, pentru ca ceea ce este elementul spiritual al Pământului să se poată pregăti pentru a acţiona pe Jupiter. Forţele trebuie utilizate în vederea

distrugerii Pământului, pentru ca prin aceasta omul să se elibereze de sub influenţa sa, iar corpul Pământului să se poată degrada. Atât timp cât Pământul urma un proces evolutiv progresiv, acest lucru nu era cu putinţă, deoarece numai Pământul în curs de dezagregare poate utiliza această mare cucerire culturală care este electricitatea. Oricât de curioasă poate să pară această afirmaţie acum, ea va trebui susţinută din ce în ce mai mult. Trebuie să înţelegem natura procesului de evoluţie, deoarece numai aşa oamenii vor reuşi să valorifice în mod corect cultura noastră. Vom afla prin aceasta că este necesar ca Pământul să se degradeze, căci altfel spiritul nu se va elibera. Dar totodată oamenii vor învăţa să aprecieze şi ceea ce este pozitiv: pătrunderea forţelor spirituale în existenţa noastră terestră.

Constatăm deja marele şi considerabilul progres care a constat în faptul că a fost necesar ca timp de trei ani Hristos să umble într-un corp fizic uman, îndelung pregătit, spre a putea deveni vizibil ochilor noştri fizici. Prin ceea ce s-a întâmplat în acei trei ani, oamenii au devenit apţi pentru a vedea în viitor şi pe acel Hristos care va umbla într-un corp eteric şi care va interveni tot atât de real şi activ în viaţa terestră cum a făcut-o Hristos în corpul fizic în vremea evenimentelor adevărate din Palestina. Oamenii vor înţelege aceste lucruri doar cu condiţia să nu le privească cu simţurile tulburi, să fie convinşi că au a face cu un corp eteric care se va deplasa prin mijlocul lumii fizice şi că acesta este singurul corp eteric care poate acţiona în lumea fizică exact aşa cum acţionează în mod obişnuit un corp fizic. Acest corp eteric se va deosebi de un corp fizic numai prin aceea că va putea fi prezent, în acelaşi timp, în două, în trei sau chiar într-o sută sau o mie de locuri, ceea ce numai o structură eterică o poate face şi nicidecum una fizică. Rezultatul acestui progres este faptul că cei doi poli, despre care am vorbit mai înainte, polul intelectualităţii şi cel al moralităţii, vor deveni una, se vor contopi din ce în ce mai mult într-o unitate. Aceasta se va realiza deoarece oamenii vor învăţa, în decursul următoarelor

milenii, să vadă pe Hristos în lume, în ipostaza sa eterică. Ei vor fi pătrunşi, tot mai mult, chiar în timpul zilei, de acţiunea directă a Binelui în lumea spirituală. În timp ce acum voinţa doarme ziua, iar omul nu poate acţiona, în fond, decât indirect, cu ajutorul reprezentării, în cursul următoarelor milenii se va ajunge ca, prin ceea ce îşi exercită influenţa din zilele noastre şi depinde de Hristos, acţiunea omului să poată fi îmbunătăţită în mod direct, chiar şi ziua, în stare de veghe.

Ceea ce visa Socrate [26], că virtutea s-ar putea preda ca învăţătură, se va realiza realmente. Căci va apărea din ce în ce mai mult, pe Pământ, posibilitatea ca nu numai intelectul să fie format şi stimulat de profesori, ci şi impulsurile morale să fie răspândite în cadrul sistemului de învăţământ. Schopenhauer a spus: „A predica morala este uşor, a o fundamenta este foarte greu" [27]. De ce este aşa? Fiindcă predica nu răspândeşte, de fapt, morala. Se poate foarte bine să fii de acord cu principiile morale, dar să nu le respecţi. Cuvintele apostolului Pavel se potrivesc pentru cei mai mulţi oameni: „Spiritul este dispus, dar carnea este slabă". Dar aceasta se modifică prin faptul că flacăra morală emană din figura lui Hristos. Astfel se va instaura din ce în ce mai mult pe Pământ recunoaşterea de către om a necesităţii moralei şi a impulsurilor pe care le insuflă. Pământul se va transforma în măsura în care omul va simţi tot mai mult că moralitatea aparţine Pământului. În viitor, vor fi imorali doar acei oameni care vor primi ajutor numai în stare de imoralitate, care vor fi posedaţi de forţele rele, demonice, de forţe ahrimanice şi asurice* şi care tind spre această stăpânire. Acesta este stadiul viitor al Pământului: suficient de mulţi oameni să fie gata să înveţe şi să predea învăţăminte despre moralitate, care totodată vor da o fundamentare moralităţii; în acelaşi timp vor fi şi oameni care din propria lor voinţă vor dori să se ataşeze la puterile răului, formând o armată a răului împotriva celor buni [28]. Nimeni nu va fi constrâns să aleagă o cale sau alta, fiecare va alege prin propria sa voinţă liberă.

* Asuras (în sanscrită, „spirite"). Iniţial erau privite ca fiinţe spirituale care participă la evoluţie, atât pentru a produce ordine, dar şi dezordine, pentru a crea, dar şi pentru a distruge. Ulterior sunt privite ca forte rebele, negative, chiar satanice. (Nota trad:)

Urmează, apoi, o perioadă când pe Pământ se va petrece ceva ce se întâlneşte, de fapt, numai în definiţiile grandioase ale ocultismului şi ale misticii orientale, o perioadă în care această atmosferă de moralitate se va amplifica în cel mai înalt grad. Despre acest moment mistica orientală pomeneşte de mai multe milenii. Dar mai ales de la apariţia lui Buddha se vorbeşte cu o deosebită forţă despre acel moment din viitor când Pământul va fi scăldat într-o atmosferă eterică de moralitate. Şi ca o mare speranţă pentru viitor, speranţă care exista încă din timpul vechilor Rishi în mistica orientală, este considerat faptul că Pământul va primi acel impuls, văzut ca o parte din fiinţa lui Vishva-Karman, sau, aşa cum îl numeşte Zarathustra, Ahura-Mazdao. Pentru mistica orientală, din entitatea pe care noi o numim Hristos va emana acel impuls moral, acea atmosferă terestră de moralitate; de fapt, mistica orientală îşi punea speranţa în însuşi Hristos.

Mijloacele de investigaţie spirituală ale misticii orientale nu au fost suficiente pentru a-şi putea imagina acest adevăr, dar s-a putut ajunge la o reprezentare a ceea ce apare ca o consecinţă a acestui eveniment. Misticii orientali şi-au imaginat că figurile pure din Akasha, scăldate în foc, în lumina Soarelui, se vor împlini, vor veni în decursul a cinci mii de ani de la Iluminarea marelui Buddha ca urmare a unui fapt care nu poate fi recunoscut numai prin mistica orientală. O minunată reprezentare, într-adevăr: va veni ceva ce nu va fi posibil decât datorită atmosferei morale purificate a Pământului, Fiii luminii şi ai Soarelui* vor păşi prin această atmosferă morală terestră nu ca fiinţe fizice, incarnate, ci sub forma unor figuri pure din Akasha. Dar atunci, la cinci mii de ani de la Iluminarea lui Gautama Buddha, va fi prezent şi Instructonal care-i învaţă pe oameni să înţeleagă ce figuri minunate sunt acele forme şi structuri pure de foc şi

lumină. În epoca noastră, de la cel care va deveni cândva Maitreya Buddha – nu în prezent, ci cândva – pornesc cele mai importante învăţături despre entitatea hristică.

* Îngeri şi Arhangheli. (Nota trad.)

Se uneşte astfel mistica orientală şi cunoaşterea creştină din Occident într-o unitate minunată. Va deveni foarte clar şi faptul că cel care peste trei mii de ani de la începutul erei noastre va apărea ca Maitreya Buddha va avea încă numeroase incarnări pe Pământ, ca Bodhisattva, ca urmaş al lui Gautama Buddha. Una din incarnările sale anterioare a fost realizată în persoana lui Jeshu ben Pandira, care a trăit cu o sută de ani înainte de era noastră. Cel incamat în persoana lui Jeshu ben Pandira este acelaşi care va deveni Maitreya Buddha şi care la fiecare o sută de ani apare într-un corp fizic, carnal, e drept, nu ca Buddha, ci ca Bodhisattva. Chiar acum, în epoca noastră, emană de la acesta, care, cum am spus, într-o bună zi – nu acum, ci în viitor – va deveni Maitreya Buddha, cele mai importante învăţături despre entitatea lui Hristos şi despre Fiii focului – Agnishvatti din mitologia hindusă.

Semnul prin care omul poate recunoaşte pe acela care într-o zi va deveni Maitreya Buddha este acelaşi, atât pentru mistica orientală, cât şi pentru cunoaşterea creştină. Semnul de recunoaştere al aceiuia care va fi cândva Maitreya Buddha şi care, spre deosebire de Fiii focului, apare la răstimpuri într-un corp fizic ca Bodhisattva, constă în faptul că acesta creşte în tinereţe fără ca nimeni să bănuiască ce fel de individualitate se află în el. Acest aspect este valabil permanent, astfel încât cei care înţeleg această regulă vor recunoaşte în el un Bodhisattva abia la vârsta de treizeci – treizeci şi trei de ani. Atunci se produce un fel de substituire de personalitate. Maitreya Buddha se va face cunoscut de umanitate tocmai în al treizeci şi treilea an din viaţa sa. La fel cum Iisus Hristos şi-a început opera abia în al treizecilea an de viaţă, tot aşa şi Bodhisattvi care vor anunţa în continuare pe Hristos vor fi recunoscuţi în al treizeci şi treilea an din viaţa lor. Şi însuşi Maitreya

Buddha se va conforma acestei reguli generale, el care prin cuvinte profunde şi pătrunzătoare, despre care astăzi nu ne putem face nici o reprezentare, va propovădui, ca Bodhisattva metamorfozat, mari secrete ale existenţei; el va vorbi într-o limbă care abia trebuie să fie creată, căci astăzi nici un om nu ar putea găsi cuvintele prin care Maitreya Buddha va vorbi oamenilor. Motivul pentru care nu se poate vorbi oamenilor în această limbă este acela că în fiinţa umană nu există încă instrumentele fizice corespunzătoare. Cuvintele Iluminatului nu vor transmite nişte simple învăţături, ci vor inocula impulsuri morale în sufletele oamenilor. Asemenea cuvinte nu pot fi încă rostite de laringele fizic pe care îl avem în prezent. Ele pot exista acum numai în lumile spirituale.

Antroposofia este pregătirea pentru tot ce va veni în viitor. Cei care apreciază cu seriozitate evoluţia omenirii doresc ca evoluţia sufletească să nu se împotmolească, ci să continue în aşa fel, încât Pământul să se poată elibera în mod real în partea lui spirituală şi să poată lăsa partea sa cea mai grosolană să se desprindă ca un cadavru – şi oamenii ar putea împiedica întregul proces; cei care vor ca acest proces evolutiv să se realizeze trebuie să dobândească înţelegerea vieţii spirituale, cu ajutorul a ceea ce astăzi numim antroposofie. Antroposofia devine astfel o datorie, iar cunoaşterea devine ceva faţă de care simţim că avem o responsabilitate. Şi dacă ajungem să simţim şi să vrem astfel şi dacă deţinând aceste secrete ale Universului considerăm că putem să fim antroposofi, atunci sentimentele noastre sunt cele corecte. În această situaţie, antroposofia nu trebuie să fie pentru noi ceva ce satisface curiozitatea, ea trebuie să devină ceva fără de care nu putem trăi. Numai în acest caz sentimentele noastre sunt corecte, numai atunci devenim pietre de construcţie vii în acest măreţ edificiu care trebuie să fie construit în sufletele oamenilor şi care se poate întinde deasupra lor.

Antroposofia este o deschidere spre adevăratele

fenomene ale Universului, aşa cum se vor arăta oamenilor în viitor propriilor noastre suflete, fie că vom fi încă într-un corp fizic, fie că vom fi între moarte şi o nouă naştere. Numai că oamenii trebuie să dobândească înţelegerea acestor evenimente neapărat cât sunt aici, pe Pământ, într-un corp fizic, fără să fie afectaţi între moarte şi o nouă naştere de ceea ce se va petrece atunci. Pentru cei care îşi însuşesc fiind în corp fizic înţelegerea lui Hristos va fi indiferent dacă vor fi în viaţă când soseşte momentul de a-l contempla pe Hristos sau dacă vor fi trecut prin poarta morţii. Dar cei care acum refuză înţelegerea lui Hristos, dacă în momentul producerii acelor evenimente vor fi trecut prin poarta morţii, trebuie să mai aştepte până la o nouă incarnare, deoarece nu au posibilitatea să dobândească între moarte şi o nouă naştere această bază. Dacă, însă, acest fundament a fost dobândit o dată, el este dobândit pentru totdeauna şi Hristos poate fi contemplat şi între moarte şi o nouă naştere. Astfel, antroposofia nu este ceva ce se învaţă numai pentru viaţa fizică, ci este ceva ce are valoare şi atunci când am părăsit, prin moarte, corpul fizic.

Aceste lucruri am dorit să vi le ofer astăzi pentru înţelegerea omului şi pentru a crea un prilej de a răspunde la unele întrebări. Cunoaşterea de sine este dificilă deoarece omul este o fiinţă foarte complicată. Şi omul este atât de complicat pentru că el este legat cu toate lumile şi entităţile superioare. Ceea ce există în noi sunt imagini umbrite ale marelui Univers şi ceea ce este constituţia noastră, corpul fizic, corpul eteric, corpul astral şi eul, componentele noastre, toate acestea sunt lumi pentru fiinţele divine. Ceea ce este pentru noi corp fizic, eteric, astral şi eu, este în realitate o lume, cealaltă lume este cea superioară, lumea cerească. Pentru entităţile spiritual-divine ale lumilor superioare elementele corporale sunt lumi superioare spiritual-divine. De aceea omul este ceva atât de complicat, pentru că el este cu adevărat imaginea reflectată a lumii spirituale. Acest fapt trebuie să-l determine să aibă constienţa demnităţii sale ca om. Dar din această

recunoaştere că noi suntem, de fapt, o imagine, că suntem încă departe de ceea ce trebuie să fim, pe calea ocolită care ne apropie de această recunoaştere, pe lângă demnitatea de om trebuie să dobândim şi modestia adecvată şi smerenia faţă de macrocosmos şi zeii săi.

Din răspunsurile date la întrebările puse pe marginea conferinţei

Întrebare: *Ce trebuie să înţelegem prin cuvintele lui Pavel „a vorbi în limbi"?*

Răspuns: La anumiţi oameni excepţionali, se poate întâmpla ca nu numai fenomenul vorbirii să fie prezent în stare de veghe, ci se alătură vorbirii ceva ce există de obicei numai în conştienţa de somn. Este fenomenul despre care vorbeşte Pavel. Şi Goethe se referea la acesta, din acelaşi punct de vedere. El a scris două studii foarte frumoase despre acest fenomen.

Întrebare: *Cum vor fi înţelese cuvintele de consolare ale lui Hristos?*

Răspuns: Oamenii vor simţi aceste cuvinte în inima lor. Se vor putea prezenta şi ca o auzire fizică.

Întrebare: *Ce sunt forţele şi substanţele chimice în raport cu lumea spirituală?*

Răspuns: Există în lume o seamă de substanţe care au proprietatea de a se combina sau de a se descompune. Ceea ce numim fenomen chimic este o proiecţie în lumea fizică venită din lumea Devachanului, a armoniei sferelor, astfel că în combinaţia a două substanţe după greutatea lor atomică avem de fapt umbra proiectată a două sunete din armonia sferelor. Afinitatea chimică a două substanţe în lumea fizică este o umbră proiectată din lumea armoniei sferelor. Raporturile numerice din chimie sunt cu adevărat expresii ale raporturilor numerice din armonia sferelor. Această armonie a devenit mută pentru noi ca urmare a densificării materiei. Dacă am putea să aducem în mod real substanţele până la o diluare de natură eterică şi am putea percepe numărul atomic ca pe un principiu formator intern, atunci am auzi ceva din armonia sferelor. Există lumea fizică, lumea astrală,

Devachanul inferior şi Devachanul superior. Dacă am supune un corp unei presiuni până la a atinge o stare subfizică, am ajunge în lumea subfizică, în lumea subastrală, în lumea subdevachanică inferioară sau Devachanul răului şi chiar în lumea subdevachanică superioară sau Devachanul superior al răului. Lumea astrală a răului este domeniul lui Lucifer, subdevachanul superior al răului este domeniul lui Ahriman, iar Devachanul superior de natură negativă este domeniul spiritelor pe care le numim Asuras. Când împingem procesele chimice mai jos decât lumea subfizică, în lumea devachanică inferioară a răului, ia naştere magnetismul, iar dacă lumina este precipitată în lumea submaterială, deci pe o treaptă mai jos decât lumea materială, ia naştere electricitatea. Dacă ceea ce trăieşte în armonia sferelor este precipitat şi mai jos, până în domeniul stăpânit de Asuras, atunci ia naştere o forţă şi mai teribilă, care nu va mai putea fi ţinută în secret mult timp. Trebuie numai să dorim ca atunci când această forţă va apărea, şi trebuie să ne-o reprezentăm mult mai putenucă decât descărcările electrice de cea mai mare intensitate, mai înainte ca această forţă să fie dată omenirii de către un inventator oamenii să nu mai aibă în ei nimic imoral!

Întrebare: *Ce este electricitatea?*
Răspuns: Electricitatea este lumină în stare submaterială. Este lumina comprimată în modul cel mai puternic. Luminii trebuie să i se atribuie şi o interioritate; ea este aceeasi în orice punct. Căldura se poate răspândi în trei direcţii ale spaţiului; în cazul luminii, trebuie să vorbim de o a patra direcţie. Lumina se răspândeşte în patru dimensiuni; interioritatea este această a patra dimensiune.

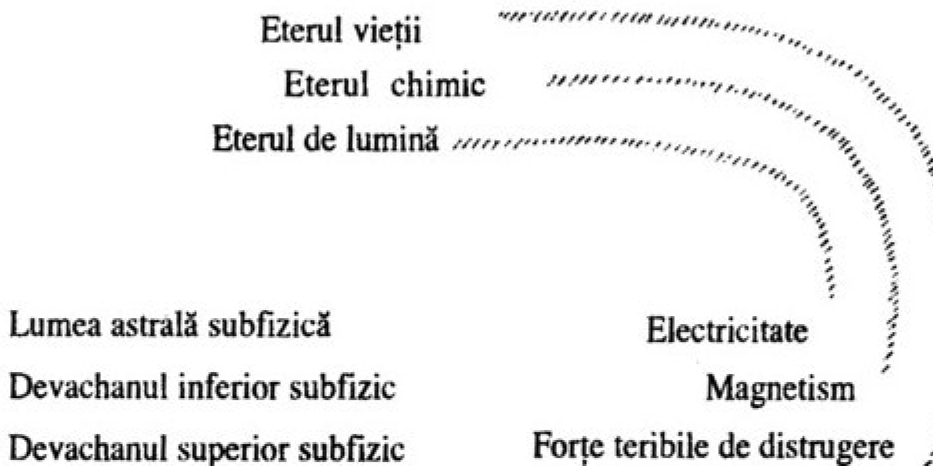
Întrebare: *Ce se întămplă cu cadavrul Pământului?*
Răspuns: Ca rest al evoluţiei lunare a rămas ceea ce este astăzi Luna, care se roteşte în jurul Pământului. La fel şi Pământul va avea un rest care se va roti în jurul lui Jupiter. Apoi, resturile se vor dizolva treptat în eterul

cosmic universal. Pe Venus nu va mai fi un rest. Venus va apărea mai întâi sub formă de căldură pură, apoi ca lumină şi va trece, în final, în lumea spirituală. Pentru Pământ, acest rest devine cadavru. Dar aceasta este o cale ce nu trebuie urmată şi de om, deoarece atunci el ar fi expus unor chinuri îngrozitoare. Vor exista însă destul de multe fiinţe care vor merge cu acest cadavru, deoarece în felul acesta ele se vor putea dezvolta astfel la un nivel superior.

Anexă la *Răspuns la întrebări*

Se reflectă ca lumi subfizice:

- Lumea astrală	- domeniul lui Lucifer
- Devachanul inferior	- domeniul lui Ahriman
- Devachanul superior	- domeniul Asuras-ilor

JESHU BEN PANDIRA - CEL CARE PREGĂTESTE ÎNŢELEGEREA

IMPULSULUI DAT DE HRISTOS. KARMA – CONŢINUT AL VIEŢII

Prima conferinţă

Leipzig, 4 noiembrie 1911

Dacă în ştiinţa spirituală luăm în considerare în afara lumii noastre fizice şi alte lumi suprasensibile şi spunem că omul este în relaţie nu numai cu lumea fizică, ci şi cu lumi suprasensibile, se poate ivi o întrebare: Ce se găseşte în sufletul uman, înainte de a ajunge la o oarecare facultate de clarvedere, de natură suprasensibilă, care să ne indice că fiinţa umană are o legătură cu lumile suprasensibile? Cu alte cuvinte: Poate şi un om obişnuit, care nu are capacitatea de clarvedere, să remarce ceva în sufletul său care să indice că omul se află în relaţie cu lumile superioare? Conferinţa noastră de astăzi precum şi cea de mâine vor fi consacrate în mod deosebit răspunsului la aceste întrebări.

Dacă observăm viaţa sufletească a omului, vom constata că aceasta este structurată în trei domenii distincte şi care, într-o anumită privinţă, sunt independente unele de altele, păstrând totodată o strânsă legătură între ele.

Primul lucru care ne apare când ne privim pe noi înşine ca suflet este viaţa noastră de reprezentări, care înglobează, într-un anumit sens, gândirea noastră şi memoria noastră. Amintirea şi gândurile nu sunt de natură fizică, ele apartin de domeniul invizibilului, aparţin lumilor suprasensibile. În viaţa sa de gândire, omul găseşte o indicaţie privind lumile superioare. Oricine poate să-şi formeze o părere despre ce este această viaţă de reprezentări, aducând în faţa unui om un obiect pe care acesta îl priveşte. Apoi, el se întoarce. Obiectul nu mai este în faţa lui, dar el nu l-a uitat, păstrează imaginea acestuia, imaginea obiectului trăieşte în el. Acesta este modul în care ne formăm reprezentări despre lumea din jurul nostru şi, dacă vorbim despre o viaţă de reprezentări, putem vorbi ca despre o parte a vieţii noastre sufleteşti.

O a doua componentă a vieţii noastre sufleteşti o putem sesiza când ne punem întrebarea: Nu mai avem despre lucruri şi despre fiinţe şi altceva în suflet decât numai reprezentările noastre? Da, mai avem şi altceva. Este ceea ce numim sentimente de dragoste şi de ură, ceea ce în gândire este numit simpatie şi antipatie. Noi găsim că un lucru este frumos, altul este urât, unul ne place, pe altul îl urâm, unul e bun, altul e rău. Dacă dorim să cuprindem într-o noţiune tot ce apare în acest sens în sufletul nostru, putem vorbi de mişcări afective. Viaţa noastră afectivă este cu totul altceva decât viaţa de reprezentări. În viaţa afectivă avem o trimitere mult mai intimă la lumea invizibilului, decât în cazul vieţii de reprezentări. Este a doua componentă a mecanismului nostru sufletesc această viaţă a mişcărilor noastre afective. Avem, deci, până acum două domenii sufleteşti, viaţa de reprezentări şi viaţa mişcărilor afective.

Conştientizăm un al treilea aspect atunci când ne spunem că un lucru nu este numai frumos sau urât, numai bun sau rău, ci ne vom simţi îndemnaţi să facem un lucru sau altul când avem impulsul de a acţiona. Când întreprindem ceva, când facem o faptă mai deosebită sau apucăm numai un obiect, atunci trebuie să existe întotdeauna un impuls în sufletul nostru care ne determină la această faptă. Aceste impulsuri se transformă încetul cu încetul în obişnuinte şi nu avem nevoie ori de câte ori facem ceva să actualizăm aceste impulsuri. Când, de exemplu, plecăm undeva şi trebuie să mergem la gară, nu ne propunem să facem primul, al doilea sau al treilea pas, ci mergem pur şi simplu la gară. Toate acestea au la bază acest al treilea element al vieţii noastre sufleteşti, impulsurile noastre de voinţă, ca ceva care depăşeşte cu totul domeniul vizibilului.

Dacă legăm acum întrebarea iniţială: Posedă omul obişnuit un punct de sprijin pentru a putea sesiza existema unor lumi superioare? cu aceste trei impulsuri specifice lui, atunci trebuie să luăm în considerare viaţa

de vis şi raporturile sale cu cele trei elemente sufletesti, impulsul gândirii, cel al mişcării afective şi impulsul de voinţă. Putem face o distincţie netă între aceste trei elemente ale vieţii noastre sufleteşti: viaţa de reprezentare, viaţa mişcărilor afective şi impulsul voliţional. Dacă reflectăm mai adânc, putem identifica fiecare din aceste elemente ale vieţii noastre sufleteşti în viaţa obişnuită, exterioară.

Să luăm mai întâi în considerare viaţa de reprezentare. Ea se desfăşoară pe tot parcursul zilei, cu condiţia ca gândirea să fie activă. Avem reprezentări în tot cursul zilei iar seara, când ne simţim obosiţi, aceste reprezentări încep să se estompeze. Este ca şi cum ele s-ar transforma într-un fel de ceaţă. Încep să slăbească din ce în ce mai mult, şi în final dispar complet şi putem adormi. Această viaţă de reprezentare, aşa cum o avem în planul fizic, durează, aşadar, de la trezire până la adormire şi dispare ca atare în momentul adormirii. Un om nu-şi va putea imagina că atunci când doarme cu adevărat - aşadar nu ca un clarvăzător - el ar putea să-şi continue totuşi viaţa de gânduri în acelaşi fel. Viaţa gândurilor, respectiv viaţa de reprezentare care ne umple existenţa de la trezire la adormire, trebuie să se stingă, şi abia atunci putem adormi.

Omul trebuie însă să-şi spună că reprezentările pe care le are şi care în timpul zilei l-au acaparat într-o foarte mare măsură, atunci când nu moţăie, nu sunt o piedică în calea adormirii. Că lucrurile stau aşa se vede cel mai bine când, înainte de a adormi, ne lăsăm pradă unor reprezentări deosesbit de intense, datorită, de exemplu, lecturii unei cărţi mai dificile. Dacă am gândit ceva în mod intens, adormim foarte uşor, iar când se întâmplă să nu putem adormi, este bine să luăm o carte sau să ne ocupăm cu ceva care să ne oblige la un efort de gândire, cum ar fi un manual de matematică. Aceasta ne ajută să adormim. Dimpotrivă, nimic din ceea ce ar reprezenta un interes mai acut pentru noi înşine nu ne va ajuta să adormim, cum ar fi, de exemplu, lectura unui roman care

ar prezenta întâmplări şi probleme sau aspecte care să ne intereseze personal. Aici apar mişcările noastre afective, căci acestea ne împiedică să adornum. Când ne culcăm dominaţi de sentimente vii, puternice, de emoţii, când ceva ne apasă pe suflet, sau am avut parte de o mare bucurie, care nu s-a manifestat încă în exterior, atunci ne tot întoarcem în pat, când pe o parte, când pe alta, şi nu putem adormi. Rezultă că în timp ce reprezentările care nu sunt însoţite de stări afective ne obosesc, şi astfel putem adormi uşor, reprezentările care ne produc emoţii puternice ne împiedică să adormim. În această situaţie, nu este posibil să realizăm detasarea necesară care să ne ajute să adormim. Vedem, prin urmare, că viaţa afectivă este într-un raport cu totul diferit cu existenţa noastră decât viaţa de reprezentări.

Dacă vrem să facem o deosebire netă între aceste două aspecte, atunci trebuie neapărat să mai luăm în considerare şi altceva, şi anume să facem o referire la vise. Mai întâi, omul ar putea foarte bine să creadă că atunci când asupra lui acţionează viaţa atât de variată a viselor acestea sunt reprezentări din starea de veghe care îşi continuă, în vis, existenţa. Dacă, însă, examinăm faptele într-un mod mai profund, vom constata că viaţa de reprezentări nu se continuă în vis. Ceea ce are darul să provoace oboseala în suflet nu are continuitate în vis. Această continuitate există numai dacă reprezentările sunt însoţite de mişcări afective puternice. Acestea sunt cele care pătrund în vis. Pentru a izbuti să facem această constatare este necesară o examinare riguroasă a faptelor. Să luăm un exemplu: cineva visează că este iar tânăr şi trece prin cutare sau cutare evenimente. Imediat însă visul se modifică şi apare ceva ce nu face parte din trăirile sale anterioare, un eveniment de care nu-şi aduce aminte, deoarece nu l-a trăit în planul fizic. Dar apar persoane cunoscute. Aşa cum se întâmplă adesea în vis, suntem implicaţi în acţiuni împreună cu prieteni sau cunoscuţi pe care nu i-am văzut de mult timp. Dacă însă examinăm lucrurile cu atentie, va trebui să admitem că în ceea ce apare în vis sunt mişcări afective în fundal. Poate

că suntem încă ataşaţi de un vechi prieten, care nu ne-a devenit, între timp, cu totul indiferent. Trebuie să mai existe o urmă de viaţă afectivă legată de acest prieten. Nimic nu apare în vis care să nu fie legat de mişcările noastre afective. În consecintă, trebuie să tragem o anumită concluzie, şi anume: Dacă reprezentările pe care conştienţa noastră din starea de veghe ni le mijloceşte în timpul zilei nu reapar în vis, aceasta este o dovadă că ele nu se continuă şi în starea de somn. Dacă stările afective ne împiedică să adormim, aceasta dovedeşte că ele nu ne abandonează, că sunt prezente pentru ca să poată apărea în imaginile de vis. Mişcările afective sunt cele care atrag imaginile care ne apar în vis. Explicaţia stă în faptul că mişcările afective sunt legate mai intim cu fiinţa omului decât viaţa de reprezentări şi le purtăm în noi şi în somn. Ele sunt, deci, un element sufletesc care rămâne ataşat de noi şi în timpul somnului. Contrar reprezentărilor obisnuite, stările afective pătrund o dată cu noi în somn, sunt ceva, deci, mult mai strâns, mult mai intim legat de individualitatea omului decât gândirea obişnuită, care nu este impregnată de stări afective.

Cum stau lucrurile cu al treilea element sufletesc, cu impulsurile de voinţă? Putem să dăm şi aici un exemplu. El poate fi observat, în orice caz, numai de acei oameni care privesc mai atent momentul când adormim. Când un om şi-a însuşit printr-o pregătire specială o anumită capacitate de a observa acel moment, observaţiile făcute se dovedesc extrem de interesante. Mai întâi reprezentările apar ca învăluite în ceaţă, iar lumea exterioară se şterge şi omul are sentimentul că fiinţa sa sufletească se dilată dincolo de structura sa corporală, ca şi când nu s-ar mai afla în limitele epidermei, ci se revarsă în elementele Cosmosului. O senzaţie de mare bunăstare se poate lega de clipa adormirii. Urmează apoi un moment când ne apare o anumită amintire. Această amintire o au, probabil, foarte puţini oameni, dar putem percepe acest moment, dacă îi dăm suficientă atenţie. Ne apar, atunci, în faţă impulsurile de voinţă, atât cele bune cât şi cele rele, pe care le-am avut, şi este uimitor că

omul simte că impulsurile bune sunt legate de toate forţele sănătoase ale voinţei, ceea ce îi dă o senzaţie de prospeţime. Dacă omul reuşeşte să-şi aducă astfel în faţa sufletului impulsurile bune de voinţă înainte de a adormi, el se simte, atunci, cu atât mai înviorat şi mai plin de viaţă şi îşi va spune: Ah, dacă acest moment ar putea dura cât mai mult! Dacă acest moment ar putea dura o veşnicie! Apoi simte cum elementul corporal este abandonat de elementul sufletesc, intervine o bruscă tresărire şi omul adoarme. Nu este nevoie să fim clarvăzători pentru a experimenta această trăire, trebuie doar să observăm cu atenţie viaţa sufletească. Rezultă de aici ceva foarte important: impulsurile noastre de voinţă acţionează înainte de a adormi şi noi le resimţim ca pe ceva ce ne dă forţă. Simţim o fortificare extraordinară. Faţă de simplele mişcări afective am spus că ele sunt mai strâns legate de individualitatea noastră decât gândirea obişnuită, decât reprezentările obişnuite. Despre natura impulsurilor noastre de voinţă trebuie să spunem că ele nu sunt ceva ce rămâne legat de noi în timpul somnului, ci ceva ce devine în noi o sursă de învigorare, de fortificare a vieţii. Viaţa impulsurilor de voinţă este mult mai intim legată de viaţa noastră decât sunt mişcările afective, şi cel care observă mai des momentul când adoarme simte că dacă nu-şi poate rememora impulsurile bune de voinţă din timpul zilei, aceasta acţionează asupra lui ca şi cum ceva din ceea ce pătrunde în el în timpul somnului ar fi omorât. Impulsurile de voinţă sunt în legătură cu starea de sănătate şi de boală, cu forţa noastră de viaţă.

Gândurile nu pot fi văzute. Omul vede, de exemplu, un buchet de trandafiri mai întâi cu organele obişnuite ale percepţiei fizice. Când însă el se întoarce sau se depărtează îi rămâne imaginea obiectului. El nu mai vede obiectul, dar şi-l poate reprezenta. Viaţa de gânduri pe care o avem este, deci, ceva de natură suprasensibilă. Mişcările afective au un caracter suprasensibil şi mai pronunţat, iar impulsurile de voinţă, deşi se transformă în fapte, sunt şi ele, totuşi, suprasensibile. Dar, în acelaşi

timp, ştim, luând în considerare tot ce am spus mai înainte, că viaţa noastră de gândire, care nu este impregnată de impulsurile de voinţă, nu are decât o slabă legătură cu noi. S-ar putea crede că cele spuse sunt contrazise de faptul că totuşi, a doua zi, reprezentările din ziua precedentă ne apar din nou în suflet, că oricum ne putem aduce aminte de ele. Da, chiar trebuie să ni le amintim. Trebuie să ne rememorăm reprezentările în mod suprasensibil.

În privinţa mişcărilor afective lucrurile stau altfel, ele sunt mai strâns legate de noi. Când ne ducem la odihnă cu un sentiment de remuşcare sau de regret, atunci dimineaţa, când ne trezim, vom constata că avem capul.greu, sau ceva asemănător. Când am trăit remuşcarea, a doua zi o vom resimţi sub formă de slăbiciune, de greutate sau de toropeală; dacă mergem la culcare cu un sentiment de bucurie, aceasta se va manifesta a doua zi sub formă de învigorare şi de bună dispoziţie. Nu avem nevoie să ne amintim mai întâi bucuria sau regetul, să reflectăm la ele, le simţim pur şi simplu în corpul nostru. Nu este necesar să ne aducem aminte tot ceea ce a fost; acesta este prezent şi a intrat în noi în timpul somnului, a vieţuit cu noi. Stările noastre afective sunt legate de făptura noastră etemă mai strâns, mai intens decât gândurile noastre.

Cel care este capabil să-şi observe impulsurile de voinţă simte că acestea sunt pur şi simplu din nou prezente. Ele sunt permanent prezente. Se poate întâmpla ca în momentul când ne trezim să remarcăm faptul că în clipa aceea retrăim într-un anumit sens, în mod nemijlocit, ceea ce în ziua precedentă am resimţit ca o bucurie de a trăi datorită impulsurilor morale bune pe care le-am avut. Într-adevăr, nimic nu ne face mai vioi decât impulsurile voluntare pozitive pe care le-am lăsat să străbată prin sufletul nostru în ziua precedentă. Din această cauză, se poate spune că ceea ce numim impulsuri de voinţă este legat în modul cel mai intim de existenţa noastră.

Cele trei elemente care compun viaţa noastră sufletească sunt, aşadar, diferite unele de altele, şi dacă luăm în considerare aceste diferente din punctul de vedere al ştiinţei oculte, vom înţelege că se poate susţine că prin gândurile noastre, care sunt fără îndoială de natură suprasensibilă, suntem în legătură cu lumea suprasensibilă, că prin mişcările sau stările afective suntem în legătură cu o altă lume suprasensibilă, iar prin impulsurile de voinţă ne aflăm în legătură cu încă o altă lume suprasensibilă, şi mai strâns legată de fiinţa noastră adevărată. Iată de ce putem spune: Când percepem prin simţuri lumea exterioară, luăm cunoştiintă de ce se aflã în lumea fizică. Când ne formăm reprezentări, acestea reveleazã o viaţă de gândire şi stau în legătură cu lumea astrală; mişcările afective ne aduc în legătură cu ceea ce putem numi lumea cerească sau Devachanul inferior, iar lumea impulsurilor morale ne pune în legătură cu Devachanul superior sau lumea înţelepciunii. Omul este, în felul acesta, în relaţie cu trei lumi prin gândire, simţire şi impulsuri de voinţă. În măsura în care omul aparţine de lumea astrală, el îşi poate purta gândurile în lumea astrală, stările sau mişcările afective pot fi purtate în lumea devachanică, iar în lumea cerească superioară îşi poate duce tot ceea ce are în sufletul său ca impuls de voinţă.

Judecând lucrurile în felul acesta, vom vedea cât de îndreptăţită este ştiinţa ocultă să vorbească de existenţa a trei lumi. Şi dacă ţinem seama de aceasta, vom privi lumea morală cu totul altfel, căci prin lumea impulsurilor de voinţă pozitive noi suntem în legătură cu lumea cea mai de sus, dintre cele trei, în care poate pătrunde entitatea umană.

Viaţa noastră de gândire obişnuită pătrunde numai până în lumea astrală. Putem să avem gânduri pline de spirit, dacă ele nu sunt pătrunse de sentimente nu ajung mai departe de lumea astrală, pentru celelalte lumi aceste gânduri nu au nici o importanţă. Veţi înţelege astfel, fireşte, de ce se spune despre ştiinţa obişnuită, despre

ştiinţa lumii exterioare, acea ştiinţă seacă şi prozaică: Nici un om nu poate, printr-o gândire lipsită de efluvii afective, să spună ceva despre alte lumi decât despre cea astrală. În mod obişnuit, gândirea unui cercetător ştiinţific, fie chimist, fie matematician, nu poate merge mai departe de suprafaţa lucrurilor, întrucât îi lipseşte mişcarea afectivă pentru cercetarea lui. Da, cercetării ştiinţifice i se pretinde, în mod categoric, să procedeze în acest mod, adică fără efuziuni sentimentale, şi de aceea nu poate pătrunde dincolo de lumea astrală.

Abia când gândirea cercetătorului este asociată cu sentimentele de entuziasm sau poate de repulsie apare posibilitatea să se înalţe până în lumea devachanică. Numai când în gândire şi în reprezentări intervin mişcări afective, când simtim că un lucru este bun iar altul rău ataşăm gândurilor acel element care le poate purta spre lumea cerească. Numai atunci putem pătrunde cu privirea în realităţile profunde ale existenţei. Dacă dorim să inţelegem ceva despre lumea devachanică, nici o teorie nu ne poate ajuta. În direcţia aceasta primim ajutor numai dacă ne asociem gândurile cu stări afective. Gândirea singură ne aduce în contact numai cu lumea astrală. Când cineva stabileşte, de exemplu, relaţiile geometrice dintr-un triunghi, aceasta nu îl ajută decât să ia contact cu lumea astrală. Dar dacă acel cineva priveşte triunghiul ca pe un simbol în care vede ceea ce se referă la participarea omului la cele trei lumi, la alcătuirea sa tripartită ş.a.m.d., atunci el poate urca şi mai sus. Cine simte că simbolurile reprezintă expresia forţelor sufleteşti, cine îşi imprimă aceste gânduri în sensibilitatea sa, şi cine implică sentimente şi în ceea ce mai înainte era doar cunoaştere, acela îşi pune gândirea în legătură cu Devachanul. De aceea, atunci când meditäm, să resimţim cu toată puterea ceea ce ne este dat, căci numai aşa ajungem să avem legătură cu lumea devachanică. Actuala ştiinţă lipsită de sensibilitate, oricât de perspicace ar fi ea, nu poate pune pe om în legătură decât cu lumea astrală.

Arta, muzica, pictura etc., dimpotrivă, introduc pe om în lumea Devachanului inferior. S-ar putea obiecta: Dacă lucrurile stau astfel încât efluviile afective ne conduc în Devachanul inferior, atunci impulsivităţile, pasiunile, instinctele ar putea face acelaşi lucru. Desigur, asta şi fac. Dar aceasta este numai o dovadă că suntem mai strâns legaţi de sentimentele noastre decât de gânduri. Simpatiile noastre pot fi legate şi de natura noastră inferioară, iar prin impulsuri şi instincte este activată viaţa afectivă şi aceasta ne duce spre Devachanul inferior. În timp ce, dacă am avut o gândire falsă, eronată, aceasta se lichidează, ca să spunem aşa, în Kamaloka, ceea ce am dezvoltat în noi ca mişcări afective ne însoieşte până în lumea Devachanului şi ni se impregnează până la o nouă incamare, astfel încât ajunge să se exprime în kamra noastră. Prin viaţa noastră afectivă, în măsura în care aceasta poate avea un aspect dublu, noi ne ridicăm în lumea Devachanului sau o pângărim.
Dimpotrivă, prin impulsurile de voinţiă, care sunt morale sau imorale, noi vom fi în legătură cu lumea superioară, cu care, de asemenea, putem fi în consonanţă sau o putem ofensa, ceea ce va trebui să rezolvăm în karma noastră. Când un om este atât de rău şi de decăzut încât prin impulsurile sale negative stabileşte o asemenea legătură cu lumea superioară încât aceasta din urmă este grav lezată, el este izgonit. Dar impulsul trebuie să plece, totuşi, din lumea de sus. Întreaga importanţă a vieţii morale ne apare în întreaga sa măreţie, dacă privim lucrurile în acest sens.

Din lumile cu care omul stă într-o relaţie atât de strânsă, prin natura sa sufletească tripartită, dar şi prin natura sa fizică, din aceste lumi pornesc acele forţe care pot conduce pe om prin lume. Cu alte cuvinte, când observăm un obiect aparţinând lumii fizice, acest lucru se întâmplă numai datorită faptului că avem ochi pentru a-l vedea. Prin aceasta, omul stă în legătură cu lumea fizică; prin faptul că dezvoltă în el o viaţă a gândurilor este în legătură cu lumea astrală, prin sentimentele pe care le

dezvoltă este în legătură cu lumea Devachanului, iar prin moralitatea sa, cu lumea Devachanului superior.

Patru lumi	*Participarea omului*
Devachanul superior	Voinţă: impulsuri morale
Devachanul inferior	Sentiment: idealuri estetice
Lumea astrală	Gând: natură eterică
Lumea fizică	Corporalitate: natură fizică-materială

Omul are patru relaţii, cu patru lumi diferite. Aceasta nu înseamnă însă nimic altceva decât faptul că el are relaţii cu entităţile acestor lumi. Din acest punet de vedere este interesant să considerăm evoluţia omenirii purtându-ne privirea în trecutul, prezentul şi viitorul imediat.

Din lumile pe care le-am prezentat pornesc forţe care pătrund în viaţa noastră. Trebuie să menţionăm în primul rând că în perioada dinaintea noastră oamenii erau îndrumaţi, de preferinţă, erau structuraţi pentru a fi influenţaţi mai ales de lumea fizică, pentru a primi impulsuri din lumea fizică. Aceasta se întâmpla în epoca anterioară, în epoca de cultură greco-romană. În această epocă a acţionat şi Hristos pe Pământ, într-un corp fizic. Întrucât omul era evident predispus ca asupra sa să acţioneze forţele care proveneau din lumea fizică, Hristos a trebuit să apară în planul fizic.

În prezent, trăim într-o epocă în care în mod precumpănitor se dezvoltă gândirea, când omul primeşte impulsuri din lumea gândurilor, din lumea astrală. Acest lucru este evident în istoria exterioară. În epoca anterioară, precreştină, abia dacă se poate vorbi de filosofi, cel mult se poate vorbi de o pregătire a gândirii în epoca precreştină, şi de aceea istoria filosofiei începe cu Thales. Abia după epoca culturală greco-romană apare gândirea ştiinţifică. Gândirea intelectualistă apare doar în secolul al XVI-lea. De aici şi marele progres al ştiintelor naturale, care elimină orice afectivitate din

activitatea de gândire. Şi dacă acum, în vremea noastră, ştiinţa este atât de apreciată, aceasta se datorează faptului că gândirea nu este deloc impregnată cu stări afective. Ştiinţa noastră este lipsită de afectivitate şi îşi caută utilitatea în eliminarea oricărei simţiri. Vai de cel care ar dori să simtă ceva faţă de experienţele pe care le face în laborator! Aceasta este caracteristica epocii noastre, care pune omul cel mult în legătură cu planul astral.

Epoca următoare, care va veni după a noastră, va fi deja mai spiritualizată. Atunci simţirea va vorbi împreună şi cu ştiinţa. Dacă cineva va voi să treacă un examen pentru a fi admis să lucreze în domeniul ştiintei, va fi necesar să poată simţi lumina care se află în spatele tuturor lucrurilor şi lumea spirituală care face posibilă orice existenţă. Criteriul de apreciere a unei lucrări ştiinţifice va consta în urmărirea capacităţii omului de a dezvolta o afectivitate suficientă, în caz contrar, va cădea la examen. Poţi să ai o cantitate de cunoştinie oricât de mare, dacă nu ai şi sentimente adecvate nu poţi lua examenul. Ceea ce spun acum poate să sune foarte curios, dar lucrurile stau exact aşa şi masa de laborator pentru experienţe se va transforma în altar, în faţa căruia examinarea unui candidat va consta în a se verifica dacă la o experienţă de descompunere a apei în hidrogen şi oxigen sunt dezvoltate şi sentimentele care să corespundă cu ceea ce zeii resimt când are loc fenomenul. Omul va primi atunci impulsuri prin legătura strânsă pe care o va avea cu Devachanul inferior.

Urmează, apoi, o altă epocă, ultima înainte de viitoarea mare catastrofă prin care va trece Pământul, când omul, prin impulsurile sale de voinţă, va fi în legătură cu lumea superioară, când pe Pământ va avea valoare numai ceea ce este moral. Atunci nu vor sta pe primul loc nici eficienţa exterioară, nici intelectul, nici afectivitatea, ci impulsurile de voinţă. Nu abilitatea omului va fi hotărâtoare, ci calităţile sale morale. Din această cauză, când omenirea va ajunge la acel moment, ea va fi atins

epoca morală când se va afla într-un raport special cu lumea Devachanului inferior.

În cursul evoluţiei se trezesc în om tot mai mult forţe de iubire, din care el îşi poate obţine cunoştinţele, stimulările şi activităţile sale.

În timp ce în trecut, în vremea când Hristos a coborât pe Pământ într-un corp fizic, oamenii nu l-ar fi putut percepe altfel decât într-un corp fizic, în epoca noastră încep să se trezească în om, în mod efectiv, forţe care îl vor face apt să vadă pe Hristos nu în corp fizic, ci într-o formă de natură eterică prezentă în planul astral. Deja în secolul nostru, începând cam din anii '30 şi apoi din ce în ce mai mult, până către mijlocul secolului, un mare număr de oameni îl vor percepe pe Hristos în forma sa eterică. Acesta va fi marele progres faţă de epoca anterioară, când oamenii nu aveau încă maturitatea să vadă pe Hristos sub această formă. Se explică astfel cuvintele din Evanghelie: Hristos va veni pe nori – ceea ce înseamnă că va apărea ca formă eterică pe planul astral*. Trebuie însă să subliniem că în epoca noastră el nu va putea fi privit decât în corp eteric. Cel care ar putea crede că Hristos va apărea din nou într-un corp fizic uită de progresul realizat de fortele umane. Este o eroare să se creadă că un eveniment aşa cum a fost apariţia lui Hristos în corp fizic s-ar putea repeta în acelaşi mod în care s-a petrecut deja, odinioară.

* Matei 24.30: „Atunci se va arăta semnul Fiului Omului pe cer şi atunci vor plânge toate seminţiile Pământului şi vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului cu putere şi cu slavă mare."
Marcu 13.26: „Atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe noii cerului cu putere şi cu slavă."
Luca 21.27: „... şi atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori cu putere şi slavă multă". (Nota trad.)

Evenimentul care va avea loc în viitor este de aşa natură, încât oamenii vor vedea pe Hristos în planul astral sub o formă eterică; cei care atunci vor trăi în plan fizic şi vor ti primit învăţătura dată de ştiinţa spirituală îl vor percepe, dar cei care nu vor mai fi în viaţă, dar care totuşi s-au pregătit printr-o lucrare spirituală-ştiinţifică, aceia îl vor

contempla totuşi în veşmântul său eteric, în perioada când se vor afla între moarte şi o nouă naştere. Dar vor exista şi oameni care nu vor mai reuşi să-L contemple în corp eteric. Cei care au dispreţuit ştiinţa spirituală nu îl vor putea percepe, ci vor trebui să aştepte până la o nouă incarnare, când vor avea ocazia din nou să se consacre cunoaşterii spirituale, pentru a se putea pregăti să înţeleagă cele ce se vor întâmpla. Acest lucru nu va depinde atunci de faptul că oamenii care trăiesc în planul fizic au studiat sau nu ştiinta spirituală, numai că pentru cei care nu au studiat ştiinţa spirituală apariţia lui Hristos va fi o remuşcare, un chin, în timp ce aceia care s-au străduit să obţină cunoaşterea spirituală în incarnarea precedentă vor avea o deplină înţelegere a acestui eveniment; vor înţelege ceea ce văd.

Va urma apoi o perioadă când se vor trezi în om forţe şi mai elevate. Va fi perioada când Hristos se va revela sub o formă şi mai subtilă, într-o formă astrală, în lumea Devachanului inferior. Ultima epocă, a impulsurilor morale, va fi aceea când oamenii care vor fi străbătut celelalte trepte vor vedea pe Hristos în întreaga sa strălucire, ca formă a celui mai mare Eu, ca Eu-Sine spiritualizat, ca marele Învăţător al evoluţiei umane, în Devachanul superior.

Succesiunea faptelor este deci aceasta: în epoca culturală greco-romană, Hristos apare pe planul fizic, în epoca noastră, în formă eterică pe planul astral, în epoca următoare, în formă astrală în planul Devachanului inferior, iar în epoca moralităţii*, ca prototip, ca ideal suprem al marelui Eu.

* A şaptea - şi ultima - epocă culturală postatlanteană. (Nota trad.)

Acum, ne putem pune întrebarea: La ce serveşte propriu-zis ştiinţa spirituală? Ea există pentru ca un număr suficient de mare de oameni să fie pregătiţi în momentul când acest eveniment se va produce. În prezent, ştiinţa spirituală lucrează deja pentru ca oamenii să intre într-un mod corect în legătură cu lumile superioace, pentru ca ei să pătrundă în mod corect în planurile eteric-astral, în

domeniul esteticului – Devachanul inferior, în domeniul moralului – Devachanul-superior. În epoca noastră, mişcarea spirituală-ştiinţifică este cea care în mod special urmăreşte ca omul să poată realiza în impulsurile sale morale o relaţie justă cu Hristos.

Următoarele trei milenii vor fi consacrate scopului de a face ca apariţia lui Hristos în lumea eterică să fie perceptibilă oamenilor. Numai celor care sunt legaţi întru totul afectiv de materialism acest eveniment le va fi inaccesibil. Poti gândi materialist fie acordând valoare numai materiei, contestând totodată tot ce este spiritual, fie coborând spiritualul la nivelul materiei. Un om este materialist şi prin faptul că valorifică spiritualul numai îmbrăcându-l într-o haină materialistă. Există şi teosofi care sunt, de fapt, materialişti. Este vorba de aceia care cred că omenirea este condamnată să vadă încă o dată pe Hristos în formă fizică. Nu înseamnă că dacă eşti teosof nu poti fi materialist, ci nu eşti materialist dacă înţelegi că lumile superioare există cu adevărat; chiar dacă nu le poţi percepe într-o manifestare sensibilă, trebuie să te înalţi spre ele pentru aceasta.

Dacă aducem în faţa sufletului toate aceste considerente, putem spune: Hristos este adevăratul impuls moral, impregnând umanitatea cu forţă morală. Impulsul lui Hristos este forţă şi viaţă, este forta morală care străbate umanitatea. Dar această forţă morală trebuie înţeleasă. Exact acum, în epoca noastră, este necesar să fie anunţat Hristos. Din această cauză şi antroposofia are această misiune de a vesti pe Hristos în forma sa eterică.

Înainte ca Hristos să apară pe Pământ prin Misteriul de pe Golgota a fost pregătită învăţătura despre Hristos. Şi atunci a fost anunţată venirea lui Hristos într-o formă fizică. Cel mai de seamă premergător şi crainic a fost Jeshu ben Pandira, cam cu o sută de ani înainte de Hristos. El însuşi purta numele de Iisus (Jeshu) şi pentru a se deosebi de Iisus Hristos a fost numit Iisus fiul lui Pandira, Jeshu ben Pandira. El a trăit aproximativ cu un

secol înaintea erei noastre. Nu este nevoie să fii clarvăzător pentru a şti acest fapt, căci se află consemnat în scrierile rabinice şi numele său a provocat o confuzie între el şi Iisus Hristos. Jeshu ben Pandira a fost ucis cu pietre şi apoi spânzurat pe braţele unei cruci. Iisus din Nazaret a fost crucificat direct.

Cine a fost Jeshu ben Pandira? El este o mare inividualitate, care încă din vremea lui Buddha – deci cu şase sute de ani înaintea erei noaskre – s-a incarnat fără întrerupere aproape la fiecare o sută de ani, având ca misiune să ajute omenirea să meargă înainte. Pentru a-l înţelege, suntem nevoiţi să ne întoarcem la entitatea lui Buddha. Se ştie că Buddha a trăit ca fiu al unui rege din casa regală Sakia, cu cinci secole şi jumătate înainte de era noastră. Individualitatea care a devenit atunci Buddha nu mai fusese anterior un Buddha: Buddha, fiul de rege, care a dat omenirii doctrina milei, la naştere nu avea încă demnitatea de Buddha. Buddha nu este o individualitate, Buddha este o demnitate: Buddha, fiul regelui, s-a născut ca Bodhisattva şi s-a înălţat la demnitatea de Buddha în al douăzeci şi nouălea an din viaţa sa, când se afla cufundat în meditaţie sub arborele Bodhi şi a adus doctrina milei din înălţimi spirituale jos, în lumea fizică. Înainte de acest moment, el fusese un Bodhisattva, aşa cum fusese şi în incarnările sale anterioare, şi a devenit Buddha abia atunci. Prin aceasta, se poate spune că rangul de Bodhisattva, respectiv de instructor al omenirii, în corp fizic, a rămas vacant în acel moment, pentru un anumit timp, urmând a fi ocupat din nou de un altul.

Când acel Bodhisattva, incarnat atunci, s-a înălţat în al douăzeci şi nouălea an al vieţii la demnitatea de Buddha, rangul de Bodhisattva a trecut imediat într-o altă individualitate, respectiv urmaşul lui Bodhisattva a devenit Buddha. Deci, urmaşul acelui Bodhisattva care a devenit Gautama Buddha este aceeaşi individualitate care cu o sută de ani înainte de Hristos s-a incarnat ca Jeshu ben Pandira, devenind totodată un vestitor al lui

Hristos în corp fizic.

În momentul de faţă el este Bodhisattva, îndrumător al omenirii, până când, după trei mii de ani, începând de acum înainte, el va promova şi va deveni, Ia rândul său, Buddha. Trebuie, aşadar, să treacă o perioadă de cinci mii de ani ca un Bodhisattva să devină Buddha. El, care de atunci s-a incarnat aproximativ la fiecare sută de ani, este în prezent deja incarnat şi va fi adevăratul vestitor al lui Hristos în veşmânt eteric, aşa cum la vremea respectivă l-a vestit pe Hristos venind în formă fizică. Mulţi dintre noi vor apuca ei înşişi să vadă că în anii treizeci ai acestui secol vor fi din ce în ce mai mulţi cei care vor contempla pe Hristos în veşmânt eteric. Ştiinţa spirituală eate acum prezentă pentru a pregăti aceasta, şi fiecare ins care va colabora la opera ştiintei spirituale participă la această pregătire.

Modul în care omenirea este îndrumată de cei care o călăuzesc şi în special de un Bodhisattva, care va deveni Maitreya Buddha, suferă modificări considerabile în decursul timpului. Felul în care se predă astăzi stiinţa spirituală ar fi fost total nepotrivit în epoca greco-romană, nimeni nu ar fi înţeles atunci ceva. În acea epocă, Fiinţa lui Hristos a trebuit să reprezinte ţelul evoluţiei în forma perceptibilă fizic, căci numai aşa putea El să acţioneze atunci.

Cercetarea spirituală răspândeşte această învăţătură din ce în ce mai mult printre oameni şi oamenii vor înţelege din ce în ce mai mult sensul impulsului dat de Hristos, până ce însuşi Hristos va pătrunde în ea. Astăzi, vorbirea umană, cuvântul produs de laringe face posibilă lămurirea ţelului evoluţiei cu ajutorul conceptelor şi al reprezentărilor prin gândire şi totodată acţionează în sens benefic asupra sufletului, pentru a-l entuziasma şi înflăcăra privind idealurile morale şi estetice. În viitorul mai îndepărtat, limbajul actual va fi înlocuit prin impulsuri către acţiune, o modalitate mai puternică decât este posibil astăzi să se obţină numai prin vorbire.

Limbajul, cuvântul rostit vor acţiona atunci, insuflând acestuia, cuvântului însuşi, forţe care vor face ca mişcările şi stările afective să treacă de la suflet la suflet, de la maestru la discipol, de la Bodhisattva către toţi cei care nu se vor îndepărta de el: limbajul va deveni purtător de mişcări afective estetice. Dar pentru aceasta este necesar să se ivească zorile unor timpuri noi. În epoca noastră, aceasta nu ar fi cu putinţă nici pentru Bodhisattva însuşi; el nu ar putea să exercite, cu ajutorul laringelui actual, o acţiune ca aceea ce va deveni posibilă în viitor.

În ultima epocă, cea dinaintea războiului tuturor împotriva tuturor, lucrurile se vor prezenta în aşa fel, încât, aşa cum astăzi limbajul este purtătorul gândurilor şi al reprezentărilor, iar ceva mai târziu al sentimentelor, atunci, în ultima epocă, limbajul va purta şi va transmite de la suflet la suflet moralitatea, impulsurile de voinţă morale. Laringele, aşa cum este constituit astăzi, nu poate produce încă asemenea cuvinte. Dar cândva va exista o atare forţă spirituală. Se vor rosti cuvinte cu ajutorul cărora omul va primi forţă morală.

La trei mii de ani după era noastră, acest Bodhisattva de care am vorbit mai înainte va deveni Buddha şi atunci doctrina sa se va revărsa nemijlocit în oameni - ca impulsuri. El este acela pe care cei vechi l-au prevestit, Maitreya Buddha, purtător şi aducător al Binelui. El va avea ca misiune să pregătească pe oameni, pentru ca ei să înteleagă ce este cu adevărat impulsul dat de Hristos. El are ca sarcină să îndrepte privirea oamenilor tot mai mult spre ceea ce se poate iubi şi să facă în aşa fel, încât tot ce este doar teorie să se alăture unui curent moral pe care îl va răspândi, astfel ca în final tot ceea ce omul are ca gândire să se transforme în moralitate. Şi în timp ce astăzi este încă foarte posibil ca cineva să fie foarte inteligent dar totodată imoral, ne vom îndrepta spre o epocă în care va fi imposibil ca omul să fie în acelaşi timp inteligent şi imoral.

Iată cum trebuie să înţelegem aceste lucruri: acei oameni care au rămas de o parte, care s-au opus evoluţiei vor ajunge să se războiască unii cu altii. Chiar şi aceia care cultivă astăzi o inteligentă rafinată, dacă în epocile următoare nu vor dezvolta în ei sensibilitatea şi moralitatea, nu vor avea nici un folos din inteligenţa lor. În epoca noastră, se dezvoltă într-adevăr o inteligenţă foarte evoluată. S-a atins chiar un punct culminant. Cine, însă, îşi dezvoltă acum inteligenţa, dar va lăsa să-i scape posibilitătile ulterioare ale evoluţiei, acela se va distruge el însuşi, tocmai datorită inteligenţei sale, care va acţiona atunci ca un foc interior mistuitor, care îl va arde şi îl va face atât de mic şi atât de slab, încât va deveni un fel de imbecil şi nu va mai putea întreprinde nimic. Atunci, în acea epocă în care impulsurile morale îşi vor fi atins punctul culminant, inteligenţa va fi ca un foc nimicitor. În timp ce astazi un om cu o inteligenţă lipsită de moralitate poate deveni primejdios, în viitor va fi pur şi simplu inofensiv. Sufletul va trebui să aibă din ce în ce mai mult forţe morale, şi ceva mai mult, o forţă morală cum astăzi omul nici nu şi-o poate imagina. Forţa şi moralitatea cea mai elevată vor fi utile pentru a asimila impulsul lui Hristos, care va deveni în noi totodată forţă şi viaţă.

Vedem, deci, că ştiinţa spirituală are menirea de a introduce în oameni, încă de pe acum, germenul viitoarei sale evoluţii. Fireşte, este necesar ca şi în cadrul stiinţei spirituale să se ţină seama de ceea ce trebuie avut în vedere în ansamblul formării lumii, cu alte cuvinte că pot apărea erori. Chiar şi cei care încă nu pot să pătrundă în lumile superioare pot examina şi vedea cu exactitate dacă ici si colo lucrurile se prezintă în mod corect: în acest domeniu amănuntele trebuie să concorde. Vă rog să verificaţi tot ce vi se spune, fiecare din datele preluate din evoluţia în ansamblu a omului, fiecare fază din apariţia lui Hristos etc. şi veţi vedea că lucrurile se confirmă în mod reciproc. Aceasta este proba adevărului pe care o poate avea chiar şi acel om a cărui privire nu poate pătrunde încă în lumile superioare. Puteţi fi deplin liniştiţi: pentru acela care vrea să controleze, învăţătura

despre revenirea în spirit a lui Hristos este singura corectă.

JESHU BEN PANDIRA - CEL CARE PREGĂTESTE ÎNŢELEGEREA IMPULSULUI DAT DE HRISTOS. KARMA – CONŢINUT AL VIEŢII

A doua conferinţă

Leipzig, 5 noiembrie 1911

După ce ieri am vorbit despre alcătuirea tripartită pe care o are viaţa sufletească a omului (lumea de reprezentări sau lumea gândurilor, lumea stărilor afective şi lumea impulsurilor de voinţă), trebuie să ne intereseze discutarea următoarei problerne: Cum poate interveni autoeducarea pentru a putea lucra noi înşine în mod corespunzător la dezvoltarea şi formarea corectă a celor trei componente ale vieţii noastre sufleteşti. Pornind mai întâi de la viaţa noastră de voinţă, de la viaţa impulsurilor noastre de voinţă, ne întrebăm: Ce calităţi trebuie să dezvoltăm în mod deosebit, dacă vrem să influenţăm în mod favorabil viaţa noastră de voinţă?

O influenţă deosebit de favorabilă asupra vieţii noastre de voinţă o are o viaţă orientată în întreaga sa existenţă după o concepţie despre karma, s-ar mai putea spune o viaţă sufletească care se străduieşte să dezvolte ca trăsătură principală atitudinea de seninătate şi de acceptare a destinului. Şi cum s-ar putea dobândi în mod efectiv această acceptare, această linişte sufletească faţă de propriul destin decât făcând din karma un adevărat conţinut de viaţă?

Ce înseamnă să facem din karma un conţinut de viaţă adevărat? Înseamnă nu numai o teorie, ci să obţinem o conştientizare clară (atunci când ne loveşte o suferinţă proprie sau suferinţa altora, când primim o bucurie sau o lovitură gea a destinului) a faptului că într-un anumit sens, superior, noi înşine am prilejuit o lovitură dureroasă a destinului. Aceasta înseamnă să dezvoltăm în noi o asemenea stare de spirit, încât să primim o bucurie

cu recunoştinţă, fiindu-ne totodată foarte clar faptul că în special faţă de o bucurie nu trebuie să ne pierdem firea, căci într-o anumită privinţă devine periculos ca o bucurie să ne altereze. Putem înţelege bucuria, dacă vrem să facem progrese, în felul următor: bucuria este, într-o mare măsură, ceva ce ţine de destinul nostru viitor şi nu de trecut. În cele mai multe cazuri, bucuria nu reprezintă un merit pentru fapte săvârşite în trecut. Dacă examinăm karma cu ajutorul metodelor oculte, constatăm, într-adevăr, că în cele mai multe cazuri bucuria pe care o trăim nu o merităm şi va trebui să o considerăm de aşa manieră, încât să o primim cu recunoştinţă, deoarece ne este dată de entităţi divine, fiind trimisă de zei; prin urmare, trebuie să ne spunem că bucuria pe care o avem astăzi trebuie să ne însufleţească pentru preluarea în noi a forţelor pe care ni le insuflă şi pentru folosirea acestor forţe în modul cel mai util. Trebuie să privim bucuria ca pe un fel de acont pentru viitor.

Dimpotrivă, când este vorba de o suferinţă, faptele săvârşite de noi au fost, în general, de aşa natură, încât o merităm, iar cauza o găsim întotdeauna în cursul vieţii actuale sau în cursul unei vieţi precedente. Şi apoi, trebuie să ne fie clar că în viaţa noastră exterioară nu ne-am comportat în mod corespunzător acestei stări de spirit karmice. În viaţa exterioară, de toate zilele, nu putem avea întotdeauna faţă de ceea ce ne provoacă suferinţa acea atitudine care să apară ca o supunere în faţa destinului. De cele mai multe ori nu înţelegem imediat legea destinului. Dar chiar dacă în exterior nu putem să ne comportăm aşa cum se cuvine, esenţial este să o facem în interiorul nostru.

Şi chiar dacă în exterior comportamentul nostru nu a fost corespunzător din punct de vedere karmic, în adâncul sufletului omul trebuie să-şi spună că, în fond, el însuşi a fost cauza tuturor suferinţelor. Să luăm un exemplu: să presupunem că cineva ne loveşte, ne bate cu un baston. În mod obişnuit, omul se întreabă în asemenea caz: Cine este cel care m-a lovit? Nimeni nu-şi răspunde: „Eu

însumi sunt cel care lovesc. În foarte puţine cazuri oamenii îşi spun că ei înşişi s-au pedepsit. Şi totuşi realitatea este că noi înşine am ridicat bastonul împotriva unui om, în trecut. Da, dumneavoastră înşivă sunteţi cel care ridicaţi acum bastonul. Când avem de trecut un obstacol, acesta este efectul karmei. Dacă cineva este pornit împotriva noastră, acest lucru se întâmplă datorită karmei. Noi înşine suntem cei care am provocat, cândva, ceea ce acum ni se întâmplă ca o nenorocire. În felul acesta ajungem la o înţelegere corectă a vieţii noastre, la o dezvoltare a propriei noastre fiinţe, atunci când ne spunem: Tot ce ni se întâmplă provine chiar de la noi înşine. Fapta noastră din trecut îgi găseşte împlinirea în exterior, chiar dacă pare că altcineva o săvârşeşte.

Când reuşim să dezvoltăm o asemenea manieră de a privi lucrurile, seninătatea sufletească şi acceptarea destinului propriu vor fortifica în toate cazurile voinţa. Seninătatea sufletească ne va da întotdeauna tărie în faţa vieţii, niciodată nu ne va slăbi. Mânia şi nerăbdarea ne slăbesc. Vom fi însă tari dacă vom rămâne senini faţă de orice întâmplare. Dimpotrivă, dacă vom cârti sau ne vom ridica împotriva soartei, vom avea o voinţă din ce în ce mai slabă.

În această privinţă, trebuie să privim tot ce constituie pentru noi destin într-o perspectivă largă. Trebuie să ne reprezentăm destinul propriu în aşa fel, încât să considerăm, de exemplu, că aparţine destinului omului de a dezvolta la o anumită vârstă o forţă sau alta. În acest sens, se fac adesea greşeli în educaţia copilului. Karma atinge prin aceasta şi problema educaţiei, căci educaţia este destin, karma omului în tinereţe.

Noi slăbim voinţa unui om când îi pretindem, de exemplu, să înveţe sau să întreprindă ceva pentru care capacităţile sale nu sunt încă potrivite. În materie de educaţie, trebuie să fim bine lămuriţi asupra a ceea ce corespunde, pentru karma generală a umanităţii, fiecărei vârste, în aşa fel încât să facem ceea ce este corect. Un mod de a

proceda greşit este un atac împotriva destinului, împotriva legilor sale şi va atrage o puternică slăbire a voinţei. Nu este posibil să discutăm acum cum slăbirea voinţei este strâns legată de trezirea precoce a pasiunilor şi a senzualităţii. În mod particular, se trezesc precoce instinctele, poftele şi pasiunile care sunt supuse acestei legi. O declanşare precoce a unor manifestări care ţin de organele corporale este împotriva destinului. Tot ceea ce se împotriveşte karmei generale a umanităţii, toate faptele care contravin naturii sunt legate de slăbirea voinţei. Întrucât de multă vreme nu mai avem principii corecte în educaţie, există astăzi mulţi oameni care nu şi-au petrecut tinereţea asa cum se cuvine. Dacă omenirea nu se decide să întreprindă ceea ce este de cea mai mare importanţă, adică să stabilească un sistem educaţional pentru tineret bazat pe principiile izvorâte din ştiinţa spirituală, va creşte o generaţie cu o voinţă din ce în ce mai slabă, şi aceasta nu numai în manifestările exterioare. Aceste aspecte intervin foarte profund în viaţa omului. Întrebaţi un număr cât mai mare de persoane cum şi-au ales profesia. Vă veţi convinge că, de cele mai multe ori, răspunsul primit este acesta: Ei bine, nu prea ştiu exact cum, am fost pur şi simplu împins de la spate. Acest sentiment de a te simţi împins către ceva, de a fi atras către ceva, de a nu te simţi mulţumit este, de asemenea, un simptom de slăbire a voinţei.

Dacă această slăbire a voinţei este provocată în modul pe care l-am arătat, atunci apar şi alte urmări pentru sufletul omului, mai ales când această slăbire a intervenit ca urmare a faptului că în copilărie am avut trăirea unor stări de spaimă, de frică sau disperare. Devine din ce în ce mai necesar ca oamenii să deprindă o înţelegere temeinică a acestor legi stricte, pentru a depăşi stările de disperare, căci exact starea de disperare este aceea de care trebuie să ţinem seama, atunci când nu ne comportăm conform cunoaşterii spirituale.

O concepţie despre lume orientată materialist sau monist nu poate menţine o voinţă puternică decât cel mult timp

de două generaţii. Materialismul poate aduce satisfacţii numai două generaţii: prima generaţie, care l-a instaurat, apoi a doua, cea a discipolilor care l-au asimilat. Acesta este caracterul specific al concepţiei materialiste şi moniste despre lume, şi anume că acela care lucrează într-un laborator sau într-un atelier, care pune el însuşi bazele unei concepţii ale cărei forţe sunt pe deplin solicitate şi folosite de ceea ce el edifică în sufletul său, numai acela are o deplină satisfacţie în sinea lui. Dacă doar aderă la toate acestea sau preia materialismul gata conturat, nu va ajunge niciodată la acea satisfacţie interioară, şi ca urmare disperarea va acţiona din nou asupra voinţei, ducând în cele din urmă la slăbirea acesteia. O slăbire a voinţei, oameni lipsiti de energie, iată rezultatul final al acestei concepţii.

Al doilea din cele trei aspecte ale vieţii suprasensibile, despre care am vorbit ieri, îl formează mişcările sau stările afective. Ce acţionează în mod favorabil asupra mişcărilor afective?

Când ne străduim cât mai mult posibil să dobândim un simţ deosebit pentru atenţie, o mare capacitate de atenţie pentru tot ce se întâmplă în jurul nostru – şi să nu credeţi că această capacitate ar fi deosebit de răspândită sau deosebit de puternică la oameni –, atunci ea ne poate fi foarte utilă. Nu pot decât să revin mereu la un anumit fapt. Într-o ţară, s-a modificat la un moment dat modul de organizare a examenului de capacitate pentru învăţători şi din această cauză a fost nevoie ca toţi învăţătorii să dea încă o dată examenul. Examinatorul avea de testat atât învăţători tineri, cât şi învăţători în vârstă. Cei tineri puteau fi examinati din materia pe care tocmai o studiaseră la seminar. Cum trebuia însă să-i examineze pe cei mai vârstnici? Examinatorul s-a hotărât să nu-i întrebe pe aceştia decât despre ceea ce ei înşişi predaseră, an de an, la clasele lor şi s-a constatat cu această ocazie că mulţi dintre cei examinaţi nu aveau nici o idee despre ceea ce ei înşişi predaseră!

Această stare de atenţie, de urmărire cu viu interes a acelor întâmplări care se petrec în jurul nostru, are o deosebită importanţă pentru dezvoltarea, pentru cultivarea mişcărilor noastre afective. Într-un anumit fel, mişcările afective, ca de altfel, tot ce ţine de suflet, sunt legate de impulsurile de voinţă şi dacă influenţăm într-un sens nefavorabil viaţa noastră afectivă vom avea şi asupra impulsurilor de voinţă tot o influenţă nefavorabilă. Mişcările sau stările afective pot fi cultivate într-un sens bun dacă faţă de sentimentele şi pasiunile noastre ne plasăm sub legile karmei şi luăm karma drept călăuză. Toate acestea le găsim în lumea din jurul nostru. Le găsim, de exemplu, când cineva face contrarul a ceea ce ne aşteptăm. Atunci trebuie să ne spunem: Ei bine, da, cutare face aceasta! Dar putem să ne şi înfuriem şi să devenim violenţi; aceasta ar fi un semn de slăbiciune a voinţei. Furia, mânia iată ce ne face să batem în retragere în ce priveşte atât sensibilitatea, cât şi voinţa, iar influenţa lor merge şi mai departe, cum vom vedea imediat. Mânia este ceva ce omul nu poate stăpâni la început absolut deloc. Numai în mod treptat el poate să facă acest lucru; să piardă tentaţia de a se mânia. Aceasta se deprinde cu încetul şi omul trebuie să fie foarte răbdător cu sine însuşi. Celui ce crede că ar putea să reuşească dintr-o dată i-aş putea replica repetându-i povestea acelui profesor care avea o grijă deosebită să-şi educe elevii în a se vindeca de izbucnirile de mânie. Şi când, după eforturi constante în această direcţie, şi-a dat seama că un elev încă se mai mânia uneori, el însuşi s-a înfuriat şi a aruncat cu călimara în capul copilului. Acela care trece prin asemenea situaţii ar trebui să se consacre multe, foarte multe săptămâni pentru a reflecta ce înseamnă karma.

Semnificatia acestor lucruri nu o vom putea conştientiza decât dacă, cu acest prilej, privim ceva mai adânc în viaţa sufletească a omului. Aceasta are doi poli, viaţa de voinţă, pe de o parte, şi viaţa de gândire sau de reprezentare, pe de altă parte. Între aceşti doi poli se situează ceea ce am numit mişcările afective. Or, noi ştim

că viaţa umană alternează între starea de somn şi cea de veghe. În timp ce omul se află în starea de veghe, este deosebit de activă viaţa de reprezentări şi de gânduri. De faptul că în acest timp voinţa nu este efectiv trează fiecare îşi poate da seama, dacă este atent cum se formează propriu-zis impulsul de voinţă. Mai întâi trebuie să avem un gând, o reprezentare, şi numai după aceea apare voinţa din profunzimile sufletului. Gândirea cheamă impulsurile de voinţă. Când omul este treaz, el este treaz nu cu voinţa, ci cu gândirea.

Ştiinta ocultă ne învaţă că atunci când dormim totul este invers: voinţa este trează şi foarte activă, iar gândirea inactivă. Acest fapt omul nu îl poate sesiza când este în stare normală, pentru simplul motiv că el nu ştie, nu cunoaşte decât cu ajutorul gândirii, iar aceasta, în stare de somn, doarme. Astfel că el nu-şi dă seama că voinţa este activă. Când un om reuşeşte să atingă starea de clarvedere şi pătrunde în lumea reprezentărilor imaginative, el observă că voinţa se trezeşte în momentul când gândirea adoarme. Şi atunci, în imaginile pe care le percepe, se strecoară voinţa şi le trezeşte. Imaginile sunt ţesute prin voinţă, astfel încât atunci gândurile dorm, iar voinţa este trează.

Dar această stare de veghe a voinţei este legată de ansamblul fiinţei umane într-un mod cu totul diferit decât este gândirea noastră. După cum omul este activ sau nu, este sănătos sau bolnav, după cum cultivă în sine seninătatea, calmul sau, dimpotrivă, este irascibil, la fel este şi voinţa, o voinţă sănătoasă sau o voinţă bolnavă. Şi după cum o voinţă este sănătoasă sau bolnavă, în aceeaşi măsură ea acţionează în timpul nopţii la starea noastră de vitalitate, până la nivelul corpului fizic. Este o mare diferenţă dacă omul, în timpul zilei, cultivă calmul şi acceptă cu seninătate destinul, pregătindu-şi prin aceasta voinţa de aşa manieră, încât aceasta să emane o căldură sufletească agreabilă şi un sentiment de bunăstare sau dacă dezvoltă mânie. Această stare nesănătoasă a voinţei se revarsă în corp noaptea, în timpul somnului, şi este

cauza principală a numeroase forme de boală, care se manifestă în corpul fizic mult mai târziu, după ani, după zeci de ani chiar, boli a căror cauză este căutată fară a fi găsită, pentru că adevăratele consecinţe apar sub formă de boală abia după ani sau decenii. Numai cine are posibilitatea să urmărească o persoană perioade mari de timp poate să vadă legătura dintre stările sufleteşti şi bolile corpului fizic, în modul la care ne-am referit. Aşadar, voinţa trebuie educătă şi în sensul vindecării fizice.

De asemenea, putem influenta, printr-o atitudine de seninătate şi de acceptare a karmei, şi mişcările afective, pentru ca ele să acţioneze în sens binefăcător până la nivelul organismului fizic. Dimpotrivă, nu îi dăunăm cu nimic mai mult decât prin stările de apatie, de lipsă de interes faţă de tot ce este în jurul nostru. Nesimţirea, apatia se răspândesc din ce în ce mai mult, sunt o trăsătură care în final este cauza pentru care atât de puţini oameni se interesează de problemele spirituale. Se poate crede că raţiuni obiective ar conduce la acceptarea unei concepţii materialiste, numai că nu există prea multe temeiuri obiective pentru o concepţie materialistă asupra vieţii. Nu, cauza este nesimţirea, apatia, nimeni nu poate fi materialist fără a fi şi indiferent faţă de lumea înconjurătoare. Este vorba de lipsa de interes faţă de lumea înconjurătoare. Celui care observă lumea înconjurătoare cu viu interes îi apare de pretutindeni deplina concordanţă cu ceea ce oferă cunoaşterea spirituală. Indiferenta înăbuşe însă mişcările afective şi duce la slăbirea voinţei.

O importanţă deosebită are şi ceea ce numim încăpăţânare, o atitudine care te menţine rigid faţă de cutare sau cutare problemă. Mişcările afective nesănătoase pot duce, de asemenea, la încăpăţânare. Adesea, aceste lucruri sunt ca şi şarpele care îşi muşcă singur coada. Tot ceea ce am spus anterior poate fi provocat şi de încăpăţânare. Chiar şi oamenii care trec prin viaţă foarte neatenţi pot fi, în acelaşi timp, foarte

încăpăţânaţi. Se vede adesea cum unii oameni cu o voinţă foarte slabă au reuşit să impună ceea ce voiau exact acolo unde nu ne-am fi aşteptat, dar slăbirea voinţei se accentuează tocmai prin aceasta, dacă nu încercăm să combatem încăpăţânarea. Tocmai printre persoanele cu o voinţă slabă găsim mai multă îndărătnicie. Dacă, dimpotrivă, ne străduim să nu dezvoltăm încăpăţânarea, ci să o evităm, vom observa atunci, de fiecare dată, că am reuşit să ameliorăm mişcările afective şi prin aceasta să fortificăm voinţa. De fiecare dată când simţim că încăpăţânarea pune stăpânire pe noi dar reuşim să nu-i cedăm, devenim mai puternici în faţa vieţii. Dacă reuşim în mod sistematic să depăşim acest defect, să combatem încăpăţânarea, vom putea remarca efectele sub forma unui sentiment de mulţumire. Merită subliniată mai ales dezvoltarea mişcărilor afective, care are loc ca urmare a combaterii încăpăţânării, a indiferenţei, a lipsei de interes. Interesul şi atenţia pentru tot ce se află în jurul nostru dezvoltă sensibilitatea şi voinţa. Indiferenţa şi încăpăţânarea produc rezultate contrare.

Pentru a defini o afectivitate sănătoasă ne folosim de cuvântul „perspicacitate". Cineva este perspicace, sau isteţ, sau ingenios când îi vin în minte sensurile profunde ale lucrurilor. Copiii trebuie să se joace în aşa fel, încât să le fie pusă în mişcare fantezia, să le fie trezită activitatea sufletească, să fie puşi în situaţia de a gândi asupra jocului. Nu este bine să aşeze cuburile după un model dat; în felul acesta li se dezvoltă numai un simţ de pedanterie, nu ingeniozitatea. Ingeniozitatea se dezvoltă când lăsăm copiii să construiască singuri fel de fel de lucruri din nisip sau când îi ducem în pădure şi îi lăsăm să împletească mici coşuleţe din plante, sau îi îndemnăm să facă şi alte obiecte din materiale vegetale împletite. Acţiunile şi lucrurile care incită la inventivitate dezvoltă şi ingeniozitatea. Oricât de puţin s-ar crede, asemenea exerciţii de ingeniozitate generează linişte sufletească, armonie sufletească şi mulţumire în viaţă.

Vom acţiona, de asemenea, bine dacă, plimbându-ne cu

un copil, îl lăsăm să facă ceea ce doreşte, fără a-l stânjeni, dacă nu devine prea obraznic. Când copilul realizează ceva, e bine să ne manifestăm bucuria şi să-l apreciem, să ne arătăm interesul, să nu fim nemulţumiţi sau indiferenti faţă de ceea ce copilul a făcut din inspiraţia sufletului său. Chiar şi atunci când îl învăţăm ceva, trebuie să apelăm la întâmplări şi lucruri din natură. Când copilul a crescut mai mare, e bine să evităm ca el să se ocupe cu dezlegări de jocuri sau cuvinte încrucişate din ziare şi reviste, care nu fac decât să cultive pedanteria. În schimb, observarea naturii cultivă exact contrarul a ceea ce ne oferă astăzi presa ca stimulent pentru dezvoltarea sensibilităţii. O sensibilitate calmă, armonioasă contribuie nu numai la sănătatea sufletească, ci şi la sănătatea trupească, chiar dacă uneori se interpun intervale mari de timp între cauză şi efect.

Trecem acum la al treilea aspect al vieţii suprasensibile, la gândire. În legătură cu aceasta, putem spune că noi o cultivăm, făcând-o să devină perspicace, mai ales prin dezvoltarea unor calităţi care, aparent, nu au legătură cu gândirea, cu lumea de reprezentări. Cu nimic nu dezvoltăm mai mult o gândire sănătoasă decât cu dăruire de sine, cu devotament şi judecată, nu prin exerciţii de logică, ci când observăm unul sau altul din fenomenele naturii şi pătrundem prin ele în secretele pe care le ascunde. Printr-o aplecare plină de interes, prin dăruire faţă de problemele pe care le pune natura şi omenirea, prin străduinţa de a înţelege oameni complicati, prin intensificarea atenţiei, aşa vom face ca gândirea să devină ageră. Ce înseamnă această dăruire pentru problemele vieţii? Înseamnă a încerca să le rezolvăm cu ajutorul gândirii şi al reprezentărilor. În această privinţă putem constata că dăruirea îmbinată cu inteligenţă acţionează ulterior în viaţă în modul cel mai favorabil.

Să luăm un caz din viaţă: un băieţel prezintă aspecte uimitoare ale spiritului de observaţie, de daruire, precum şi o capacitate de înţelegere şi judecată ieşite din comun.

El spuse mamei sale: Ştii, când merg pe stradă şi văd oameni sau animale simt că ar trebui să pătrund în acei oameni şi animale. Am întâlnit o femeie săracă şi am intrat în ea, şi simţeam o mare durere, eram foarte nenorocit. Copilul nu cunoscuse până atunci mizeria acasă şi trăia în condiţii foarte bune. Apoi el continuă: Am intrat într-un cal, apoi într-un porc. El descrie această stare în mod foarte amănunţit şi din această cauză este stimulat, într-un mod extraordinar, să simtă milă şi să facă fapte deosebite, datorită acestei tendinţe de a simţi în el pe un altul. De unde provin toate acestea, această dilatare şi înţelegere a altor fiinţe? Dacă reflectăm asupra acestui caz, trebuie să mergem înapoi, către incarnări anterioare, când omul în cauză a cultivat în mod deosebit dăruirea de sine, acea aplecare atentă asupra lucrurilor, asupra tainei lucrurilor.

Nu trebuie însă să aşteptăm, până la următoarea incarnare, obţinerea efectelor produse de cultivarea devotamentului. Ele se exprimă chiar în cursul unei singure vieţi. Dacă în copilărie suntem îndrumaţi să dezvoltăm devotamentul, vom avea mai târziu, în viaţă, o gândire clară şi transparentă, în caz contrar, gândirea devine dispersată şi ilogică. Lucrurile acestea sunt de aşa natură, încât principiile cu adevărat spirituale ne fac să progresăm în viaţă.

Principii de educaţie cu adevărat spirituale nu au fost practicate decât foarte puţin în ultimele decenii, chiar aproape deloc. Iar acum vedem urmările. În prezent, o gândire inexactă este ceva extrem de răspândit. Faţă de viaţa teribil de ilogică a lumii, trăim un adevărat martiraj. Cine a dobândit o anumită clarvedere simte aceasta, şi nu în sensul că spune simplu „aceasta este just", „aceasta nu este just", ci resimte o adevărată suferinţă când se află în faţa unei gândiri ilogice şi simte o adevărată plăcere în faţa unei gândiri clare, transparente. Aceasta înseamnă că el a dobândit o sensibilitate faţă de asemenea aspecte şi, ca urmare, le poate distinge. Şi o dată ajuns la acest punct, facultatea de a decide şi de a le

deosebi devine mult mai precisă. Apare atunci o judecată mult mai corectă faţă de adevăr şi de neadevăr. Faptul poate părea unora incredibil, dar aceasta este realitatea. Când unui clarvăzător i se spune ceva incorect, începe să simtă o suferinţă şi acesta este un indiciu că cele auzite sunt lipsite de logica, sunt nejuste. Gândirea ilogică este răspândită în prezent, într-o măsură foarte largă. Niciodată înainte gândirea ilogică nu era atât de răspândită ca în prezent, desi se face atâta caz de logică şi gândire. În acest sens vreau să dau un exemplu care poate părea putin răutăcios, dar este caracteristic pentru modul atât de lipsit de logică şi de interes în care trăim.

Călătoream, odată, de la Rostock la Berlin. În compartimentul în care mă aflam s-au mai urcat două persoane, o doamnă şi un domn. Eu şedeam într-un colt şi nu doream decât să observ. Domnul începu curând să se comporte într-un mod ciudat – şi trebuie să spun că părea un om educat: s-a întins pe canapea, după cinci minute s-a sculat din nou, apoi a început să ofteze, plin de durere. Înucât, după toate aparenţele, doamna îl considera suferind, fu cuprinsă de milă şi a început imediat între ei o convorbire. Ea îi spuse că remarcase faptul că este suferind, că ea însăşi este bolnavă şi ştie ce înseamnă suferinţa, că are un coşulet în care se află tot felul de leacuri bune pentru suferinţele ei. Pot să vindece orice, spunea ea, căci am câte un leac pentru orice boală. Şi gândiţi-vă ce noroc am, continuă ea, vin tocmai din fundul Rusiei până aici, la Marea Baltică, unde vreau să mă odihnesc şi să fac ceva pentru suferinţa mea, dar când am sosit mi-am dat seama că am uitat acasă un medicament care mi-e foarte necesar. Acum trebuie să mă întorc, deci şi această speranţă a fost pierdută. Atunci dornnul vorbi, la rândul său, despre suferinţele sale şi doamna îi prescrise pentru fiecare boală de care acesta spunea că suferă un medicament, iar el îi promise să respecte indicaţiile primite şi îşi notă cu grijă totul. Cred că erau unsprezece reţete diferite. Apoi doamna continuă, la rândul său, să enumere rând pe rând bolile de care suferea, iar el îi spuse că ştie tot ce trebuie făcut

pentru a putea să le vindece, că împotriva unei boli se putea trata şi vindeca în cutare sanatoriu, împotriva alteia în altul. Ea îşi notă toate adresele, dar îşi exprimă temerea că fiind duminică la Berlin farmaciile puteau să fie închise. Înţelegerea era perfectă. Fiecare ştia totul despre maladiile celuilalt şi ce leacuri putea folosi, dar numai pentru sine nu cunoştea nici un remediu. Această ocazie a fost, pentru cele două persoane, de altfel cultivate, un prilej de a se scălda în marea de nonsens pe care o revărsaseră în această discuţie.

Asemenea aspecte trebuie să le avem mereu în atenţie când pretindem cunoaşterii de sine să conducă la înţelegerea lucrurilor. Trebuie să pretindem cunoaşterii de sine să dezvolte coerenţă în gândire, dar mai ales devotamentul pentru ce trebuie să facem. În suflet, toate aceste elemente acţionează împreună, O gândire care lucrează dispersat aduce pe om, chiar dacă după o perioadă mai lungă de timp, în situaţia de a deveni ursuz, morocănos, ipohondru şi nu-şi dă seama, adesea, unde trebuie căutată cauza. O cultivare mai puţin atentă a capacităţii de înţelegere şi de devotament şi interes ne face morocănoşi, pasivi, ipohondri. Ceea ce este deosebit de necesar pentru gândire, nu are, aparent, nici o legătură cu gândirea. Încăpăţânarea, egoismul acţionează asupra gândirii în mod distructiv. Toate trăsăturile de caracter legate de încăpăţânare şi egoism, cum ar fi ambiţia vanitoasă, toate aceste elemente care în aparenţă vizează altceva denaturează, de fapt, gândirea şi reacţionează în mod nefavorabil asupra stării noastre de spirit, asupra dispozţiiei noastre. De aceea, este absolut necesar să combatem atât încăpăţânarea, cât şi egoismul sau iubirea de sine; dimpotrivă, să cultivăm faţă de lumea din jur un anumit devotament, un anumit spirit de sacrificiu faţă de fiinţe. Devotamentul, abnegaţia faţă de lucrurile şi faptele cele mai insignifiante acţionează favorabil asupra gândirii şi a bunei noastre dispoziţii. De fapt, iubirea de sine şi egosimul se pedepsesc reciproc prin aceea că egoistul este tot mai nemulţumit, mai nefericit şi plânge mereu că nu i se dă ce i se cuvine.

Când cineva are acest sentiment, ar trebui să se plaseze sub legea karmei şi când se simte nefericit să-şi pună întrebarea: Prin ce act de egoism am atras asupra mea această stare de insatisfactie?

În felul acesta, putem să indicăm, cu exactitate, cum pot fi formate şi cum pot fi lezate cele trei componente ale vieţii noastre sufleteşti, şi acest lucru este foarte important. Vedem din aceste considerente că ştiinţa spirituală este ceva ce intervine adesea profund în viaţa noastră, deoarece observarea riguroasă a principiilor spirituale ne ajută să devenim propriul nostru educator şi acest lucru are pentru viaţă o importanţă covârşitoare, dar importanţa creşte din ce în ce mai mult, în măsura în care au trecut acele vremuri din evoluţia omenirii în care oamenii au fost conduşi în jos de către zei, au fost scoşi din lumile superioare. Acum, ei vor trebui, din ce în ce mai mult, să acţioneze singuri, fără a mai fi conduşi şi îndrumaţi.

În perspectiva a ceea ce Maeştrii ne-au învăţat ca fiind osteneala ce trebuie să ne-o dăm pentru a ne înălţa până la Hristos, care încă din acest secol apare în plan astral, o înţelegere mai bună a acestui progres al omenirii poate fi obţinută numai în felul următor: omul trebuie să-şi ofere singur, şi din ce în ce mai mult, impulsuri către viitor. Aşa cum am spus ieri, că oamenii se străduiesc, ca încetul cu încetul să se înalţe spre Hristos, la fel, trebuie ca şi noi, în mod progresiv şi în deplină libertate, să ne perfecţionăm impulsurile de gândire, sensibilitate şi voinţă. Aceasta nu se poate realiza decât prin stăpânire de sine şi o atentă supraveghere a sinelui propriu. După cum altădată, prin vechea clarvedere, impulsurile erau date omului de sus, de către zei, în viitor, printr-o nouă clarvedere, va trebui ca el singur să-şi hotărască drumul. De aceea, antroposofia apare exact în epoca noastră, pentru ca omenirea să poată învăţa să dezvolte într-un mod corect realităţile sufleteşti. În felul acesta omul se pregăteşte pentru ceea ce trebuie să aducă viitorul. Numai în acest mod se poate înţelege ce trebuie să se

întâmple cândva, şi anume că cei care sunt inteligenti, dar imorali, vor fi cu adevărat respinşi şi făcuţi inofensivi.

Calităţile menţionate sunt necesare pentru fiecare om în parte. Dar ele sunt de aşa natură, încât devin importante tocmai pentru cei care se străduiesc să ajungă repede şi raţional la acele însuşiri care devin, din ce în ce mai mult, necesare pentru întreaga omenire. De aceea, în special îndrumătorii omului sunt cei care fac eforturi să parcurgă această evoluţie cât mai repede şi mai bine, deoarece numai prin dobândirea calităţilor superioare se poate obtine ceea ce este superior.

Această evoluţie se obţine într-o manieră exemplară de către acea individualitate care în trecut a urcat la rangul de Bodhisattva – când precedentul Bodhisattva, Gautama, a devenit un Buddha – şi care, de atunci, s-a incarnat aproape la fiecare sută de ani şi a trăit aproximativ cu o sută de ani înainte de Hristos, în persoana lui Jeshu ben Pandira, ca vestitor al lui Hristos. El are de străbătut o perioadă de cinci mii de ani ca să urce la demnitatea de Buddha, devenind atunci Maitreya Buddha. Va aduce omenirii Binele, deoarece poate obţine o autoeducaţie extrem de riguroasă – cei care au o suficientă pregătire de clarvăzători pot vedea aceasta –, pentru a dezvolta de o manieră extraordinară acele forţe magice-morale care îi vor conferi capacitatea de a transmite doar prin cuvânt, în sufletele oamenilor, mişcări afective şi morale. În prezent, nu putem, încă, elabora în plan fizic cuvinte capabile să obţină aşa ceva. Nici chiar viitorul Maitreya Buddha nu ar putea, în prezent, să formeze asemenea cuvinte magice. Astăzi, prin cuvânt, nu se poate transmite decât gândul.

În ce mod se pregăteşte el? O face dezvoltând înainte de toate, şi în modul cel mai înalt, acele calităţi pe care le considerăm bune. Bodhisattva dezvoltă în cel mai înalt grad ceea ce se poate numi supunere, acceptare a destinului, atenţie faţă de toate fenomenele care se petrec în jurul nostru, dăruire de sine şi înţelegere faţă

de toate fiinţele. Şi deşi vor mai fi necesare viitorului Buddha încă multe alte incarnări, el se străduieşte, în toate incarnările sale, să fie atent la tot ce se întâmplă, chiar dacă nu intervine acum, direct, decât foarte puţin, pentru că se pregăteste intens peniru misiunea sa viitoare. Aceasta se va realiza datorită faptului că există o lege specială care priveşte exclusiv pe actualul Bodhisattva. Această lege o vom înţelege dacă vom avea în vedere că la o anumită vârstă poate să intervină în viaţa noastră sufletească o cotitură decisivă. Cea mai mare cotitură care a avut loc vreodată a fost cea petrecută cu ocazia Botezului din apa Iordanului. Atunci, eul lui Iisus, care era în al treizecilea an al vieţii sale, a părăsit corpul material, carnal, şi un alt eu i-a luat locul: Eul lui Hristos, al conducătorului fiinţelor solare.

O schimbare asemănătoare va suporta viitorul Maitreya Buddha, numai că el va percepe această schimbare într-un mod cu totul diferit în incarnările sale. Bodhisattva trăieşte după modelul vieţii lui Hristos şi cei care sunt iniţiaţi ştiu că el manifestă în fiecare incarnare particularităţi foarte importante. Se remarcă faptul că între treizeci şi treizeci şi trei de ani se produce o puternice schimbare în viaţa sa. Atunci, sufletul este reînnoit, chiar dacă nu în mod la fel de măret ca în cazul lui Hristos: în acel interval de timp eul, care până atunci a însufleţit corpul, îl părăseşte şi Bodhisattva devine de fapt cu totul altul decât fusese până atunci, chiar dacă în cazul lui nu se întâmplă, ca la lisus Hristos, ca eul să se retragă şi să fie înlocuit de un alt eu. La aceasta se referă ocultiştii când afirmă în mod unanim că un Bodhisattva nu poate fi recunoscut înainte de acel moment al transformării. Până atunci – deşi se dăruieşte cu cel mai mare interes tuturor problemelor – misiunea sa nu se manifestă în mod deosebit, şi chiar dacă transformarea sa se va produce, nu se poate niciodată spune ce se va întâmpla cu el. Există întotdeauna o mare diferenіă între ceea ce este Bodhisattva în copilărie şi ceea ce devine între treizeci şi treizeci şi trei de ani.

El se pregăteşte astfel pentru un mare eveniment. Iată cum va fi: vechiul eu îl părăseşte şi în el pătrunde un altul. Acesta poate fi al unei individualităţi cum ar fi aceea a lui Moise, a lui Abraham sau a lui Ilie. Această individualitate acţionează un timp în acest corp pentru a pregăti pe Maitreya Buddha. În restul vieţii el continuă să trăiască mai departe cu eul care a pătruns în el.

Ceea ce se petrece este o schimbare totală. Totuşi, se poate întâmpla ceea ce este necesar pentru a recunoaşte pe Bodhisattva. Şi apoi, se ştie că atunci când va apărea, peste trei mii de ani, şi se va înălţa la demnitatea Maitreya Buddha, eul său va rămâne, desigur, în el, dar va fi impregnat în interiorul său şi de o altă individualitate. Aceasta se va întâmpla exact când va fi în al treizeci şi treilea an al vieţii sale, acelasi număr de ani pe care îi avea Hristos când s-a împlinit Misteriul de pe Golgota. El se va manifesta atunci ca propovăduitor al Binelui, ca un mare învăţător care pregăteşte adevărata învăţătură despre Hristos şi dreapta înţelepciune despre Hristos, într-un mod cu totul altul decât se poate face acest lucru în prezent. Ştiinţa spirituală are menirea să pregătească ceea ce, cândva, se va statornici pe Pământ.

Este posibil însă ca acum, în epoca noastră, unii oameni să adopte un punet de vedere care să ducă la cultivarea unei stări dăunătoare mişcărilor afective, cum ar fi indiferenţa, şi altele de acest fel. Aceasta conduce însă la o slăbire a miscărilor afective, la o slăbire a vieţii sufleteşti, iar omul nu va mai putea să-şi îndeplinească datoria faţă de viaţă. De aceea, fiecare trebuie să considere ca un har deosebit faptul că poate avea o cunoaştere asupra faptelor viitoare. Cine are astăzi ocazia de a se consacra cunoaşterii spirituale se bucură de o favoare a karmei.

A şti aceste lucruri înseamnă să creezi în sufletul tău siguranţă, dăruire de sine şi pace, să faci să domnească liniştea în suflet şi să-ţi îndrepţi privirea cu siguranţă şi speranţă spre ceea ce este de aşteptat pentru evoluţia în

următoarele milenii. Trebuie ca toţi oamenii care cunosc aceste lucruri să simtă ca pe un noroc excepţional, ca pe ceva ce trezeşte forţele cele mai elevate ale omului, ce poate acapara ca un foc totul în sufletul său tot ce pare să se opună la ceea ce este în curs să se stingă, pare a fi dizarmonie sau merge spre decadenţă. Entuziasmul, focul, însufleţirea devin şi sănătate şi fericire în viaţa exterioară. Cel care învaţă în mod serios să cunoască aceste lucruri, care poate dezvolta în sine dăruirea necesară pentru aceste lucruri, acela va vedea deja câtă fericire şi armonie interioară îi aduc ele. Dacă cineva în Societatea noastră nu observă acest lucru pentru sine, ar trebui să se dăruiască o dată unei astfel de cunoaşteri, încât să spună: Dacă eu nu am simţit încă aşa ceva, aceasta este numai din vina mea, căci de mine depinde să mă cufund adânc în secretele pe care le-am putut auzi astăzi, aici. De mine depinde să mă simt ca om, ca verigă a unui lant, care tine de la începutul până la sfârşitul evoluţiei, lanţ în care sunt înglobaţi ca nişte verigi toţi oamenii, toate individualităţile, Bodhisattvii, Buddha şi Hristos. Trebuie să-mi spun: Sunt o asemenea verigă, o simt ca pe o conştienţă a adevăratei mele demnităţi umane. Trebuie să presimt aceasta, trebuie să o simt.

IMPULSUL LUI HRISTOS. VIAŢĂ REALĂ

Prima conferinţă

München, 18 noiembrie 1911

Ştiinţa spirituală orientată antroposofic se bazează, aşa cum am subliniat adesea, pe ştiinţa ocultă care, prin rezultatele cercetărilor sale, ne ajută să cunoaştem forţele care au acţionat în diversele epoci, precum şi pe cele active în cadrul mai restrâns al epocilor noastre culturale. Astfel, oriunde am fi reuniţi, trebuie să vorbim mereu şi despre aceste forţe lăuntrice ale timpului nostru, pentru ca sarcinile ştiinţei spirituale să devină atât de evidente cât pot fi ele înţelese din străfundul vieţii noastre şi să ne putem organiza existenta pe baza cercetării oculte în funcţie de marile ei ţeluri.

Ca să vorbim despre orientările oculte în timp, este bine

să ne referim la ceea ce provine din sursele unor cercetări oculte superioare şi ne poate conduce la ceea ce se întâmplă în lumea suprasensibilă, chiar şi în timpul nostru. Ca introducere, între altele, trebuie să ne orientăm asupra a ceea ce noi înşine avem, în prezent, în faţa noastră, fără a da, însă, detalii, ci numai o schiţă a caracteristicilor generale. Aceasta deoarece există multe lucruri despre care nu se poate vorbi deschis decât în adunările antroposofice, căci timpul nostru este al dogmatismului, al abstracţiunilor. Uimitor este aici faptul că acest caracter fundamental al epocii este greşit înţeles de lume, astfel încât se crede, în general, că se gândeşte şi se acţionează în mod liber de dogme, deşi suntem profund afundaţi în dogme. Se crede că se are de-a face cu realităţi, în timp ce se rătăceşte în cele mai aride abstracţiuni. De aceea este util să se răspândească în cercuri mai largi ştiinţa spirituală de orientare antroposofică cu problemele sale reale pentru a face posibilă înţelegerea epocii noastre, dar trebuie să avem în vedere că va mai trece mult timp până când lumea să vrea să evolueze spre o înţelegere mai profundă. Cât de mult sunt cultura şi civilizaţia noastră îmbâcsite de dogme şi abstracţiuni se poate vedea abia când le studiem, nu pornind de la asemenea puncte de vedere abstracte, ci privind lucrurile în mod concret, obiectiv. Vom afla atunci că există o orientare în gândire al cărei caracter fundamental constă în stabilirea de dogme fixe şi care pretinde ca un om instruit să se conformeze ei, crezând totodată că este foarte critic. Ceva de acest gen îl reprezintă aşa-zisa mişcare monistă, care, însă, se numeşte aşa pe nedrept. Această mişcare îşi trage principiile din ştiinţele naturale moderne şi mai ales din acea categorie de oameni care vrea să-şi stabilească bagajul de cunoştinţe doar prin metode pur exterioare, bazate numai pe simţuri. Dacă această ştiinţă naturală s-ar menţine numai în câmpul propriu de activitate, ea ar putea oferi ceva foarte important; dar în loc de aceasta, ea conduce la formarea unei noi religii. Se iau faptele din domeniul ştiinţelor naturale materialiste şi se construiesc din ele dogme abstracte. Şi oricine care se consideră că

este superior fiindcă jură pe aceste dogme crede că ceilalţi i-au rămas mult în urmă. Nu se acordă nici o atenţie vieţii indivizilor umani şi se năzuieşte numai la umplerea capului cu ceea ce concepţia exterioară despre lume consideră ca fiind dogme şi luarea drept element esenţial a ceea ce rezultă din abstracţiuni. Din această atitudine iau naştere apoi sectele de aderenţi ai ideilor învăţate, ai principiilor, ai tezelor, ai dogmelor, care pentru ei reprezintă esenţialul.

În contrast cu această situaţie, este necesar să ştim ce trebuie înţeles din mişcarea spirituală de orientare antroposofică. În această mişcare nu poate fi vorba să recunoaştem o sumă de principii pe bază de credinţă, ci trebuie să punem în prim-plan valoarea individului.

Ştiinta spirituală orientată antroposofic conduce la o viaţă socială bazată pe legături de reciprocitate care, la rândul lor, au la bază încrederea unei personalităţi faţă de cealaltă. Trebuie să se regăsească şi să se reunească aici oameni având încredere unii în alţii. Iar în treburile comune ei trebuie să spună: Tu eşti omul care îmi convine, nu pentru că ai cutare sau cutare principiu, ci pentru că poţi realiza un anumit lucru şi pentru că nu stânjeneşti, prin propria ta activitate, domeniile altora. Nimic nu ar fi mai neplăcut decât dacă s-ar răspândi în viaţa antroposofică comportamentele necuviincioase ale sectarismului modem. Nu trebuie să urmăm pe cineva numai pentru că suntem cu totul de acord cu el, ci trebuie să ne rezervăm libertatea şi mobilitatea şi în felul acesta, cu această înţelegere a individualităţii, se desfăşoară o activitate educativă în miscarea antroposofică. Epoca noastră nu are în această privinţă nici cea mai mică întelegere. Ea nu admite decât ceea ce s-a statornicit în mod general. Unuia i se pare just ceva, în schimb, din acest motiv, un altul, îl priveşte ca pe un cap sec, ca pe un retrograd. Asemenea atitudini nu trebuie să existe, trebuie excluse din mişcarea antroposofică. Dacă o asemenea mentalitate nu s-ar fi răspândit în lumea materialistă, s-ar fi ajuns de la sine la

o înţelegere a omului ca persoană, în sensul în care am arătat, şi ar fi apărut curând o spiritualitate ştiinţifică care ar trebui să conducă la o concepţie despre lume conform spiritului. Dar oamenii încremenesc în dogme şi din această cauză nu pot să ajungă aici.

Cel care, în adunările moniste, se interesează de tezele principale care se prezintă, aprofundând problemele, şi-ar putea da seama repede că toate principiile şi dogmele care se expun acolo nu se sprijină în nici un fel pe concepţiile şi rezultatele stiinţei actuale, ci se bazează pe acelea de acum cincisprezece sau douăzeci de ani. Aşa, de exemplu, o personalitate ştiinţifică cu un bun renume în ştiinta modernă spunea la adunarea Cercetătorilor naturii de la Königsberg, de curând: Faptele fizicii se îndreaptă astăzi într-o direcţie precisă. Înainte, se vorbea mereu despre un eter răspândit peste tot în materia noastră şi în afara ei, şi s-a presupus că el ar exista fără să fie, de altfel, recunoscut de ştiinţele materiale bine cunoscute. Această supoziţie s-a lovit, în mod repetat, de unele îndoieli justificate şi pentru acest motiv trebuie să ne punem acum întrebarea ce poate să admită astăzi un fizician în locul acestui eter. Răspunsul ar suna astfel: construcţii pur matematice, ecuaţii herziene sau maxwelliene, formule ale unor concepte şi idei. Potrivit acestora, lumina nu se propagă în spaţiu prin unde eterice, ci, fără a avea nevoie să admitem existenţa acestora, ea învinge spaţiul nematerial ca vid, în sensul ecuaţiilor menţionate, astfel încât propagarea luminii apare ca fiind legată de concepte şi idei. S-ar putea ajunge la situaţia ca o persoană care, într-o adunare de monişti, ar atrage atenţia asupra unor asemenea ipoteze, pe care le emite ştiinţa în prezent, să fie considerată pur şi simplu un teosof sucit, care ar expune nonsensul de a accepta gândurile ca purtătoare ale luminii. Dar tocmai asemenea idei a exprimat, ca fiind opinia sa de om de ştiinţă, un serios reprezentant al ştiinţelor naturale, Max Planck, din Berlin [29]. Dacă moniştii vor să facă un pas mai departe în ştiintă, atunci ar trebui să accepte şi această părere exprimată de oameni cu răspundere.

Întrucât nu acesta este cazul, o religie monistă devine posibilă numai dacă adepţii săi cred că stau ferm pe terenul ştiinţei, dar nu-şi dau seama că părerile lor sunt de mult depăşite. Ceea ce reuneşte pe oamenii care au o gândire monistă sunt numai rezultatele cercetărilor aşa-zis intelectuale şi concepţia despre lume sau dogmele pline de prejudecăţi care derivă din acestea. Dimpotrivă, teosoful de orientare antroposofică se sprijină pe fapte care nu restrâng nimănui libertatea şi care nu favorizează formarea de secte, şi fiecare individualitate poate rămâne liberă.

Mişcarea spirituală orientată antroposofic reprezintă o dezvoltare importantă spre autoeducatie, cum în prezent aproape nu are egal. Dar această mişcare trebuie să se înţeleagă corect şi să ştie că stă pe un fundament care nu există decât în ea însăşi, care nu poate fi găsit niciodată în afara ei.

Aceasta se poate recunoaşte din faptele vieţii. Există, în această privinţă, mulţi care sunt de părere că ar trebui ca ceea ce ştiinta spirituală de orientare antroposofică are de oferit trebuie să fie îmbrăcat în forme filosofice de felul celor prezentate de ştiinţa oficială şi în felul acesta însăşi ştiinţa spirituală să devină mai accesibilă reprezentanţilor şi partizanilor oficiali. Acest lucru nu poate fi luat în seamă, deoarece este imposibil să stabilim unele compromisuri între curentul ocult al ştiinţelor spirituale şi o altă mişcare; să luăm ca exemplu monismul, care a ieşit din concepţiile fundamentale caracteristice timpului nostru şi îşi are, aşadar, rădăcinile în cu totul alt substrat. Între cele două este imposibilă stabilirea de compromisuri, fie chiar şi numai formale. Dimpotrivă, în cultura epocii noastre ar trebui căutat un nou mod de abordare. Ceilalţi nu pot înţelege propriile lor fapte fundamentale, nici nu le pot explica, le lipseşte curajul de a trage consecinţele din ceea ce apare în urma acestor fapte. În toate organizaţiile, chiar şi în cele ştiinţifice sectare, la o examinare mai atentă, vedem jumătăţi de măsură cărora ştiinţa spirituală trebuie să le

ghicească intenţiile, să le înţeleagă, deoarece ştie că o jumătate de adevăr sau un sfert de adevăr este mai nociv decât o eroare totală, fiindcă înşală, orbeşte lumea exterioară, care nu are o capacitate suficientă de judecată. Antroposoful trebuie să pătrundă până în nervul mişcării spirituale pentru a înţelege mişcarea materialistă exterioară care dă tonul, deoarce şi în aceasta se acumulează uneori fapte care împing la trăirea în adevărul lor spiritual, fiind însă incomplet dezvoltate.

Un curent ştiinţific medical care se angajează serios pe calea unei cercetări a corpului uman nu poate trece pe lângă domeniile, conceptele şi rezultatele cercetării oculte fără a le lua în seamă. Un exemplu foarte edificator pentru dificultăţile care pot surveni aici îl oferă psihanaliza lui Sigmund Freud, din Viena, care a cunoscut o largă extindere, aflată în continuă creştere. La început, noul curent s-a ocupat de viaţa sufletească, psihică, încercând, în analiza unor anumite maladii psihice şi somatice, să investigheze unele cauze în viaţa sufletească a pacientului, mergând, de exemplu, până în anii din tinereţe, evenimente de mult uitate, deoarece se considera pe drept cuvânt că şi inconştientul, rămas aşa cum este, îşi are importanţa sa deosebită pentru viaţa sufletească. Un medic dotat cu o mare bogăţie spirituală, aparţinând acestei şcoli, dr. Breuer **[30]** a încercat să aducă pacienţii în stare de hipnoză, obţinând de la ei un fel de confesiune, pentru a explora, astfel, profunzimile sufletului. Dumneavoastră ştiţi cu toţii că simţim o mare uşurare când putem vorbi despre ceea ce ne apasă pe suflet. Prin asemenea confesiuni în stare de hipnoză s-a obţinut adesea vindecarea sau o stare pregătitoare a vindecării. Freud obţinea chiar fără hipnoză, prin întrebări foarte abile, aceleasi rezultate. El constata, în plus, că unele fapte săvârşite inconştient se revelau în vis şi astfel apare un fel de explicare a viselor, în sensul şcolii psihanalitice. Dacă cineva vrea să spună că aceasta ar fi o ocazie bine venită pentru a stabili un compromis între ştiinţa spirituală şi ceea ce s-a obţinut prin acele

strădanii, o astfel de părere nu poate fi calificată decât ca fiind iluzorie, deoarece, în ciuda sferturilor de adevăr descoperite, vom observa că orientarea descrisă conduce la erorile cele mai lipsite de suport şi că ar fi mai bine să se rămână la interpretările pur materialiste. Ştiinţa spirituală înţeleasă în mod corect trebuie să se delimiteze de aceste practici. Acest fapt îşi are semnificaţia profundă în aceea că prin modul de a vedea viaţa de vis a sufletului şi teoria care derivă de aici rezultă dintr-o activitate de reprezentări grosolană, legată de simţuri şi, de aceea, îi lipseşte posibilitatea să fie adaptată adevărului spiritual pe această bază. Pentru acesta este nevoie de temeiuri spirituale pe care le oferă ştiinţa spirituală, altminteri te rătăceşti în ipoteze şi teorii absurde, interpretate în mod materialist. Aceasta se dezvăluie şi în cadrul şcolii freudiene. Ea a ajuns de fapt la un simbolism al viselor, introducând apoi în acestea reprezentările erei materialiste, în timp ce concepţia corectă a lui Schubert [31] şi a lui Volkelt [32] din Leipzig a fost bine demarată, dar din nefericire nu a putut fi continuată. Visul a fost conceput ca un simbolism al vieţii sexuale, deoarece epoca noastră este incapabilă să înţeleagă că acest domeniu reprezintă manifestarea cea mai de jos a nenumărate lumi care, cu semnificaţia lor spirituală, se situează mult deasupra lumii noastre. Prin aceasta se conferă unui întreg câmp de investigaţii un instrument nepotrivit, conducând la cele mai grave erori. Acesta este motivul pentru care ştiinţa spirituală nu poate spune despre şcoala freudiană decât următoarele: Rezultatele investigaţilor obţinute de această şcoală trebuie respinse fiindcă au un caracter de diletantism; ar trebui mai întâi să se cunoască, în mod temeinic, investigaţiile spirituale şi atunci adevărurile acestea vor produce cu totul alte rezultate. Atunci se va înţelege că vremea noastră este epoca intelectualităţii, o epocă a dogmelor, care conduce la un haos pustiitor de impulsuri şi pasiuni, complăcându-se numai în intelectualitate şi abstracţiuni.

Vedem aşadar, prin exemplul dat de şcoala freudiană,

cum prin materialismul cel mai sec se pune în lumină, în mod fals, un domeniu al vieţii sufleteşti pe care îl înjoseşte, voind să reducă toate fenomenele la senzualitate, procedeu despre care s-ar putea spune că ţine de o predilecţie personală a cercetătorilor înşişi, de care nici ei nu sunt conştienţi şi care, în plus, procedează în mod diletant.

Trebuie să simţim că cercetarea spirituală trebuie să refuze jumătăţile şi sferturile de adevăr şi să accepte numai ceea ce poate reprezenta ca rezultând din propriile sale temeiuri, deoarece constatăm că ştiinţa spirituală poate să dea în prezent forţă pentru a lucra, pornind din propriile sale acumulări. Aş dori să subliniez faptul, atribuindu-i totodată întreaga sa valoare, că primele mele cărţi nu s-au născut din teosofie, dar cei care sunt în afara noastră găsesc în faptul că eu am devenit totuşi teosof ceva mai târziu ceva ciudat. Este o părere obtuză şi mărginită. Aceste lucrări ale mele au totuşi o caracteristică: deşi au o ţinută strict ştiinţifică, nu intră în categoria celor ce sunt considerate ca reprezentând ştiinţa oficială, ele nu sunt în felul acelora care, cuprinzând totul, cred că pot da definiţii universal valabile.

Ştiinţa spirituală trebuie să extragă din ideile fundamentale ale izvoarelor oculte o viaţă plină, trebuie să nu consimtă la nici un compromis şi să aibă un curaj care lipseşte în domenii care-i sunt exterioare. În acest sens, cine nu vrea să admită nici un compromis este catalogat că dă dovadă de insuficienţă de către cei care pretind întotdeauna să cedezi, fără ca ei înşişi să o facă. Faţă de această situaţie, ştiinţa spirituală există în lume ca o mişcare spirituală bazată solid pe propriile ei forţe, iar adepţii săi trebuie în permanentă să fie conştienţi de acest lucru şi să recunoască în acest fapt nervul vital al acestei mişcări. Se întâmplă uneori că oamenii vin către ştiinţa spirituală cu anumite interese speciale, dar o fac în spiritul acestei ştiinţe şi pentru investigaţii spirituale şi nu din interese personale sau de altă natură. Fiecare

poate să o facă pentru sine însuşi, fără a pretinde ca ştiinţa spirituală să-l urmeze pe acest drum. Acest aspect trebuie să fie prezent în ansamblul relaţiilor din sânul civilizaţiei noastre iar noi trebuie să avem curajul de a îndeplini sarcinile pe care le avem în viaţă într-un mod consecvent, într-o perioadă care, pe bună dreptate, este numită intelectualistă.

Să nu credem însă că acest intelectualism trebuie să intervină în acelaşi mod şi în viaţa spirituală; aici trebuie să pornim de la fapte care sunt stabilite prin clarvedere. Constatăm, atunci, că viaţa sufletească are trei elemente de bază. Mai întâi, viaţa de reprezentări şi concepte, viaţa intelectuală, care se exprimă la început numai în percepţie. Dacă privim intelectualismul în el însuşi, ne apare, în sensul cel mai larg, ca fiind legat de lumea sensibilă din care omul îşi extrage reprezentările. Dar acestea sunt ele însele de natură suprasensibilă. Din analiza relaţiei dintre viaţa de reprezentări şi cea de percepţii apare că prima este legată de planul fizic. Dacă ne consacrăm unor reprezentări dificile asupra cărora gândim mult şi din cauza aceasta obosim, vom avea un somn plăcut, presupunând însă că numai reprezentările şi nu şi viaţa afectivă au fost implicate în activitatea noastră. De aceea înţelegem acum de ce s-a spus că viaţa de reprezentări este un proces suprasensibil, fiind legat cu celălalt element, mai apropiat, cu lumea astrală. Din planul astral provin forţele care trezesc şi întreţin în sufletul uman activitatea de reprezentări.

Al doilea element îl reprezintă mişcările afective care străbat sufletul sub fonnă de plăcere sau neplăcere, bucurie sau durere, grijă, iubire, repulsie ş.a.m.d. Ele sunt strâns şi intim legate cu eul sub formă de reprezentări şi mişcări afective şi ne răpesc somnul, deoarece, din cauza acestei agitaţii a sensibilităţii, ele nu ne lasă să pătrundem în planul astral. Înţelegem, de asemenea, că prin aceasta noi ne aflăm în raport cu Devachanul inferior care, dacă mişcările noastre afective nu sunt curate, nu le acceptă, eliminându-le din acea

zonă a lumii astrale atribuită Devachanului inferior.

Al treilea element îl găsim în moralitate, în impulsurile de voinţă. Când omul este pe punctul să adoarmă, cel care printr-o retrospectivă a zilei poate contempla fapte bune are parte pentru o clipă de mulţumire sufletească. El se bucură de o trăire despre care poate spune: Dacă ar fi posibil aş prelungi această stare de bucurie, să o simt ca pe un element dătător de viaţă, pentru ca să se poată răspândi ca o forţă fecundantă a vieiţi noastre sufleteşti! Astfel vom înţelege de ce susţin investigaţiile oculte: impulsurile de voinţă se orientează spre Devachanul superior, unde însă nu sunt lăsate să pătrundă decât dacă provin dintr-o voinţă pură şi în acord cu lumea spirituală. Aşadar, viaţa noastră de concepte şi reprezentări, intelectualismul nostru stau în strânsă legătură cu lumea astrală, viaţa afectivă este în legătură cu Devachanul inferior, iar viaţa de voinţă cu Devachanul superior.

La acestea se adaugă şi viaţa de percepţie senzorială legată de planul fizic. Aceste patru elemente se dezvoltă în mod inegal în şirul incarnărilor umane, în cele mai diferite epoci de cultură.

Când ne ocupăm de asemenea idei fundamentale oculte, ne dăm seama cum se realiza viaţa de reprezentare în epoca culturală greco-romană, când grecul şi romanul erau cu totul orientaţi spre lumea fizică pe care o pretuţau atât de mult. Epoca noastră, a cincea epocă culturală postatlanteană, este epoca gândirii, a intelectualismului. Din această cauză înfloresc acum ştiinţele abstracte. În epoca a şasea, care urmează, viaţa intelectuală va fi păstrată, aşa cum am păstrat şi noi acum, în a cincea epocă, viaţa de reprezentare, şi se vor manifesta, în mod esenţial, în viaţa sufletească mişcările afective. Lumea înconjurătoare va impresiona pe om în mod special prin aspectele care îi vor produce plăcere sau durere, bucurie sau suferinţă, simpatie sau antipatie, în sensul în care astăzi nu pot fi resimţite decât de

ocultist, capabil să depăşească intelectualismul pur, prin sesizarea anumitor contexte ale vieţii cu un sentiment just, iară o justificare logică prelungită. Ocultistul simte neplăcere când se află în faţa a ceva ce nu este logic, simte însă bucurie şi pace sufletească faţă de tot ce este logic. Dacă el prezintă un subiect asupra căruia şi-a făcut repede o părere de ansamblu, trebuie însă să-şi argumenteze aprecierea printr-o expunere care va dura destul de mult pentru a se face înţeles. Când un ocultist citeşte astăzi gazetele simte o vie durere, deoarece tocmai în ziare se găseşte adeseori încorporat ilogicul. Totuşi, noi trebuie să le citim – selectând cât se poate de mult – pentru a rămâne în legătură cu ce se petrece în lume. În orice caz, nu trebuie să fim ca acel profesor de limba chineză care spunea, enervat, într-o zi colegilor săi: Tocmai am aflat – aceasta se întâmpla în anii 1870–1871 – că Germania se află de o jumătate de an în război cu Franţa; eu nu citesc decât gazetele chinezeşti.

În ultima epocă postatlanteană, a şaptea, se va dezvolta simţul moral, deci simţul pentru impulsurile de voinţă. Prin aceasta se produce un progres remarcabil. Cercetările de natură spirituală, chiar şi cele întreprinse în prezent, ne arată că un om poate fi foarte inteligent şi intelectual, fără a fi însă şi moral. Intelectualitatea şi moralitatea merg, astăzi, fiecare pe un drum propriu. Dar în timp isteţimea unui om inteligent va fi anihilată prin imoralitatea sa, astfel că, de fapt, în viitorul îndepărtat, cine va fi imoral va trebui să fie sau să devină prost. Ne îndreptăm, deci, spre o eră a moralităţii prin aceea că aceasta va fi prezentă în întreaga noastră viaţă sufletească şi se va contopi cu intelectualitatea.

Omul are deci în sutlet toate cele patru elemente amintite, dar în epoca greco-romană era dominantă percepţia senzorială, în timp ce în prezent acesteia i se asociază intelectualitatea în măsură mai mare; în penultima epocă culturală, cea de a şasea, vor predomina mişcările afective, iar în a şaptea epocă, ultima, pe primul loc va fi moralitatea, şi aceasta într-o modalitate

la care astăzi putem numai visa. Manifestarea sa nu ne-o putem încă imagina aşa cum o făcea Socrate, care considera că virtutea poate fi învăţată şi înşuşită. Toate acestea vor deveni însă realitate până în epoca a şaptea, deoarece aceste tendinţe deja perceptibile foarte clar în ocultism ne sunt anunţate în mod profetic.

Caracterul spiritual global al epocii noastre este, aşadar, intelectualitatea, dar există o diferenţă în modul cum se exteriorizează ea în lumea gândirii materialiste şi cum se manifestă în ştiinţa spirituală. Prin intelectualitate, omul este legat de planul astral, dar nu va deveni conştient de acest fapt – şi nici nu îl va putea utiliza în mod corect – decât atunci când îşi va dezvolta facultatea de clarvedere, Aceasta va începe deja în cursul secolului nostru, al XX-lea, la un număr din ce în ce mai mare de oameni. Progresul obţinut se va manifesta prin aceea că oamenii îşi vor dezvolta o intelectualitate superioară nu numai pentru ei înşişi, ci o vor înălţa până în lumea astrală. Cu o asemenea clarvedere intelectuală oamenii care vor face progrese în acest sens vor putea întâlni tot mai mult şi tot mai clar pe Hristos devenit vizibil în plan eteric în cursul următoarelor trei milenii. În trecut, când omul era legat, în mod predominant, de planul fizic, Hristos însuşi nu putea apărea decât incarnat într-un corp fizic. În epoca actuală, a intelectualităţii, Hristos nu poate apărea decât într-o formă eterică. În acest sens, ştiinţa spirituală vrea să pregătescă pe oameni în aşa fel, încât mai târziu, printr-o evoluţie naturală, ei să reuşească să recunoască şi să utilizeze în mod corect forţele clarvederii care se vor ivi treptat, astfel ca în proxima jumătate a epocii noastre intelectualiste să contemple prin această clarvedere pe Hristos în forma sa eterică*.

* O epocă culturală postatlanteană dutează aproximativ 2160 de ani (1/12 din anul lui Platon). Epoca noastră, intelectualistă, a cincea, începe în jurul anului 1413 d.Hr. şi va dura până în anul 3578 d.Ht. Jumătatea acestei epoci se va situa, deci, în jurul anului 2493 d.Hr. (Nota trad.)

Epoca mişcărilor afective va duce mai departe dezvoltarea sufletului, dându-i posibilitatea să pătrundă

în mod conştient în lumea Devachanului inferior. Hristos se va revela unui număr de oameni, în Devachanul inferior, în structura sa de lumină ca fiind Cuvântul care răsună în inimile receptive ale oamenilor, exprimând prin corpul său astral de lumină Cuvântul care dintru început a acţionat deja sub formă astrală, aşa cum spune Ioan la începutul Evangheliei sale.

Epoca moralităţii va percepe pe Hristos, printr-un număr de oameni, aşa cum se manifestă în lumea Devachanului superior în adevăratul său Eu, care depăşeşte orice eu uman la o altitudine de neconceput, cu o strălucire ce întrece orice poate realiza fiinţa umană prin cele mai elevate cu putinţă impulsuri morale. Astfel sunt legate între ele influenţa proprie fiecărei epoci culturale şi sufletul omului. Din sfere tot mai înalte se vor deversa în om forţe care devin active. Minunată este posibilitatea de a percepe lumea fizică, încă şi mai minunată va fi intelectualitatea în evoluţia sa predominantă şi legătura cu lumea astrală care ia astfel naştere, şi, într-un sens şi mai elevat, mişcările afective şi moralitatea în legătură cu lumea Devachanului.

Cu o reflectare logică, evoluţia prezentată va fi resimţită ca fiind logică, întrucât viaţa ne oferă în acest caz, permanent şi pretutindeni, confirmări în acest sens. Antroposoful întâmpină frecvent şi conştient asemenea evoluţii, percepându-le nu numai în trăsăturile lor generale şi ca adevăruri de ordin general, ci şi în particularităţile pe care le prezintă evoluţia omenirii. În diversitatea manifestărilor lumii înconjurătoare, elementul intelectual se evidenţiază puternic în efortul său de a crea dogme, dar prin cunoaşterea spiritului, intelectualitatea trebuie să se spiritualizeze, pentru a înţelege rezultatele superioare ale cercetărilor oculte. Acest lucru îl putem mai lesne sesiza evocând faptul că în epoca greco-romană ne-a întâmpinat în Misteriul de pe Golgota sub o formă fizică, care a evoluat apoi, pentru a deveni, prin acţiunea sa asupra sufletului omenesc, impulsul care conduce omenirea mereu mai sus. Înainte

de toate, este necesar ca omul să înţeleagă ce importanţă are pentru lumea noastră impulsul lui Hristos. Trebuie să subliniem că acest impuls al lui Hristos este viaţa reală, viaţa însăşi care curge spre omenire, iar Hristos nu a adus lumii nici învăţătură, nici teorii, ci impulsul unei vieţi noi. Acest fapt să-l analizăm cu toată seriozitatea.

Începând cu vechiul Saturn, apoi în timpul vechiului Soare şi apoi al Lunii, omul a evoluat, însuşindu-şi un corp fizic, un corp eteric şi un corp astral. Eul - a putut pătrunde abia pe Pământ în corpurile suficient pregătite şi a continuat să se dezvolte sub influenţa impulsului dat de Hristos, deoarece Hristos este la nivel macrocosmic ceea ce eul nostru este şi semnifică la nivelul microcosmosului pentru noi oamenii. Cele patru principii ale macrocosmosului se află în relaţii multiple cu cele patru principii inferioare ale fiintei umane, inclusiv cel mai important dintre ele, eul. În epoca noastră, cele patru principii superioare ale omului intervin deja cu lumina lor în evoluţia noastră: Sinea spirituală, Spiritul vieţii şi Omul-spirit sunt dezvoltate în noi din lumile spirituale superioare prin principiile macrocosmice. Dar nu prin cel de al patrulea principiu macrocosmic, ci prin unele entităţi care ele însele nu sunt macrocosmice, au doar o importantă microcosmică şi acţionează în mijlocul omenirii efectiv ca învăţători, deoarece au depăşit deja omul cu unul sau mai multe principii. Dimpotrivă, Hristos este el însuşi o entitate macrocosmică care se află pe a patra treaptă a evoluţiei sale macrocosmice, după cum omul se află acum pe a patra sa treaptă microcosmică.

Se cuvine să facem neapărat o distincţie între principiile macrocosmice şi cele microcosmice, dar să ne fie foarte clar că primele patru principii macrocosmice cuprind în mod natural în ele toate principiile microcosmice superioare. Entităţile microcosmice acţionează ca învăţători şi caută să împingă pe oameni înainte prin învăţătura lor. Hristos, care acţionează, dimpotrivă, ca realitate macrocosmică, nu este un învăţător ca ceilalţi învăţători, el s-a unit cu Pământul ca o realitate, ca forţă,

ca viaţă reală.

Instructorii cei mai mari ai epocilor culturale succesive sunt aşa-numiţii Bodhisattva, care s-au referit la Hristos ca la o realitate deja în timpurile precreştine, iar în timpurile de după Hristos l-au prezentat tot ca pe o astfel de realitate care s-a unit cu Pământul. Bodhisattvii acţionează, aşadar, atât înainte, cât şi după existenţa fizică pământească a lui Hristos. Aşa este, de exemplu, acel Bodhisattva care s-a născut cu 550 de ani înainte de Hristos, ca fiu al unui rege din India şi care timp de douăzeci şi nouă de ani a trăit şi a propovăduit, iar apoi s-a înălţat la demnitatea de Buddha. Prin aceasta el a devenit o individualitate care nu mai trebuie să revină pe Pământ într-un corp fizic, ci acţionează din lumea spirituală. Acest Bodhisattva care a devenit Buddha a avut în acelaşi timp un urmaş, şi acest nou Bodhisattva are ca misiune să conducă omenirea spre înţelegerea esenţei impulsului hristic. Acest eveniment a avut loc deja înainte de venirea lui Hristos pe Pământ, căci în jurul anului 105 î.Hr. trăia în Palestina un om pe care literatura rabinică îl calomniază până în zilele noastre. El este Jeshu ben Pandira, pe care trebuie să-l privim ca fiind acest Bodhisattva. Iisus din Nazaret se deosebeşte în mod esenţial de Jeshu ben Pandira prin aceea că la vârsta de treizeci de ani a devenit, prin Botezul în apa Iordanului, purtător al entităţii lui Hristos.

Jeshu ben Pandira a pregătit în mod special doctrina esenienilor*. Unul din discipolii săi este menţionat în mod deosebit, un anume Matthai, care, ca şi el, vorbea despre Misteriul de pe Golgota, ce urma să vină. Jeshu ben Pandira a fost ucis cu pietre de adversarii săi, apoi, spre a-l batjocori şi mai mult, mort fiind, a fost ţintuit pe o cruce. Este o personalitate a cărei identitate nu mai este nevoie să o stabilim prin investigaţie ocultă, căci este suficient pomenită în literatura rabinică, deşi într-un mod greşit înţeles sau chiar intenţionat deformat. El a purtat în sine individualitatea noului Bodhisattva, care a fost succesorul lui Gautama Buddha. Numele discipolului

Matthai s-a transmis şi altor discipoli, iar Evanghelia după Matei a existat deja, într-o oarecare măsură, sub forma unor descrieri de ritualuri din vechile cărţi de Misterii, încă din timpul primului discipol Matei. Conţinutul lor esenţial s-a conturat mai târziu, prin Iisus Hristos pe plan fizic, adeverind vechile imagini ale Misteriilor, germeni ai unor realităţi viitoare. Iată deci că Misteriul lui Hristos fusese deja profetizat şi se desfăşura, prin imagini simbolice, în ceremonialele vechilor Misterii, până când, mai târziu, s-a împlinit o singură dată în planul fizic, devenind o realitate istorică universală.

* Ordinul esenienilor a existat între 150 î.Hr. şi 70 d.Hr. (Nota trad.)

Bodhisattva care trăise o dată ca Jeshu ben Pandira coboară mereu într-un corp fizic pe Pământ şi va continua să o facă pentru a-şi îndeplini restul misiunii sale speciale care nu poate fi însă, în prezent, realizată. Această misiune poate fi percepută prin clarvedere, în toată strălucirea şi perfecţiunea sa, dar nici un cuvânt rostit astăzi cu ajutorul laringelui de care dispunem nu poate să producă sunetele acelui limbaj pe care îl va rosti acest Bodhisattva când se va înălţa la demnitatea de Buddha. De aceea, în acord cu ocultismul oriental putem spune: La cinci mii de ani după Gautama Buddha urmaşul său, următorul Bodhisattva, se va înălţa, la rândul său, la demnitatea de Buddha, respectiv peste trei mii de ani. Dar, pentru că el trebuie să pregătească pe oameni, în mod deosebit, pentru epoca moralităţii, va trebui ca atunci să se poată vorbi o limbă în aşa fel imaginată, încât tot ceea ce va rosti acela care a devenit Buddha să fie impregnat de o forţă magnetică a binelui. Din această cauză chiar şi tradiţia orientală a prezis încă de milenii: Acel Buddha care va veni, Maitreya Buddha, va fi un aducător al binelui cu ajutorul cuvântului. El va da atunci oamenilor doctrina despre ceea ce este cu adevărat impulsul lui Hristos, şi în epoca aceea cuvintele aduse de Buddha şi de Hristos se vor uni într-unul singur, iar Misteriul lui Hristos abia atunci va putea fi înteles cu adevărat.

IMPULSUL LUI HRISTOS. VIAŢA REALĂ

A doua conferinţă

München, 20 noiembrie 1911

Impulsul lui Hristos a intervenit în evoluţia omenirii cu o forţă atât de energică şi pătrunzătoare, încât undele sale se vor prelungi şi în epocile următoare. În cursul celei de a patra epoci culturale, acest impuls s-a concretizat prin întruparea lui Hristos într-un corp fizic uman. În prezent, noi străbatem o epocă în care acest impuls se va înfăţişa în aşa fel, încât oamenii vor percepe pe Hristos în planul astral sub o formă eterică.

Ieri am auzit [33] că în epoci şi mai îndepărtate în viitor el va fi perceptibil sub forme superioare în sfera esteticului şi a moralei. Când vorbim însă în felul acesta despre impulsul lui Hristos avem de-a face cu adevărat cu idei cărora li se vor împotrivi în modul cel mai categoric tocmai bisericile creştine. Pentru a face ca impulsul lui Hristos să devină, în mod treptat, inteligibil, au fost şi mai sunt necesare în cadrul evoluţiei progresive a omenirii structurări importante. Până în prezent, a lipsit, fără îndoială, posibilitatea ca oamenii să dobândească înţelegerea acestor probleme. Cine cercetează cu atenţie teologiile mai noi, vede cât de dezarmaţi sunt, pe de o parte, adversarii creştinismului, dar pe de altă parte şi cei care se consideră că stau pe tărâmul creştinismului. Mişcarea teosofică occidentală ar fi trebuit să devină curentul spiritual modern care, pornind de la izvoarele corecte şi adevărate, să trezească înţelegere pentru creştinism. Dar rezistenţe dintre cele mai aprige s-au ridicat împotriva acestei năzuinţe.

Este necesar să ne formăm o reprezentare a izvoarelor creştinismului. Din lipsă de timp, nu le putem menţiona acum pe toate. Astăzi ne vom rezuma să dăm unele indicaţii asupra acelora care s-au dezvăluit omenirii cu începere din secolul al XIII-lea.

Începând din secolul al XIII-lea, vieţii spirituale a

omenirii i s-a alăturat mişcarea spirituală legată de numele lui Christian Rosenkreutz. Pentru ca ceea ce este legat de acest nume să poată pătrunde în fapt în sânul mişcării spirituale a timpurilor moderne devenise necesară în secolul al XIII-lea o anumită structurare spirituală. În acele timpuri, când omenirii i-a fost interzisă cu desăvârşire viziunea lumii spirituale, s-a constituit un colegiu ce avea să aibă o mare importanţă, format din doisprezece înţelepţi. Acest colegiu reunea, repartizaţi în mod egal pe diferite domenii, tot ceea ce percepţia spirituală a relaţiilor universale putea, atunci, să adune. Şapte dintre aceşti doisprezece primiseră, prin anumite procedee oculte, ceea ce venea, într-o oarecare măsură, prin sfinţii Rishi, ca înţelepciune a umanităţii din perioada atlanteană. Alţi patru dintre aceşti înţelepţi reuniseră în ei, prin procedeele oculte corespunzătoare, ceea ce era legat de Misteriile sacre ale vechilor indieni, ale vechilor perşi, ale egiptenilor şi ale epocii greco-romane. Iar ceea ce a cincea epocă postatlanteană putuse produce până în acel moment era apanajul înţelepciunii celui de al doisprezecelea. Întregul conţinut al vieţii spirituale era deschis celor doisprezece.

Totodată, în acea epocă se ştia că urma să se nască într-un copil o individualitate care trăise în timpul Misteriului de pe Golgota. Această individualitate îşi dezvoltase, trecând prin diferite incarnări, care avuseseră loc între timp, cea mai profundă fervoare, dăruire de sine şi dragoste. Colegiul celor doisprezece înţelepti luă acest copil, curând după naşterea sa, sub stricta lor îngrijire. Complet izolat de lumea înconjurătoare, copilul se afla exclusiv sub influenţa lor; ei erau educatorii lui şi în ce priveşte îngrijirea corporală. Copilul se dezvolta într-un mod cu totul deosebit, astfel că înalta spiritualitate pe care o purta în sine în urma multelor incarnări se exprima acum în corporalitatea sa fizică exterioară. De fapt, slăbit şi bolnăvicios, corpul său devine în mod miraculos translucid, transparent. Copilul a crescut şi s-a dezvoltat cu această particularitate; un spirit luminos, strălucitor locuia într-un corp transparent. Prin procedee

ale unei educaţii de o imensă înţelepciune a fost iradiat sufletul său cu tot ceea ce putea să vină spre el, provenind din timpurile pre şi postatlanteene, prin intermediul celor doisprezece înţelepti. Prin forţe profund sufleteşti şi nu prin intelect au fost reunite în sufletul acestui copil comorile de înţelepciune. La un moment dat, copilul a căzut într-o stare cu totul aparte, a încetat să mai mănânce şi a fost cuprins de un fel de paralizie a tuturor activităţilor vitale exterioare, apoi întreaga înţelepciune pe care copilui o primise a început să reiradieze ca o strălucire asupra celor doisprezece. Fiecare din ei primeşte înapoi ceea ce dăduse, dar într-o fonnă transformată. Cei doisprezece bărbaţi au gândit atunci: Abia acum am primit ca pe o unitate atotcuprinzătoare cele douăsprezece religii şi concepţii despre lume! Şi de atunci în cei doisprezece a trăit ceea ce noi numim acum creştinismul rosacrucian. După aceea, copilul nu a mai trăit mult timp. În lumea exterioară această individualitate o numim Christian Rosenkreutz. Acest nume i s-a atribuit însă abia în secolul al XIV-lea. Atunci, această individualitate a revenit pe Pământ şi a trăit peste o sută de ani. Dar ea a acţionat întotdeauna, chiar şi atunci când nu era incarnată într-un corp fizic, prin corpul său eteric, astfel încât prin influenţa sa să se dezvolte în continuare adevăratul creştinism, pentru ca el să devină o sinteză a tuturor marilor religii şi concepţii despre lume. Christian Rosenkreutz a acţionat şi acţionează în continuare până în zilele noastre, fie ca fiinţă umană incarnată, fie prin corpul său eteric, străluminând în ceea ce în Occident a înflorit ca temelie a sintezei marilor religii. În prezent, influenţa lui devine din ce în ce mai mare: Câte un om căruia nu i-am atribui acest lucru este un ales al lui Christian Rosenkreutz. Putem menţiona, în prezent, un semn prin care Christian Rosenkreutz îşi alege oriunde adepţii. Mulţi oameni pot să descopere acest semn în cursul vieţii lor. El se poate arăta în mii de feluri, dar toate acestea se reduc la un singur tip, pe care îl putem caracteriza prin următoarea descriere.

Alegerea poate avea loc, de exemplu, în felul următor. Să presupunem că cineva întreprinde o acţiune şi se străduieşte să obţină un succes în această întreprindere, acţionând în mod corespunzător pentru a-şi atinge scopul. Şi în timp ce se lansează în lucrarea sa – el poate fi un om cu o mentalitate strict materialistă – aude deodată o voce: Opreşte-te în ce vrei să faci! – şi el îşi dă seama că nu fusese o voce fizică. Să presupunem acum că el se opreşte din acţiunea sa, că renuntă la planul său şi atunci va observa că dacă nu făcea acest lucru şi continua să meargă spre scopul pe care şi-l propusese l-ar fi pândit un pericol de moarte.

Două elemente sunt necesare pentru a recunoaşte cu precizie intervenţia: primul, că avertismentul dat venea din lumea spirituală şi, al doilea, că cel în cauză îşi putea găsi moatea dacă şi-ar fi continuat acţiunea. Viitorului discipol îi apare următoarea situaţie: Tu ai fost, de fapt, salvat printr-un avertisment venit dintr-o lume în care nu te găseşti deocamdată. Ai fost cu adevărat, în condiţiile lumii terestre, în care te afli acum, deja mort, dar faptul că totuşi trăieşti, viaţa care ţi-a rămas pe mai departe trebuie să o consideri ca pe un dar care ţi s-a făcut din lumea spirituală. Şi când omul îşi va da seama de aceasta va lua hotărârea de a acţiona, de acum înainte, într-o mişcare spirituală. Dacă ia această hotărâre, atunci are loc şi alegerea. Aşa începe Christian Rosenkreutz să-şi adune adepţii, şi mulţi, dacă sunt suficient de atenţi, vor descoperi că au trăit un asemenea eveniment de natură spirituală.

Oamenii despre care se poate spune că au fost legaţi în felul acesta de Christian Rosenkreutz sau care se leagă în prezent sunt aceia în care trebuia să ia fiinţă mai întâi o concepţie mai profundă a esoterismului creştin. Din acest curent spiritual care se leagă de Christian Rosenkreutz porneşte cel mai viguros ajutor pentru a face inteligibil în vremurile noastre impulsul lui Hristos. Calea a fost pregătită deja de mult timp: aproximativ cu o sută de ani înainte de Misteriul de pe Golgota, de către Jeshu ben

Pandira, a cărui misiune principală a fost să pregătească drumul lui Hristos. El avea un discipol, Matthai, al cărui nume s-a transmis mai târziu urmaşului său care a trăit în timpul lui Iisus din Nazaret. Lucrul cel mai important pe care l-a făcut Jeshu ben Pandira a constat în aceea că a pregătit Evanghelia după Matei. Ceea ce se referă la aceasta este preluat dintr-un străvechi ritual de iniţiere. Textul a fost alcătuit prin preluarea conţinutului din vechile Misterii, de exemplu, pasajul care se referă la Ispitire sau altele. Toate acest procese care se deruleză în cadrul evoluţiei omenirii trebuie să se împlinească şi pe planul fizic. Atunci ele au fost aşternute pe hârtie de discipolul său.

Lui Jeshu ben Pandira nu i s-a iertat vina de a fi prezis un lucru de mare greutate, el a fost lapidat şi apoi legat de o cruce. Câţiva din adepţii săi au păstrat – deşi ascuns cu multă grijă – acest străvechi document. Ceea ce s-a petrecut mai târziu ne este cunoscut cel mai bine din ceea ce însuşi Ieronim, acest mare părinte al Bisericii, a relatat despre aceasta: el a primit Evanghelia după Matei de la o sectă creştină [34]. În timpul său exista un mic grup creştin care păstra documentul în mod secret, dar prin anumite relaţii a ajuns în posesia sfântului Ieronim*. El a primit din partea episcopului sarcina de a-l traduce. El însuşi povesteşte acest fapt. Dar în acelaşi timp spune că documentul era scris în aşa fel, încât nu ar fi trebuit să fie comunicat cuiva din afara cercului. A acceptat totuşi să-l traducă, dar de o asemenea manieră, încât ceea ce trebuia să fie ascuns să rămână mai departe ascuns. Mai mult, spune că nici el nu înţelege acest document. Ceea ce s-a obţinut în aceste condiţii s-a scris în aşa fel în limbajul profan, încât putea exprima un lucru într-un fel, un altul în alt fel. Aşa a ajuns textul transmis posterităţii. Realitatea este că, de fapt, lumea nu are încă Evangheliile propriu-zise. Astfel se justifică faptul că astăzi ele sunt explicate din nou cu ajutorul investigaţiilor spirituale, recurgându-se la citirea Cronicii Akasha, deoarece numai acolo se poate găsi forma lor originală.

* Hieronymus (347–420), părinte şi doctor al bisericii latine, a tradus Biblia în limba latină „vulgară". (Nota trad.)

Trebuie să ne fie foarte clar că în forma sa adevărată creştinismul trebuie scos din moloz. Cât de necesară este această atitudine ne arată, între altele, şi faptul că, de exemplu, în Franţa, în 1873 au fost recenzaţi cei despre care se mai putea spune că prin viaţa lor interioară sunt catolici. S-a constatat că numai o treime erau catolici, celelalte două treimi nu mai aveau nici o legătură cu catolicismul. Şi aceştia nu erau desigur dintre cei care nu ar fi avut nevoie de religiozitate. Noi trăim efectiv în aşa fel, încât aspiraţiile religioase tind către Hristos, dar trebuie ca adevăratele izvoare ale creştinismului să fie găsite din nou. Vedem că spre acest ţel curge curentul spiritual care porneşte de la Jeshu ben Pandira, unindu-se cu cel care, de la începutul secolului al XIII-lea, este legat de Christian Rosenkreutz.

Mai este necesar să ştim şi că printre particularităţile fiecăreia din incarnările lui Bodhisattva este faptul că el nu poate fi recunoscut în anii tinereţii. Abia la o vârstă cuprinsă între treizeci şi treizeci şi trei de ani are loc o puternică transformare, prin care această personalitate devine cu totul alta. La fel s-a întâmplat la această vârstă cu individualitatea lui Moise sau a lui Abraham, care au preluat personalitatea unui astfel de Bodhisattva.

Aproximativ peste trei mii de ani, Bodhisattva se va înălţa la demnitatea de Buddha, de Maitreya Buddha. Atunci el va acţiona din lumea spirituală astfel încât va turna în inimile oamenilor o moralitate magică. În felul acesta acţionează în comun curentul oriental al lui Maitreya Buddha cu cel occidental, legat de Christian Rosenkreutz.

CREDINŢĂ, IUBIRE, SPERANŢĂ – TREI TREPTE ALE VIEŢII UMANE

Prima conferinţă

Nürnberg, 2 decembrie 1911

În această seară, precum şi mâine seară, vom încerca să aruncăm o privire de ansamblu asupra fiinţei umane şi a

relaţiei pe care o are cu bazele oculte ale prezentului şi ale viitoruIui apropiat. Din unele referiri pe care le-am făcut deja în această *Zweig* (ramură a Societăţii antroposofice) şi pe care dumneavoastră le-aţi putut auzi şi altfel veţi fi dedus că noi ne aflăm în prezent, sub un anumit raport, în faţa unui fel de nouă revelaţie, a unei noi Bune-Vestiri pentru omenire. Într-adevăr, dacă avem în vedere evoluţia omenirii din ultimele timpuri, putem înlelege cel mai bine ceea ce trebuie să se întâmple în prezent, făcând legătura cu alte două revelaţii importante care au fost date omenirii. Vom lua în considerare, în această privinţă, desigur numai pe cea care, cronologic vorbind, este mai apropiată din revelaţiile făcute omenirii. Cele trei revelaţii la care ne referim, cea care urmează să vină şi alte două care au fost, le vom putea înţelege mai bine dacă vom face o comparaţie între ele şi procesul de creştere şi dezvoltare al copilului, respectiv a omului ca atare.

Dacă observăm cu atenţie copilul, constatăm că atunci când apare pe lume este complet dependent de cei din jurul său, care trebuie să-l ia imediat sub ocrotirea şi grija lor, întrucât noua fiinţă nu este în stare să exprime absolut nimic din ce se petrece în interiorul său şi, de asemenea, nu este capabil nici să exprime, prin gânduri distincte, ce se petrece în sufletul său. Copilul nu poate încă vorbi, nu poate gândi şi este necesar ca tot ce trebuie făcut pentru el să fie realizat de cei care îl au în supraveghere. Apoi, copilul începe să vorbească. Cine îl observă în acest timp – şi am menţionat acest lucru în lucrarea mea ***Educaţia copilului din punctul de vedere al ştiinţei spirituale*** – va vedea că mai întâi copilul învaţă să vorbească printr-an fel de imitaţie a ceea ce aude în jurul său şi că, de fapt, în primele faze copilul nu are ceea ce am putea numi o înţelegere conceptuală a vorbirii. Nu se poate spune că la el vorbirea ar veni în urma unui proces de gândire; în realitate lucrurile stau invers. Copilul începe să gândească tocmai prin vorbire, învaţă putin câte puţin mai întâi să conceapă în gânduri clare ceea ce exprimă

din sentimente ieşite din străfunduri obscure. Există, deci, trei etape în evoluţia copilului, care se succed unele după altele. Prima perioadă este aceea în care nu poate nici vorbi, nici gândi, când pentru el totul trebuie să vină din afară; a doua perioadă este aceea în care copilul vorbeşte, dar nu poate încă să gândească, şi o a treia, în care învaţă să sesizeze în conştienţa sa conţinutul de gânduri al propriei sale vorbiri, propriilor sale cuvinte. Cu aceste trei perioade ale evoluţiei copilului trebuie să comparăm evoluţia pe care omenirea a străbătut-o şi o va mai străbate, într-o periaodă de timp cuprinsă între un mileniu şi jumătate înainte de era noastră şi de-a lungul erei creştine.

Prima revelaţie pe care sufletul uman a primit-o în dezvoltarea actualului ciclu al omenirii şi despre care putem vorbi acum, aici, este revelaţia care a coborât de pe muntele Sinai şi a cărei expresie o găsim în cele zece porunci ale lui Moise. Cine meditează mai profund asupra semnificaţiei reale a acelei revelaţii făcute omenirii şi care este cuprinsă în cele zece porunci, acela va putea constata în mod sigur lucruri importante. Ele fac deja parte, ca să spunem aşa, din bunul spiritual cotidian al omului, căruia nu i se mai dă acum prea multă atenţie. Dacă însă medităm cu adevărat, va trebui să mărturisim: Este demn de remarcat faptul că prin aceste zece porunci s-a oferit ceva ce încă din timpul când au fost date şi până astăzi circulă prin toată lumea ca legi valabile şi care au stat la baza legislaţiei tuturor ţărilor de pe glob, în măsura în care au putut să se încorporeze treptat în cultura mai nouă, ca şi în cultura ultimelor milenii. Este ceva imens, măreţ, universal ce s-a revelat omenirii când i s-a spus: Există în lumea spirituală o fiinţă primordială căreia îi corespunde aici, pe Pământ, ca imagine a sa, „eul", şi această fiinţă originară îşi poate insufla forţa în eul omului, se poate revărsa în el în aşa fel, încât omul să urmeze acele norme, acele legi care i s-au dat prin cele zece porunci.

A doua revelaţie a venit prin Misteriul de pe Golgota. Ce

putem spune despre Misteriul de pe Golgota? În conferinţa publică pe care am ţinut-o ieri [35] ne-am referit la ce se poate spune în această privinţă. După cum tot ce se referă la originea corpurilor fizice ale oamenilor ne duce spre cuplul terestru originar şi nu putem concepe aceste corpuri decât provenind direct, din generaţie în generaţie, din acest cuplu originar al omenirii, atunci, la fel, dacă vrem să înţelegem corect care este lucrul cel mai de preţ al eului nostru, ceea ce trebuie să pătrundă din ce în ce mai mult în existenţa noastră pământească, trebuie să pornim de la Misteriul de pe Golgota. Dacă dorim să urmărim consanguinitatea omenirii – şi în această privinţă nu are importanţă faptul că vechea tradiţie iudaică nu este de acord cu actuala concepţie ştiinţifică –, dacă deducem legătura de sânge dintre oameni, structura trupurilor oamenilor din cuplul uman originar, Adam şi Eva, care au existat pe Pământ ca personalităţi fizice primordiale, ca strămoşi ai umanităţii, trebuie să spunem că sângele care curge prin venele oamenilor ne duce, în final, la perechea umană originară; pe de altă parte, putem să spunem că bunul cel mai de preţ pe care îl primim în suflet, bunul cel mai sacru, cel mai scump, ca o minune veşnic prezentă în sufletul oamenilor, care ne face să fim conştenţi că ceva trăieşte în sufletul nostru, ceva ce este mai presus decât însuşi eul nostru obişnuit, deci ceea ce este bunul cel mai preţios al omului şi care va trebui să devină ca un fel de sânge al sufletului, este acel ceva care atunci când vrem să-i căutăm originea ajungem la ceea ce a înviat din Mormântul de pe Golgota. Căci ceea ce a înviat atunci trăieşte în sufletele oamenilor, ca o trezire lăuntrică, la fel cum continuă să trăiască în corpul oamenilor sângele venit de la Adam şi Eva. În Hristos înviat trebuie să vedem un fel de paternitate primordială, un Adam spiritual care pătrunde în sufletul oamenilor când aceştia realizează acea trăire de care am vorbit şi îi face să ajungă la eul lor total, la ceea ce animă eul în mod just. Aşa cum există o corporalitate adamică în corpul fizic al oamenilor, tot aşa se revarsă ceea ce s-a ridicat din Mormântul de pe Golgota în sufletul celor care găsesc

drumul spre acesta. Aceasta este a doua revelaţie care s-a dat oamenilor, pentru ca ei să cunoască ceea ce s-a împlinit prin Misteriul de pe Golgota.

Dacă o dată cu cele zece porunci s-a dat oamenilor ceva care să-i conducă din afară, putem compara această conducere din afară cu ceea ce se întâmplă în cazul copilului când acesta încă nu a început să vorbească şi să gândească. Ceea ce realizează în copil mediul în care trăieşte acesta a făcut şi vechea lege ebraică în sânul umanităţii, care, atunci, într-un anumit fel, nu putea nici vorbi, nici gândi. Apoi, omenirea a învăţat să vorbească, cu alte cuvinte a învăţat ceva ce se poate compara cu deprinderea copilului de a vorbi: umanitatea a primit mesajul despre Misteriul de pe Golgota prin Evanghelii. Şi cum a trebuit ca oamenii să înţeleagă mai întâi Evangheliile, putem compara aceasta cu deprinderea vorbirii de către copil. Prin Evanghelii s-a apropiat de sufletul şi de inima oamenilor un fel de a înţelege Misteriul de pe Golgota, care a pătruns ca ceva viu în sentimentele şi simţirea lor, în acele forţe sufleteşti care se manifestă când lăsăm să acţioneze asupra noastră imaginile şi scenele evocatoare din Evanghelii datorate marilor pictori şi, de asemenea, când lăsăm să acţioneze asupra noastră imaginile tradiţionale în care sunt reprezentate Adoraţia păstorilor, Adoraţia magilor veniţi din Orient, Fuga în Egipt şi altele. Ceea ce a pătruns în lume în felul acesta, ceea ce oamenii au primit şi au lăsat să acţioneze asupra sufletului lor încă din acele timpuri vine în ultimă instanţă din Evanghelii, iar ei au ajuns la înţelegerea Misteriului de pe Golgota în mod asemănător cu învăţarea vorbirii.

Să ne îndreptăm acum spre a treia revelaţie care, în sensul celor arătate, se poate compara cu perioada când copilul începe să exprime conţinutul gândurilor sale în limbajul său propriu şi poate să dezvăluie în conştienţa sa ceea ce spune. Ne îndreptăm către acea revelaţie care urmează să ne aducă conţinutul deplin, conţinutul de gândire, conţinutul de spirit şi de suflet al Evangheliilor.

Căci Evangheliile nu au fost înţelese de oameni mai bine decât este înţeles de copil limbajul înainte de a învăţa să gândească. În perspectiva istoriei universale, oamenii trebuie să înveţe să gândească întregul conţinut de idei al Evangheliilor, cu ajutorul ştiinţei spirituale. Abia acum trebuie să lase să acţioneze asupra lor conţinutul profund spiritual al Evangheliilor. Fireşte, aceasta este în legătură şi cu un alt mare eveniment, a cărui apropiere omenirea o poate simţi şi care se va realiza înainte de scurgerea celui de al XX-lea secol. Este acel eveniment pe care îl putem evoca în sufletul nostru aproximativ în felul următor: Dacă ne referim, din nou, la Misteriul de pe Golgota, trebuie arătat că faptele petrecute atunci au relevat că ceea ce a înviat şi a ieşit din Mormântul de pe Golgota a rămas legat în continuare de Pământ, în aşa măsură încât poate cuprinde fiecare suflet omenesc în mod nemijlocit şi poate trezi, de asemenea, în fiecare suflet, eul la o treaptă superioară de existenţă. Hristos a devenit Spiritul Pământului şi putem spune aceasta dacă vorbim astfel despre Misteriul de pe Golgota. El a rămas, de atunci, Spirit al Pământului. Dar în timpul nostru se produce o transformare importantă a legăturii pe care Hristos o are cu umanitatea, legătură ce va fi asociată cu ceea ce dumneavoastră ştiţi deja, mai mult sau mai puţin, cu noua revelaţie a lui Hristos pentru oameni.

Această nouă revelaţie poate fi însă caracterizată şi altfel. Pentru aceasta trebuie să ţinem seama de ceea ce se întâmplă când omul trece prin poarta morţii: ceea ce trebuie spus acum este ceva ce până în prezent nu putea fi încă prezentat în cărţi.

Când omul a trecut prin poarta morţii şi a străbătut perioada în care are privirea retrospectivă asupra vieţii pământeşti, pe care a trăit-o până în clipa când ajunge să-şi lepede corpul eteric, când omul pătrunde în Kamaloka, atunci apar în faţa lui două figuri. În mod obişnuit, se menţionează numai una din cele două figuri, dar pentru a fi cât mai exacţi putem spune – şi ceea ce povestesc acum este pentru orice ocultist veritabil o

realitate: În faţa omului, înainte de a pătrunde în Kamaloka, apar două figuri. Fireşte, ceea ce spun acum este valabil numai pentru oamenii care aparţin Occidentului şi pentru toţi acei oameni care au avut în ultimul mileniu o legătură cu civilizaţia şi cultura occidentale. Aşadar, după moarte omul se găseşte în faţa a două figuri: una este Moise – omul îşi dă perfect de bine seama că Moise este acela care se află în faţa lui –, care îi prezintă Tablele Legii (în evul mediu se spunea „Moise cu legea cea aspră"), şi omul are absolut exact, până în străfundul sufletului său, conştienţa a cât de mult s-a abătut de la Lege. Cealaltă figură este aceea pe care noi o numim „Heruvimul cu spada de foc", care judecă în ce măsură ne-am abătut de la Lege. Aceasta este o experienţă pe care omul o are după moarte, şi în sensul ştiintei spirituale putem spune: Ceea ce apare în felul acesta în faţa omului, cele două figuri, Moise cu Legea şi Heruvimul cu sabia de foc, stabilesc, într-un anume sens, ceea ce putem numi „contul karmic".

Acest fapt va suferi în epoca noastră o modificare, şi chiar o modificare importantă, care se poate exprima astfel: Hristos devine în epoca noastră Domn al karmei pentru toţi oamenii care au trecut după moarte prin ceea ce am arătat mai înainte. Hristos preia sarcina de Judecător.

Să ne reprezentăm acest fapt cât mai exact. Ştim din concepţia despre lume a ştiintei spirituale că avem un cont karmic din timpul vieţii, că pentru anumite fapte care se găsesc înscrise în una din părţile registrului nostru karmic, pentru faptele inteligente, pentru toate faptele frumoase şi bune trebuie să primim o compensaţie karmică, dar totodată să plătim pentru toate faptele şi gândurile rele, urâte, neadevărate. Pe de o parte, este cazul ca omul să vieţuiască pentru sine şi în sine acest cont karmic în cursul existenţei sale ulterioare pe Pământ, iar pe de altă parte, mai este vorba şi de faptul ca el să obţină ce i se cuvine din împlinirea faptelor bune şi frumoase pe care le are în contul său,

sau să sufere pentru faptele sale rele pe care le are, de asemenea, înscrise în acel cont să le trăiască prin cele mai diverse acte ale sale. Nu este prestabilit în mod precis modul în care primim în existenţa următoare, să zicem, compensaţia pentru o faptă sau alta. Să presupunem că un om oarecare ar fi săvârşit o anumită faptă rea; el trebuie neapărat să facă o faptă bună pentru a compensa pe cea rea. Această faptă bună se poate realiza depunând un efort asemănător atât pentru o acţiune de care va beneficia un număr mai mic de oameni cât şi pentru o acţiune care va fi o binefacere pentru un număr mai mare de oameni. Faptul că în viitor contul nostru kamic va fi compensat astfel, adică se va situa într-o anumită ordine universală a viitorului, după ce vom fi găsit calea ce duce la Hristos, faptul că modul compensării noastre karmice va atrage cel mai mare ajutor uman pentru restul evoluţiei terestre, aceasta va fi grija celui care din epoca noastră devine Domn al karmei, va fi grija lui Hristos.
De această transmitere a funcţiei de judecător al faptelor oamenilor se leagă faptul că acum Hristos intervine în mod nemijlocit în destinul oamenilor. Nu într-un corp fizic, însă pentru acei oameni care vor dobândi din ce în ce mai mult capacitatea de a-L putea percepe Hristos va interveni în destinul omenirii terestre. În acest sens, putem spune, de exemplu, că sunt oameni care au acţionat într-un fel sau altul, care au făcut o faptă sau alta. Atunci, aceşti oameni se vor simţi îndemnaţi – şi în următoarele trei milenii de acum înainte vor fi din ce în ce mai mulţi asemenea oameni – să aibă dorinţa de a se distanţa de fapta lor. Căci ceva ca un fel de imagine stranie de vis le va apărea în faţă. În această imagine ca de vis vor vedea confuz ceva ce apare ca şi cum ar fi propria lor faptă, dar ei nu-şi vor aduce totuşi aminte să fi făcut aşa ceva. Însă aceia care nu s-au pregătit să ştie că va interveni aşa ceva în evoluţia omenirii vor considera toate acestea ca produsul unei fantezii sterpe sau ca o sminteală a unui suflet bolnav. Dar aceia care s-au pregătit îndeajuns, prin noua revelaţie, care pătrunde în omenire în epoca noastră prin ştiinţa spirituală, prin

această a treia revelaţie din ultimul ciclu al omenirii, vor şti că acestea sunt noi capacităţi care se dezvoltă, capacităţi prin care se poate privi în lumea spirituală. Ei vor şti că imaginea care le apare în faţa sufletului este ca o premoniţie a acelui fapt kamic ce urmează a se împlini cândva în viitor, fie în viaţa aceasta, fie în vieţi ulterioare, pentru a se produce o echilibrare a faptelor comise anterior. Pe scurt, oamenii vor dobândi, încetul cu încetul, capacitatea de a contempla, ca într-o imagine de vis, compensarea karmică, actul eompensator care urmează să se întâmple în viitor. Acest fapt ne arată deja cum încă din timpul nostru putem spune, aşa cum a spus Ioan Botezătorul pe malul Iordanului: „Schimbaţi-vă dispoziţia sufletească întrucât vin vremuri noi, când se vor trezi în oameni facultăţi noi"*.

* Matei cap. 3 v. 2: „Pocăiţi-vă că s-a apropiat împărăţia cerului." (Nota trad.)

Dar ceea ce am spus despre un nou mod de percepţie a karmei va mai apărea şi în cadrul umanităţii viitoare prin faptul că va fi văzută în diverse locuri figura eterică a lui Hristos, a adevăratului Hristos, aşa cum trăieşte în planul astral, cum nu se incamează într-un corp fizic, dar aşa cum va apărea pe Pământ, vizibil pentru facultăţile nou trezite ale oamenilor, ca Sfătuitor, ca Apărător al oamenilor care au nevoie de sfaturi, de ajutor sau mângâiere în singurătatea vieţii lor. Va veni o vreme când oamenii, să zicem, se vor simţi mâhniţi, chiar mizerabil, tulburaţi de cutare sau cutare fapt. Vor veni vremuri când va avea o importanţă şi o valoare tot mai mică faptul că un om ajută pe un altul, pentru că forţa individualităţii, viaţa individuală a omului va căpăta o importanţă tot mai mare. Din ce în ce mai rar un om îl va ajuta pe un altul, pătrunzând în sufletul lui, aşa cum era cazul în trecut. În schimb Marele Sfătuitor va apărea în diverse locuri sub forma sa eterică.

Cel mai bun sfat care ne poate fi dat pentru viitor este să ne fortificăm sufletul pentru a putea discerne din ce în ce mai mult, cu atât mai mult cu cât mergem în viitor, fie în actuala incarnare – ceea ce pentru tineri este în mod

sigur cazul – fie în incarnarea următoare, cu noile facultăţi dobândite de oameni, şi pentru a învăţa să recunoaştem pe Marele Sfătuitor, care devine totodată Judecător al karmei pentru omenirea timpurilor viitoare, pe Hristos în noua sa formă.

Pentru oamenii care se pregătesc deja pentru acest eveniment hristic al secolului al XX-lea nu va fi nici o deosebire dacă, atunci când acest eveniment hristic se va produce într-o mare măsură, ei se vor afla într-un corp fizic sau vor fi trecuţi prin poarta morţii. Căci şi aceia care au trecut prin poarta morţii, dacă s-au pregătit aici pe Pământ pentru evenimentul hristic, vor putea obţine chiar după moarte o înţelegere justă a evenimentului, precum şi o legătură corespunzătoare cu el, dar nu şi cei care au trecut neatenţi pe lângă acest al treilea mare mesaj adresat omenirii, pe lângă stiinţa spirituală. Căci pregătirea pentru evenimentul hristic trebuie să fie făcută aici, pe Pământ, în corpul fizic. Cei care trec prin poarta morţii fără să-şi fi îndreptat privirea spre ştiinţa spirituală în actuala incarnare vor fi nevoiţi să aştepte următoarea incarnare pentru a putea dobândi înţelegerea corectă a acestui eveniment hristic. De fapt, cine nu a auzit niciodată despre evenimentul hristic fiind în planul fizic, nu va putea dobândi înţelegerea acestuia nici între moarte şi o nouă naştere şi va trebui să aştepte până va reveni pe plan fizic, pentru a se pregăti în acest sens.

Entitatea umană se găseşte, aşadar, indiferent de momentul morţii în actuala incarnare, în faţa marelui eveniment descris, în faţa trecerii lui Hristos la rolul său de Judecător, în faţa posibilităţii ca el să intervină în corpul său eteric din planul astral direct în evoluţia omenirii, să apară vizibil printre oameni într-un loc sau altul.

Dar particularitatea evoluţiei umane constă în aceea că vechile aptitudini ale omului care nu sunt prea strâns legate de evoluţia spirituală îşi pierd din ce în ce mai mult importanta. Dacă aruncăm o privire de ansamblu

asupra evoluţiei umane după catastrofa atlanteană, putem spune: Dintre marile diferenţieri care s-au pregătit încă în perioada atlanteană au supravieţuit până în prezent deosebirile pe care le considerăm diferenţieri rasiale, şi într-un anumit sens putem chiar vorbi de o străveche rasă indiană, de o străveche rasă persană, de o rasă egipteană, de una greco-romană, şi chiar şi acum, în timpul nostru, putem vorbi de un fel de a cincea rasă. Dar în prezent deja conceptul de rasă aplicat mersului evoluţiei umane încetează de a mai avea un sens. În a şasea epocă culturală, care va urma după a noastră, lucrurile nu se vor mai desfăşura ca în trecut, în sensul răspândirii culturii cu precădere dintr-un anumit centru, ci important este ca teosofia să se răspândească printre oameni, şi pentru aceasta trebuie – aşa cum a fost la originea sa, atunci când lumea a avut o conştienţă obscură despre necesitatea unor mişcări teosofice – ca ea să fie o învăţătură care să nu stabilească diferenţieri între rase, naţiurii şi sexe. Dintre toate rasele, numai acelea vor ajunge până în etapa a şasea care au primit ştiinţa spirituală şi care vor întemeia pe întregul Pământ cea de a şasea epocă culturală, epocă care nu va mai avea la bază conceptul de rasă, pentru care conceptul de rasă nu va mai avea, în consecinţă, nici o semnificaţie. Pe scurt, ceea ce în lumea iluziei, a mayei, a spaţiului exterior are importanţă va dispărea atunci. Acestea sunt lucrurile pe care trebuie să ne deprindem a le înţelege treptat, în timp ce continuăm să evoluăm cu mişcarea ştiinţei spirituale. Este ceea ce nu s-a înţeles la început. Aşa se explică de ce lucrarea, de altfel meritorie, a lui Olcott, *Catehismul budist*, ne face să credem, când o citim, că rasele vor continua să se dezvolte şi să avanseze ca nişte roţi. Dar asemenea concepte îşi pierd importanţa pentru epoca ce urmează şi trebuie să ne fie foarte clar că stadiile de început ale mişcării teosofice sunt depăşite şi că pentru epoca a şasea culturală nu se mai poate atribui conceptului de rasă un conţinut real.

Aşadar, tot ce este limitat în spaţiu îşi pierde importanta. De aceea, cel care înţelege sensul integral al evoluţiei

umane poate pricepe şi faptul că apariţia lui Hristos, aşa cum se va produce în următoarele trei milenii, nu poate fi concepută ca mărginită în spaţiu; Hristos nu va fi limitat la un corp localizat în spaţiu şi care, prin aceasta, ar trebui să fie legat de un anumit teritoriu. Chiar dacă mijloacele de comunicaţie se vor perfecţiona neînchipuit de mult, iar cineva ar avea nevoie de ajutor undeva, să zicem în America de Sud, iar Hristos ar fi în Europa, limitat la un corp fizic, el ar trebui, în cazul cel mai bun, să zboare cu un balon spre America de Sud, dacă ajutorul ar fi cerut de acolo. Oricât ne-am imagina că ar putea creşte viteza, indiferent prin ce mijloace, pentru a înfrânge spaţiul, ceea ce Hristos are de îndeplinit, la revenirea lui pe Pământ, pentru a da ajutor oamenilor, nu se va putea limita niciodată la posibilităţile pe care le are o entitate incarnată într-un corp fizic. Nu va fi suficientă nici prezenia lui Hristos, la un moment dat, într-un loc anume. El va putea da ajutor în acelaşi timp în mai multe locuri. Întrucât o entitate spirituală nu este dependentă de ordinea spaţială, atunci acela pe care Hristos îl va putea ajuta, prin prezenţa sa imediată, va putea primi acest ajutor, chiar dacă se află la un capăt la Pământului, în acelaşi timp cu un altul, care este la celălalt capăt al Pământului. Noua venire a lui Hristos nu este legată nici de o limitare în spaţiu, nici de un corp fizic, carnal. Numai cine nu înţelege nimic din progresul pe care îl parcurge omenirea în drumul spre spiritualitate sau din ceea ce transformă toate evenimentele importante, treptat, în realităţi spirituale, numai acela poate susţine, referindu-se la entitatea lui Hristos, că aceasta ar mai putea fi legată de un corp fizic.

Am văzut în felul acesta cum stau lucrurile faţă de cea de a treia revelaţie şi cum trebuie să se prezinte, în acestă a treia revelaţie, ceea ce apare de pe acum ca fiind necesar pentru explicarea Evangheliilor. Evanghelia este limbajul, iar ştiinţa spirituală, în relaţia sa cu Evangheliile, este conţinutul de gânduri al acestora. Aşa cum limbajul este în raport cu aparţiia unei depline conştienţe, la copil, la fel şi Evangheliile, aşa cum au fost

propovăduite, sunt legate de acea mare revelaţie care vine direct din lumea spirituală şi de ceea ce ştiinţa spirituală trebuie să devină pentru omenire.

Trebuie să devenim conştienţi de faptul că avem o anumită misiune, datoria de a sesiza, atunci când resimţim mai întâi din inconştientul sufletului, apoi din ce în ce mai clar, apartenenţa noastră la antroposofie. Trebuie să privim aceasta, oarecum, ca o distincţie ce ni se oferă din partea spiritului universal, ca un har din partea spiritelor conducătoare şi creatoare ale Universului, când inima ne îndeamnă astăzi spre această nouă vestire, a treia după revelaţia de pe Sinai şi de pe malul Iordanului. Sarcina acestei noi revelaţii este de a ne permite să cunoaştem omul integral, de a ne arăta din ce în ce mai temeinic că ceea ce conştientizează omul este mai întâi învăluit de alte elemente ale fiinţei care fac parte din natura umană, care îşi au importanţa lor în ansamblul vieţii umane. Şi este necesar ca prietenii noştri să înveţe să cunoască, din cele mai diferite puncte de vedere, care sunt elementele care constituie entitatea umană.

Astăzi, pornind de la structura lăuntrică a omului, vom vorbi puţin despre entitatea omului. În această privinţă, prietenii noştri ştiu, mai întâi că, plecând de la eu, de la nucleul central propriu-zis al entităţii umane, găsim ca fiind cel mai apropiat înveliş ceea ce am numit, în mod mai mult sau mai puţin abstract, corpul astral. Continuând către periferie, găsim corpul eteric şi, în continuare, mai departe, spre exterior, corpul fizic. Putem însă, dacă privim viaţa reală, să vorbim şi altfel despre aceste învelişuri ale omului. Şi astăzi vom extrage direct din viaţă ceea ce în mod firesc nu se poate recunoaşte decât prin reprezentări date de ocultism, dar care pot fi înţelese printr-o observare corectă şi reală a vieţii.

Multe persoane orgolioase şi arogante, din cauza concepţiei lor ştiinţifice despre lume, spun astăzi:

Timpurile când oamenii erau credincioşi au trecut de mult, credinţa corespunde stadiului de copilărie a omenirii, astăzi omenirea s-a ridicat la nivelul ştiinţei, astăzi totul trebuie înţeles, nu mai este permis să credem.

Ei bine, totul ar putea să sune acceptabil, dar, în realitate, nu este totuşi un semn de inteligenţă, căci în legătură cu aceste lucruri ar trebui să punem multe alte întrebări, în afara faptului de a şti dacă în cursul evoluţiei, eventual în prezent, cunoaşterea a ajuns la oameni prin ştiinţa exterioară. Trebuie să mai punem şi alte întrebări: Înseamnă oare ceva pentru omenire faptul de credinţă ca atare? Nu ţine oare, în general, chiar de natura umană faptul de a crede? Evident, s-ar putea întâmpla ca oamenii, în anumite împrejurări, să vrea să renunţe la credintă, să o respingă complet. Dar aşa cum oamenii pot să tune şi să fulgere uneori împotriva stării lor de sănătate exterioară fără să se întâmple ceva imediat, tot aşa de bine s-ar putea să fie aşa: oamenii îşi pot considera credinţa nimicită alături de alte bunuri ale părinţilor lor, dar aceasta ar fi exact ca şi cum ei s-ar dezlăntui un timp împotriva sănătăţii lor, irosindu-si vechile forţe. Dacă omul îşi aşază credinţa alături de bunurile care au supravieţuit părinţilor săi, atunci în ceea ce priveşte forţele vitale ale sufletului el consumă şi se hrăneşte, totuşi, din vechile bunuri ale credinţei pe care le-a moştenit o dată cu tradiţiile. Nu depinde, în nici un caz, de om ca el să-şi lepede credinţa sau nu, deoarece credinţa reprezintă o multitudine de forţe care aparţin de forţele vitale ale sufletului său. Nu are nici o importanţă dacă noi vrem să credem sau nu, ci este vorba că trebuie să deţinem forţele pe care le exprimă cuvântul „credinţă" ca forţe vitale ale sufletului, altfel sufletul se usucă, se izolează, devine arid, pustiu, dacă nu mai poate crede în nimic.

Au existat, de altfel, şi oameni care fără a avea cunoştinţe de ştiinţe naturale au fost mult mai înţelepii decât cei care astăzi se fac purtători de cuvânt ai

concepţiilor ştiinţifice despre lume. Ei nu au spus: „Eu cred ceea ce nu ştiu" ci, „Eu cred cu atât mai mult ceea ce ştiu". Cunoaşterea este, de fapt, numai baza credinţei. Noi trebuie să cunoaştem pentru a ne putea înălţa din ce în ce mai mult spre forţele de credinţă ale sufletului uman. Trebuie să avem în suflet forţa care să poată privi spre o lume suprasensibilă, care să orienteze toate gândurile şi reprezentările noastre spre o lume suprasensibilă. Dacă nu avem aceste forţe, care, de fapt, sunt incluse în cuvântul „credinţă", atunci ceva rămâne pustiu în noi, devenim sterpi, ne uscăm aşa cum se usucă o frunză, toamna. Lumea se poate mişca un timp, dar apoi nu mai poate merge. Şi dacă lumea şi-ar pierde cu adevărat credinţa, ar vedea în mod sigur, în deceniile unnătoare, ce înseamnă aceasta pentru evoluţia sa. Dacă şi-ar pierde aceste forţe ale credinţei, oamenii ar trece prin lume fără ca nimeni să mai ştie ce trebuie să facă pentru sine, pentru a-şi găsi un rost corect în viaţă, pentru că nimeni nu se va putea afirma în lume, va fi cuprins de frică, de supărări şi anxietate faţă de cutare şi cutare lucru. Pe scurt, acea viaţă care trebuie să izvorască plină de prospeţime în sufletul nostru nu ne poate fi dată decât prin forţele credinţei.

Lucrurile stau aşa deoarece în profunzimile ascunse ale fiinţei noastre, mai întâi neperceptibil pentru conştienţa exterioară, se află ceva în stare de odihnă, în care este cuibărit eul nostru adevărat, şi acest ceva în care se odihneşte eul nostru se impune de îndată ce noi nu îl animăm. Acesta este ceea ce putem numi învelişul uman în care sunt vii forţele credinţei, ceea ce putem numi sufletul credintei sau, în ce mă priveşte, *corpul credinţei*. Este acelaşi lucru cu ceea ce, până acum, am numit în mod mai degrabă abstract corpul astral. Forţele credinţei sunt cele mai importante forţe ale corpului astral şi, la fel cum expresia „corp astral" este corectă, la fel este corectă şi expresia „corp al credinţei".

Al doilea element care trebuie să existe în străfundurile ascunse ale fiinţei umane ca forţe este ceea ce se

exprimă prin cuvântul „iubire". Iubirea nu este doar ceva ce uneşte pe oameni prin legături corespunzătoare, ci este ceva de care fiecare om în parte are nevoie. Omul care nu poate dezvolta forţa de iubire se ofileşte şi se pustieşte în propria-i fiinţă. Să ne reprezentăm un om care ar fi într-adevăr atât de plin de egoism, încât nu poate iubi nimic. De fapt – deşi asemenea oameni există numai până la un anumit grad şi deci pot fi totuşi văzuţi – este foarte trist să observăm astfel de persoane care nu pot iubi, care îşi duc viaţa într-o incarnare oarecare fâră a aprinde în ei acea căldură vie care nu se poate produce decât atunci când suntem în stare să iubim ceva, indiferent ce, în lume. A vedea asemenea fiinţe care prin ariditatea şi sărăcia sufletului lor trec prin lume fără a iubi are în sine ceva foarte trist, căci forţa de iubire este o forţă vitală, care trezeşte şi menţine lucid şi viu ceva ce se află şi mai adânc în fiinţa noastră, este o forţă şi mai profundă decât însăşi credinţa.

Şi aşa cum suntem cuibăriţi într-un corp de credinţe pe care, din alte puncte de vedere, îl numim şi corp astral, la fel stăm cuibăriţi într-un *corp de iubire*, pe care, din alte puncte de vedere, ne-am deprins să-l numim corp eteric sau corpul vieţii, în cadrul ştiinţei spirituale. Căci forţele care la început acţioneză asupra noastră venind din adâncul fiinţei, din corpul eteric, sunt forţele care se exprimă prin aceea că omul poate iubi, poate iubi în toate etapele existenţei sale. Dacă omul îşi îndepărtează, într-un fel sau altul, complet din fiinţa sa forţa de iubire – de fapt acest lucru nu îl poate face nici cel mai egoist om, deoarece aceasta ţine, slavă Domnului, chiar de aspiraţiile sale egoiste de a putea iubi ceva – începe adeseori, devenind un adevăra avar, să iubească banii, înlocuind măcar forţa de iubire binefăcătoare cu o forţă de iubire născută din egoismul cel mai funciar. Dacă nici o urmă de iubire nu ar mai fi în acel om, atunci acel înveliş care este întreţinut de forţele de iubire s-ar atrofia complet, iar el ar urma în mod sigur să moară, din lipsa capacităţii sale de a iubi. El ar urma să moară în mod real, fizic, din pricina golului de iubire. Atrofierea forţelor

de iubire este chiar atrofierea forţelor corpului eteric, căci corpul eteric este totodată şi corpul iubirii.

Avem, aşadar, în punctul central al fiinţei umane, în nucleul fiinţei umane, eul. Am împrejmuit acest eu mai întâi cu învelişul său cel mai apropiat, format din corpul credinţei, iar acesta, la rândul său, a fost înconjurat mai departe de corpul iubirii.

Dacă mergem mai departe, ajungem la o altă categorie de forţe de care avem nevoie în viaţă. Dacă nu am deţine aceste forţe, aceasta s-ar exprima într-un mod foarte semnificativ în însăşi structura noastră exterioară. Ceea ce ne trebuie în viaţă ca forţe eminamente dătătoare de viaţă, în sensul cel mai înalt al cuvântului, sunt forţele speranţei, ale încrederii în viitor. Fără speranţă omul nu poate să facă nici un pas în viaţă, în măsura în care aceasta aparţine lumii fizice. Omul vine de multe ori cu scuze chiar stranii, când nu vrea să recunoască faptul că într-o anumită privinţă este necesar pentru el să ştie ce se petrece în viaţa dintre moarte şi naştere. EI spune: Ce nevoie avem să mai ştim şi aceste lucruri, noi nu ştim deocamdată nici ce se va întâmpla mâine dimineaţă cu noi, la ce bun să aflăm acum ce se întâmplă între moarte şi naştere?

Dar oare nu ştim chiar nimic din ce va fi în ziua următoare? Într-adevăr, noi nu ştim dacă mâine se va întâmpla ceva important pentru detaliile vieţii noastre suprasensibile, mai direct spus, nu ştim dacă, fizic vorbind, vom mai fi mâine în viaţă. Dar ceva ştim totuşi: cât timp suntem, fizic vorbind, în viaţă, ştim cu siguranţă că mâine va fi dimineaţă, amiază, seară, exact ca şi astăzi. Şi dacă, fiind, să zicem, tâmplar, am lucrat astăzi o masă, ea va exista şi în ziua următoare, şi dacă astăzi, fiind cizmar, am făcut ghete, mâine cineva le va putea încălţa, şi dacă am semănat ceva, ştim că la anul sământa va rodi. Noi ştim exact ceea ce trebuie să ştim despre viitor. Dacă evenimentele din viitor nu s-ar petrece într-un mod ritmic şi în mod previzibil, viaţa în lumea noastră

fizică nu ar fi posibilă. Ar mai face astăzi tâmplarul o masă, dacă nu ar fi sigur că aceasta nu se va pulveriza în timpul nopţii, s-ar mai semăna plante dacă nu am avea habar ce vor deveni la anul? Iată, tocmai pentru viaţa noastră fizică avem nevoie de speranţă, căci numai speranţa ne menţine viaţa fizică sigură şi coerentă.

Nimic nu se poate întreprinde în planul fizic, exterior, fără speranţă. De aceea şi forţele speranţei sunt legate cu ultimul înveliş al fiinţei umane, respectiv cu corpul fizic. Ceea ce reprezintă forţele credinţei pentru corpul astral, forţele iubirii pentru corpul eteric, sunt forţele speranţei pentru corpul fizic. Din această cauză, un om care nu poate spera, un om care ar fi cuprins de disperare faţă de ceea ce presupune că aduce viitorul ar trece prin viaţă, prin lume marcat de aceasta chiar în corpul fizic. Nimic nu se exprimă mai exact prin ridurile adânci ale feţei şi prin devitalizarea corpului fizic decât lipsa de speranţă. Se poate chiar spune: Nucleul central al fiinţei noastre este învăluit de corpul astral sau corpul credinţei, de corpul eteric sau al iubirii şi de corpul speranţei sau corpul fizic. Nu putem înţelege adevărata semnificaţie a corpului fizic decât ţinând seama de ceea ce este el cu adevărat: el nu are forţe fizice exterioare de atracţie sau de respingere – aceasta este doar o concepţie materialistă –, ci are ceea ce în concepţia noastră cunoaştem ca fiind forţe ale speranţei. Aceasta este în realitate ceea ce există în corpul nostru fizic. Speranţa clădeşte corpul fizic, nu forţele de atracţie sau de respingere. Tocmai în această privinţă putem să recunoaştem că noua revelaţie, revelaţia ştiinţei spirituale, ne dă aspectul corect al lucrurilor.

Ce ne dă această ştiinţă spirituală? Prin aceea că ne face cunoscută atotcuprinzătoarea lege a karmei, legea vieţilor succesive pe Pământ, ea ne insuflă speranţă în ce priveşte spiritul, tot atât cât conştientizarea faptului că mâine soarele va răsări din nou, că seminţele vor rodi; toate acestea ne înzestrează cu speranţă pe plan fizic. Ea ne arată că ceea ce mai poate fi văzut de noi în planul

fizic ca tendinţă spre distrugere, spre pulverizare, când trecem prin poarta morţii, dacă înţelegem karma, înţelegem că acest corp fizic va fi din nou construit într-o nouă viaţă de forţele care ne străbat ca forţe ale speranţei. Ştiinţa spirituală înzestrează omenirea cu cele mai puternice forţe de speranţă.

Dacă oamenii ar respinge ştiinţa spirituală ca noua revelaţie a timpului nostru, ei vor reveni, fireşte, într-o nouă viaţă viitoare pe Pământ. Căci viaţa nu încetează prin faptul că oamenii nu cunosc nimic despre legile care o conduc. Oamenii s-ar reincarna în continuare, dar în aceste reincarnări umane s-ar întâmpla multe lucruri ciudate. Şi s-ar întâmpla, într-adevăr, ca în mod treptat oamenii să devină un neam cu corpuri complet zbârcite şi ofilite, care în final ar avea trupuri atât de neputincioase aici, pe Pământ, încât nu ar mai putea face nimic. Pe scurt, asupra oamenilor se va abate, în viitoarele incarnări, un fel de atrofiere şi secătuire, dacă acea speranţă puternică care ne vine din siguranţa cunoaşterii, siguranţa pe care o dobândim prin legea karmei şi prin legea vieţilor pământeşti succesive nu ar însufleţi conştienţa – şi prin ea profunzimile ascunse ale fiinţei umane, până la nivelul corpului fizic. Omenirea are deja tendinţa să producă trupuri atrofiate şi neputincioase, care, în viitor, vor deveni tot mai rahitice, până la nivelul sistemului osos. Noua revelaţie va aduce măduvă în oase forţa vitală în nervi şi aceasta nu va avea numai valoarea unei teorii, ci vor fi realmente forţe vitale, şi înainte de toate forţe ale speranţei.

Credintă, dragoste, speranţă sunt cele trei niveluri ale fiinţei umane de care depind în întregime viaţa şi sănătatea noastră, fără de care omul nu poate exista. Şi după cum un atelier nu poate funcţiona pe întuneric, dacă nu este luminat, la fel şi fiinţa umană, cu natura sa compusă din cele patru elemente, nu poate dura dacă cele trei învelişuri nu sunt pătrunse, iluminate şi fortificate de credinţă, iubire şi speranţă, de forţele fundamentale ale corpului astral, ale corpului eteric şi

ale corpului fizic pe care le avem. Să luăm cazul referitor la felul şi modul în care se prezintă în lume noua revelaţie care impregnează vechiul limbaj cu un nou conţinut de idei. Oare nu urcă din revelaţia adusă de Evanghelii cele trei cuvinte minunate, credinţă, iubire, sperantă, ce răsună, ca să spunem aşa, de-a lungul timpurilor ca nişte cuvinte ale înţelepciunii? Dar noi nu înţelegem acum întreaga lor legătură cu viaţa oamenilor, atât de puţin o înţelegem, încât numai în unele locuri se respectă ordinea succesiunii lor: credinţă, iubire, speranţă, deoarece aceasta este ordinea corectă, dar conţinutul lor de idei a fost atât de puţin înţeles, încât adeseori se spune: credinţă, sperantă, dragoste – ceea ce este fals, pentru că nu se poate spune corp astral, corp fizic, corp eteric, dacă vrem să le enumerăm în ordinea lor. Înseamnă că provocăm întrutcâtva aceleaşi dezordini ca şi copilul când nu stăpâneşte conţinutul de idei al vorbirii şi face confuzii în limbajul său, amestecând ordinea cuvintelor.

Aceeaşi situaţie o găsim în legătură cu tot ceea ce priveşte a doua revelaţie, totul este pătruns, infiltrat cu un conţinut de idei. Pentru aceasta ne-am străduit, de exemplu, în explicarea Evangheliilor. Mai întâi, ce au fost Evangheliile până în prezent? Ceva ce putea fortifica oamenii, să-i pătrundă cu sentimente mari şi puternice, ceva ce putea da omenirii o înţelegere afectivă, plină de sensibilitate a Misteriului de pe Golgota. Dar să luăm în considerare faptul că abia acum am început propriu-zis să gândim asupra Evangheliilor. Dar când am început să gândim am găsit imediat contradicţii şi abia ştiinţa spirituală va arăta cum pot fi explicate aceste contradicţii. În felul acesta, ceea ce s-a dat omenirii prin Evanghelii, ca un limbaj venit din lumi suprasensibile, abia acum va fi lăsat să acţioneze ca un continut de idei asupra sufletelor. Prin aceasta am focalizat atenţia asupra lucrului cel mai important şi esenţial pentru timpul nostru, asupra noii veniri a lui Hristos în corp eteric, căci din cauza întregului aspect al timpului nostru această nouă venire nu mai trebuie să fie legată de un

corp fizic. Am arătat de asemenea că Hristos apare pe Pământ ca Judecător, ca un Hristos biruitor, în contrast oarecum cu acel Hristos suferind pe Golgota, ca Domn al karmei, presimtit deja de cei care l-au reprezentat pe Hristos la Judecata de Apoi. Pictat sau descris în imagini se prezintă oamenilor ceva ce va veni la un moment dat. În realitate, este ceva care începe din secolul al XX-lea şi va continua până la sfârşitul Pământului. Judecata începe deja din secolul nostru, cu alte cuvinte, de acum începe noua ordine a karmei. Am văzut, apoi, cât de important este pentru timpul nostru ca această revelaţie să fie dată omenirii, astfel încât înseşi forţe cum sunt credinţa, iubirea, speranţa să poată fi preţuite cum se cuvine.

Fie ca cei care nu pot crede niciodată decât în ce este material să înceapă să facă, la rândul lor, ceea ce mulţi oameni fac astăzi în legătură cu evenimentele din Palestina. Când Ioan Botezătorul a grăit: Schimbaţi-vă pornirile sufleteşti, căci împărăţia cerurilor s-a apropiat, primiţi eul uman care nu mai are nevoie să se înstrăineze pentru a intra în lumea spirituală, prin aceasta s-a spus clar şi răspicat despre ce este vorba, că a venit vremea, o dată cu evenimentele din Palestina, când suprasensibilul îşi poate arunca lumina în eul omului, astfel încât cerurile au coborât până la eul uman; în timp ce altădată eul trebuia să se cufunde în inconştient pentru a urca la ceruri, cei care dau o interpretare materialistă tuturor lucrurilor spun: Sigur, Hristos s-a bazat pe slăbiciunile şi defectele oamenilor, pe prejudecăţile lor şi a anunţat, cum spuneau cei creduli din timpul său, că va veni o împărăţie de o mie de ani sau va veni o mare catastrofă asupra Pământului. Dar, cum se vede, nu s-a întâmplat nimic.

Catastrofa a avut loc totuşi cu adevărat, dar a fost sesizată numai pe plan spiritual. Creduli, superstiţioşi sunt cei care cred că Hristos ar fi anunţat o coborâre din nori în sensul literal al cuvântului, cei care nu sunt decât interpreţi materialişti a ceea ce Hristos a vrut să spună. Şi astăzi mai pot exista oameni care interpretează în sens

materialist ceea ce ar trebui înţeles de fapt în spirit şi care, dacă evenimentul nu s-a petrecut pe plan material, cred despre acesta exact cum s-a gândit despre evenimentele înfăptuirii împărăţiei milenare. Mulţi oameni privesc astăzi cu compătimire Evenimentul hristic şi spun: Da, Hristos, în această privinţă, a fost marcat de credinţa din timpul său, el credea într-o apropiată venire a unei împărăţii cereşti pe Pământ. Aceşti oameni consideră că a fost o slăbiciune a lui Hristos, şi apoi – spun chiar marii teologi – se vede că împărăţia cerurilor nu a coborât totuşi pe Pământ.

Este posibil ca oamenii să întâmpine chiar şi noua revelaţie în aşa fel, încât si atunci când noile facultăţi umane îşi vor fi dobândit întreaga lor dezvoltare să spună: Da, nu s-a întâmplat nimic din tot ce aţi anunţat! Nici nu vor bănui că, de fapt, totul s-a şi înfăptuit, doar că ei nu văd nimic. Aceasta se va repeta. Antroposofia, aşa cum este, trebuie să adune laolaltă un mare număr de oameni, până va veni vremea să se împlinească ceea ce au spus cei care cunosc sensul adevărat al apariţiei încă din secolul nostru a noii revelaţii şi a unor fapte noi suprasensibile care vor interveni în evoluţia omenirii, desfăşurând-se mai întâi în acelaşi mod, apoi devenind din ce în ce mai importante de-a lungul celor trei milenii următoare, până când, din nou, fapte de mari proporţii ale unei noi revelaţii vor avea loc în omenire.

Dar despre toate acestea vom vorbi mâine.

CREDINŢĂ, IUBIRE, SPERANŢĂ – TREI TREPTE ALE VIEŢII UMANE

A doua conferinţă

Nürnberg, 3 decembrie 1911

Am încercat ieri să ne facem o idee despre cât de importantă devine intervenţia în întreaga viaţă a omului a ceea ce putem spune că este revelaţia suprasensibilă a timpului nostru. Am atras atenţia asupra faptului că în ultimul ciclu al omenirii această revelaţie trebuie considerată ca fiind a treia şi să o plasăm, într-un anumit

fel, pe aceeaşi linie cu revelaţia de pe muntele Sinai şi cu revelaţia din timpul când s-a desfăşurat Misteriul de pe Golgota.

Această caracteristică a timpului nostru trebuie să ne determine, ca antroposofi, să ne ridicăm din ce în ce mai mult la înţelegerea faptului că în evoluţia sa omenirea ar rata ceva esenţial dacă ar intentiona să stea departe de această revelaţie prezentă şi viitoare. Fără îndoială, este sigur că la început viaţa exterioară s-ar scurge într-un anumit fel, chiar dacă această revelaţie ar fi privită ca o himeră, dar tot atât de sigur este faptul că, într-o anumită privintă, unii oameni nu ar remarca la început urmările nefaste pe care le-ar avea asupra lor ignoranţa pentru tot ce am arătat aici; dar antroposofilor trebuie să le fie foarte clar faptul că sufletele care se găsesc astăzi incarnate în corpuri umane, indiferent ce îşi însuşesc acum, merg spre un viitor bine stabilit. Şi ceea ce am să vă spun se referă la toate sufletele, căci acest lucru ţine de transformarea care are loc în prezent, în timpurile noastre.

Sufletele care sunt în prezent incarnate nu au străbătut, de fapt, decât de puţin timp stadiile prin care omul ajunge la un fel de constienţă reală a eului. Această conştientă a fost pregătită, fireşte, în cursul evoluţiei şi încă din vechea perioadă atlanteană. Dar pentru oamenii care au existat în acele timpuri, pentru cei care au trăit până în momentul Misteriului de pe Golgota, care au anunţat marea transformare, conştienţa eului a fost permanent, zi de zi, înlocuită cu un fel de conştienţă pe care omul actual nu o mai cunoaşte cu adevărat. În prezent, omul deosebeşte în general numai starea obişnuită de veghe, între trezire şi adormire, şi starea de somn, când conştienta este în întregime obscură. În orice caz, între aceste două stări omul mai cunoaşte astăzi şi o stare intermediară, pe care o numim stare de vis. Dar omul contemporan ştie că visele sunt pentru noi ceva ce trebuie să considerăm ca un fel de stare de excepţie. Este adevărat că în adâncurile sufletului se desfăşoară

anumite procese care ajung la nivelul conştienţei prin imaginile de vis, dar acestea ajung extrem de confuze în viaţa de vis normală, astfel că omul cu greu va fi capabil să interpreteze corect ceea ce, în această viaţă de vis, se referă la procese suprasensibile profunde din viaţa sa, din viaţa sa sufletească.

Pentru a putea face mai uşor o caracterizare a acelei stări intermediare, despre care am vorbit, să luăm un fapt din acest domeniu, pe care vechea umanitate îl cunoştea de altfel, cazul obişnuit al unui vis care a provocat unui specialist mai nou în ştiinţa viselor [36] multă bătaie de cap, deoarece nu l-a putut explica decât în mod, s-ar putea spune, artificial, într-o manieră materialistă. Un vis cât se poate de semnificativ! Este, aşadar, vorba de un vis preluat din domeniul ştiinţei viselor care, aşa cum am atras atenţia şi în răspunsurile la întrebări [37], există astăzi exact ca fizica sau chimia, deşi este admisă şi înţeleasă de prea puţini oameni. Se găseşte acolo consemnat următorul vis. ÎI putem menţiona aici deoarece este într-adevăr un vis semnificativ. Aş putea foarte uşor să amintesc şi alte vise asemănătoare, care nu sunt însă luate din literatură, dar prefer să mă ocup de acesta tocmai pentru că el a provocat în literatura actuală, care nu poate pătrunde uşor în asemenea lucruri, anumite neajunsuri. Cazul este următorul.

Un cuplu de părinţi îşi iubeşte cu multă duioşie fiul. Acesta creşte fericit, spre marea lor bucurie. Într-o zi, însă, copilul se îmbolnăveşte. În câteva ore starea lui se agravează foarte mult şi după o zi băiatul trece prin poarta morţii. Aşadar, cu totul pe neaşteptate, în viaţa părinţilor intevine brusca dispariţie a fiului lor. Fiul însuşi este smuls dintr-o viaţă plină de speranţe. Bineînţeles, părinţii poartă doliu după fiul lor. În lunile care au urmat după moarte, atât tatălui cât si mamei li se arată în vis unele lucruri care le amintesc de fiul lor. Apoi, la un moment dat, după ce trecuseră mai multe luni, într-o noapte, atât mama cât şi tatăl au acelaşi vis,

exact acelaşi vis, un vis în care le apare fml mort şi acesta le spune că a fost înmormântat de viu, că în realitate el fusese doar aparent mort şi ei, părinţii, nu au decât să verifice şi vor putea să se convingă că acesta este adevărul.

Părinţii şi-au povestit unul altuia ce visaseră în noaptea aceea. Au hotărât să se adreseze imediat autorităţilor, cu rugămintea de a li se îngădui să procedeze la deshumarea fiului. Dar aşa cum se întâmplă şi în societatea noastră modernă – autorităţile de azi nu iau în seamă asemenea lucruri –, cererea a fost respinsă. Părinţii au continuat să poarte doliu după fiul lor. Specialistul în tălmăcirea viselor de care am amintit mai sus, care a înregistrat acest vis şi care nu îl putea interpreta decât într-o manieră materialistă, se găsea el însuşi într-o mare dificultate. Sigur, este foarte uşor să se spună: Ei bine, totul este foarte clar, este de la sine înieles. Aceşti părinti se gândeau tot timpul la copilul lor şi atunci de ce nu ar fi putut să-si viseze fiul. Dar ceva îi dădea specialistului bătaie de cap, şi anume faptul că ambii părinţi au visat în aceeaşi noapte acelaşi vis. Specialistul vine cu o explicaţie foarte ciudată şi oricine ar auzi-o ar simţi cât de artificială este aceasta. El spune: Nu este posibil decât să presupunem că numai unul din părinii a avut acest vis, s-a trezit, iar celălalt, care nu visase nimic, auzindu-l, are impresia că şi el a visat la fel. Această explicaţie este, desigur, foarte semnificativă pentru constienţa noastră actuală, dar nu este foarte perspicace. Eu am subliniat în mod expres că pentru cel care este expert în domeniul viselor nu este nici o noutate faptul ca acelaşi vis să fie concomitent avut de mai multe persoane.

Aş dori acum să ne apropiem de aceste experienţe de vis din punctul de vedere al ştiinţei spirituale. Ştim, fără îndoială, din rezultatele obţinute de cercetările ştiinţei spirituale că omul, când păşeşte prin poarta morţii, continuă să existe ca individualitate în lumea suprasensibilă, apoi că toate lucrurile şi fiinţele au, în

lume, un anumit raport între ele, că o legătură cu cei decedaţi se realizează prin faptul că oamenii rămaşi pe Pământ, în planul fizic, îşi îndreaptă cu mare intensitate gândurile de iubire spre cei morii. Nici nu se poate pune problema ca cei rămaşi aici, în planul fizic, să nu mai aibă nici o legătură cu cei care sunt plecaţi şi se află în lumea suprasensibilă – noi le trimitem, într-un fel sau altul, gânduri, şi chiar atunci când nu o facem, legătura se menţine numai dacă câteodată gândul se îndreaptă către ei –, ci este vorba de faptul că, dată fiind organizarea actuală a omenirii, cel care trăieşte în plan fizic nu poate introduce în conştienţa stării de veghe o cunoaştere a acestor legături. Chiar dacă nu ştie aceste lucruri, omul nu trebuie să creadă că legăturile mentionate nu există. Ar fi o concluzie foarte superficială. Ar fi ca şi cum cei prezenţi acum, în această sală, şi care nu văd Nürnbergul ar demonstra cu uşurinta că Nürnbergul nu există. Trebuie să fim, aşadar, lămuriţi asupra faptului că datorită felului în care este alcătuită fiinţa umană în prezent omul nu ştie nimic despre legătura pe care o are cu cei morţi, dar această legătură există. Dar ceea ce se petrece în profunzimile spiritului poate face ca uneori să apară unele informaţii care pătrund şi în conştienţă, şi aceasta se întâmplă tocmai în vis.

Când vrem să ne ocupăm de experienţele din vis, acesta este un element pe care trebuie să-l punem neapărat în balanţă: Un alt element îl constituie faptul că noi ştim că trecerea prin poarta morţii nu este acel salt în ceva cu totul diferit decât cunoaştem, aşa cum îşi închipuie oamenii care nu ştiu nimic despre aceste lucruri: ea este o trecere progresivă. Ceea ce înmagazinează sufletul aici, pe Pământ, nu dispare într-o clipă, când omul trece prin poarta morţii. Ceea ce a iubit când era pe Pământ va continua să iubească şi după moarte, numai că nu mai poate să acţioneze pentru satisfacerea a tot ce necesită un corp fizic. Tot ce exista în suflet ca dorinţe sau pasiuni, ca bucurie sau suferinţă, toate înclinaţiile din perioada cât era incarnat într-un corp fizic, toate acestea continuă să existe şi după ce omul a trecut prin poarta

morţii. În felul acesta vom înţelege că acel tânăr care deşi era nepregătit pentru moarte a murit totuşi brusc păstra, fireşte, în sufletul său, un sentiment care îl făcea să dorească de a mai fi pe Pământ, de a se mai afla într-un corp fizic. Această nevoie a persistat tot timpul cât a trecut prin Kamaloka, foarte, foarte mult timp. Aceasta este o forţă care actionează în suflet.

Să ne imaginăm acum acel cuplu de părinţi care se culcă şi adorm cu gândul la fiul lor decedat. Elementele de legătură există chiar şi în somn. Fiul manifestă, să zicem, în clipa când părinţii, atât tatăl, cât şi mama, au visul respectiv, o dorinţă nespus de vie, care poate fi exprimată în felul acesta: Ah! Dacă aş mai fi încă o dată acum pe Pământ, în corpul meu fizic – dacă îmi este îngăduit să traducem cu aceste cuvinte. Aceste gânduri ale celui mort s-au imprimat în adâncul sufletului celor doi părinţi. Iar ceea ce pătrunde în sufletul lor pe această cale ei traduc în imagini care le sunt mai apropiate, mai familiare. Dacă părinţii ar fi putut recepta ceea ce fiul lor le transmitea ar fi simţit aceasta şi ar fi exprimat-o în felul următor: Fiul nostru are nostalgia unui corp fizic care să-l îmbrace. Dar imaginea pe care le-o transmite visul îmbracă forma unui limbaj mai apropiat de mentalitatea lor şi se transformă, denaturat, în gândul că fiul lor ar fi fost înmormântat de viu.

Nu trebuie să căutăm în asemenea imagini de vis o reproducere a ceea ce există în mod real în lumea suprasensibilă; dimpotrivă, trebuie să cercetăm în imaginea de vis, în funcţie de gradul de înţelegere al persoanelor care au avut visul, un fel de văl care acoperă propriu-zis procesul obiectiv. O caracteristică a lumii, în perioada actuală – când nu avem posibilitatea de a pătrunde mai adânc în lucruri –, este faptul că nu mai putem considera imaginile de vis, aşa cum apar ele, drept reproduceri fidele ale realităţii care le provoacă, ci trebuie să spunem: În spatele imaginii de vis pe care o avem există întotdeauna ceva ce trăieşte de fapt în sufletul nostru, numai că această imagine trebuie să o

privim doar ca pe un fel de maya, o maya chiar mai puternică decât cea a lumii exterioare din jurul nostru, cea în faţa căreia stăm când ne aflăm în stare de veghe.

Acest caracter specific al viselor a apărut abia în epoca noastră, şi, de fapt, abia de când s-au petrecut evenimentele din Palestina, de când conştienţa de eu a luat forma pe care o are de atunci. Înainte vreme, imaginile pe care le avea omul în starea a treia de conştienţă, pe care o are în afară de starea de veghe şi cea de somn, erau mai asemănătoare cu ceea ce se petrecea de fapt în lumile suprasensibile. Şi chiar cu cei morţi oamenii trăiau într-o mai mare comuniune în spirit decât o pot face în prezent. Nu este necesar să mergem prea mult înapoi, în secolele dinaintea erei noastre, ca să găsim încă numeroase, chiar foarte numeroase persoane care puteau să-şi spună: Da, morţii nu sunt morţi, ei trăiesc în lumea suprasensibilă, eu văd ceea ce ei simt, văd ceea ce ei sunt acum cu adevărat. Şi ceea ce este adevărat pentru morţi este la fel de adevărat şi pentru celelalte fiinţe din lumea suprasensibilă pe care le recunoaştem, de exemplu, că aparţin regnurilor Ierarhiilor.

A existat, aşadar, pentru om, în anumite stări intermediare între veghe şi somn, ceva din care un ultim rest, dar şi acesta pe cale de dispariţie, a rămas în vis. Din această cauză, în acea vreme, era foarte important pentru oameni să simtă că le dispare ceva ce mai înainte aveau. Da, în acea epocă de tranziţie din evoluţia omenirii, atunci când aveau loc evenimentele din Palestina, existau unele prilejuri în care putea să se spună: „Schimbaţi-vă înclinaţiile sufletului, căci pentru oameni vor veni alte timpuri"*. Înainte oamenii pătrundeau cu privirea în lumile spirituale şi aflau de acolo, prin contact direct, ce se întâmpla cu cei morţi, dar şi cu entităţile spirituale. Această posibilitate s-a pierdut. Şi în timp ce în trecut se poate găsi o dovadă vie a acestei legături dintre vii şi morţi, prin forma religioasă a veneraţiei celor morţi, pe care o găsim pretutindeni

exprimată în cultul strămoşilor, care se întemeia tocmai pe faptul că morţii erau consideraţi ca o realitate netăgăduită şi activă, în timp ce în trecut cultul strămoşitor era practicat mai mult sau mai puţin pretutindeni, acum, în această perioadă de tranziţie, oamenii simt că trebuie să-şi spună, chiar dacă nu o pot face clar prin cuvinte: Înainte sufletele noastre urcau în lumea pe care o numim spirituală. Înainte puteam convieţui cu fiinţele superioare şi cu cei morti, acum însă, într-un cu totul alt sens, ei ne părăsesc, pleacă din conştienţa noastră, nu mai avem cu ei acea legătură vie.

* Matei, 4, 17: „Pocăiţi-vă, căci împărăţia cerurilor este aproape". (Nota trad.)

Atingem acum o problemă în legătură cu care trebuie să spunem că raţiunea nu poate ajunge decât cu foarte mare greutate la o anumită cunoaştere, dar ea poate fi percepută cu ajutorul dispoziţiei sufleteşti plină de înţelegere. Acest lucru făcea atât de infinit de importantă, atât de infinit de sacră şi profundă natura serviciului divin al primilor creştini; ei au fost aceia care au simţit, în modul cel mai viu, că pierduseră legătura psihică, directă cu cei morţi. Dar ei au înlocuit ceea ce pierduseră cu sentimentele sacre care se trezeau în sufletele lor în timpul slujbei religioase şi a pomenilor; pe scurt, atunci când se oficiau, în general, actele de cult. În fond, tocmai prin această tranziţie s-a ajuns la faptul că în timpul când s-a simţit că se pierde conştienţa pentru cei morţi altarele au luat forma de sarcofag, pentru ca – nu ca la vechii egipteni – serviciul religios sau spiritual să se desfăşoare în cea mai mare smerenie tocmai în această formă. Asa cum am spus, acesta este un fapt pe care raţiunea nu-l poate înţelege în adevărata sa semnificaţie. Dar este suficient să privim forma unui altar şi să simţim pe viu, să înţelegem schimbarea atitudinii sufletului uman faţă de modul de a concepe aceste relaţii şi consecinţele acestei schimbări.

Constatăm astfel că starea în care se găseşte astăzi sufletul omului s-a stabilit încet şi progresiv. Şi pe baza indiciilor pe care le-am dat în conferinţa de ieri putem să

deducem că această stare în care ne aflăm este din nou în mod progresiv înlocuită cu o alta, şi astfel ne aflăm în faţa faptului că se trezesc în fiinţa umană facultăţi necesare pentru această stare viitoare.

Ceea ce am indicat ieri ca un exemplu, faptul că omul va vedea într-un fel de imagini de vis o realitate care va trebui să constituie pentru el compensarea karmică a unei acţiuni, va constitui, de fapt, reapariţia unor facultăţi care, din nou, vor permite sufletului să urce în lumile suprasensibile. Raportată la întreaga evoluţie a Pământului, perioada în care sufletul omului a fost izolat de lumea suprasensibilă a fost doar o stare intermediară, scurtă, o stare care a fost necesară pentru ca el să poată obţine cele mai puternice forţe pentru libertatea sa. Dar ceva se leagă de întregul progres al evoluţiei omenirii, despre care v-am vorbit, şi anume faptul că omul nu a putut ajunge decât pe această cale la acel sentiment al eului limitat la sine însuşi, la adevărata conştienţă a eului. Această conştienţă a eului se va consolida din ce în ce mai mult în fiinţa interioară a omului pe măsură ce ne îndreptăm spre viitor; ea va deveni din ce în ce mai importantă. Cu alte cuvinte, forţa şi coeziunea individualităţii umane vor spori tot mai mult, oamenii vor fi din ce în ce mai mult în situaţia de a simţi nevoia să aibă în ei înşişi un punct ferm de sprijin pentru fiinţa lor.

Ne dăm seama, astfel, că veritabila constienţă a eului pe care omul o deţine în prezent nu are în urma sa prea multe incarnări, aşa cum s-ar crede. Este suficient să mergem înapoi numai cu câteva incarnări şi nu vom mai întâlni acest sentiment al eului sub forma caracteristică pentru om pe care o are în prezent. Din această cauză, nu trebuie să ne mire faptul că, datorită legăturii intime care există între sentimentul eului şi memorie, la mulţi oameni nu a apărut încă în prezent ceea ce putem numi amintirea incarnărilor anterioare. Omul nu-şi aminteşte nici ce i s-a întâmplat în primii ani ai copilăriei, deoarece sentimentul eului nu era încă format atunci. Nu este oare întru totul explicabil faptul că omul nu-şi poate aminti

astăzi incarnările sale anterioare, tocmai pentru că sentimentul eului nu era încă dezvoltat? Dar acum ne aflăm în perioada de tranziţie, când omul are dezvoltat sentimentul eului şi când se alcătuiesc forţele care vor duce în viitoarele incarnări la nevoia de a ne aminti incarnările anterioare. Sunt aproape timpurile când oamenii nu vor mai avea încotro şi vor trebui să-şi spună: Privim cu uimire înapoi spre acele timpuri când ne aflam pe Pământ, dar sub alte forme de viaţă, şi trebuie să recunoaştem că am fost deja prezenţi pe Pământ. Printre facultăţile care se vor dezvolta din ce în ce mai mult va fi şi aceea care va insufla oamenilor aceste sentimente: Eu nu pot, în nici un caz, să nu privesc înapoi spre incarnările mele anterioare.

Acum să ne gândim la faptul că în incarnările viitoare prin care vor trece sufletele umane care sunt incarnate în prezent va interveni, ca să spunem aşa, forţa interioară necesară pentru a putea privi retrospectiv şi a se putea recunoaşte. Dar pentru cei care nu au luat cunoştinţă de existenţa vieţilor succesive pe Pământ, aceste amintiri din trecut vor constitui o suferinţă teribilă. Aşa că, de fapt, a nu cunoaşte tainele referitoare la vieţile succesive pe Pământ va fi chinuitor pentru acei oameni în care vor pătrunde forţele ce le vor spune cevă referitor la trecutul lor, dar un trecut care nu poate urca în conştientul lor pentru că au neglijat să ia cunoştinţă de marile adevăruri iniţiatice privind repetarea vieţilor pe Pământ.

A nu lua cunoştinţă de aceste adevăruri iniţiatice, aşa cum sunt ele comunicate în prezent de ştiinţa spirituală, înseamnă nu numai o simplă ignorare a unor teorii, ci a-ţi modela astfel viaţa încât în unnătoarele incarnări aceasta să fie un chin. Este îndeosebi cazul pentru perioada de tranziţie în care trăim. Cum se poate face o pregătire lentă în această direcţie se găseşte în cea de a doua dramă-mister a noastră, ***Încercarea sufletului***, unde se dau unele indicţaii, ca să spunem aşa, asupra incarnărilor precedente ale personajelor şi care nu merg mai departe de câteva secole*. Acest lucru este deja în pregătire. Dar

acum lucrurile sunt oricum astfel orânduite încât prin conducerea înţeleaptă a lumii se poate da oamenilor ocazia să ia cunoştinţă într-un anumit mod de adevărurile izvorâte din Misterii. Astăzi există relativ puţini oameni care să fie călăuziţi de ştiinţa spirituală. Numărul antroposofilor este pretutindeni foarte redus, comparativ cu acela al celorlalţi oameni, încât am putea spune: Oamenii nu se interesează încă într-o măsură apreciabilă de antroposofie. Pentru oamenii care trec prin lume surzi şi orbi şi nu vor să înţeleagă că trebuie să fie cercetate enigmele destinului se va produce în curând o nouă incarnare, în aşa fel încât vor avea multiple ocazii să ia cunoştinţă de adevărurile ştiinţei spirituale. Aceasta este realitatea. Astfel că, dacă avem în anturajul nostru oameni care ne sunt dragi, dar care nu vor să audă nimic despre antroposofie, ba chiar se declară duşmani înverşunaţi, acest lucru nu trebuie să ne afecteze prea mult. Este perfecta devărat şi antroposoful ar trebui să recunoască faptul că desconsiderarea ştiinţei spirituale sau a antroposofiei înseamnă începutul unei vieţi care va fi un chin în viitoarele reincarnări pe Pământ. Este un adevăr şi nu avem voie să luăm acest lucru cu uşurinţă. Dar, pe de altă parte, cel care are prieteni şi cunoştinţe la care ţine cu adevărat şi care nu vor să ştie nimic despre antroposofie poate să spună: Ei bine, dacă eu însumi aş fi un bun antroposof, aş găsi prilejul, cu ajutorul forţelor care îmi rămân după ce voi fi trecut prin poarta morţii – întrucât sunt prezente legăturile vii despre care am vorbit –, să vin în ajutorul acestor suflete. Şi înseşi aceste suflete vor avea ocazia, datorită faptului că acum timpul petrecut în perioada dintre moarte şi o nouă naştere se scurtează, să asimileze adevărurile dezvăluite de Misterii, pe care oamenii trebuie să le preia, dacă nu vor ca incarnările lor viitoare să devină un calvar. Nu este, deci, încă totul pierdut.

* Rudolf Steiner a scris patru drame-mister: 1. ***Poarta iniţierii***, 1910; 2. ***Încercarea sufletului***, 1911; 3. ***Păzitorul pragului***, 1912 şi 4. ***Trezirea sufletelor***, 1913. (Nota trad.)

Antroposofia trebuie privită ca o putere reală, iar pe de altă parte situaţia nu trebuie percepută cu prea multă

teamă, prea pesimist. Dar ar fi un fals optimism dacă ne-am spune: Ei bine, dacă lucrurile stau aşa, atunci pot să mai aştept pentru a lua cunoştintă de adevărurile ştiinţei spirituale până la viitoarea mea reincarnare. Dacă toţi am spune aşa, atunci oamenii ar tot amâna până la viitoarele lor reincarnări, iar ocaziile de a-i putea ajuta în mod real ar fi din ce în ce mai reduse. Căci chiar dacă acum sunt puţini cei care vor să adere la antroposofie spre a lua cunoştinţă de adevărurile sale, într-un timp relativ scurt vor fi necesari mulţi oameni spre a veni în ajutorul grupurilor formate din cei care vor voi să se apropie de antroposofie, fie aici, pe planul fizic, fie, dacă nu sunt incarnaţi, să acţioneze din planurile superioare pentru a le face cunoscută învăţătura antroposofică.

Acesta este unul din aspectele marii transformări care are loc în prezent. Celălalt aspect îl reprezintă faptul că tocmai eul uman a trecut prin toate acestea, pentru a ajunge să se sprijine din ce în ce mai mult pe el însuşi, să devină tot mai independent. Această autoconstruire a eului este ceva care va fi valabil pentru toate sufletele, dar va însemna şi un fel de decădere, de corupţie pentru sufletele care nu fac cunoştinţă cu comorile de înţelepciune spirituală. Căci aceste suflete vor resimţi individualizarea tot mai accentuat ca pe o izolare. Dimpotrivă, cei care au luat cunoştinţă de marile secrete ale lumilor spirituale vor găsi, datorită acestui fapt, posibilitatea să realizeze, în plan spiritual, din ce în ce mai mult, legături de la suflet la suflet. Vechile legături se vor destrăma, şi vor trebui să apară legături noi. Aceasta se va realiza treptat, în viitorul apropiat.

În prezent, noi trăim în cea de a cincea epocă postatlanteană; va urma a şasea, apoi a şaptea epocă, până când se va produce din nou o mare catastrofă, aşa cum s-a produs între sfârşitul perioadei atlanteene şi începutul perioadei postatlanteene. Am caracterizat această catastrofă în ciclul de conferinţe asupra Apocalipsei lui Ioan [38], ţinut chiar aici la Nürnberg, arătând atât asemănările cât si deosebirile faţă de vechea

catastrofă atlanteană. Ceea ce caracterizează în mod deosebit epoca actuală, dacă observăm viaţa care se desfăşoară în jurul nostru, putem să exprimăm prin următoarele cuvinte: În timpul nostru, ceea ce este cu deosebire activ în fiinţa umană este ceea ce putem numi intelectualismul său, concepţia sa raţională despre lume*. Noi trăim efectiv într-o epocă de intelectualism, de înţelegere a lumii prin raţiune. Această epocă de concepere raţională a lumii este determinată de o stare cu totul specială, pe care o putem înţelege dacă ne amintim de timpul care a precedat actuala epocă postatlanteană. Perioada anterioară celei actuale o numim epoca culturală greco-romană, o epocă remarcabilă, în care oamenii nu erau încă atât de separaţi ca acum de natură şi de o înţelegere a lumii aşa cum se prezintă din exterior. Dar totodată este epoca în care eul a irumpt, ca să spunem aşa, în oameni. De aceea, a trebuit să aibă loc în acea epocă şi venirea lui Hristos, deoarece eul năvălise într-un mod atât de deosebit. Ce simţim noi în mod viu acum, în timpul nostru? Nu numai această năvală a eului, ci şi faptul că unul din învelişurile omului provoacă un fel de reflex în sufletul său. Învelişul pe care ieri l-am denumit înveliş al credinţei realizează o reflectare în sufletele oamenilor acum, în a cincea epocă postatlanteană. În acest fel, în epoca noastră dispunem de particularitatea ca în sufletele oamenilor să se oglindească caracterul de credinţă al corpului astral. În următoarea epocă postatlanteană, a şasea, în intimitatea omului se va reflecta caracterul de iubire al corpului eteric, iar în ultima epocă, a şaptea, înainte de marea catastrofă**, caracterul de speranţă al corpului fizic.

* Pentru a înlătura posibile confuzii, trebuie reamintit că este vorba de o perioadă postatlanteană, iar aceasta cuprinde şapte epoci culturale. (Nota trad.)

** Prin această mare catastrofă, care este cunoscută ca „marele război al tuturor împotriva tuturor" va lua sfârşit perioada postatlanteană, după cum prin marele Potop a luat sfârşit perioada atlanteană. (Nota trad.)

Pentru cei care au audiat într-un oraş sau altul diverse conferinţe ca cele pe care tocmai le-am expus în faţa

dumneavoastră, ţin să mentionez că le-am prezentat în mod gradat, dintr-un alt punct de vedere, atât la München, cât şi la Stuttgart [39]. Dar ele exprimă toate acelaşi lucru. Numai că cele ce vor fi expuse acum relativ la cele trei mari forţe umane, credinţa, iubirea şi speranţa, au fost prezentate acolo în relaţia lor directă cu viaţa sufletească a omului. Dar este absolut acelaşi lucru şi fac aceasta în mod intenţionat, cu scopul ca antroposofii să se obişnuiască să nu se lege de cuvinte, ci de probleme. Dacă vom vedea că lucrurile pot fi abordate plecând de la puncte de vedere dintre cele mai diferite, vom înceta să ne ataşăm de cuvinte şi ne vom strădui să ne apropiem de esenţa lor de aşa manieră, încât cuvintele prin care ele sunt prezentate sub aspectele cele mai diferite să nu însemne nimic altceva decât un mjloc de a ne apropia de ea. Punând bază numai pe cuvintele rostite nu ne vom putea apropia de esenţa lucrurilor, trebuie să ne străduim să punem în armonie tot ce s-a spus de-a lungul timpurilor, la fel cum nu putem să cunoaştem un arbore decât dacă îl privim nu numai dintr-o parte, ci din diferite poziţii.

Aşadar, ceea ce este esenţial, în prezent, este forţa credinţei emanată de corpul astral care pătrunde cu lumina sa în suflet şi dă caracteristica epocii noastre. Este oarecum straniu, ar spune cineva, să ne spui acum că forţa esenţială a epocii noastre este forţa credinţei. Da, am putea afirma aceasta numai dacă ne referim la acei oameni care au mai păstrat o urmă din vechea credinţă, dar sunt mulţi care privesc credinţa de sus, deoarece au depăşit-o, au trecut peste ea, o privesc ca pe un stadiu din copilăria evoluţiei umane. Aşa ar putea gândi cei care se numesc monişti, care spun că ei nu mai cred, dar în realitate sunt mai credincioşi decât cei pe care îi consideră credincioşi. Tot ce s-a scos la lumină prin profesiunea de credinţă a moniştilor nu este decât credinţă oarbă, numai că aceşti oameni nu-şi dau seama, nu sunt conştienţi de acest lucru, ei cred că ar fi o ştiinţă. Dar nu vom ajunge să determinăm o caracteristică a ceea ce se face, dacă nu vorbim tot timpul de credinţă. Dacă

lăsăm la o parte credinţa celor care cred că nu cred, atunci vom constata că, de fapt; în epoca noastră extrem de multe din faptele şi lucrurile cu adevărat importante se bazează pe reflectarea pe care corpul astral o produce în suflet, care, prin aceasta, îmbracă un caracter de credinţă cu adevărat ferventă. Este suficient să ne amintim doar de drumul parcurs în cursul vieţii de cele mai mari personalităţi ale timpului nostru, să zicem Richard Wagner, ca să vedem că activitatea sa de artist este o continuă ascensiune spre o anumită fervoare a credinţei, şi tocmai acest lucru ne încântă cel mai mult când studiem personalitatea sa. Pretutindeni unde ne aruncăm privirea, în jurul nostru, în prezent, părtile de umbră şi lumină ale acestei epoci le putem înţelege în măsura în care vedem în ele ceea ce putem numi reflectarea credinţei în eul sau în sufletul omului.

Epoca noastră va fi succedată de o alta, în care preponderentă va fi nevoia de iubire. În a şasea epocă culturală, ceea ce poate fi numit şi iubire creştină se va împlini într-un sens cu totul nou. Ne apropiem încet, dar tot mai mult de acea epocă, şi tocmai prin faptul că acţionăm pentru ca omul să cunoască cu ajutorul mişcării antroposofice secretele Universului, natura şi esenţa diferitelor personalităţi din planul fizic sau din planul superior încercăm să aprindem iubirea pentru fiecare existenţă. Nu atât pentru că vorbim despre această iubire şi pentru că simţim ceea ce poate aprinde în suflet această iubire este pregătită cea de a şasea epocă prin antroposofie. Prin această acţiune se dezvăluie în mod deosebit forţele iubirii în întregul suflet al omului şi se pregăteşte ceea ce este necesar omenirii pentru a ajunge la o reală înţelegere a Misteriului de pe Golgota. Căci acest Misteriu de pe Golgota s-a petrecut în mod real, iar Evangheliile au provocat ceea ce ieri am arătat a fi comparabil cu apariţia vorbirii la copil; această cea mai profundă învăţătură despre misiunea iubirii pe Pământ este legată de Misteriul de pe Golgota. Această misiune va putea fi înţeleasă pe deplin abia în a şasea epocă culturală postatlanteană, când oamenii se vor ridica tot

mai mult pentru a găsi baza, temelia acestei învăţături în întregime în ei înşişi, iar din forul lor cel mai interior vor face din iubire ceea ce este necesar pentru a se împlini; când va fi depăşită cu totul starea de supunere a omului la cele zece porunci şi când se va fi stabilit o stare în care, cum spune Goethe [40]: „Datoria, unde există iubire, ţi-o impui tu singur". Când în sufletul nostru se trezesc acele forţe care te determină să nu poţi altceva decât să faci din iubire ceea ce trebuie să faci, atunci am descoperit în noi ceva ce se va răspândi din ce în ce mai mult în decursul epocii a şasea culturală. Pentru aceasta însă vor fi eliberate pentru naturile umane şi forţe cu totul speciale ale corpului eteric.

Dacă dorim să cuprindem cu înţelegerea noastră acel element care va interveni tot mai mult, trebuie să considerăm lucrurile acestea sub două aspecte. Unul este acela că va surveni ceva ce astăzi, în mod cert, numai cele mai alese spirite ar putea visa, dar deocamdată nu este încă actual, va surveni o legătură foarte specială cu bunele moravuri, cu moralitatea, etica şi intelectualitatea, înţelepciunea. Astăzi cineva poate fi o mare canalie şi în acelaşi timp un om relativ inteligent şi raţional. El îşi poate utiliza inteligenţa şi luciditatea pentru a comite cât mai multe potlogării cu putintă. Astăzi nu există încă necesitatea ca un anumit grad de inteligenţă să aibă în suflet un corespondent egal de moralitate. Pe măsură ce vom înainta în viitor cele două elemente nu vor mai putea să fie separate în sufletul oamenilor, nu vor mai putea exista în mod independent, ci va trebui ca omul, care datorită incarnărilor diferite prin care a trecut, în timpul cărora a acumulat în bilanţul vieţii sale ceea ce îl face o fiinţă deosebit de inteligentă, dar nu şi la fel de morală, să constate, într-o incarnare viitoare, că inteligenţa i se paralizează în asemenea măsură, încât cu cât va fi mai mult inteligent decât moral, cu atât va deveni, datorită legilor cosmice, în incarnările viitoare şi în adaptarea sa la acele incarnări, mai idiot, astfel că idioţenia şi imoralitatea vor apărea din ce în ce mai legate una de alta. Căci imoralitatea va

avea o acţiune anihilantă asupra inteligenţei, paralizând-o. Cu alte cuvinte, ne apropiem de acea epocă în care moralitatea şi ceea ce am caracterizat acum ca fiind propriu celei de a şasea epoci culturale postatlanteene, respectiv o iradiere a forţelor iubirii din corpul eteric în sufletul-eu, înseamnă în mod esenţial acele forţe care conduc la armonizarea forţelor inteligenţei cu forţele moralităţii.

Acesta este unul din aspectele pe care trebuie să-l luăm în considerare. Celălalt este că abia printr-o asemenea armonizare între moralitate şi înţelepciune se poate înţelege pe deplin, în întreaga sa profunzime, Misteriul de pe Golgota. La aceasta va contribui tot mai mult acel învăţător care a pregătit deja pe oameni pentru Misteriul de pe Golgota, înainte ca Iisus Hristos să apară pe Pământ, şi care se va perfecţiona din ce în ce mai mult în cursul incarnărilor sale succesive, devenind marele învăţător pentru propovăduirea celui mai mare eveniment terestru. Această individualitate, pe care o numim urmaş al lui Gautama Buddha în legătură cu demnitatea sa de Bodhisattva, s-a incarnat în acea personalitate care a trăit cu aproximativ o sută de ani înaintea erei noastre şi pe care noi o cunoaştem sub numele de Jeshu ben Pandira. Acesta a avut o seamă de discipoli, printre care şi pe unul care a scris într-un mod profetic Evanghelia după Matei. Ulterior, nu a mai fost nevoie decât ca textul să fie revizuit după săvârşirea Misteriului de pe Golgota. Individualitatea lui Jeshu ben Pandira s-a incarnat mereu şi va continua să se reincarneze până când va urca de la starea de Bodhisattva la demnitatea de Buddha, eveniment care va avea loc peste aproximativ trei mii de ani. În acel timp, un număr suficient de mare de oameni vor fi înzestraţi cu acele capacităţi despre care am vorbit, şi tot atunci, într-o incarnare cu totul deosebită pe care o va trăi această individualitate care a fost cândva Jeshu ben Pandira, acest mare învăţător al umanităţii, acest Bodhisattva va fi ajuns la stadiul când va fi apt să acţioneze într-un mod cu totul diferit, ca interpret al Misteriului de pe Golgota,

decât ar putea-o face astăzi. În prezent, un clarvăzător poate obţine unele reprezentări din lumea suprasensibilă în legătură cu ceea ce se va întâmpla peste trei mii de ani, dar structura fizică a omului de astăzi face ca nici un corp uman fizic să nu poată fi capabil să realizeze ceea ce va putea realiza, peste aproximativ trei mii de ani, acel învăţător. Nici un limbaj omenesc nu ar putea reda astăzi în mod atât de magic cum va acţiona prin comunicare, prin învăţătură acel învăţător al omenirii. Cuvintele sale vor pătrunde direct, ca un balsam, în inimile oamenilor, în sufletele lor, şi fiecare cuvânt va fi nu doar teorie, ci, într-o măsură mai mare decât ne-o putem astăzi imagina, această învăţătură va avea totodată o forţă morală magică, care va convinge inimile şi sufletele în legătură cu importanţa legăturii primordiale dintre intelectualitate şi moralitate.

Marele învăţător care atunci când omenirea va fi suficient de matură va putea să comunice în modul cel mai profund învăţătura despre esenţa Misteriului de pe Golgota va îndeplini ceea ce profeţiile orientale au spus întotdeauna: că cel care va fi adevăratul urmaş al lui Buddha va fi şi cel mai mare propovăduitor al binelui, propovăduitor al binelui pentru toţi oamenii. De aceea, tradiţia orientală îl numeşte Maitreya Buddha. Acesta va avea ca îndatorire tocmai să lămurească oamenii asupra Misteriului de pe Golgota şi el va putea găsi ideile şi expresiile cele mai profunde şi cele mai semnificative pentru aceasta, datorită cuvintelor sale, care, prin limba specială în care vor fi rostite, despre care astăzi nu ne putem face nici cea mai mică idee în nici una din limbile actuale, vor imprima direct, în chip magic, în sufletele oamenilor, natura şi esenţa Misteriului de pe Golgota. Şi în acest sens, omenirea se apropie de ceea ce putem numi viitoarea eră morală a oamenilor. O putem considera, într-o oarecare măsură, chiar drept era de aur care va să vină.

Dar noi, în măsura în care vorbim de pe fundamentul antroposofiei, anunţăm în deplină cunoştinţă de cauză

ceea ce se va întâmpla, arătăm cum Hristos se va revela încetul cu încetul pentru forţe umane tot mai evoluate, arătăm cum învăţătorii care propovăduiau mai demult numai pentru popoare sau oameni izolaţi, instructorii care altădată nu învăţau decât anumiţi oameni şi anumite popoare vor fi în viitor interpreţii marelui Eveniment hristic pentru toţi cei care vor voi să asculte. Prin faptul că epoca iubirii începe deja să apară sunt date şi condiţiile pentru realizarea acelei epoci a moralităţii.

Va urma ultima mare epocă, în cursul căreia se va produce în sufletul-eu uman o oglindire a ceea ce numim speranţă. Atunci însă, oamenii, fortificaţi de forţa care emană din Misteriul de pe Golgota precum şi din epoca moralităţii, vor prelua în ei forţele speranţei, lucrul cel mai important de care vor avea nevoie, pentru a putea depăşi marea catastrofă şi a putea să înceapă dincolo de aceasta o viaţă nouă, la fel cum după catastrofa atlanteană perioada postatlanteană ne-a adus o viaţă nouă.

Când în ultima epocă postatlanteană cultura exterioară, cultura pur combinatorie îşi va atinge punctul culminant, iar oamenii vor simţi cu intensitate insatisfacţiile acestei culturi, când ei se vor găsi în faţa acesteia fără să-şi fi dezvoltat spiritualitatea şi îşi vor da seama că au rămas cu adevărat neconsolaţi în faţa acestei culturi, atunci va fi răsădită de către spiritualitate acea speranţă care se va realiza în următoarea perioadă a dezvoltării umane*. Dacă, totuşi, în sufletele oamenilor nu va putea pătrunde ceea ce poate să le aducă spiritualitatea şi vrea să le dea ştiinţa spirituală şi mişcarea antroposofică, este posibil ca acea cultură exterioară să se prelungească un timp, dar în final oamenii vor ajunge să-şi spună: Ei bine, iată la ce am ajuns! Astăzi dispozitive de comunicaţie fără fir sau alte aparate pe care lumea dinainte nici nu le-ar fi visat ne poartă gândurile pe întregul Pământ. Dar oare ce avem noi din toate acestea? Cele mai triviale şi josnice gânduri le răspândim dintr-un loc în altul, forţa inteligenţei umane am dus-o până la cele mai înalte

culmi, până la extrem, pentru a putea trasporta cu ajutorul unor dispozitive dintre cele mai perfecţionate din cel mai îndepărtat colţ al Pământului lucruri pe care le mâncăm, şi ne-am încordat forţele inteligenţei pentru a ne deplasa mai repede, tot mai repede, ca să străbatem Pământul, dar nu avem nimic pentru minţile noastre care să merite să fie transportat dintr-un loc în altul. Căci gândurile pe care le avem sunt dezolante şi ele sunt cu atât mai dezolante cu cât le purtăm cu aparatele acestea moderne, incomparabile cu cele pe care le foloseam altădată, care se mişcau cu iuţeala melcului.

* Se face referire la evoluţia care va urma actualei perioade postatlanteene. (Nota trad.)

Pe scurt, disperarea şi vidul s-ar răspândi, prin cultura exterioară, pe întregul Pământ. Dar în ultima epocă de cultură sufletele care vor fi asimilat viaţa spirituală se vor îmbogăţi pe ruinele vieţii culturale exterioare. Ceea ce ne dă siguranţă că sufletul nu va asimila în zadar viaţa sufletească ne-o garantează forţele viguroase ale speranţei care vor trăi în noi, care ne vor asigura că după marea catastrofă de la finele ultimei epoci va urma o eră umană nouă, când va apărea şi în viaţa exterioară, în formarea unei noi umanităţi, ceea ce a fost pregătit, prin spirit, în viaţa sufletească.

În felul acesta, ne îndreptăm spre acel timp viitor, în mod conştient, pornind de la epoca noastră, a credinţei, apoi trecând prin epoca iubirii şi a speranţei, dacă ne impregnăm cu ceea ce ne oferă ştiinţa spirituală, lăsându-ne conduşi spre cele mai înalte, cele mai reale, cele mai frumoase ţeluri ale omenirii.

EUL UNIVERSAL ŞI EUL UMAN. ENTITĂŢI MICROCOSMICE SUPRASENSIBILE. NATURA LUI HRISTOS

München, 9 ianuarie 1912

Este necesar ca în această seară să mai discutăm o dată despre natura lui Iisus Hristos. Această necesitate rezultă din faptul că în prezent se vorbeşte atât de mult pe această temă, în special în mediile teosofice, şi din faptul că, în sensul cel mai deosebit, ea există tocmai

pentru a aduce o deplină clarificare asupra mai multor aspecte din acest domeniu.

Vom discuta astăzi despre un aspect privind această problemă care pentru mulţi poate părea excentric, dar care este, totuşi, foarte important. Să pornim de la evoluţia omului. Ştim că ea se desfăşoară în aşa fel, încât omenirea în ansamblul ei străbate, în cadrul evoluţiei noastre terestre, anumite perioade ciclice. Am vorbit adeseori despre faptul că de la marea catastrofă pe care o numim atlanteană viaţa de pe vechiul continent atlantean s-a transformat într-o alta, diferită, care se desfăşoară şi acum pe noile continente apărute şi care este însăşi viaţa noastră din prezent şi pe care o putem împărţi în cinci epoci culturale, de atunci şi până în zilele noastre. În acest sens, se poate vorbi de prima epocă, străvechea epocă culturală indiană, de a doua, marea epocă de cultură a vechilor perşi, de a treia, epoca egipto-caldeo-babiloniană, de a patra, greco-romană, care s-a situat într-o perspectivă mai largă în cadrul istoriei universale între secolul al VIII-lea î.Hr. şi secolul al XII-lea d.Hr. Putem vorbi apoi, o dată cu anul 1413 de începutul epocii noastre actuale, care este, deci, a cincea epocă culturală postatlanteană.

Sufletele oamenilor, deci şi ale celor prezenţi acum, aici, în sală, au străbătut aceste epoci culturale succesive, până în prezent, trecând prin diferite incarnări, şi este posibil ca unele suflete să fi trecut prin mai multe, iar altele prin mai puţine incarnări. În funcţie de caracteristica fiecărei epoci, sufletele au dobândit, ca să spunem aşa, câte ceva din experienţele trăite şi au purtat aceste achiziţii de la o incarnare la alta, apărând, la un moment dat, cu un anumit grad de evoluţie, în funcţie de felul uneia sau alteia din experienţele trăite în epocile anterioare.

Putem vorbi acum şi despre faptul că în fiecare din aceste epoci, dar numai sub aspect esenţial – reţineţi numai sub aspect esenţial – s-au constituit şi dezvoltat la

om unul sau altul din organele care constituie natura umană, dar în principal întotdeauna un anumit organ bine determinat al naturii umane. Astfel, putem spune că în epoca noastră culturală, dacă oamenii lasă să acţioneze asupra lor ceea ce poate să le dea această epocă, în mod esenţial ei sunt chemaţi să dezvolte ceea ce, în cadrul conceptiei noastre, a ştiinţei spirituale, numim sufletul conştienţei. În schimb, în timpul epocii culturale greco-romane s-a format mai ales sufletul raţiunii sau al afectivităţii, în timpul epocii egipto-caldeo-babiloniene sufletul senzaţiei, în timpul epocii vechilor perşi corpul senzaţiei sau corpul astral şi, în sfârşit, în epoca veche indiană, ceea ce numim corpul vieţii sau corpul eteric. Aceste diferite componente ale fiinţei umane au dobândit sau vor dobândi, pentru sufletele care au străbătut toate aceste epoci culturale, în una sau cel mai adesea în mai multe incarnări, dezvoltarea corespunzătoare. În epoca ce urmează după a noastră, în a şasea epocă postatlanteană, se va forma îndeosebi ceea ce numim Sinea spirituală sau Manas, cum se obişnuieşte să se numească în literatura teosofică; în sfârşit, în ultima, respectiv a şaptea epocă culturală postatlanteană, se va forma ceea ce numim Spiritul vieţii, iar în literatura teosofică Buddhi, în timp ce Omul-spirit sau Atma va apărea după o nouă catastrofă, într-un viitor îndepărtat.

Ne aflăm acum în plină dezvoltare şi formare, ca să spunem aşa, datorită condiţiilor normale pe care le oferă cultura şi tot ce ne înconjoară, ceea ce în prezent, ca şi în viitorul apropiat, se numeşte sufletul conştienţei.

Dar noi ştim că această deplină formare a omului, această dezvoltare a diferitelor mădulare ale sufletului, aşa cum le-am diferenţiat, este legată în mod esenţial de încă un element, de treptata integrare a eului uman. Căci această integrare a eului în natura umană este mai ales sarcina însăşi a evoluţiei Pământului. Astfel că noi, într-un anumit fel, avem două curente de evoluţie care se întrepătrund, pentru că trebuie să parcurgem evoluţia

Pământului după ce am străbătut evoluţiile saturniană, solară şi lunară şi pentru că în faza de fiinţă terestră trebuie să dezvoltăm îndeosebi acest al patrulea element al naturii umane, eul, adăugându-l celorlalte componente principale ale naturii umane, care, după cum ştim, au fost structurate anterior: corpul fizic, corpul eteric şi corpul astral. Trebuie să faceţi o deosebire între acel mare şi important curent evolutiv, legat de marile incarnări ale planetei noastre, şi celălalt curent evolutiv, de mai mică amploare, pe care l-am caracterizat mai înainte ca desfăşurându-se în intervalul de timp scurt care este cel al perioadei postatlanteene.

Nimeni dintre cei care au înţeles cele expuse până aici nu ar trebui să pună întrebarea: Cum se explică oare că oamenii şi-au dezvoltat un corp eteric, sau corp al vieţii deja pe vechiul Soare şi că are loc o formare specială a aceluiaşi corp în timpul vechii epoci culturale hinduse? Nimeni dintre cei care au înţeles cele expuse până acum nu trebuie să pună o întrebare ca aceasta, căci iată cum stau lucrurile în realitate. Desigur, corpul eteric sau de viaţă al omului a fost creat în cursul evoluţiei de pe vechiul Soare. Omul a ajuns pe Pământ având deja un corp eteric sau de viaţă. Dar acest corp poate fi acum mai fin structurat, prin lucrările mai elaborate realizate de elementele pe care omul le-a dezvoltat ulterior. Astfel că omul incarnat în corpul unui vechi indian are deja un corp eteric care se află la un nivel de evoluţie relativ înalt, dar el acţionează asupra acestuia, în acea primă epocă postatlanteană, cu eul pe care l-a obţinut – împreună cu tot ceea ce elaborase între timp –, determinând o structurare mai fină a acestuia. Şi în general se realizează o prelucrare mai subtilă în toate celelalte elemente constitutive ale fiinţei umane în perioada noastră postatlanteană.

Dacă luaţi acum în considerare evoluţia în ansamblul ei, ţinând seama de tot ceea ce am spus, a patra epocă culturală postatlanteană, cea greco-romană, vă va apărea ca o epocă deosebit de importantă, fiindcă atunci a

trebuit să se cizeleze cu o anumită fineţe, în interiorul naturii umane, ceea ce numim sufletul raţiunii sau al afectivităţii. Dar până atunci eul, care aparţine marelui curent al evoluţiei, atinsese un nivel de formare deosebit de elevat. Se poate, deci, spune: Eului omului, care se dezvoltase până în a patra epocă culturală, epoca greco-romană, atingând o treaptă superioară, îi revenea în acel timp obligaţia să-şi continue acţiunea în interiorul sufletului raţiunii sau al afectivităţii, iar în prezent, în epoca noastră, în acela al sufletului conştienţei.

Într-o anumită privinţă, există o afinitate intimă între eu şi celelalte trei elemente ale sufletului omenesc: sufletul senzaţiei, sufletul raţiunii sau al afectivităţii şi sufletul conştienţei. În aceste trei elemente, eul îşi desfăşoară de preferinţă, la început, viaţa sa interioară, iar în prezent, în această a cincea epocă postatlanteană, eul trăieşte şi va trăi cu precădere, în modul cel mai intim, în sufletul conştienţei, deoarece, ca să spunem aşa, nemaifiind împiedicat de celelalte elemente, în aceasta se poate exprima în toată puritatea sa. Da, noi trăim în prezent într-o epocă în care eul are mai ales menirea, deosebit de importantă, de a se dezvolta prin sine însuşi, să clădească, sprijinindu-se pe el însuşi.

Dacă ne îndreptăm apoi privirea spre viitor, spre ceea ce va urma, şi dacă spunem că omul va dezvolta în următoarea epocă culturală, a şasea epocă postatlanteană, Sinea spirituală sau Manas, trebuie să recunoastem că Sinea spirituală sau Manas se află, de fapt, dincolo de sfera eului. De fapt, omul nu ar putea să-şi dezvolte Sinea spirituală prin propriile sale forţe în viitorul mai îndepărtat, ci va trebui atunci când îşi va dezvolta Sinea spirituală să fie ajutat, într-un anumit fel, de ceea ce forţele superioare revarsă asupra Pământului. Omul a ajuns cu evoluţia sa până acolo, încât efectiv el nu poate acţiona prin propiile sale forţe decât până la dezvoltarea sufletului conştienţei. Dar nici această evoluţie nu ar fi desăvârşită dacă omul nu ar anticipa, într-un anumit sens, ceea ce va obţine pe Jupiter

viitoarea incarnare a Pământului, ca evoluţie normală, completă şi de sine stătătoare. Până la finele evoluţiei Pământului, omul ar trebui să-şi dezvolte eul. Pentru a realiza acest lucru, el ar avea ocazia să desăvârşească această dezvoltare în cadrul sufletului senzaţiei, al raţiunii şi al conştienţei. Dar Sinea spirituală trebuie să devină bun al omului abia pe Jupiter; atunci va deveni propriu-zis un bun uman. Pe Jupiter, raportul omului cu Sinea spirituală va fi aproximativ aşa cum este acum, pe Pământ, raportul său cu eul. Aşadar, dacă omul îşi formează deja în cursul evoluţiei terestre Sinea spirituală, el nu va putea avea, totuşi, cu aceasta acelaşi raport pe care îl are acum, pe Pământ, cu eul. Noi spunem despre eul nostru: Acesta ne reprezintă pe noi, suntem noi cu adevărat. Dacă în următoarea epocă, a şasea, postatlanteană, Sinea spirituală va căpăta expresie, noi nu ne vom putea referi la Sinea spirituală ca fiind Sinea noastră, ci vom spune: Da, eul nostru s-a dezvoltat până la o asemenea treaptă, astfel încât Sinea noastră spirituală ne poate ilumina ca venind din lumi superioare, ca un fel de fiinţă angelică, care nu suntem noi înşine, dar care ne luminează şi pune stăpânire pe noi. Aşa ne va apărea Sinea noastră spirituală. Abia mai târziu, pe Jupiter, ea va apărea ca fiind propria noastră fiinţă, aşa cum este în prezent eul. Acestea sunt treptele prin care îşi continuă evoluţia umană drumul înainte.

În următoarea epocă culturală, a şasea, postatlanteană, ne vom simţi atraşi de ceva ce îşi trimite lumina în noi. Dar nu vom spune: Tu, Sine spirituală din mine, ci vom spune: Eu sunt participant al unei entităţi care luminează din înaltul lumilor superioare în mine, care mă conduce şi dirijează, care prin graţia unor înalte entităţi mi-a devenit un conducător şi un călăuzitor! Ceea ce abia pe Jupiter va deveni proprietate a mea vom resimţi acum ca pe un conducător care luminează din lumile superioare asupra noastră. La fel va fi cazul, mai târziu, cu Spiritul vieţii sau Buddhi, cu Omul-spirit şi aşa mai departe. Va veni, astfel, o vreme în care omul va vorbi altfel despre sine decât vorbeşte acum. Cum vorbeşte acum omul despre sine,

dacă vrea să se exprime în spiritul ştiinţei spirituale? El spune: Eu am trei învelişuri, corpul fizic, corpul eteric sau al vieţii şi corpul astral. În ele eu am eul, adevăratul meu bun terestru care se dezvoltă în sânul acestor trei învelişuri. Aceste trei învelişuri reprezintă, oarecum, natura mea inferioară. Eu m-am dezvoltat deasupra lor, le-am depăşit, privesc de sus spre această natură inferioară a mea şi văd ceea ce a devenit eul meu, fiinţa mea, deocamdată cea mai personală, care trebuie să crească tot mai mult, să se dezvolte tot mai mult.

În viitor, omul va trebui să mai vorbească şi altfel. Atunci, va spune: Eu nu am numai o natură a mea inferioară şi eul meu, ci am o natură superioară spre care îmi ridic privirea ca spre ceva ce face parte din mine însumi, aşa cum fac parte astăzi şi cele trei învelişuri, pe care le am din trecut. Dar omul se va simţi în viitor, ca să spunem aşa, la mijloc, între natura sa inferioară şi natura sa superioară. Natura sa inferioară o cunoaşte deja acum, cea superioară îi va apărea în viitor stând oarecum deasupra sa, aşa cum cea inferioară se află astăzi sub el. Aşa încât putem spune: Omul se dezvoltă în timpul evoluţiei terestre şi va trece de la al patrulea element, care constituie fiinţa sa, la al cincilea, la al şaselea şi la al şaptelea element. Dar aceste elemente viitoare, al cincilea, al şaselea şi al şaptelea, nu vor deveni în timpul evoluţiei propriu-zise a Pământului bunul său personal nemijlocit, ci ceva la care el abia încetul cu încetul va reuşi să urce. Aşa trebuie să ne reprezentăm aceste lucruri.

Va trebui să trăim un timp când vom spune aşa: Da, misiunea noastră pe Pământ a fost să ne dezvoltăm eul. Dar ca printr-un fel de anticipaţie profetică vedem ceva ce urmează să se dezvolte în noi abia pe Jupiter. Ceea ce trăim acum, în timpul evoluţiei Pământului, în sensul că ne pătrundem, ca să spunem aşa, cu natura unui eu terestru, că am şlefuit mai subtil, încă din timpul perioadelor anterioare ale Pământului şi până în prezent, componentele inferioare, iar în viitor vom şlefui

componentele superioare, aşadar, ceea ce trăim ca fiinţe umane pe Pământ au trăit în avans entităţi care ne-au precedat şi pe care le numim Îngeri sau Angeloi, trecând prin acelaşi proces evolutiv în incarnări planetare precedente. Dar şi membri superiori ai Ierarhiei, Arhangheli sau Arhangeloi şi Arhai au străbătut acest proces în incarnările anterioare ale Pământului, pe Lună, Soare sau Saturn. Şi pentru aceste mari entităţi a existat la vremea respectivă un fel de al patrulea element constitutiv, un eu, pe care l-au dezvoltat. Mai apoi, în a doua jumătate a incarnării planetare corespunzătoare, aceste entităţi au anticipat ceea ce trebuie să se dezvolte în ele pe deplin pe Pământ, după cum noi vom dezvolta Sinea spirituală pe Jupiter. În trecut, aceste entităţi nu le-au încorporat pe deplin ca fiind bunul lor propriu, ci doar înălţându-şi privirea până la acel nivel.

Dacă ne întoarcem acum privirea către evoluţia a ceea ce numim vechea Lună, trebuie să vorbim despre unele entităţi care în timpul acelei evoluţii ar fi trebuit să se înalţe până la al şaptelea element constitutiv, după cum şi noi, oamenii, vom ajunge în decursul evoluţiei terestre să dobândim al şaptelea element, pe care atunci, ca şi noi, oamenii, acum, nu l-au putut încorpora pe deplin, ci doar şi-au înălţat privirea către el. Când vorbim despre entităţile luciferice, ne referim la entităţi care în decursul vechii evoluţii lunare au rămas în situaţia în care ar fi un om care în timpul evoluţiei terestre nu ar reuşi să-şi dezvolte deplin ultimele trei principii, al cincilea, al şaselea şi al şaptelea ca elemente constitutive, ci le-ar respinge şi ar rămâne numai cu al patrulea sau numai cu al cincilea etc. Acele entităţi nu s-au dezvoltat în mod complet şi se află pe cele mai diverse trepte ale entităţilor luciferice. Se poate, deci, spune: Oamenii au trecut de la vechea evoluţie lunară la evoluţia terestră. Cei care şi-au dus la bun sfârşit misiunea specifică evoluţiei lunare apar în evoluţia terestră cu o dezvoltare normală: corp fizic, corp eteric sau al vieţii şi corp astral. În continuare, în evoluţia lor pe Pământ, va trebui ca oamenii să-şi dezvolte, în aceeaşi măsură, eul, în care vor

prelua apoi celelalte. Alte fiinţe care se găsesc pe o treaptă mai înaltă decât omul au trebuit să-şi dezvolte deja pe vechea Lună un element constitutiv corespunzător eului uman. Dar aceste fiinţe nu şi-ar fi putut dezvolta în mod complet acest eu de tip lunar, decât dacă ar fi anticipat ceea ce ar fi fost pentru ele al cincilea, al şaselea sau al şaptelea element constitutiv şi ceea ce aveau să dezvolte pe deplin pe Pământ ca al cincilea element, realizarea efectivă a celui de al cincilea urmând a se efectua şi dezvolta deplin în evoluţia terestră, pe Pământ. De fapt, aceste fiinţe ar fi trebuit să ajungă până la al şaptelea element. Dar aceste entităţi luciferice nu au reuşit aceasta. Ele au dezvoltat numai al cincilea sau al şaselea element, deci nu au rămas doar la al patrulea element, dar nu l-au desăvârşit datorită faptului că nu au anticipat al cincilea, al şaselea şi al şaptelea element, ci s-au oprit la al cincilea sau al şaselea.

Avem aici în vedere două categorii ale acestor fiinţe lunare. O parte sunt acelea care şi-au dezvoltat al cincilea element constitutiv, aşa cum noi, oamenii, am deveni dacă în decursul epocii a şasea postatlanteene am dezvolta Sinea spirituală şi apoi am rămâne la acest nivel şi nu am mai dezvolta, în continuare, al şaselea şi al şaptelea element. Să analizăm această categorie de entităţi luciferice care şi-au dezvoltat al cincilea element, apoi o altă categorie de entităţi lunare de natură luciferică ce şi-au dezvoltat al şaselea element, dar nu şi pe al şaptelea. Aceste categorii existau la începutul evoluţiei Pământului, când omul se pregătea să-şi dezvolte eul, adică al patrulea element. Acum putem, desigur, să ne punem întrebarea: Care era la începutul evoluţiei terestre situaţia acestor entităţi? Erau entităţi care aşteptau cu aviditate ca în timpul evoluţiei terestre să-şi dezvolte al şaselea element, deci entităţi luciferice care pe Lună reuşiseră să-si dezvolte numai al cincilea element, iar pe Pământ voiau să dezvolte al şaselea element. Existau apoi entităţi din a doua categorie, care dezvoltaseră deja, pe Lună, al şaselea element, iar pe

Pământ voiau să dezvolte al şaptelea element. Aceasta aşteptau de la evoluţia terestră. Apare atunci omul cu numai trei elemente constitutive, cu misiunea să-şi dezvolte al patrulea element, eul.

Putem să distingem acum omul care tinde să-şi dezvolte eul, apoi entităţi luciferice care năzuiesc să-şi dezvolte al şaselea element şi entităţi luciferice care aşteaptă să dezvolte al şaptelea element. Nu ne vom ocupa acum de acele entităţi care vor să-şi dezvolte al cincilea element; au existat şi din acestea.

În felul acesta avem în vedere trei categorii sau trei clase, ca să spunem aşa, de entităţi microcosmice care există pe Pământ, trei clase de entităţi care au ajuns pe scena evoluţiei terestre. Din aceste trei categorii numai una însă putea să obţină un corp fizic pe Pământ. Căci condiţiile pe care le oferea Pământul pentru alcătuirea unui corp fizic de natură carnală sunt urmarea ansamblului de interdependenţe terestre potrivite pentru un al patrulea element constitutiv uman. Numai fiinţa care voia să-şi dezvolte al patrulea element, ca eu, putea să dobândească un corp fizic de natură terestră. Celelalte entităţi care intenţionau să-şi dezvolte al şaselea şi al şaptelea element constitutiv nu erau apte să dobândească un corp fizic. Căci pe Pământ nu exista nici o posibilitate care să permită entităţilor ce apăruseră atât de nepregătite pentru o evoluţie terestră să obţină un corp fizic uman. Posibilitatea de a obţine nemijlocit un corp fizic nu există. Ce trebuiau să facă aceste entităţi? Ele îşi spun: Da, noi nu găsim în mod nemijlocit un corp uman compus din carne şi oase, căci asemenea corpuri sunt destinate numai oamenilor care, prin aceasta, vor să-şi dezvolte eul. De aceea, trebuie să ne găsim adăpost într-un fel de surogat de corp fizic, trebuie să căutăm fiinţe umane dintre cele mai evoluate, care şi-au dezvoltat, să spunem, cel de al patrulea element de bază. În acestea trebuie să ne strecurăm pentru ca entitatea noastră să acţioneze prin intermediul lor, iar ele să-şi poată dezvolta al şaselea sau al şaptelea element

fundamental.

Această hotărâre a avut drept consecinţă faptul că printre oamenii obişnuiţi din trecut au apărut unii care puteau fi posedaţi de entităţile luciferice superioare, aflate, natural, pe o treaptă superioară omului, deoarece urmau să-şi dezvolte al şaselea sau al şaptelea element fundamental, iar omul abia pe al patrulea. Asemenea entităţi superioare de natură luciferică au pătruns în corpurile oamenilor, pe Pământ. Ele au devenit conducători ai oamenilor, ştiau, înţelegeau şi puteau să facă mult mai mult decât ceilalţi oameni. Despre aceste entităţi vorbesc basmele şi legendele care relatează cum în diverse locuri au devenit mari întemeietori de oraşe, mari conducători de popoare şi aşa mai departe. Ei apăreau ca oameni normali, dar în realitate erau posedaţi de entităţi superioare, de natură luciferică, posedaţi în sensul cel mai direct al cuvântului. Numai dacă privim lucrurile în felul acesta putem să înţelegem evoluţia omului pe Pământ.

Întotdeauna însă aceste entităţi atlate la un nivel inferior deoarece nu puteau avea un corp fizic propriu încearcă să-şi continue evoluţia în alte corpuri umane. Este exact ceea ce am arătat. Entităţile luciferice au avut permanent dorinţa să pătrundă în oameni şi să-i stăpânească – lucru pe care îl mai fac şi astăzi –, pentru a-şi urma în felul acesta evoluţia. Lucifer cu cohortele sale acţionează chiar şi în sufletul omului. Noi suntem scena evoluţiei luciferice. În timp ce noi, oamenii, luăm corpul fizic al Pământului pentru a evolua, entităţile luciferice ne preiau şi evoluează prin noi. Şi aceasta este ispita oamenilor, faptul că în ei lucrează spiritele luciferice.

Aceste spirite luciferice au evoluat, între timp, la fel cum a evoluat şi omul. Unul din aceste spirite care atunci când omenirea, să zicem, intră în perioada atlanteană, se află pe punctul de a-şi dezvolta al şaselea element de bază, este acum atât de departe – evoluţia pe Pământ este ceva anormal pentru el –, încât este în măsură să-şi

dezvolte al şaptelea element de bază. El o face de aşa manieră, încât pune stăpânire din nou pe un om pentru ca să utilizeze, posibil numai câţiva ani, ceea ce poate trăi acest om şi în felul acesta el ajunge din nou la evoluţie. Această imixtiune nu constituie un rău pentru natura umană, deoarece tocmai faptul că în epoca noastră putem să aducem la exprimare sufletul constienţei face posibilă posedarea noastră de către un spirit luciferic superior care este pe cale să-şi dezvolte al şaptelea element. Ce devenim prin faptul că suntem posedaţi de un spirit luciferic superior? Un geniu! Pentru că este posedat ca om şi natura umană este iradiată de această entitate superioara el este neadaptat pentru treburile curente şi practice, dar într-un anumit domeniu este cel care dă tonul, este un deschizător de drumuri.

Nu trebuie să vorbim despre spiritul luciferic ca şi cum ar fi neapărat ceva demn de ură, ci este ceva care – fiindcă se dezvoltă şi lucrează în numele omului ca un parazit – face ca omul să fie posedat de el, să acţioneze sub influenţa sa ca un om de geniu, ca un inspirat. În acest sens, spiritele luciferice sunt absolut necesare. Oamenii geniali de pe Pământ sunt tocmai aceia în care – şi de cele mai multe ori câţiva ani la rând – acţionează foarte puternic entitatea luciferică. Dacă lucrurile nu ar fi aşa, Edouard Schuré [42] nu ar fi putut să-l descrie pe Lucifer ca fiind un personaj simpatic, căci Lucifer este implicat în principal în marile progrese culturale de pe Pământ şi este un fel de meschinărie din partea creştinismului traditional să vadă în entitatea luciferică doar Diavolul rău. Aceasta nu este decât o dăunătoare îngustime de spirit. „Natura este păcat, spiritul este Diavolul, cele două ţin între ele îndoiala, bastardul lor diform", citim în Faust. Sigur, este convenabil pentru creştinismul tradiţional să-l prezinte pe Lucifer ca pe însuşi Diavolul şi să-l urască, dar cine cunoaşte evoluţia omenirii ştie că principiul luciferic acţionează tocmai în oamenii de geniu. Cine este adept al ştiinţei spirituale are obligaţia să privească aceste lucruri în faţă. Noi, oamenii, nu am avea nici o posibilitate să urcăm singuri

spre al cincilea şi al şaselea principiu, dacă aceste spirite nu ne-ar împinge înainte. De fapt, trebuie să fim recunoscători acestor spirite luciferice, fiindcă în timp ce ele încearcă să evolueze ne dau imboldul care ne împinge înainte, astfel încât putem să ne depăşim eul, cum obişnuiesc şi oamenii să spună că poeţii, geniile şi artiştii pot depăşi limitele înguste ale eului.

Astfel, dintr-un anumit punct de vedere, privim spre spiritele luciferice ca spre un fel de conducători ai oamenilor. Trebuie să ne eliberăm de acea îngustime de spirit, de tradiţionalismul crestin care consideră pe Lucifer ca fiind numai Diavolul şi îl tratează cu ură. Trebuie să recunoaştem esenţa eliberatoare a principiului luciferic ce i-a fost dată de zeităţi bune, căci în timpul evoluţiei terestre ne-a impus să ne depăşim pe noi înşine, astfel că, în mod profetic, putem să anticipăm ceea ce abia pe Jupiter va deveni bunul nostru şi aşa mai departe. Pe Pământ, are loc un schimb de influenţe reciproce ale entităţilor microcosmice care, la începutul evoluţiei Pământului, erau deja prezente aici; este un asemenea joc de influenţe, încât se poate spune: Oamenii sunt călăuzţii, în timp ce îşi dezvoltă propriul lor eu, de entităţi superioare lor, deoarece şi-au dezvoltat cel de al cincilea element constitutiv şi se îndreaptă spre al şaselea, sau chiar al şaptelea element, în timp ce omul abia lucrează la cel de al patrulea element al său.

În entitătile luciferice trebuie, deci, să vedem fiinţe supraumane – microcosmic supraumane. Şi acum, să lăsăm de-o parte aceste entităţi spirituale, pe care le numim luciferice, şi să trecem la natura lui Hristos.

Hristos se deosebeşte în modul cel mai absolut de alte entităţi care participă la evoluţia Pământului. El este o fiinţă care aparţine de o cu totul altă ordine. Este o fiinţă care nu numai în timpul evolutiei lunare a rămas în urmă, ca şi spiritele luciferice, dar care, prevăzând evoluţia lunară a rămas în urmă şi mai înainte, în timpul evoluţiei vechiului Soare, şi aceasta datorită unei anumite

înţelepciuni mult superioare oricărei înţelepciuni umane. Această entitate nu trebuie privită ca celelalte entităţi pe care le-am mentiont ca fiind microcosmice, căci nu trebuie să considerăm ca fiind microcosmice decât pe acelea care, de la începutul evoluţiei Pământului, s-au ataşat de evoluţia acestuia. Hristos nu era legat direct de evoluţia Pământului, ci de evoluţia vechiului Soare. El era o entitate macrocosmică de la începutul evoluţiei Pământului, o entitate supusă cu totul altor condiţii de evoluţie decât ale entităţilor microcosmice. Condiţiile sale de evoluţie erau de o natură cu totul diferită încât acest Hristos macrocosmic şi-a dezvoltat în afara Pământului cel de al patrulea principiu macrocosmic, adică Eul macrocosmic. Pentru evoluţia sa proprie, era normal ca Hristos să aducă până la desăvârşire un eu de esenţă macrocosmică din afara Pământului şi apoi să coboare pe Pământ. Era, deci, normal pentru evoluţia entităţii lui Hristos – când a coborât din macrocosmos pe Pământ – să aducă aici marele impuls al eului macrocosmic pentru ca eul microcosmic, eul uman, să preia acest impuls şi să-şi poată continua evoluţia. Era normal pentru Hristos să posede nu impulsul eului microcosmic, ci impulsul eului macrocosmic la un stadiu tot atât de înaintat ca şi eul pe care îl avea omul, cel microcosmic, pe Pământ. Fiinţa lui Hristos este, sub un anumit raport, asemănătoare omului, numai că omul este microcosmic şi a adus cele patru principii ale sale la o expresie microcosmică; în consecinţă, şi eul său este, ca eu terestru, microcosmic, în timp ce Hristos este însuşi Eul Universului. Evoluţia lui Hristos s-a desfăşurat în aşa fel, încât el este mare şi important tocmai datorită deplinei dezvoltări a acestui eu pe care l-a adus pe Pământ. Hristos nu avea nici al cincilea şi nici al şaselea principiu macrocosmic, deoarece le va dezvolta pe Jupiter şi pe Venus pentru a le putea transmite omului.

Hristos este, aşadar, o entitate macrocosmică a cărei natură este cvadruplă – până la nivelul eului său macrocosmic –, la fel cum este şi omul la nivel microcosmic. Şi aşa cum, în timpul evoluţiei terestre,

omul are misiunea să-şi dezvolte eul pentru a putea primi, la fel Hristos şi-a dezvoltat eul pentru a putea da. Când a coborât pe Pământ, în entitatea sa totul era utilizat pentru a exprima cel de al patrulea principiu al său într-o formă cât mai perfectă cu putinţă. Acum fiecare principiu de acelaşi nivel, macrocosmic şi microcosmic, are o afinitate intimă cu cel care îi corespunde numeric. Al patrulea principiu macrocosmic al lui Hristos este corespunzător celui de al patrulea principiu microcosmic al omului, iar al cincilea principiu al lui Hristos va corespunde la om Sinei spirituale.

Hristos a păşit, aşadar, în misiunea sa pe Pământ aducând omului, din macrocosmos ceea ce acesta trebuia să dezvolte la nivel microcosmic, Hristos aducându-l însă ca principiu macrocosmic. El intervine în evoluţia Pământului, posedând tot atât de puţin principiile al cincilea, al şaselea şi al şaptelea ca şi omul.

Hristos este o entitate care a ajuns pe plan macrocosmic până la al patrulea principiu şi care va vedea dezvoltarea celui de al patrulea principiu în timpul evoluţiei terestre în aceea că dăruieşte totul pentru ca omul să-şi poată perfectiona propriul său eu.

Dacă luăm în considerare situaţia în ansamblu, găsim la începutul evoluţiei Pământului trei categorii de entităţi: oameni care trebuie să obţină pe Pământ al patrulea principiu deplin dezvoltat, o clasă de entităţi luciferice care trebuie să dezvolte al şaselea principiu şi o altă clasă de entităţi luciferice care trebuie să-şi dezvolte al şaptelea principiu, ambele situându-se deasupra omului prin faptul că au de dezvoltat principii superioare. Dar totodată, sub acest aspect, aceste entităţi luciferice depăşesc chiar pe Hristos, căci Hristos trebuie să dea expresie pe Pământ tocmai celui de al patrulea principiu, ca dăruire totală făcută oamenilor. Hristos va stimula pe oameni să manifeste doar eul lor propriu, ca fiind cea mai profundă şi internă structură umană, la o treaptă de dezvoltare tot mai înaltă. Spiritele luciferice vor fi cele

care vor conduce pe om să se depăşească într-o anumită privinţă.

Cine priveşte lucrurile numai din afară poate spune: Bine, atunci Hristos se situează, de fapt, pe un nivel inferior decât, de exemplu, spiritele luciferice, căci Hristos vine pe Pământ cu ceva ce este înrudit cu al patrulea principiu al omului. El nu este predispus să-l conducă pe om la autodepăşire, ci numai la o pătrundere mai profundă în propriul său suflet. El este predispus să aducă fiinţa sufletească a omului din ce în ce mai aproape de sine însuşi. Entităţile luciferice au dezvoltat principiul al patrulea, al cincilea, al şaselea şi se află, într-o oarecare măsură, mai sus decât Hristos. Practic, aceasta se va vedea în viitor, în aşa fel încât prin preluarea principiului lui Hristos în natura umană aceasta se va adânci din ce în ce mai mult, va primi în propria sa entitate mai multă lumină şi iubire şi va simţi aceste lucruri ca pe ceva ce îi aparţin în mod primordial. Interiorizarea sufletului omenesc în profunzimi infinite va fi rodul impulsului pe care Hristos îl aduce şi care va continua să acţioneze din ce în ce mai departe. Şi când Hristos va veni, aşa cum s-a spus în diverse conferinţe, el nu va acţiona altfel decât aprofundând sufletul omenesc. Celelalte spirite care au principii mai înalte decât Hristos, chiar dacă numai de ordin microcosmic, vor împinge într-un anumit sens la autodepăşire. Hristos îi va interioriza pe oameni şi îi va face şi smeriţi; spiritele luciferice vor conduce pe om la autodepăşire, îl vor face inteligent, ager, genial, dar totodată orgolios, infiltrându-i ideea că el ar putea deveni ceva supraumam încă în timpul evoluţiei terestre. De aceea, tot ce va conduce pe om, în viitor, la ceea ce îl va determina, într-o oarecare măsură, să se depăşească pe sine, să devină mândru de propria sa natură umană deja acum, aici, pe Pământ, va fi rezultatul impulsului luciferic. Ceea ce însă va face pe om mai profund, ceea ce îl va conduce în viaţa sa lăuntrică la asemenea profunzimi cum nu poate atinge decât prin dezvoltarea deplină a celui de al patrulea principiu, acestea toate vor veni de la Hristos.

Oamenii care privesc lucrurile sub aspectul lor exterior vor spune: Hristos este de fapt pe o poziţie inferioară faţă de entităţile luciferice, căci el dezvoltă numai principiul al patrulea, iar celelalte entităţi principii superioare. Dar există o deosebire, şi ea constă în faptul că celelalte entităţi îşi altoiesc principiile superioare cumva în mod parazitar pe om, iar Hristos aduce al patrulea principiu în aşa fel, încât natura umană este impregnată, pătrunsă şi fortificată deplin de acest principiu. După cum corpul carnal al lui Iisus din Nazaret a fost impregnat, pătruns şi fortificat de al patrulea principiu macrocosmic, la fel vor fi impregnate de acest principiu şi corpurile celor care vor primi pe Hristos în ei. După cum al patrulea principiu macrocosmic este darul lui Hristos, principiile al şaselea şi al şaptelea vor fi darul spiritelor luciferice. Astfel că în viitor vom putea vedea – şi acest viitor se pregăteşte deja de pe acum – că oameni incapabili să înţeleagă aceste lucruri vor spune: Da, dacă luăm Evangheliile ca atare sau lăsăm să acţioneze asupra noastră ceea ce a dat Hristos omenirii prin învăţăturile sale, prin învăţăturile care izvorăsc din El, nu este în realitate la acea înălţime la care se află, poate, alte entităţi spirituale care sunt în legătură cu oamenii. Acestea depăşesc într-o anumită privinţă pe om, nu îl pot pătrunde în întregime, dar îi pătrund raţiunea, genialitatea! Şi observatorul superficial mai spune: Aceste entităţi se află, de fapt, mai sus decât Hristos.

Va veni o vreme când aceste lucruri vor fi înţelese de aşa manieră, încât va fi ridicat în slăvi cel mai important şi puternic din aceste spirite luciferice, care vrea să-l împingă pe om la autodepăşire, iar el va fi considerat mare conducător al omenirii. Se va spune: Ei bine, ceea ce Hristos a putut să dea a fost, de fapt, doar un punct de tranziţie! Există deja oameni care vorbesc în felul acesta: Ce sunt în realitate învăţăturile Evangheliilor? Noi am depăşit deja acest stadiu. Aşa cum am spus, un spirit genial, atotcuprinzător, un spirit eminent va fi scos în evidenţă, va pune stăpânire pe o altă natură umană

carnală, pe care o va impregna cu genialitatea sa. Şi atunci lumea va spune: Acesta depăşeşte cu adevărat pe Hristos, căci Hristos nu a fost decât acela care ne-a dat prilejul să dezvoltăm cel de al patrulea principiu, pe când celălalt ne dă ocazia să ajungem chiar în decursul evoluţiei terestre până la al şaptelea principiu!

Spiritul lui Hristos se va afla în opoziţie cu spiritul celeilalte entităţi: Spiritul lui Hristos, de la care oamenii vor putea spera să primească puternicul impuls macrocosmic al celui de al patrulea principiu al lor şi spiritul luciferic care, într-o anumită privintă, vrea să incite pe oameni la autodepăşire.

Dacă oamenii ar rămâne aici, la această concluzie, şi ar spune: Noi trebuie să primim de la spiritele luciferice doar tendinţa de a ne ridica privirile spre acestea aşa cum coborâm privirile spre natura noastră inferioară, ei ar proceda bine. Dar dacă vor spune: Vedeţi, Hristos ne dă numai al patrulea principiu, în schimb există spirite care ne pot da al şaselea şi al şaptelea principiu, atunci oamenii care vor gândi astfel despre Hristos vor adora şi vor ridica în slăvi pe *Antihrist*.

Aşa se va manifesta în viitor poziţia Antihristului faţă de Hristos. Şi nu se va putea obiecta nimic acestei situaţii cu ajutorul raţiunii exterioare, a genialităţii exterioare, căci se vor putea arăta multe lucruri care din punctul de vedere al raţiunii şi al genialităţii vor face ca Antihristul să apară mult mai inteligent decât capacitatea cea mai profundă a principiului uman pe care Hristos îl revarsă în suflete din ce în ce mai mult. Deoarece Hristos aduce oamenilor doar al patrulea principiu macrocosmic, care dat fiind că este de natură macrocosmică este totuşi infinit mai important decât toate principiile microcosmice şi mai puternic decât ele, chiar dacă este înrudit cu eul uman, mai putemic decât toate celelalte care pot fi dobândite în timpul evoluţiei terestre, se va spune, totuşi, tocmai fiindcă este doar al patrulea principiu, că este inferior faţă de principiile al cincilea, al şaselea sau al

şaptelea care vin de la spiritele luciferice, că este mai ales inferior faţă de ceea ce vine de la Antihrist.

Este important ca pe terenul ştiinţei spirituale să se recunoască lucrurile aşa cum le-am expus. Se spune deja, referitor la teoria lui Copernic, care a pus Pământul în mişcare, l-a scos din imobititatea în care se afla înainte, l-a făcut să se învârtească în jurul Soarelui şi l-a prezentat ca pe un minuscul grăunte de nisip în mijlocul Universului: Dar cum poate sta ideea creştină alături de aşa ceva? Se construieşte o contradicţie între ideea creştină şi ştiinţele naturale, întrucât se spune: Altădată, oamenii puteau într-adevăr să înalţe privirile spre Crucea de pe Golgota şi spre Hristos, căci Pământul apărea ca un loc ales în Univers, iar celelalte corpuri cereşti apăreau mici şi nu existau, de fapt, decât numai datorită Pământului. Atunci, s-ar putea spune, Pământul a apărut omului ca fiind demn să poarte Crucea de pe Golgota! Când, însă, teoria lui Copernic a cuprins spiritele, oamenii au început să-şi bată joc şi să spună: Întrucât celelalte corpuri cereşti au cel puţin aceeaşi însemnătate ca şi Pământul, ar fi trebuit ca şi Hristos să fi mers de la un corp ceresc la altul. Dar fiindcă celelalte corpuri cereşti sunt mult mai mari decât Pământul, ar fi, de fapt, uimitor ca Omul-Dumnezeu să-şi îndeplinescă opera de mântuire pe acel minuscul Pământ! Toate acestea au fost spuse cu adevărat de un savant nordic [43]. El spune: Să ne închipuim că o puternică dramă în loc să fie reprezentată pe o mare scenă, într-o capitală, s-ar juca pe o scenă de mahala sau pe o mică scenă improvizată într-un sat oarecare; aşa îi apărea drama lui Hristos. Şi continuă: Este cu totul lipsit de sens ca cea mai mare dramă a lumii să nu fie reprezentată pe un mare corp ceresc; aceasta este exact ca şi cum o puternică piesă s-ar reprezenta nu pe scena unui strălucitor teatru, ci într-un mizerabil teatru sătesc.

Un asemenea discurs este de-a dreptul straniu şi i se poate replica: Legenda creştină s-a îngrijit să nici nu poată fi spus ceva atât de smintit; ea nici măcar nu a

situat vreodată acesl Misteriu într-un loc strălucitor de pe Pământ, ci într-un sărman staul de vite. Prin aceasta s-a arătat că o astfel de obiecţie, ca cea făcută de savantul nordic, nu ar trebui făcută. Oamenii nu îşi dau seama întotdeauna cât de inconsecvenţi sunt în gândirea deosebit de inteligentă! Ideea nu are susţinere în faţa marelui şi simplului adevăr pe care îl conţine deja legenda creştină. Şi dacă legenda a plasat Naşterea lui lisus nu într-un loc strălucitor, excepţional de pe Pământ, într-un mare oraş, într-o capitală, ci într-un sărman staul de vite, atunci nu apare nicidecum lipsit de sens că prin opoziţie cu marile corpuri cereşti Pământul a fost ales ca loc care să poarte Crucea. De altfel, întreaga manieră în care învăţătura creştină dă, în felul ei, ceea ce Hristos avea să aducă umanităţii este deja o pregătire a acelor mari învălături pe care trebuie să ni le dea astăzi din nou ştiinţa spirituală. Să lăsăm Evangheliile să acţioneze asupra noastră. Vom găsi în ele adevărurile cele mai profunde ale ştiinţei spirituale, aşa cum am văzut în atâtea ocazii. Dar cum sunt conţinute în Evanghelii aceste mari comori de înţelepciune? Aş vrea să spun: Dacă acei oameni care nu au în ei nici o scânteie din impulsul dat de Hristos trebuie să se ridice până la o înţelegere ce se află în Evanghelii, ei sunt, pur şi simplu, obligaţi să-şi chinuie mintea, să-şi dezvolte chiar o anumită genialitate. Că nu e suficientă starea de conştienţă umană normală pentru aceasta se poate deduce din faptul că un număr mic de oameni înţeleg interpretarea Evangheliilor pe care ne-o oferă ştiinţa spirituată. Cu forţe luciferice, cu dezvoltarea genialităţii, se pot înţelege Evangheliile dar numai din punct de vedere exoteric. Dar, aşa cum ne sunt date, cum ne putem apropia de adevărurile lor? Aceasta o putem face când aceste adevăruri ar apărea ca un fruct foarte copt, direct din ceea ce numim entitatea hristică - fără osteneală, fără nici un efort -, vorbind direct inimilor care se lasă pătrunse de impulsul dat de Hristos, aşa încât luminează şi încălzesc direct sufletul, într-o unitate.

Modul cum se apropie de om cele mai mari comori de

înţelepciune este opusul modului în care se acţionează asupra inteligenţei. El este de aşa natură, încât trebuie să ne bizuim pe faptul că aceste adevăruri ţâşnesc într-un mod direct, originar şi elementar din cel de al patrulea principiu macrocosmic în Iisus Hristos desăvârşit, astfel încât trec direct asupra oamenilor. Da, lucrurile sunt astfel pregătite, încât inteligenţa omului, raţiunea a tot ce este de natură luciferică în evoluţia omului va produce multe interpretări ale cuvintelor lui Hristos; şi numai încetul cu încetul vor pătrunde până la simplitatea şi măreţia lor, la caracterul lor elementar. Şi aşa cum stau lucrurile în privinţa cuvintelor lui Hristos, tot aşa stau şi în privinţa faptelor lui Hristos.

Când descriem un eveniment cum este, să spunem, Învierea, cu mijloacele pe care ni le oferă ştinţa spirituală, în faţa cărui fapt deosebit ne aflam? Un important teosof german a spus, deja, în anii '20 ai secolului al XIX-lea, că s-ar putea vedea cum raţiunea umană este pătrunsă din ce în ce mai mult de principiul luciferic. Acesta a fost Troxler **[44]**. El a spus: În tot ce vrea să înţeleagă, raţiunea umană este complet luciferică. În general, este dificil să ne referim la comorile cele mai profunde ale înţelepciunii teosofice. Aceia dintre dumneavoastră care au fost prezenţi la ciclul meu de conferinţe ţinut la Praga **[45]** îşi vor aminti că atunci l-am menţionat pe Troxler ca să arăt că exista deja în el ceea ce astăzi se poate spune despre corpul eteric sau corpul de viaţă uman. El a declarat că raţiunea umană este dominată de forţe luciferice.

Dacă astăzi dorim să înţelegem cu ajutorul forţelor teosofice corecte Învierea, făcând abstracţie de forţele luciferice, va trebui să arătăm că prin Botezul din apa Iordanului s-a petrecut ceva de o covârşitoare importanţă, că în momentul acela cele trei corpuri ale acelui Iisus de care vorbeşte Evanghelia după Luca au fost pătrunse de entitatea macrocosmică a lui Hristos, care a trăit timp de trei ani pe Pământ, şi au trecut prin Misteriul de pe Golgota împreună cu entitatea lui

Hristos. Această evoluţie a lui Iisus Hristos timp de trei ani a fost, bineînţeles, altfel decât a unui om oarecare. Cum s-a desfăşurat ea, astfel încât cu ajutorul principiilor ştiinţei spirituale, dacă mergem până în miezul lucrurilor, să putem înţelege cum a fost, de fapt, Învierea?

Iisus din Nazaret era pe malul Iordanului. Eul său se separă de corpul fizic, de corpul eteric sau de viaţă şi de cel astral, iar entitatea macrocosmică a lui Hristos coborî, luă în stăpânire cele trei corpuri în care a trăit până la 3 aprilie în anul 33 – aşa cum am putut stabili. Dar aceasta a fost o viaţă de cu totul alt gen. Căci deja din clipa Botezului viaţa lui Hristos în corpul lui Iisus din Nazaret a fost un proces lent al morţii. Cu fiecare clipă din timpul care se scurgea în cei trei ani dispărea câte ceva din învelişurile lui Iisus din Nazaret. Încetul cu încetul, aceste învelişuri mureau, astfel că la capătul celor trei ani întregul corp al lui Iisus din Nazaret era deja la limita de cadavru şi nu era menţinut decât prin puterea entităţii macrocosmice a lui Hristos. Să nu vă imaginaţi că acest corp în care locuia Hristos era, să zicem, la un an şi jumătate după Botezul în apa Iordanului la fel ca oricare alt corp uman, ci era într-o astfel de stare, încât orice suflet obişnuit ar fi simţit imediat că îl părăseşte, căci coeziunea sa nu putea fi asigurată decât de forţa entităţii macrocosmice a lui Hristos. A fost un proces continuu şi lent de pieire timp de trei ani. Acest trup ajunsese la limita descompunerii când a venit momentul Misteriului de pe Golgota. Atunci nu a mai fost necesar decât să vină acei bărbaţi despre care ni se povesteşte că au adus acele substanţe stranii pe care le numim substanţe aromate pentru a stabili o combinaţie chimică între aceste substanţe ciudate şi corpul lui Iisus din Nazaret, în care locuise timp de trei ani entitatea macrocosmică a lui Hristos, şi să-l aşeze apoi în mormânt. Şi a fost nevoie de foarte puţin timp pentru ca acest corp să se prefacă în pulbere, iar spiritul lui Hristos să se îmbrace într-un corp eteric densificat, putem spune, până la o vizibilitate fizică. Astfel Hristos-Cel-Înviat s-a îmbrăcat într-un corp eteric densificat până

la o vizibilitate fizică, mergând şi arătându-se celor cărora putea să li se arate. El nu era vizibil pentru toţi, fiindcă nu avea decât un corp eteric densificat, pe care Hristos l-a purtat după Înviere. Ceea ce fusese pus în mormânt se făcuse ţărână. După cercetările oculte cele mai recente, s-a stabilit că a avut loc atunci şi un cutremur de Pământ. Pentru mine personal a fost o surpriză, după ce am constatat că avusese loc efectiv un cutremur de pământ, să găsesc o aluzie la acest fapt în Evanghelia după Matei*. Pământul s-a despicat şi pulberea cadavrului a fost înghiţită, amestecându-se cu materia terestră. Prin zguduirea care a urmat cutremurului, pânzele în care fusese înfăşurat corpul au fost împrăştiate, aşa cum se arată în Evanghelia după Ioan**. Faptul este descris în adevăr în mod minunat în Evanghelia după Ioan.

* Matei,a cp. 27, v. 51-52. (Nota trad.)

* Ioan, cap. 20, v. 5-7. (Nota trad.)

În acest fel trebuie să înţelegem din punct de vedere ocult Învierea şi nu intrăm în nici un fel de contradicţie cu Evangheliile. Căci am atras deja în mod repetat atenţia asupra faptului că Maria din Magdala nu a recunoscut pe Hristos cund s-a apropiat de ea*. Cum e posibil ca cineva să nu recunoască un om pe care l-a văzut doar cu câteva zile înainte – mai ales când este vorba de o asemenea personalitate cum era Iisus Hristos? Când se spune că Maria din Magdala nu l-a recunoscut pe Hristos, înseamnă că el i-a apărut într-o altă formă, sub o altă figură. Ea l-a recunoscut abia când l-a auzit vorbind. Atunci a devenit atentă.

* Ioan, cap. 20, v. 10-14. (Nota trad.)

Şi toate detaliile din Evanghelie devin, dacă le privim în mod ocult, foarte de înţeles.

Dar cineva ar putea spune: Toma a fost îndemnat de Cel-Înviat, care apăruse în faţa apostolilor, să pipăie cu mâinile sale rănile*. Ar trebui atunci să presupunem că rănile mai erau încă prezente, că Hristos venise la apostoli cu acelaşi corp care se prefăcuse în ţărână. Nu! Gândiţi-vă că cineva are o rană; atunci corpul eteric se

contractă, el capătă un fel de cicatrice. Şi în corpul eteric deosebit de concentrat din care s-au extras elementele noului corp eteric care îmbracă acum entitatea lui Hristos rănile deveniseră vizibile, ca nişte porţiuni deosebit de dense, astfel că Toma a putut să le simtă ca pe o realitate.

* Ioan, cap. 20, v. 24-29. (Nota trad.)

Tocmai acest pasaj din Evanghelii este ceva minunat din punct de vedere ocult. El nu este absolut deloc în contradicţie cu faptul că avem a face cu un corp eteric densificat până la punctul de a deveni vizibil prin forţa puterii lui Hristos, astfel încât poate avea loc după aceasta şi scena de pe drumul spre Emaus*. O găsim descrisă în Evanghelii în aşa fel, încât nu e vorba de o masă obişnuită, ci de faptul că ceea ce s-a consumat a fost asimilat direct de corpul eteric, prin forţa lui Hristos, fără participarea corpului fizic.

* Luca, cap. 24, v. 13. (Nota trad.)

Toate aceste lucruri pot fi astăzi înţelese în temeiul principiilor oculte ale ştiinţei spirituale. Evangheliile pot fi înţelese, într-un anumit mod, chiar textual – excepţie făcând acele pasaje transmise într-o traducere proastă. Fiecare amănunt se explică într-un mod miraculos şi cine a admis aceste lucruri acela îşi spune, când remarcă o contradicţie: În această privinţă sunt încă prea prost! El nu se simte tot atât de inteligent ca teologii moderni, care spun: Noi nu putem concepe Învierea aşa cum este descrisă de Evanghelii! Dar, în realitate, o putem concepe astfel, dacă situăm aceste evenimente pe temeiurile lor fundamentale.

Cum acţionează tot ce s-a spus acum asupra raţiunii umane? Ei bine, exact aşa ca lumea să spună: Dacă trebuie să cred în Înviere, trebuie să şterg atunci cu buretele tot ce am cucerit până acum cu raţiunea mea. Acest lucru nu îl pot face. De aceea, Învierea trebuie înlăturată din mintea mea. Raţiunea care gândeşte în felul acesta este o raţiune impregnată de influenţa lui Lucifer, nu poate concepe aceste lucruri. O asemenea raţiune va ajunge din ce în ce mai mult să respingă

marile adevăruri rostite, precum şi faptele elementare care s-au petrecut înainte şi în legătură cu Misteriul de pe Golgota. Dar ştiinţa spirituală va fi chemată să înţeleagă şi să lămurească aceste lucruri până în cele mai mici detalii. Ea nu va respinge principiile al cincilea, al şaselea, al şaptelea, care pot depăşi al patrulea principiu macrocosmic. Dar va vedea în al patrulea principiu macrocosmic cel mai mare impuls care a fost dat evoluţiei Pământului.

Vedeţi însă că într-un anumit sens nu este prea uşor să înţelegem evoluţia lui Hristos în cadrul Pământului, deoarece este justificată, într-un anumit fel, obiecţia că unele spirite luciferice, spirite deosebite, pot conduce către alte principii, dar toate sunt numai la nivel microcosmic. Am exprimat acest lucru şi mai înainte, când am spus: Hristos este ca un fel de punct central unde fiinţa acţionează prin fapta sa, prin ceea ce este ea însăşi. În jurul lui Hristos stau cei doisprezece Bodhisattvi ai lumii, asupra lor se răspândeşte strălucirea care vine de la Hristos şi care mai întâi, prin elaborare înţeleaptă, o ridică la nivelul de principii superioare. Din al patrulea principiu emană o strălucire care se răspândeşte şi asupra celorlalte principii superioare, în măsura în care acestea se dezvoltă în cadrul evoluţiei Pământului. Din această cauză, apar multe erori în ce priveşte unicitatea lui Hristos, datorită faptului că nu se vede clar că avem de-a face în ceea ce-l priveşte numai cu principiul al patrulea; acesta este însă un principiu macrocosmic, şi dacă se pot dezvolta principii superioare, acestea sunt totuşi doar principii microcosmice ale unor entităţi care, pe vechea Lună, nu au reuşit să-şi desăvârşească evoluţia, chiar dacă, în felul lor, au depăşit condiţia umană şi pe om pentru că şi-au dezvoltat încă în timpul evoluţiei lunare ceea ce omul poate să-şi dezvolte abia acum, pe Pământ.

Trebuie să ne ridicăm până la asemenea probleme ca cele pe care tocmai le-am expus, dacă dorim să înţelegem poziţia exactă a principiului lui Hristos în cadrul evoluţiei

terestre şi dacă vrem să vedem clar de ce în viitor Antihristul va fi apreciat ca fiind, în multe privinţe, mai presus decât însuşi Hristos. Antihristul va fi considerat poate mai inteligent, mai genial decât Hristos, el va câştiga o mulţime de adepţi. Dar cei care se sprijină pe ştiinţa spirituală trebuie să se pregătească să nu se lase înşelaţi de toate cele arătate mai sus. Înainte de orice, este necesar să avem o fundamentare fermă a principiilor indicate de ştiinţa spirituală, pentru a nu ne lăsa ademeniţi şi înşelati. A fost, mai înainte de toate, sarcina şi misiunea esoterismului care s-a dezvoltat în Apus încă din secolul al XIII-lea şi despre care am relatat câte ceva, să elaboreze în modul cel mai clar tot ceea ce, sub acest raport, trebuie spus despre natura lui Hristos. Astfel că cel care are o poziţie fermă pe terenul acestui esoterism va recunoaşte din ce în ce mai clar ce pozitie centrală ocupă Hristos în evoluţia planetară a Pământului. Şi se va ajunge şi la aceea că – faţă de toate aşa-zisele reincarnări ale lui Hristos pe Pământ – trebuie să punem în valoare un lucru foarte simplu. După cum braţul balanţei trebuie sprijinit doar într-un singur punct, şi nu în două sau mai multe, la fel şi evoluţia Pământului trebuie să aibă un singur impuls fundamental. Iar cel care admite mai multe incarnări ale lui Hristos face aceeaşi greşeală ca şi cel care crede că braţul balantei, ca să funcţioneze mai bine, trebuie sprijinit în două puncte. Dacă se întâmplă aşa, atunci nu mai poate fi vorba de o balanţă. Iar cine ar merge pe Pământ în mai multe incarnări nu mai este Hristos. Acesta este un adevăr pe care orice ocultist avizat trebuie să-l susţină când este vorba de natura lui Hristos. O comparaţie simplă este suficientă pentru a arăta unicitatea lui Hristos. În acest sens, Evangheliile şi ştiinţa spirituală sunt în deplin acord.

CELE ŞAPTE PRINCIPII ALE MACROCOSMOSULUI şi legătura lor cu fiinţa umană

Note luate în timpul conferinţei ţinute la Stuttgart la 28 noiembrie 1911

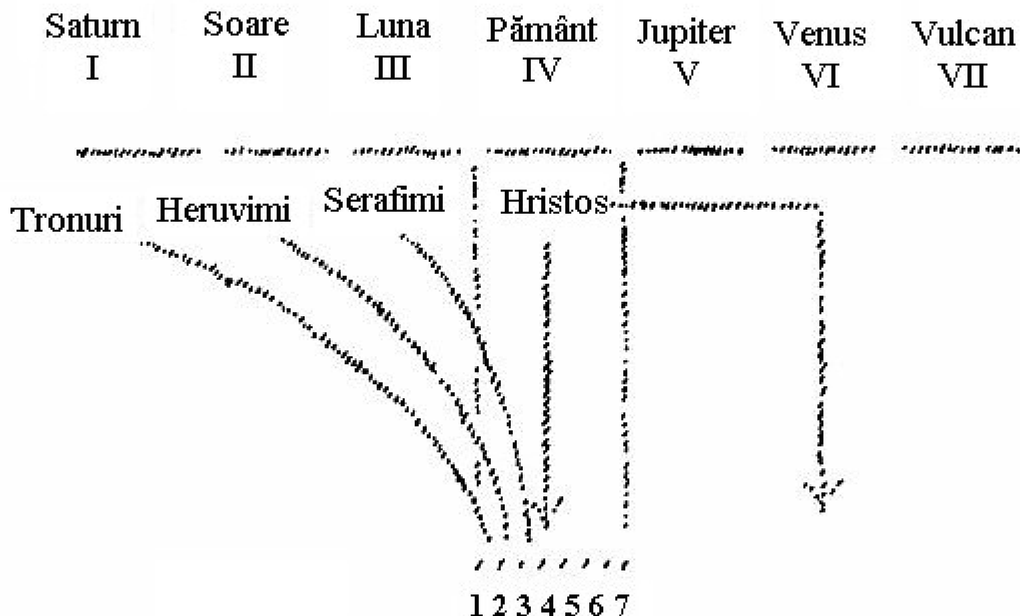
Macrocosmosul, sau marele Univers, este şi el angrenat într-o evoluţie, ca şi microcosmosul, omul, micul univers. La fel cu omul, el trebuie să-şi dezvolte şapte principii. Aceste şapte principii reprezintă totalitatea ierarhiilor cereşti.

I. Serafimi, Heruvimi, Tronuri
II. Kyriotetes, Dynamis, Exusiai
III. Arhai, Arehangeloi, Angeloi
IV. Fiul Omului.

Linia evolutivă a principiilor macrocosmice este următoarea:

1. Primul principiu de evolutie macrocosmică – Tronuri
2. Al doilea principiu de evoluţie macrocosmică – Heruvimi
3. Al treilea principiu de evoluţie macrocosmică – Serafimi
4. Al patrulea principiu de evoluţie macrocosmică – Hristos.

sau sub o formă grafică:

În coloana „PĂMÂNT" cifrele 1...7 reprezintă rasele-mamă (perioadele).

Schematic situaţia se prezintă astfel:

1. Rasa mamă polară – Repetiţia principiului saturnian – Tronuri
2. Rasa mamă hiperboreană – Repetarea principiului solar – Heruvimi
3. Rasa mamă lemuriană – Repetarea principiului lunar – Serafimi
4. Rasa mamă atlanteană – Mijlocul evoluţiei Pământului – Hristos
5. Rasa mamă actuală (postatlanteană) – Continuarea evoluţiei
6. Presentimentul evoluţiei jupiteriene
7. Presentimentul evoluţiei venusiene.

Principiul lui Hristos îşi continuă evoluţia şi în cursul epocii jupiteriene, iar deplina dezvoltare se va înfăptui către mijlocul epocii pe care o numim Venus.

De la mijlocul perioadei atlanteene, principiul lui Hristos nu putea acţiona decât în forme germinale incipiente. La om, aceasta se realizează prin structurarea primului germen al eului. Prima influenţă directă, reală, are loc în perioada noastră (postatlanteană) prin revelaţia de pe muntele Sinai, când Hristos i s-a arătat lui Moise sub numele de Iahve sau Iehova. Apoi, legătura directă a lui Hristos cu Pământul s-a petrecut cu ocazia Botezului în apa Iordanului şi în cei trei ani trăiţi de Hristos în corpul lui Iisus din Nazaret. Impulsul lui Hristos s-a deversat în omenire o dată cu impulsul eului. Hristos este, prin aceasta, eul macrocosmic. Dezvoltarea în continuare pe Pământ a celui de al cincilea, al şaselea şi al şaptelea principiu nu este posibilă decât ca un fel de presentiment lăuntric. Nu se poate da omului un corp superior celui fizic construit cu cel de al patrulea principiu macrocosmic. Abia pe Jupiter vom primi al cincilea, iar pe Venus al şaselea principiu ş.a.m.d. De aceea, în

comparaţie cu epoca greco-romană, există acum în om un fel de contradicţie lăuntrică între spirit, suflet şi corp, contradicţie care va deveni din ce în ce mai sesizabilă pe măsură ce evoluţia continuă. Fiinţele mai sensibile pot încă de pe acum să perceapă această contradicţie.

Să luăm în considerare acum, având în vedere această schemă, acţiunea potrivnică a spiritelor luciferice. Acestea provin dintr-o ierarhie superioară omului, ierarhia Îngerilor (Angeloi), care însă nu şi-au desăvârşit întreaga lor evoluţie pe Lună, când au parcurs stadiul de „om". De aceea, au rămas incapabile să găsescă legătura cu al patrulea principiu macrocosmic pentru a-şi continua în mod normal evoluţia. În schimb, spiritele luciferice şi-au dezvoltat pe Lună în mod prematur, ca să spunem aşa, al patrulea, al cincilea principiu ş.a.m.d., dar fără influenţa celui de al patrulea principiu macrocosmic, fără impulsul lui Hristos, care încă nu era prezent.

Să cercetăm acum evoluţia acestor spirite luciferice, care au atins deja, pe Lună, al cincilea principiu. Aceste spirite nu ştiu nimic despre al patrulea principiu macrocosmic, nu ştiu nimic despre Hristos. Este greu să exprimăm acest lucru în limbajul nostru curent. S-ar putea eventual spune: Aceste spirite s-au întors în mod batjocoritor împotriva zeilor superiori care se îngrijeau de evoluţia principiului lui Hristos în omenire şi au strigat: Voi nu puteţi da omului decât principiul al patrulea, dar noi îi putem da al cincilea principiu. Acesta este cu adevărat un principiu superior, pe care spiritele luciferice l-au dobândit în mod prematur, principiu pe care noi abia acum, în perioada postatlanteană (a cincea rasă-mamă sau rasă-rădăcină), îl elaborăm. Dar le lipsea cel de al patrulea principiu macrocosmic, al lui Hristos, despre care aceste spirite nu ştiu nimic. Ele sunt considerate, într-un anume sens, prematur dezvoltate, în avans, dar nu sunt în armonie cu Cosmosul. De aceea, spiritele luciferice privesc evoluţia normală ca pe ceva inferior, ca pe ceva „mai simplu", nivel pe care ele l-au depăşit, se cred spirite superioare. Va veni o vreme când

datorită puterii principiilor superioare, al cincilea şi chiar al şaselea, spiritele luciferice vor avea o influenţă mai mare în omenirea care va cădea sub influenţa lor.

Oare nu simţim de pe acum, peste tot, semnele că lucrurile stau aşa? În artă şi în ştiinţă, precum şi în alte domenii, peste tot ne apare un anumit semn al unei anumite evoluţii superioare, dar premature, căreia pare să-i lipsească însă sâmburele interior de adevăr, adică de armonie cu Cel-Etern.

Conducătorul acelor spirite care au dezvoltat, în felul arătat, şase principii, care, deci, au ajuns pe Lună până aproape de desăvârşire, este Antihristul, care ar putea deja să fie confundat cu însuşi Hristos*.

* Matei cap. 13, v. 22 „Căci se vor scula Hristoşi mincinoşi şi proroci mincinoşi." De asemena, I, Epistola lui loan cap. 2, v. 18 şi cap. 4, v. 3. (Nota trad.)

Astăzi deja cea mai mare parte din omenire a căzut sub influenţa spritelor luciferice. De unde necesitatea de a se stimula ceea ce omul poate primi pe Pământ prin meditaţie, numai ceea ce este resimţit în interior. De aici, necesitatea ştiinţei spirituale.

La începtul epocii a cincea postatlanteene, în care ne aflăm în prezent, deci la sfârşitul epocii greco-romane, în secolul al XIII-lea, o scurtă perioadă de timp omenirea a fost complet ruptă de posibilitatea clarvederii. S-a organizat atunci o mare reuniune a celor mai înţelepţi oameni, formând Colegiul celor doisprezece. Dintre aceştia, primii şapte erau acei sfinţi Rishi, fiecare incarnând câte una din cele şapte trepte de evoluţie atlanteană. Alţi patru înţelepţi incarnau în ei cele patru subrase* ale perioadei noastre postatlanteene, respectiv al optulea incarna vechea epocă de cultură indiană, al nouălea epoca veche persană, al zecelea epoca egipto-caldeană, al unsprezecelea epoca greco-romană, iar al doisprezecelea tot ce urma după aceasta. Apoi vine un al treisprezecelea, un băiat pe care cei doisprezece îl iau în mijlocul lor şi toţi îi insuflă, într-un mod special, întreaga

lor înţelepciune. Corpul băiatului devine, datorită educaţiei la care era supus, străveziu, complet translucid. De mai mult timp el nu mai primise nici o hrană. Sub această puternică influenţă el a mai trăit puţin timp, dar a putut deveni în acest răstimp, datorită a ceea ce primise de la ei toti, învăţătorul celor doisprezece pentru acele aspecte la care ei nu ar fi putut avea acces în mod izolat. Şi anume, el a putut să le explice la un nivel superior şi datorită propriei sale intuiţii evenimentul trăit de Pavel. Puţin după aceea, băiatul a murit, dar s-a reincarnat pe Pământ, în secolul al XIV-lea, în persoana lui Christian Rosenkreutz. În acea reincarnare trăieşte peste o sută de ani şi de atunci el este nu numai învăţătorul celor doisprezece Înţelepti, ci şi al omenirii întregi. El are ca sarcină să protejeze omenirea împotriva influenţei luciferice.

* „Subrasă" este echivalent, în terminologia nouă introdusă de Rudolf Steiner, cu „epoca culturală". (Nota trad.)

Aceste influenţe luciferice sunt foarte puternice şi această influenţă va mai creşte încă. Dar pe bună dreptate putem spune: „Lumea măruntă nu simte niciodată pe Diavol chiar dacă o ia de guler". Influenţa luciferică va deveni totuşi, în viitor, mai evidentă.

NOTELE EDIŢIEI GERMANE

Conferinţele reunite în acest volum apar pentru prima dată sub această formă. Conferinţele ţinute de Rudolf Steiner nu erau destinate pentru tipar şi nu au fost revăzute de el. Din această cauză, nici textul volumului şi nici titlurile conferinţelor nu îi aparţin. În măsura în care conferinţele erau, ulterior, publicate, titlurile au fost date de Marie Steiner.

Stenogramele păstrate nu sunt nici ele unitare, sunt chiar foarte diferite, în funcţie de stenograf. Unele sunt redactate aproape cuvânt cu cuvânt, altele au lipsuri chiar sensibile, iar altele sunt numai rezumate.

(1) Prefata a fost redactată de Marie Steiner cu ocazia publicării separate a conferinţelor din Lugano şi Locarno

(în 1947). Ultima parte din Prefaţă este preluată din Cuvântul înainte scris cu ocazia publicării conferinţei ţinute la 18 decembrie 1912 (neinclusă în prezenta traducere – nota trad.).

(2) Helena Petrovna Blavatsky, născută von Hahn (la Iekaterinoslav, Rusia,1831, şi decedată la Londra, 1891), a întemeiat în 1875, împreună cu colonelul H.S. Olcott, la New York, Societatea teosofică, al cărei centru a fost mutat curând în India, la Adyar lângă Madras.

(3) *The Secret Doctrine: The synthesis of science, religion and philosophy*, vol. I Cosmogenesis; vol. II Anthropogenesis, Londra,1888. Un al treilea volum a apărut postum sub îngrijirea doamnei Annie Besant, Londra, 1897.

(4) Max Müller (1823–1900). Unul din cei mai importanţi orientalişti din secolul al XIX-lea; Deussen (1845–1919). Filosof şi indolog.

(5) A se vedea lucrarea autobiografică a lui Rudolf Steiner ***Mein Lebensgang*** (apărută şi în limba română – nota trad.).

(6) A se vede ciclul de opt conferinţe ţinut de Rudolf Steiner la Dornach în iunie 1923 (GA 258) (netradus în limba română – nota trad.).

(7) În legătură cu aceasta a se vedea ciclul de cinci conferinţe ţinute de Rudolf Steiner la Stuttgart şi Berlin, între 23 ianuarie şi 5 martie 1912 (GA 135 – lucrarea a apărut în limba română sub titlul ***Reincarnare şi Karma***, la Iaşi, în 1993; nota trad.).

(8) a) În lucrarea Die Welträtsel, Bonn,1899.
b) Matthai a fost un discipol al lui Jeshu ben Pandira. A se vedea ciclul de 12 conferinte ale lui Rudolf Steiner, ***Evanghelia după Matei***, ţinut la Berna în septembrie 1910 (GA 123).

(9) Comparaţi cu cele spuse de Marie Steiner în Prefaţă.

(10) 1899 este sfârşitul „epocii întunericului Kali-Yuga", care a durat de la 3101 î.Hr. până la 1899 d.Hr.

(11) Vladimir Soloviev (1853–1900). Opere alese, 5 volume, traduse din limba rusă în germană de Harry Kohler (Harriet von Vacano).

(12) Rudolf Steiner, ***Evanghelia după Luca***, 10 conferinţe ţinute la Basel, septembrie 1909 (GA 114)

(13) Nirmanakaya. În literatura orientală desemnare pentru corpul unei fiinţe ridicată la demnitatea de Buddha, după ce şi-a terminat evoluţia pe Pământ.

(14) Ioan din Damasc. Legenda lui Balaam şi Iosafat. O primă traducere în germattă după un text grecesc, în 1847.

(15) ***Prüfung der Seele*** (***Încercarea sufletului***), a doua dramă-morală din cele patru scrise de Rudolf Steiner.

(16) Celsus. Filosof roman, a scris către mijlocul secolului al II-lea d.Hr. Cuvântul adevărat, prima polemică filosofică împotriva creştinismului.

(17) *Urim... Tummim*, cuvinte ebraice care înseamnă „strălucire" şi „înţelepciune". A se vedea şi Moise, Cartea a doua, cap. 28.

(18) Iosafat este sinonim cu denumirea de Bodhisattva. A se vedea şi nota nr. 14.

(19) Sabbatai Zewi (1626–1676) se declară în 1666 Mesia, dar apoi trece la islamism. În 1930 apare o lucrare a lui J. Kastein, intitulată *Sabbatai Zewi, Mesia din Ismir.*

(20) Christian Rosenkreutz. Personalitate legendară din

secolul al XIV-lea, nefiind recunoscută pe plan istoric, cunoscută public prin două scrieri apărute anonim, de origine rosacruciană, *Fama Fraternitatis* sau *Descoperirea frăţietăţii a înaltului şi onorabilului Ordin al R.C.*, Kassel 1614 şi *Confesio Fraternitatis* sau *Mărturisirea lăudatei frăţietăţi a preaonoratei Rosa-Cruce*, Kassel, 1615, după care un german de origine nobilă a trăit între 1378 şi 1484, acesta fiind Christian Rosenkreutz. Numele se întâlneşte însă pentru prima dată în 1604, iar în 1616 apare la Strasbourg, tipărită anonim, lucrarea *Nunta chimică a lui Christian Rosenkreutz*, al cărui autor a fost un anume Johann Valentin Andreae, ca purtător al inspiraţiei lui Christian Rosenkreutz. În 1917/1918, Rudolf Steiner publică în revista „Das Reich" un articol intitulat „Nunta chimică a lui Christian Rosenkreutz". O ediţie nouă a lucrării lui J. Valentin Andreae a apărut în 1957.

(21) *Figurile secrete ale rosacrucienilor* dateză din secolele al XVI-lea şi al XVII-lea, cuprind trei Caiete, Altona, 1785–1788 (anonime). Caietul I , include o dizertaţie a lui Henricus Madathanus Theosophus, „Aureum Seculum Redivivum", apărută în 1621.

(22) Henricus Madathanus Theosophus – pseudonim-anagramă al lui Hadrianus din Munsicht (Adrian din Mynsicht; Mynsicht este de asemenea o anagramă a numelui propriu de familie Symnicht, la origine Seumenicht, un alchimist care a descris primul monosodiul de potasiu şi antimoniul (tartrul). Era fiul unui pastor şi a trăit între 1590–1638.

(23) H.P. Blavatsky, *Isis unveiled* (Isis dezvăluită), lucrare în două volume, apărută în 1877 la New York, considerată ca o capodoperă pentru înţelegerea teologiei, ştiinţei şi misticii vechi şi noi.

(24) Maximilian Drossbach (1810–1884) a scris în 1849 o lucrare intitulată *Repetarea naşterii sau soluţia problemei nemuririi pe cale empirică şi în conformitate*

cu legile naturale cunoscute. Apoi, fără a-şi dezvălui numele, a instituit un premiu de 40 de ducaii de aur pentru publicarea celei mai bune realizări a ideilor cuprinse în lucrarea sa. Premiul a revenit lui Gustav Widenmann (1812–1876) pentru broşura sa intitulată *Idei despre nemurire ca repetare a vieţii pământeşti*, apărută la Viena în 1851. Broşura a fost retipărită în 1961.

(25) Henrich Khunrath – medic practician şi autor a numeroase scrieri de alchimie (1560–1605).

(26) Ideea se găseşte în dialogurile lui Platon *Menon* şi *Protagoras*.

(27) Citatul din Schopenhauer, textual sună astfel: „Rezultă că a predica morala este uşor, a promova morala este greu". (În lucrarea sa fundamentală *Despre Voinţa în Natură*, apărută la Frankfurt, în 1836.)

(28) În textul german este menţionat cuvântul *mehr* („mai mult") în loc de *Meer* („mare"). Deci corect „o mare a răului".

(29) Max Planck (1858–1947), fondator al teoriei cuantelor, enunţată în conferinta ţinută la 23 septembrie 1910.

(30) Dr. Joseph Breuer, medic internist vienez. Rudolf Steiner îl mentionează şi în autobiografia sa, precum şi într-o conferintă din 10 noiembrie 1917 despre psihanaliză.

(31) Schubert, Gotthilf Heinrich von (1780–1860), filosof naturalist. A scris *Istoria sufletului*, Stuttgart, 1839.

(32) Volkelt, Johann (1848–1930). A scris Fantezia visului, 1875. Rudolf Steiner îl mai menţionează în lucrarea ***Enigmele filosofiei***.

(33) Referire la conferinţa publică ţinută la Munchen, la

19 noiembrie 1911, ***De la Paracelsus la Goethe***, din care nu s-a păstrat nici o stenogramă.

(34) A se vedea ciclul de conferinţe al lui Rudolf Steiner ***De la Iisus la Hristos***, octombrie 1911 (GA 131).

(35) Referire la conferinta publică din 1 decembrie 1911, ţinută la Nürnberg, din care nu s-a păstrat nici o stenogramă.

(36) Până în prezent pesonajul nu a putut fi identificat.

(37) Se referă la aceeaşi conferintă din 1 decembrie 1911.

(38) Rudolf Steiner, ***Apocalipsa lui Ioan***, ciclu de conferinţe, iunie 1908 (GA 104).

(39) Ambele conferinţe sunt cuprinse în acest volum.

(40) Citatul este luat din opera lui Goethe *Maxime în proză*.

(41) A se vedea Prefata de Marie Steiner.

(42) Edouard Schuré – referire la lucrarea acestuia *Copiii lui Lucifer*, piesă de teatru.

(43) Nu a fost identificat până în prezent.

(44) Troxler, Ignaz Paul Vital (1780–1866), medic şi pedagog, *Prelegeri despre filosofie*, Berna,1835, şi *Privind în fiinţa omului*, 1811.

(45) Ciclu de opt conferinţe, ***Fiziologie ocultă***, ţinut la Praga, martie 1911(GA 128).